

大般若波罗蜜多经

(六百卷：第五百一十一卷至第五百二十卷)

唐三藏法师玄奘奉 诏译

南無本師釋迦牟尼佛

说明

本简体注音版《大般若波罗蜜多经》电子书，根据《乾隆大藏经》大乘般若部，第0001部，唐三藏法师玄奘奉诏译《大般若波罗蜜多经》原藏影印本校正注音，句读及注音仅供参考。

本电子书是免费结缘品。特此说明。

仁慧草堂

二〇二〇年九月

扫码关注仁慧草堂微信公众号

目 录

起诵仪	- 1 -
香赞	- 1 -
净口业真言	- 1 -
净三业真言	- 1 -
安土地真言	- 1 -
普供养真言	- 2 -
开经偈	- 2 -
大般若波罗蜜多经卷第五百一十一	- 3 -
第三分不思议等品第十六	- 3 -
第三分譬喻品第十七	- 10 -
大般若波罗蜜多经卷第五百一十二	- 33 -
第三分善友品第十八	- 33 -
大般若波罗蜜多经卷第五百一十三	- 63 -
第三分真如品第十九之一	- 63 -
大般若波罗蜜多经卷第五百一十四	- 93 -
第三分真如品第十九之二	- 93 -
第三分不退相品第二十之一	- 98 -
大般若波罗蜜多经卷第五百一十五	- 121 -
第三分不退相品第二十之二	- 121 -
第三分空相品第二十一之一	- 142 -
大般若波罗蜜多经卷第五百一十六	- 150 -
第三分空相品第二十一之二	- 150 -
大般若波罗蜜多经卷第五百一十七	- 180 -
第三分空相品第二十一之三	- 180 -
第三分殑伽天品第二十二	- 193 -
第三分巧便品第二十三之一	- 197 -
大般若波罗蜜多经卷第五百一十八	- 209 -
第三分巧便品第二十三之二	- 209 -
大般若波罗蜜多经卷第五百一十九	- 237 -
第三分巧便品第二十三之三	- 237 -

大般若波罗蜜多经卷第五百二十	- 272 -
第三分巧便品第二十三之四	- 272 -
第三分学时品第二十四	- 286 -
补阙真言	- 301 -
回向偈	- 301 -

●起诵仪

xiāngzàn

香赞

(一遍)

lú xiāngzhà ruò fǎ jiè méngxūn zhū fó hǎi huì xī yáowén suí chù jié
炉香乍爇.法界蒙薰.诸佛海会悉遥闻.随处结

xiángyún chéng yì fāng yīn zhū fó xiànuánshēn
祥云.诚意方殷.诸佛现全身.

ná mó xiāngyún gài pú sà mó hē sà
南無香云盖菩萨摩诃萨 (合掌三称)

jìngkǒu yè zhēnyán

净口业真言

(三遍)

ōng xiū lì xiū lì mó hē xiū lì xiū xiū lì sà pó hē
唵.修唎修唎.摩诃修唎.修修唎.萨婆诃.

jìngsān yè zhēnyán

净三业真言

(三遍)

ōng suō wǎ pó wǎ shú tuó suō wǎ dá mó suō wǎ pó wǎ shú dù hàn
唵.娑嚩.婆嚩秫驮.娑嚩达摩娑嚩.婆嚩秫度憾

ān tǔ dì zhēnyán

安土地真言

(三遍)

ná mó sān mǎnduō mǔ tuó nán ōng dù lū dù lū dì wěi suō pó hē
南無三满哆.母驮喃.唵度噜度噜.地尾.娑婆诃

pǔ gòngyǎngzhēnyán
普 供 养 真 言

(三遍)

ōng yé yé nǎng sān pó wǎ wà zǐ là hòng
唵.誝誝曩.三婆嚩.鞞日啰斛.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南 無 本 师 释 迦 牟 尼 佛 (合掌三称)

kāi jīng jì
开 经 偈

(一遍)

wú shàng shēn shēn wēi miào fǎ 无 上 甚 深 微 妙 法	bǎi qiān wàn jié nán zāo yù 百 千 万 劫 难 遭 遇
wǒ jīn jiàn wén dé shòu chí 我 今 见 闻 得 受 持	yuàn jiě rú lái zhēn shí yì 愿 解 如 来 真 实 义

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi yī shí yī
大般若波罗蜜多经卷第五百一十一

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn bù sī yì děng pǐn dì shí liù
第三分不思議等品第十六

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn shèn shēn bō
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！甚深般
rě bō luó mì duō wèi dà shì gù chū xiàn shì jiān wèi bù kě sī yì shì
若波罗蜜多，为大事故出现世间，为不可思议事
gù chū xiàn shì jiān wèi bù kě chēng liáng shì gù chū xiàn shì jiān wèi wú
故出现世间，为不可称量事故出现世间，为无
shù liàng shì gù chū xiàn shì jiān wèi wú děng děng shì gù chū xiàn shì jiān
数量事故出现世间，为无等等事故出现世间。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shàn xiàn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。善现，
yún hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō wèi dà shì gù chū xiàn shì jiān
云何甚深般若波罗蜜多，为大事故出现世间？
wèi zhū rú lái yīng zhèng děng jué jiē yǐ bá jì yī qiè yǒu qíng wú
谓诸如来、应、正等觉皆以拔济一切有情，无
shí zàn shě ér wéi dà shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō wèi cǐ shì gù
时暂舍而为大事，甚深般若波罗蜜多，为此事故
chū xiàn shì jiān
出现世间。

shàn xiàn yún hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō wèi bù kě
“善现，云何甚深般若波罗蜜多，为不可
sī yì shì gù chū xiàn shì jiān wèi zhū rú lái yīng zhèng děng jué suǒ
思议事故出现世间？谓诸如来、应、正等觉所
yǒu fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng jiē bù kě sī
有佛性、如来性、自然觉性、一切智性皆不可思
yì shèn shēn bō rě bō luó mì duō wèi cǐ shì gù chū xiàn shì jiān
议，甚深般若波罗蜜多，为此事故出现世间。

shàn xiàn yún hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō wèi bù kě
“善现，云何甚深般若波罗蜜多，为不可

chēngliáng shì gù chūxiàn shì jiān wèizhū rú lái yīng zhèngděngjué
称量事故出现世间？谓诸如来、应、正等觉
suǒyǒu fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng wú yǒu
所有佛性、如来性、自然觉性、一切智性，无有
qíng lèi néngchēngliángzhě shènsēn bō rě bō luó mì duō wèi cǐ shì
情类能称量者，甚深般若波罗蜜多，为此事
gù chūxiàn shì jiān
故出现世间。

shànxiàn yún hé shènsēn bō rě bō luó mì duō wèi wú shù
“善现，云何甚深般若波罗蜜多，为无数

liàng shì gù chūxiàn shì jiān wèizhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒyǒu
量事故出现世间？谓诸如来、应、正等觉所有
fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng wú yǒu rú shí
佛性、如来性、自然觉性、一切智性，无有如实
zhī shùliàngzhě shènsēn bō rě bō luó mì duō wèi cǐ shì gù chūxiàn
知数量者，甚深般若波罗蜜多，为此事故出现
shì jiān
世间。

shànxiàn yún hé shènsēn bō rě bō luó mì duō wèi wú děng
“善现，云何甚深般若波罗蜜多，为无等

děng shì gù chūxiàn shì jiān wèizhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒyǒu
等事故出现世间？谓诸如来、应、正等觉所有
fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng wú yǔ děngzhě
佛性、如来性、自然觉性、一切智性，无与等者，
kuàngyǒunéngguò shènsēn bō rě bō luó mì duō wèi cǐ shì gù chūxiàn
况有能过！甚深般若波罗蜜多，为此事故出现
shì jiān
世间。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán wéidàn rú lái yīng zhèng
具寿善现复白佛言：“为但如来、应、正

děngjué suǒyǒu fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng bù
等觉所有佛性、如来性、自然觉性、一切智性不
kě sī yì bù kě chēngliáng wú shùliàng wú děngděng wéigèng
可思议、不可称量、无数量、无等等，为更
yǒu yú fǎ yé
有余法耶？”

fó gàoshànxiàn fēi dàn rú lái yīng zhèngděngjué suǒyǒu
佛告善现：“非但如来、应、正等觉所有

fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng bù kě sī yì
佛性、如来性、自然觉性、一切智性不可思议、
bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng yì yǒu yú fǎ bù kě
不可称量、无数量、无等等，亦有余法不可
sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng wèi sè
思议、不可称量、无数量、无等等。谓色、
shòu xiǎng xíng shí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yì bù
受、想、行、识，广说乃至一切相智，亦不
kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng rú shì
可思议、不可称量、无数量、无等等。如是
děng yī qiè fǎ yì bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng wú
等一切法亦不可思议、不可称量、无数量、无
děng děng yú yī qiè fǎ zhēn shí xìng zhōng xīn jí xīn suǒ jiē bù kě dé
等等，于一切法真实性中心及心所皆不可得。
suǒ yǐ zhě hé sè nǎi zhì shí bù kě shī shè gù bù kě sī yì bù kě
所以者何？色乃至识不可施設故不可思议、不可
chēng liáng wú shù liàng wú děng děng guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng
称量、无数量、无等等，广说乃至一切相
zhì bù kě shī shè gù bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng
智不可施設故不可思议、不可称量、无数量、
wú děng děng
无等等。”

jù shòu shàn xiàn jí bó fó yán fù hé yīn yuán sè nǎi zhì shí
具寿善现即白佛言：“复何因缘，色乃至识，
guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē bù kě shī shè gù bù kě sī yì
广说乃至一切相智，皆不可施設故不可思议、
bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng
不可称量、无数量、无等等？”

fó gào shàn xiàn sè nǎi zhì shí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng
佛告善现：“色乃至识，广说乃至一切相
zhì wú zì xìng gù bù kě shī shè yóu bù kě shī shè gù bù kě sī yì
智，无自性故不可施設，由不可施設故不可思议、
bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng
不可称量、无数量、无等等。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù sè nǎi zhì shí
具寿善现复白佛言：“何因缘故，色乃至识，
guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē wú zì xìng
广说乃至一切相智，皆无自性？”

fó gào shàn xiàn sè nǎi zhì shí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng
佛告善现：“色乃至识，广说乃至一切相

zhì sī yì chēng liáng shù liàng píng děng bù píng děng xìng bù
智，思议、称量、数量、平等、不平等性不
kě dé gù
可得故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù sè nǎi zhì shí
具寿善现复白佛言：“何因缘故，色乃至识，

guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì sī yì chēng liáng shù liàng píng
广说乃至一切相智，思议、称量、数量、平
děng bù píng děng xìng jiē bù kě dé
等、不平等性皆不可得？”

fó gào shàn xiàn sè nǎi zhì shí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng
佛告善现：“色乃至识，广说乃至一切相

zhì zì xìng bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng
智，自性不可思议、不可称量、无数量、无等
děng zì xìng kōng gù
等，自性空故。

fù cì shàn xiàn sè nǎi zhì shí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè
“复次，善现，色乃至识，广说乃至一切

xiàng zhì jiē bù kě dé gù bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù
相智，皆不可得故不可思议、不可称量、无数
liàng wú děng děng
量、无等等。”

jù shòu shàn xiàn jí bó fó yán fù hé yīn yuán sè nǎi zhì shí
具寿善现即白佛言：“复何因缘，色乃至识，

guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē bù kě dé gù bù kě sī yì bù
广说乃至一切相智，皆不可得故不可思议、不
kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng
可称量、无数量、无等等。”

fó gào shàn xiàn sè nǎi zhì shí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng
佛告善现：“色乃至识，广说乃至一切相

zhì jiē wú xiàn liàng gù bù kě dé bù kě dé gù bù kě sī yì bù
智，皆无限量故不可得，不可得故不可思议、不
kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng
可称量、无数量、无等等。”

jù shòu shàn xiàn jí bó fó yán fù hé yīn yuán sè nǎi zhì shí
具寿善现即白佛言：“复何因缘，色乃至识，

guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē wú xiànliàng gù bù kě dé
广说乃至一切相智，皆无限量故不可得？”

fó gào shàn xiàn sè nǎi zhì shí guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng
佛告善现：“色乃至识，广说乃至一切相
zhì jiē bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng
智，皆不可思议、不可称量、无数量、无等等
gù wú xiànliàng wú xiànliàng gù jiē bù kě dé
故无限量，无限量故皆不可得。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé sè nǎi zhì shí guǎng
“复次，善现，于意云何？色乃至识，广
shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù
说乃至一切相智，不可思议、不可称量、无数
liàng wú děng děng zhōng sè nǎi zhì shí guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng
量、无等等中，色乃至识，广说乃至一切相
zhì wéi kě dé fǒu
智，为可得不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì yóu cǐ yīn yuán yī qiè
佛告善现：“如是！如是！由此因缘，一切
fǎ jiē bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng
法皆不可思议、不可称量、无数量、无等等。

shàn xiàn dāng zhī yī yī qiè fǎ jiē bù kě sī yì bù kě
“善现当知！以一切法皆不可思议、不可
chēng liáng wú shù liàng wú děng děng gù yī qiè rú lái yīng
称量、无数量、无等等故，一切如来、应、
zhèng děng jué suǒ yǒu fó fǎ rú lái fǎ zì rán jué fǎ yī qiè zhì
正等觉所有佛法、如来法、自然觉法、一切智
fǎ yì bù kě sī yì bù kě chēng liáng wú shù liàng wú děng děng
法亦不可思议、不可称量、无数量、无等等。

shàn xiàn dāng zhī yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué suǒ yǒu fó fǎ
善现当知！一切如来、应、正等觉所有佛法、
rú lái fǎ zì rán jué fǎ yī qiè zhì fǎ jiē bù kě sī yì sī yì
如来法、自然觉法、一切智法皆不可思议，思议
miè gù bù kě chēng liáng chēng liáng miè gù wú shù liàng shù liàng
灭故；不可称量，称量灭故；无数量，数量
miè gù wú děng děng děng děng miè gù yóu cǐ yīn yuán yī qiè
灭故；无等等，等等灭故。由此因缘，一切

fǎ yì bù kě sī yì bù kě chēngliáng wú shùliàng wú děngděng
法亦不可思议、不可称量、无数量、无等等。

shànxiàndāng zhī yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué suǒ yǒu fó fǎ
善现当知！一切如来、应、正等觉所有佛法、

rú lái fǎ zì rán jué fǎ yī qiè zhì fǎ jiē bù kě sī yì guò sī
如来法、自然觉法、一切智法皆不可思议，过思

yì gù bù kě chēngliáng guò chēngliáng gù wú shùliàng guò shù
议故；不可称量，过称量故；无数量，过数

liàng gù wú děngděng guò děngděng gù yóu cǐ yīn yuán yī qiè
量故；无等等，过等等故。由此因缘，一切

fǎ yì bù kě sī yì bù kě chēngliáng wú shùliàng wú děngděng
法亦不可思议、不可称量、无数量、无等等。

shànxiàndāng zhī bù kě sī yì zhě dàn yǒu bù kě sī yì
“善现当知！不可思议者，但有不可思议

zēng yǔ bù kě chēngliáng zhě dàn yǒu bù kě chēngliáng zēng yǔ wú
增语；不可称量者，但有不可称量增语；无

shùliàng zhě dàn yǒu wú shùliàng zēng yǔ wú děngděng zhě dàn yǒu wú
数量者，但有无数量增语；无等等者，但有无

děngděng zēng yǔ yóu cǐ yīn yuán yī qiè rú lái yīng zhèngděng
等等增语。由此因缘，一切如来、应、正等

jué suǒ yǒu fó fǎ rú lái fǎ zì rán jué fǎ yī qiè zhì fǎ jiē bù
觉所有佛法、如来法、自然觉法、一切智法皆不

kě sī yì bù kě chēngliáng wú shùliàng wú děngděng shànxiàn
可思议、不可称量、无数量、无等等。善现

dāng zhī bù kě sī yì zhě rú xū kōng bù kě sī yì gù guǎng shuō
当知！不可思议者，如虚空不可思议故，广说

nǎi zhì wú děngděng zhě rú xū kōng wú děngděng gù yóu cǐ yīn yuán
乃至无等等者，如虚空无等等故。由此因缘，

yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué suǒ yǒu fó fǎ rú lái fǎ zì
一切如来、应、正等觉所有佛法、如来法、自

rán jué fǎ yī qiè zhì fǎ jiē bù kě sī yì bù kě chēngliáng wú
然觉法、一切智法皆不可思议、不可称量、无

shùliàng wú děngděng
数量、无等等。

shànxiàndāng zhī yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué suǒ
“善现当知！一切如来、应、正等觉所

yǒu fó fǎ rú lái fǎ zì rán jué fǎ yī qiè zhì fǎ shēng wén
有佛法、如来法、自然觉法、一切智法，声闻、

dú jué shì jiān tiān rén ā sù luò děng jiē xī bù néng sī
独觉、世间、天、人、阿素洛等，皆悉不能思
yì chēngliáng shùliàng děngděng yóu cǐ yīn yuán gù shuō rú
议、称量、数量、等等。由此因缘，故说如
lái yīng zhèngděng jué suǒ yǒu fó fǎ rú lái fǎ zì rán jué fǎ
来、应、正等觉所有佛法、如来法、自然觉法、
yī qiè zhì fǎ jiē bù kě sī yì bù kě chēngliáng wú shùliàng wú
一切智法皆不可思议、不可称量、无数量、无
děngděng
等等。”

fó shuō rú shì bù kě sī yì bù kě chēngliáng wú shùliàng
佛说如是不可思议、不可称量、无数量、
wú děngděng pǐn shí zhòngzhōng yǒu wǔ bǎi bì chū bú shòuzhū lòu xīn
无等等品时，众中有五百苾刍，不受诸漏心
dé jiě tuō fù yǒu èr qiān bì chū ní yì bú shòuzhū lòu xīn dé jiě tuō
得解脱；复有二千苾刍尼，亦不受诸漏心得解脱；
fù yǒu liù wàn wū bō suǒ jiā yú zhū fǎ zhōng yuǎn chén lí gù shēng jìng
复有六万邬波索迦，于诸法中远尘离垢生净
fǎ yǎn fù yǒu sān wàn wū bō sī jiā yì yú zhū fǎ zhōng yuǎn chén lí
法眼；复有三万邬波斯迦，亦于诸法中远尘离
gù shēng jìng fǎ yǎn fù yǒu èr qiān pú sà mó hē sà dé wú shēng fǎ
垢生净法眼；复有二千¹菩萨摩诃萨，得无生法
rěn yú xián jié zhōngshòu jì zuò fó
忍，于贤劫中受记作佛。

¹ 大正藏：十；永乐北藏及龙藏：千

dì sānfēn pì yù pǐn dì shí qī
第三分譬喻品第十七

ěr shí jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn shèshēn bō
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！甚深般

rě bō luó mì duō wèi dà shì gù chūxiàn shì jiān wèi bù kě sī yì shì
若波罗蜜多，为大事故出现世间，为不可思议事

gù chūxiàn shì jiān wèi bù kě chēngliáng shì gù chūxiàn shì jiān wèi wú
故出现世间，为不可称量事故出现世间，为无

shùliàng shì gù chūxiàn shì jiān wèi wú děngděng shì gù chūxiàn shì jiān
数量事故出现世间，为无等等事故出现世间。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì suǒ yǐ zhě hé shèshēn
佛告善现：“如是！如是！所以者何？甚深

bō rě bō luó mì duō néngchéngbàn liù bō luó mì duōnéngchéngbàn
般若波罗蜜多，能成办六波罗蜜多能成办

nèikōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng néngchéngbànzhēn rú nǎi zhì bù sī
内空乃至无性自性空，能成办真如乃至不思

yì jiè néngchéngbàn kǔ jí miè dào shèng dì néngchéng
议界，能成办苦、集、灭、道圣谛，能成

bàn sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng néngchéngbàn sì niàn
办四静虑、四无量、四无色定，能成办四念

zhù nǎi zhì bā shèngdào zhī néngchéngbàn bā jiě tuō bā shèngchù
住乃至八圣道支，能成办八解脱、八胜处、

jiǔ cì dì dìng shí biànchù néngchéngbàn kōng wú xiàng wú yuàn
九次第定、十遍处，能成办空、无相、无愿

jiě tuō mén néngchéngbàn jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì néngchéng
解脱门，能成办净观地乃至如来地，能成

bàn jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì néngchéngbàn yī qiè tuó luó ní mén
办极喜地乃至法云地，能成办一切陀罗尼门、

sān mó dì mén néngchéngbàn wǔ yǎn liù shéntōng néngchéngbàn
三摩地门，能成办五眼、六神通，能成办

rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ néngchéngbàn dà cí dà
如来十力乃至十八佛不共法，能成办大慈、大

bēi dà xǐ dà shě néngchéngbàn sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo
悲、大喜、大舍，能成办三十二相、八十随好，

néngchéngbàn wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng néngchéngbàn yù liú
能成办无忘失法、恒住舍性，能成办预流

guǒ nǎi zhì dú jué pú tí néngchéngbàn yī qiè pú sà mó hē sà xíng
果乃至独觉菩提，能成办一切菩萨摩诃萨行、
zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí néngchéngbàn yī qiè zhì dào xiàng
诸佛无上正等菩提，能成办一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì
智、一切相智。

shànxiàndāng zhī rú chà dì lì guàndǐng dà wáng wēi dé
“善现当知！如刹帝力灌顶大王，威德

zì zài xiáng fú yī qiè yǐ zhū guó shì fù zhǔ dà chén duāngǒng wú wéi
自在降伏一切，以诸国事付嘱大臣，端拱无为
ān wěn kuài lè rú lái yì ěr wéi dà fǎ wáng wēi dé zì zài xiáng
安隐快乐，如来亦尔，为大法王，威德自在降
fú yī qiè yǐ shēng wén fǎ ruò dú jué fǎ ruò pú sà fǎ ruò
伏一切，以声闻法、若独觉法、若菩萨法、若
rú lái fǎ xī jiē fù zhǔ shēn shēn bō rě bō luó mì duō yǐ shēn bō
如来法，悉皆付嘱甚深般若波罗蜜多，以深般
rě bō luó mì duō pǔ néng chéng bàn yī qiè shì yè shì gù shàn xiàn
若波罗蜜多普能成办一切事业。是故，善现，
shēn shēn bō rě bō luó mì duō wèi dà shì gù chū xiàn shì jiān guǎng shuō
甚深般若波罗蜜多，为大事故出现世间，广说
nǎi zhì wéi wú děng děng shì gù chū xiàn shì jiān suǒ yǐ zhě hé shèn
乃至为无等等事故出现世间。所以者何？甚
shēn bō rě bō luó mì duō yú sè wú qǔ wú zhí gù chū xiàn shì jiān néng
深般若波罗蜜多于色无取无执故，出现世间能
chéng bàn shì yú shòu xiǎng xíng shí wú qǔ wú zhí gù chū xiàn
成办事；于受、想、行、识无取无执故，出现
shì jiān néng chéng bàn shì guǎng shuō nǎi zhì yú yī qiè zhì wú qǔ wú zhí
世间能成办事。广说乃至于一切智无取无执
gù chū xiàn shì jiān néng chéng bàn shì yú dào xiàng zhì yī qiè xiàng
故，出现世间能成办事，于道相智、一切相
zhì wú qǔ wú zhí gù chū xiàn shì jiān néng chéng bàn shì yú yù liú guǒ
智无取无执故，出现世间能成办事；于预流果
wú qǔ wú zhí gù chū xiàn shì jiān néng chéng bàn shì nǎi zhì yú fó wú
无取无执故，出现世间能成办事，乃至佛无
shàng zhèng děng pú tí wú qǔ wú zhí gù chū xiàn shì jiān néng chéng bàn
上正等菩提无取无执故，出现世间能成办
shì
事。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán yún hé rú shì shēnshēn bō rě
具寿善现即白佛言：“云何如是甚深般若

bō luó mì duō yú sè nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí jiē wú
波罗蜜多，于色乃至至于佛无上正等菩提皆无

qǔ wú zhí gù chūxiàn shì jiānnéngchéngbàn shì
取无执故，出现世间能成办事？”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé rǔ pō jiàn sè nǎi zhì pō
佛告善现：“于意云何？汝颇见色，乃至颇

jiàn zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí kě qǔ kě zhí fǒu
见诸佛无上正等菩提可取可执不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì
善现答言：“不也！世尊！不也！善逝！”

fó gàoshànxiàn shàn zāi shàn zāi wǒ yì bú jiàn sè nǎi
佛告善现：“善哉！善哉！我亦不见色，乃

zhì bú jiàn zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí kě qǔ kě zhí yóu bú jiàn
至不见诸佛无上正等菩提可取可执，由不见

gù bù qǔ yóu bù qǔ gù bù zhí yóu shì yīn yuán shēnshēn bō rě
故不取，由不取故不执。由是因缘，甚深般若

bō luó mì duō yú sè nǎi zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú tí wú qǔ wú
波罗蜜多于色乃至至于佛无上正等菩提无取无

zhí shànxiàndāng zhī wǒ yì bú jiàn yī qiè rú lái yīng zhèngděng
执。善现当知！我亦不见一切如来、应、正等

jué suǒ yǒu fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng kě qǔ
觉所有佛性、如来性、自然觉性、一切智性可取

kě zhí yóu bú jiàn gù bù qǔ yóu bù qǔ gù bù zhí shēnshēn bō rě
可执，由不见故不取，由不取故不执；甚深般若

bō luó mì duō yì fù rú shì dōu bú jiàn yǒu yī qiè rú lái yīng zhèng
波罗蜜多亦复如是，都不见有一切如来、应、正

děng jué suǒ yǒu fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng kě
等觉所有佛性、如来性、自然觉性、一切智性可

zhí kě qǔ yóu cǐ yīn yuán wú zhí wú qǔ shì gù shànxiàn zhū
执可取，由此因缘无执无取。是故，善现，诸

pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù yīng yú sè shòu
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不应于色、受、

xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì yī qiè rú lái yīng zhèngděng
想、行、识，广说乃至一切如来、应、正等

jué suǒ yǒu fó xìng rú lái xìng zì rán jué xìng yī qiè zhì xìng ruò qǔ
觉所有佛性、如来性、自然觉性、一切智性若取

ruò zhí
若执。”

ěr shí yù jiè sè jiè tiān zǐ jù bó fó yán rú shì bō rě
尔时，欲界、色界天子俱白佛言：“如是般若
bō luó mì duō zuì wéi shēn nán jiàn nán jué bù kě xún sī chāo xún
波罗蜜多最为甚深，难见难觉，不可寻思超寻
sī jìng jì jìng wēi miào shēn dì chén mì jí cōng huì zhě nǎi néng liǎo zhī
思境，寂静微妙审谛沉密，极聪慧者乃能了知。
ruò zhū yǒu qíng néng shēn xìn jiě rú shì bō rě bō luó mì duō dāng zhī bǐ
若诸有情能深信解如是般若波罗蜜多，当知彼
céng gòng yǎng guò qù duō bǎi qiān fó yú zhū fó suǒ fā hóng shì yuàn duō
曾供养过去多百千佛，于诸佛所发弘誓愿多
zhòng shàngēn duō shì shàn yǒu yǐ wéi wú liàng shàn yǒu shè shòu nǎi
种善根，多事善友，已为无量善友摄受，乃
néng xìn jiě rú shì bō rě bō luó mì duō ruò yǒu dé wén rú shì bō rě
能信解如是般若波罗蜜多。若有得闻如是般若
bō luó mì duō shēn shēng xìn jiě dāng zhī bēi lèi shì dà pú sà dìng dé
波罗蜜多深生信解，当知彼类是大菩萨定得
wú shàng zhèng děng pú tí jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi
无上正等菩提。假使三千大千世界诸有情类，
yī qiè jiē chéng suí xìn xíng suí fǎ xíng dì bā yù liú yī lái
一切皆成随信行、随法行、第八、预流、一来、
bù huán ā luó hàn dú jué bǐ suǒ chéng jiù ruò zhì ruò duàn bù
不还、阿罗汉、独觉，彼所成就若智若断，不
rú yǒu rén yī rì yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō rěn lè sī wéi
如有人一日于此甚深般若波罗蜜多忍乐思惟，
chēng liáng guān chá shì rén yú cǐ shēn shēn bō rě bō luó mì duō suǒ
称量观察。是人于此甚深般若波罗蜜多所
chéng jiù rěn shèng bǐ zhì duàn wú liàng wú biān suǒ yǐ zhě hé suí
成就忍，胜彼智断无量无边。所以者何？随
xìn xíng děng ruò zhì ruò duàn jiē shì yǐ dé wú shēng fǎ rěn zhū pú sà
信行等若智若断，皆是已得无生法忍诸菩萨
mó hē sà rěn shǎo fēn gù
摩诃萨忍少分故。”

ěr shí fó gào zhū tiān zǐ yán shàn zāi shàn zāi rú rǔ
尔时，佛告诸天子言：“善哉！善哉！如汝
suǒ shuō tiān zǐ dāng zhī ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng néng
所说。天子当知！若善男子、善女人等，能

yú bō rě bō luó mì duōzàn shí tīngwén wén yǐ xìn jiě shū xiě shòu
于般若波罗蜜多暂时听闻，闻已信解、书写、受
chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō shì shànnán zǐ shàn
持、读诵、修习、思惟、演说，是善男子、善
nǚ rén děng sù chūshēng sǐ jí zhèng niè pán shèng qiú shēngwén
女人等，速出生死疾证涅槃，胜求声闻、
dú jué shèngzhě yuǎn lí bō rě bō luó mì duōxué yú jīng diǎn ruò jīng yī
独觉乘者远离般若波罗蜜多学余经典若经一
jié ruò yī jié yú suǒ yǐ zhě hé yú cǐ bō rě bō luó mì duōshèn
劫若一劫余。所以者何？于此般若波罗蜜多甚
shēn jīng zhōng guǎngshuō yī qiè wēimìào shèng fǎ zhū suí xìn xíng suí
深经中，广说一切微妙胜法，诸随信行、随
fǎ xíng děng jiē yīng yú cǐ jīng qín xiū xué suí suǒ yuàn qiú jiē sù jiū
法行等，皆应于此精勤修学，随所愿求皆速究
jìng suǒ zuò shì yè yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jiē yī cǐ xué
竟所作事业，一切如来、应、正等觉皆依此学，
yǐ zhèng dāngzhèng wú shàng pú tí
已、正、当证无上菩提。”

shí zhūtiān zǐ jù fā shēngyán rú shì bō rě bō luó mì duō
时，诸天子俱发声言：“如是般若波罗蜜多
shì dà bō luó mì duō shì bù kě sī yì bō luó mì duō shì bù kě
是大波罗蜜多，是不可思议波罗蜜多，是不可
chēngliáng bō luó mì duō shì wú shùliàng bō luó mì duō shì wú děng
称量波罗蜜多，是无数量波罗蜜多，是无等
děng bō luó mì duō zhū suí xìn xíng nǎi zhì dú jué jiē yú cǐ zhōng jīng
等波罗蜜多。诸随信行乃至独觉，皆于此中精
qín xiū xué sù zhèng niè pán yī qiè pú sà mó hē sà zhòng jiē yú cǐ
勤修学，速证涅槃。一切菩萨摩诃萨众皆于此
zhōng jīng qín xiū xué sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí suī zhū shēng
中精勤修学，速证无上正等菩提。虽诸声
wén dú jué pú sà jiē yī cǐ xué gè zhì jiū jìng ér shēn bō rě
闻、独觉、菩萨，皆依此学各至究竟，而深般若
bō luó mì duō wú zēng wú jiǎn
波罗蜜多无增无减。”

shí zhūtiān zǐ shuō shì yǔ yǐ huān xǐ yǒngyuè dǐng lǐ fó zú
时，诸天子说是语已，欢喜踊跃顶礼佛足，
yòurào sān zā cí fó huángōng qù huì wèiyuǎn jù shí bú xiàn suí suǒ
右绕三匝辞佛还宫，去会未远俱时不现，随所

shǔ jiè gè zhùběngōng
属界各住本宫。

ěr shí jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn ruò pú sà
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！若菩萨

mó hē sà wénshuō bō rě bō luó mì duōshēnshēng xìn jiě cóng hé chù
摩诃萨闻说般若波罗蜜多深生信解，从何处

mò lái shēng cǐ jiān
没来生此间？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà wénshuō bō rě bō luó
佛告善现：“若菩萨摩诃萨闻说般若波罗

mì duōshēnshēng xìn jiě bù chén bú mò bù mí bú mèn wú huò wú
蜜多深生信解，不沉不没、不迷不闷，无惑无

yí wú qǔ wú zhí huān xǐ tīngshòu gōngjìng gòngyǎng cháng suí
疑、无取无执，欢喜听受、恭敬供养，常随

fǎ shī qǐngwèn yì qù ruò xíng ruò lì ruò zuò ruò wò wú shí zàn
法师请问义趣，若行、若立、若坐、若卧无时暂

shě rú xīn shēng dú bù lí qí mǔ nǎi zhì wèi dé shēnshēn bō rě bō
舍，如新生犊不离其母，乃至未得甚深般若波

luó mì duōsuǒyǒu yì qù jiū jìngtōng lì néngwèi tā shuō zhōng bù
罗蜜多所有义趣，究竟通利，能为他说，终不

yuǎn lí rú shì bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīng diǎn jí shuō fǎ shī
远离如是般若波罗蜜多甚深经典及说法师。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà cóng rén zhōng mò lái shēng cǐ
善现当知！是菩萨摩诃萨从人中没来生此

jiān suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà xiān shì yǐ wénshēnshēn bō
间。所以者何？是菩萨摩诃萨先世已闻甚深般

rě bō luó mì duō wén yǐ shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi
若波罗蜜多，闻已受持、读诵、修习、思惟、

yǎnshuō shū xiě zhuāngyán gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn yóu
演说、书写庄严，供养恭敬、尊重赞叹，由

cǐ shàngēn lí bā wú xiá cóng rén qù mò huánshēng rén zhōng zàn wén
此善根离八无暇，从人趣没还生人中，暂闻

cǐ jīngshēnshēng xìn jiě
此经深生信解。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán pō yǒu pú sà mó hē sà chéng
具寿善现复白佛言：“颇有菩萨摩诃萨成

jiù rú shì shūshènggōng dé gòngyǎngchéng shì tā fāng fó yǐ cóng bǐ
就如殊胜功德，供养承事他方佛已，从彼

chù mò lái shēng cǐ jiān wénshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō
处没来生此间，闻说如是甚深般若波罗蜜多
shēnshēng xìn jiě shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi
深生信解，书写、受持、读诵、修习、思惟、
yǎnshuō gòngyǎnggōngjìng wú xiè juàn fǒu
演说，供养恭敬，无懈倦²不？”

fó gàoshànxiàn yǒuzhū pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì shū
佛告善现：“有诸菩萨摩诃萨成就如是殊

shèngōng dé gòngyǎngchéng shì tā fāng fó yǐ cóng bǐ chù mò lái
胜功德，供养承事他方佛已，从彼处没来
shēng cǐ jiān wénshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duōshēnshēng
生此间，闻说如是甚深般若波罗蜜多深生

xìn jiě shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎnshuō
信解，书写、受持、读诵、修习、思惟、演说，
gòngyǎnggōngjìng wú xiè juàn xīn suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē
供养恭敬，无懈倦³心。所以者何？是菩萨摩诃

sà xiāncóng tā fāng wú liàng fó suǒ wénshuō bō rě bō luó mì duōshēn
萨先从他方无量佛所，闻说般若波罗蜜多深
shēng xìn jiě shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi yǎn
生信解，书写、受持、读诵、修习、思惟、演

shuō gòngyǎnggōngjìng wú xiè juàn xīn chéng shì shàngēn cóng
说，供养恭敬，无懈倦⁴心，乘是善根，从
bǐ chù mò lái shēng cǐ jiān wénshuō cǐ jīngshēnshēng xìn jiě
彼处没来生此间，闻说此经深生信解。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà cóng dǔ shǐ duōtiān
“复次，善现，有菩萨摩诃萨从睹史多天

zhòngtóng fēn mò lái shēng rén zhōng bǐ yì chéng jiù rú shì gōng dé
众同分没来生人中，彼亦成就如是功德。

suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà xiān shì yǐ yú dǔ shǐ duōtiān cí
所以者何？是菩萨摩诃萨先世已于睹史多天慈
shì pú sà mó hē sà suǒ qǐngwèn bō rě bō luó mì duōshēnshēng yì qù
氏菩萨摩诃萨所，请问般若波罗蜜多甚深义趣，

chéng shì shàngēn cóng bǐ chù mò lái shēng rén zhōng wénshuō bō rě
乘是善根，从彼处没来生人中，闻说般若

² 大正藏：倦；永乐北藏及龙藏：倦

³ 大正藏：倦；永乐北藏及龙藏：倦

⁴ 大正藏：倦；永乐北藏及龙藏：倦

bō luó mì duōshēnshēng xìn jiě shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí
波罗蜜多深生信解，书写、受持、读诵、修习、
sī wéi yǎnshuō gòngyǎnggōngjìng wú xiè juàn xīn
思惟、演说，供养恭敬，无懈倦⁵心。

fù cì shànxiàn yǒuzhù dà shèngshànán zǐ děng suī yú
“复次，善现，有住大乘善男子等，虽于
qián shì dé wén bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō huòwén nèi kōng nǎi
前世得闻般若乃至布施波罗蜜多，或闻内空乃
zhì wú xìng zì xìngkōng huòwénzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè huòwén
至无性自性空，或闻真如乃至不思議界，或闻
kǔ jí miè dào shèng dì huòwén sì jìng lǜ sì wú liàng
苦、集、灭、道圣谛，或闻四静虑、四无量、
sì wú sè dìng huòwén sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī huòwén bā
四无色定，或闻四念住乃至八圣道支，或闻八
jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù huòwénkōng
解脱、八胜处、九次第定、十遍处，或闻空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén huòwén jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì
无相、无愿解脱门，或闻净观地乃至如来地，
huòwén jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì huòwén yī qiè tuó luó ní mén sān
或闻极喜地乃至法云地，或闻一切陀罗尼门、三
mó dì mén huòwén wǔ yǎn liù shéntōng huòwén rú lái shí lì nǎi
摩地门，或闻五眼、六神通，或闻如来十力乃
zhì shí bā fó bú gòng fǎ huòwén dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
至十八佛不共法，或闻大慈、大悲、大喜、大舍，
huòwén sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo huòwén wú wàng shī fǎ héng
或闻三十二相、八十随好，或闻无忘失法、恒
zhù shě xìng huòwén yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng
住舍性，或闻一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正
děng pú tí huòwén yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér
等菩提，或闻一切智、道相智、一切相智，而
bù qǐng wèn shēn shēn yì qù jīn shēng rén zhōng wén shuō rú shì shēn shēn
不请问甚深义趣。今生人中闻说如是甚深
bō rě bō luó mì duō qí xīn mí mèn yóu yù qiè ruò huòshēng
般若波罗蜜多，其心迷闷、犹豫、怯弱，或生
yì jiě nán kě kāi wù
异解，难可开悟。

⁵ 大正藏：倦；永乐北藏及龙藏：倦

fù cì shànxiàn yǒuzhù dà shèngshànnán zǐ děng suī yú
“复次，善现，有住大乘善男子等，虽于

qián shì dé wén bō rě bō luó mì duō yì céngqǐngwènshènshēn yì qù
前世得闻般若波罗蜜多，亦曾请问甚深义趣，

huòjīng yī rì nǎi zhì shí rì ér bù rú shuōjīng jìn xiū xíng jīn shēng
或经一日乃至十日，而不如说精进修行。今生

rénzhōngwénshuō rú shì shènshēn bō rě bō luó mì duō shè jīng yī rì
人中闻说如是甚深般若波罗蜜多，设经一日

nǎi zhì shí rì qí xīn jiān gù wú néng huài zhě ruò lí suǒ wén shèn shēn
乃至十日，其心坚固无能坏者，若离所闻甚深

bō rě bō luó mì duō xún biàn tuì shī xīn shēng yóu yù suǒ yǐ zhě hé ?
般若波罗蜜多，寻便退失心生犹豫。所以者何？

cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng yóu yú qián shì dé wén bō rě bō luó
此住大乘善男子等，由于前世得闻般若波罗

mì duō suī yì qǐngwènshènshēn yì qù ér bù rú shuōjīng jìn xiū xíng
蜜多，虽亦请问甚深义趣，而不如说精进修行

gù yú jīn shēng ruò yù shàn yǒu yīn qín quàn lì biànyào tīng shòu shèn
故，于今生若遇善友殷勤劝励，便乐听受甚

shēn bō rě bō luó mì duō ruò wú shàn yǒu yīn qín quàn lì biàn yú cǐ
深般若波罗蜜多，若无善友殷勤劝励，便于此

jīng bú yào tīng shòu bǐ yú bō rě bō luó mì duō huò shí yào wén huò shí
经不乐听受。彼于般若波罗蜜多或时乐闻、或时

bú yào huò shí jiān gù huò shí tuì shī qí xīn qīng dòng jìn tuì fēi héng
不乐，或时坚固、或时退失，其心轻动进退非恒，

rú dǔ luó mián suí fēng piāo zhuǎn dāng zhī rú shì ān zhù dà shèngshàn
如堵罗绵随风飘转。当知如是安住大乘善

nán zǐ děng fā qù dà shèngjīng shí wèi jiǔ wèi duō qīn jìn zhēnshàn zhī
男子等，发趣大乘经时未久，未多亲近真善知

shí wèi duō gòng yǎng zhū fó shì zūn wèi céng shòu chí dú sòng shū
识，未多供养诸佛世尊，未曾受持、读诵、书

xiě sī wéi yǎnshuō shènshēn bō rě bō luó mì duō wèi céng jīng qín
写、思惟、演说甚深般若波罗蜜多，未曾精勤

xiū xué bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng
修学般若乃至布施波罗蜜多广说乃至一切相

zhì dāng zhī rú shì ān zhù dà shèngshànnán zǐ děng xīn qù dà shèng
智。当知如是安住大乘善男子等新趣大乘，

yú dà shèng fǎ chéng jiù shǎo fēn xìn jìng ài yào wèi néng shū xiě shòu
于大乘法成就少分信敬爱乐，未能书写、受

chí dú sòng xiū xí sī wéi wèi tā yǎnshuōshēn bō rě bō
持、读诵、修习、思惟、为他演说甚深般若波
luó mì duō
罗蜜多。

fù cì shànxiàn ān zhù dà shèngshànán zǐ děng ruò bù
“复次，善现，安住大乘善男子等，若不
shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí sī wéi wèi tā yǎnshuōshēn
书写、受持、读诵、修习、思惟、为他演说甚
shēn bō rě bō luó mì duō ruò bù néng yǐ shēnshēn bō rě nǎi zhì bù shī
深般若波罗蜜多，若不能以甚深般若乃至布施
bō luó mì duōguǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì shè shòu yǒu qíng shì zhù
波罗蜜多广说乃至一切相智摄受有情，是住
dà shèngshànán zǐ děng bù wéi bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
大乘善男子等，不为般若乃至布施波罗蜜多，
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì zhī suǒ shǒu hù shì zhù dà shèngshàn
广说乃至一切相智之所守护。是住大乘善
nán zǐ děng bù néng suí shùn xiū xíng bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō
男子等，不能随顺修行般若乃至布施波罗蜜多
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yóu cǐ yīn yuán duò shēng wén dì huò
广说乃至一切相智，由此因缘堕声闻地或
dú jué dì suǒ yǐ zhě hé cǐ zhù dà shèngshànán zǐ děng yú shēn
独觉地。所以者何？此住大乘善男子等，于深
bō rě bō luó mì duō bù néng shū xiě shòu chí dú sòng xiū xí
般若波罗蜜多不能书写、受持、读诵、修习、
sī wéi wèi tā yǎnshuō yì bù néng yǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō
思惟、为他演说，亦不能以甚深般若波罗蜜多
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì shè shòu yǒu qíng bù néng suí shùn xiū
广说乃至一切相智摄受有情，不能随顺修
xíng bō rě bō luó mì duōguǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì bù wéi bō
行般若波罗蜜多广说乃至一切相智，不为般
rě bō luó mì duōguǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì zhī suǒ shǒu hù yóu
若波罗蜜多广说乃至一切相智之所守护，由
cǐ yīn yuán duò shēng wén dì huò dú jué dì
此因缘堕声闻地或独觉地。

shànxiàndāng zhī rú fán dà hǎi suǒ chéng chuán pò qí
“善现当知！如泛大海所乘船破，其
zhōngzhū rén ruò bù qǔ mù qì wù fú náng bǎnpiàn sǐ shī wéi yī
中诸人若不取木器物、浮囊、板片、死尸为依

fù zhě dìng zhī nì sǐ bú zhì bǐ àn ruò néng qǔ mù qì wù fú náng
附者，定知溺死不至彼岸。若能取木器物、浮囊、
bǎn piàn sǐ shī wéi suǒ yī fù dāng zhī shì lèi zhōng bú mò sǐ dé
板片、死尸为所依附，当知是类终不没死，得
zhì ān wěn dà hǎi bǐ àn wú sǔn wú hài shòu zhū kuài lè rú shì shàn
至安隐大海彼岸，无损无害受诸快乐。如是，善
xiàn ān zhù dà shèng shàn nán zǐ děng suī yú dà shèng chéng jiù shǎo
现，安住大乘善男子等，虽于大乘成就少
fēn xìn jìng ài yào ruò bù shū xiě shòu chí dú sòng sī wéi xiū
分信敬爱乐，若不书写、受持、读诵、思惟、修
xí wèi tā yǎn shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì
习、为他演说甚深般若波罗蜜多，广说乃至
yī qiè xiàng zhì xiāng yìng jīng diǎn wéi suǒ yī fù dāng zhī rú shì ān zhù
一切相智相应经典为所依附，当知如是安住
dà shèng shàn nán zǐ děng zhōng dào shuāi bài bú zhèng wú shàng zhèng
大乘善男子等，中道衰败不证无上正
děng pú tí tuì rù shēng wén huò dú jué dì ruò zhù dà shèng shàn nán
等菩提，退入声闻或独觉地。若住大乘善男
zǐ děng yǒu yú dà shèng chéng jiù yuán mǎn xìn jìng ài yào fù néng shū
子等，有于大乘成就圆满信敬爱乐，复能书
xiě shòu chí dú sòng sī wéi xiū xí wèi tā yǎn shuō shēn shēn
写、受持、读诵、思惟、修习、为他演说甚深
bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì xiāng yìng jīng diǎn
般若波罗蜜多，广说乃至一切相智相应经典
wéi suǒ yī fù dāng zhī rú shì ān zhù dà shèng shàn nán zǐ děng zhōng
为所依附，当知如是安住大乘善男子等，终
bù zhōng dào tuì rù shēng wén huò dú jué dì dìng zhèng wú shàng zhèng
不中道退入声闻或独觉地，定证无上正
děng pú tí
等菩提。

fù cì shàn xiàn rú rén yù dù xiǎn è kuàng yě ruò bú
“复次，善现，如人欲度险恶旷野，若不
shè shòu zī liáng qì jù zé bù néng zhì ān lè guó tǔ yú qí zhōng dào
摄受资粮器具，则不能至安乐国土，于其中道
zāo kǔ shī mìng rú shì shàn xiàn ān zhù dà shèng shàn nán zǐ děng
遭苦失命。如是，善现，安住大乘善男子等，
shè yú wú shàng zhèng děng pú tí yǒu xìn yǒu rěn yǒu qīng jìng xīn yǒu
设于无上正等菩提有信、有忍、有清净心、有

shèng yì lè yǒu yù yǒushèng jiě yǒushě yǒujīng jìn ruò bú
胜 意乐、有欲、有胜解、有舍、有精进，若不
shèshòushèshēn bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yī qièxiàng zhì
摄受甚深般若波罗蜜多，广说乃至一切相智，
dāng zhī rú shì ān zhù dà shèngshànnán zǐ děng zhōngdào shuāi bài bú
当知如是安住大乘善男子等，中道衰败不
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí tuì rù shēngwénhuò dú jué dì
证无上正等菩提，退入声闻或独觉地。

shànxiàndāng zhī rú rén yù dù xiǎn è kuàng yě ruò néng
“善现当知！如人欲度险恶旷野，若能
shèshòu zī liáng qì jù jué dìngnéng zhì ān lè guó tǔ zhōng bù zhōng
摄受资粮器具，决定能至安乐国土，终不中
dào zāo kǔ shī mìng rú shì shànxiàn ruò zhù dà shèngshànnán zǐ děng
道遭苦失命。如是，善现，若住大乘善男子等，
yǐ yú wú shàngzhèngděng pú tí yǒu xìn yǒurěn yǒuqīngjìng xīn yǒu
已于无上正等菩提有信、有忍、有清净心、有
shèng yì lè yǒu yù yǒushèng jiě yǒushě yǒujīng jìn fù néng
胜意乐、有欲、有胜解、有舍、有精进，复能
shèshòushèshēn bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yī qièxiàng zhì
摄受甚深般若波罗蜜多，广说乃至一切相智，
dāng zhī rú shì ān zhù dà shèngshànnán zǐ děng zhōng bù zhōng dào
当知如是安住大乘善男子等，终不中道
shuāihào tuì bài chāoshēngwén dì jí dú jué dì chéng jiù yǒuqíng
衰耗退败，超声闻地及独觉地，成就有情、
yánjìng fó tǔ sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
严净佛土，速证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn rú yǒunán zǐ huòzhū nǚ rén zhí chí pī
“复次，善现，如有男子或诸女人，执持坏
píng yì hé qǔ shuǐ ruò chí ruò jǐng ruò quán ruò qú dāng zhī
瓶诣河取水，若池、若井、若泉、若渠，当知
cǐ píng bù jiǔ làn huài hé yǐ gù shì píngwèi shú bù kānchéngshuǐ
此瓶不久烂坏。何以故？是瓶未熟不堪盛水，
zhōng guī dì gù rú shì shànxiàn yǒuzhù dà shèngshànnán zǐ děng
终归地故。如是，善现，有住大乘善男子等，
shè yú wú shàngzhèngděng pú tí yǒu xìn yǒurěn yǒuqīngjìng xīn yǒu
设于无上正等菩提有信、有忍、有清净心、有
shèng yì lè yǒu yù yǒushèng jiě yǒushě yǒujīng jìn ruò bú
胜意乐、有欲、有胜解、有舍、有精进，若不

shèshòushèshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo guǎngshuō nǎi
摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，广说乃
zhì yī qiè xiàng zhì dāng zhī rú shì ān zhù dà shèngshànán zǐ děng
至一切相智，当知如是安住大乘善男子等，
zhōngdào shuāi bài bú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí tuì rù shēngwén
中道衰败不证无上正等菩提，退入声闻
huò dú jué dì
或独觉地。

shànxiàndāng zhī rú yǒunán zǐ huòzhū nǚ rén chíshāoshú
“善现当知！如有男子或诸女人，持烧熟
píng yì hé qǔ shuǐ ruò chí ruò jǐng ruò quán ruò qú dāng zhī
瓶诣河取水，若池、若井、若泉、若渠，当知
cǐ píngzhōng bú làn huài hé yǐ gù shì píngshànshú kānrèn chéngshuǐ
此瓶终不烂坏。何以故？是瓶善熟堪任盛水，
jí jiān láo gù rú shì shànxiàn yǒuzhù dà shèngshànán zǐ děng
极坚牢故。如是，善现，有住大乘善男子等，
ruò yú wú shàngzhèngděng pú tí yǒu xìn yǒu rěn yǒu qīngjìng xīn yǒu
若于无上正等菩提有信、有忍、有清净心、有
shèng yì lè yǒu yù yǒushèng jiě yǒushě yǒu jīng jìn fù néng
胜意乐、有欲、有胜解、有舍、有精进，复能
shèshòushèshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo guǎngshuō nǎi
摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，广说乃
zhì yī qiè xiàng zhì dāng zhī rú shì ān zhù dà shèngshànán zǐ děng
至一切相智，当知如是安住大乘善男子等，
chángwéi zhū fó jí zhū pú sà shèshòu hù niàn zhōng bù zhōngdào shuāi
常为诸佛及诸菩萨摄受护念，终不中道衰
hào tuì bài chāozhūshēngwén jí dú jué dì chéngshúyǒuqíng yán
耗退败，超诸声闻及独觉地，成熟有情、严
jìng fó tǔ sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
净佛土，速证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn rú yǒushāngrén wú shànqiǎo zhì chuán
“复次，善现，如有商人无善巧智，船
zài hǎi àn wèi gù xiū yíng jí chí cái wù ān zhì qí shàng qiān rù shuǐ
在海岸未固修营，即持财物安置其上，牵入水
zhōng sù biàn jìn fā dāng zhī shì chuánzhōngdào huài mò rén chuán cái
中速便进发，当知是船中道坏没，人船财
wù gè sàn yì chù rú shì shāngrén wú shànqiǎo zhì sàng shī shēnmìng
物各散异处，如是商人无善巧智，丧失身命

jí dà cái bǎo rú shì shànxiàn yǒuzhù dà shèngshànnán zǐ děng
及大财宝。如是，善现，有住大乘善男子等，
shè yú wú shàngzhèngděng pú tí yǒu xìn yǒurěn yǒuqīngjìng xīn yǒu
设于无上正等菩提有信、有忍、有清净心、有
shèng yì lè yǒu yù yǒushèng jiě yǒushě yǒujīng jìn ruò bú
胜意乐、有欲、有胜解、有舍、有精进，若不
shèshòushèshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo guǎngshuō nǎi
摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，广说乃
zhì yī qiè xiàng zhì dāng zhī rú shì ān zhù dà shèngshànnán zǐ děng
至一切相智，当知如是安住大乘善男子等
zhōngdào shuāi bài sàng shī shēnmìng jí dà cái bǎo sàngshēnmìngzhě wèi
中道衰败，丧失身命及大财宝，丧身命者谓
duòshēngwénhuò dú jué dì shī cái bǎozhě wèi shī wú shàngzhèngděng
堕声闻或独觉地，失财宝者谓失无上正等
pú tí
菩提。

shànxiàndāng zhī rú yǒushāngrén yǒushànqiǎo zhì xiān zài
“善现当知！如有商人有善巧智，先在
hǎi àn gù xiū chuán yǐ fāngqiān rù shuǐ zhī wú chuānxué hòu chí cái
海岸固修船⁶已，方牵入水知无穿穴，后持财
wù zhì shàng ér qù dāng zhī shì chuán bì bú huàimò rén wù ān wěn
物置上而去，当知是船必不坏没，人物安隐
dá suǒ zhì chù rú shì shànxiàn yǒuzhù dà shèngshànnán zǐ děng
达所至处。如是，善现，有住大乘善男子等，
ruò yú wú shàngzhèngděng pú tí yǒu xìn yǒurěn yǒuqīngjìng xīn yǒu
若于无上正等菩提有信、有忍、有清净心、有
shèng yì lè yǒu yù yǒushèng jiě yǒushě yǒujīng jìn fù néng
胜意乐、有欲、有胜解、有舍、有精进，复能
shèshòushèshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo guǎngshuō nǎi
摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，广说乃
zhì yī qiè xiàng zhì dāng zhī rú shì ān zhù dà shèngshànnán zǐ děng
至一切相智，当知如是安住大乘善男子等，
chángwéizhū fó jí zhū pú sà shèshòu hù niàn zhōng bù zhōngdào shuāi
常为诸佛及诸菩萨摄受护念，终不中道衰
hào tuì bài chāozhūshēngwén dú jué děng dì chéngshú yǒuqíng yán
耗退败，超诸声闻独觉等地，成熟有情、严

⁶ 大正藏：舡；永乐北藏及龙藏：船

jìng fó tǔ sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
净佛土，速证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn pì rú yǒurén niánbǎi èr shí lǎo mào
“复次，善现，譬如有人年百二十，老耄
shuāi xiǔ yòu jiā zhòngbìng suǒ wèifēngbìng rè bìng tánbìng huò sān zá
衰朽又加众病，所谓风病、热病、痰病或三杂
bìng yú yì yún hé shì lǎo bìng rén pō cóng chuáng zuò néng zì qǐ
病。于意云何？是老病人颇从床座能自起
fǒu
不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gào shànxiàn shì rén shè yǒu fú lìng qǐ lì yì wú lì xíng
佛告善现：“是人设有扶令起立，亦无力行
yī jù lú shè èr jù lú shè sān jù lú shè suǒ yǐ zhě hé jí
一俱卢舍、二俱卢舍、三俱卢舍。所以者何？极
lǎo bìng gù rú shì shànxiàn yǒu zhù dà shèng shàn nán zǐ děng shè
老病故。如是，善现，有住大乘善男子等，设
yú wú shàngzhèngděng pú tí yǒu xìn yǒu rěn yǒu qīngjìng xīn yǒu shèng
于无上正等菩提有信、有忍、有清净心、有胜
yì lè yǒu yù yǒu shèng jiě yǒu shě yǒu jīng jìn ruò bú shè shòu
意乐、有欲、有胜解、有舍、有精进，若不摄受
shènshēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo guǎng shuō nǎi zhì yī
甚深般若波罗蜜多方便善巧，广说乃至一
qiè xiàng zhì dāng zhī rú shì ān zhù dà shèng shàn nán zǐ děng zhōng dào
切相智，当知如是安住大乘善男子等中道
shuāi bài bú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí tuì rù shēng wén huò dú
衰败，不证无上正等菩提，退入声闻或独
jué dì hé yǐ gù yǐ bú shè shòu shènshēn bō rě bō luó mì duō fāng
觉地。何以故？以不摄受甚深般若波罗蜜多方
biàn shàn qiǎo guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì zhū fó pú sà bú hù
便善巧，广说乃至一切相智，诸佛菩萨不护
niàn gù
念故。

shànxiàn dāng zhī pì rú yǒu rén nián bǎi èr shí lǎo mào shuāi
“善现当知！譬如有人年百二十老耄衰
xiǔ yòu jiā zhòngbìng wèifēng rè tán huò sān zá bìng shì lǎo
朽，又加众病，谓风、热、痰或三杂病。是老

bìng rén yù cóng chuáng zuò qǐ wǎng tā chù ér zì bù néng yǒu èr jiàn
病人欲从床座起往他处而自不能，有二健

rén gè fú yī yè xú cè lìng qǐ ér gào zhī yán wù yǒu suǒ nán suí
人各扶一腋，徐策令起而告之言：‘勿有所难，随

yì yù wǎng wǒ děng liǎng rén zhōng bù xiāng qì bì dá suǒ qù ān wěn
意欲往，我等两人终不相弃，必达所趣安隐

wú sǔn rú shì shàn xiàn yǒu zhù dà shèng shàn nán zǐ děng ruò
无损。’如是，善现，有住大乘善男子等，若

yú wú shàng zhèng děng pú tí yǒu xìn yǒu rěn yǒu qīng jìng xīn yǒu shèng
于无上正等菩提有信、有忍、有清净心、有胜

yì lè yǒu yù yǒu shèng jiě yǒu shě yǒu jīng jìn fù néng shè
意乐、有欲、有胜解、有舍、有精进，复能摄

shòu shèn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo guǎng shuō nǎi zhì
受甚深般若波罗蜜多方便善巧，广说乃至

yī qiè xiàng zhì dāng zhī rú shì ān zhù dà shèng shàn nán zǐ děng zhōng
一切相智，当知如是安住大乘善男子等，终

bù zhōng dào shuāi hào tuì bài chāo zhū shēng wén dú jué děng dì chéng
不中道衰耗退败，超诸声闻独觉等地，成

shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí hé
熟有情、严净佛土，速证无上正等菩提。何

yǐ gù yǐ néng shè shòu shèn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn
以故？以能摄受甚深般若波罗蜜多方便善

qiǎo guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì zhū fó pú sà gòng hù niàn gù
巧，广说乃至一切相智，诸佛菩萨共护念故。”

ěr shí shàn xiàn biàn bō fó yán yún hé dà shèng shàn nán zǐ
尔时，善现便白佛言：“云何大乘善男子

děng yóu bú shè shòu shèn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo
等，由不摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，

guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì tuì duò shēng wén huò dú jué dì bú
广说乃至一切相智，退堕声闻或独觉地，不

zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
证无上正等菩提？”

fó gào shàn xiàn shàn zāi shàn zāi néng wèn rú lái rú shì
佛告善现：“善哉！善哉！能问如来如是

yào yì rǔ jīn dì tīng dāng wèi rǔ shuō
要义，汝今谛听，当为汝说。

yǒu zhù dà shèng shàn nán zǐ děng cóng chū fā xīn zhí wǒ wǒ
“有住大乘善男子等，从初发心执我、我

suǒ xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō cǐ zhù dà shèngshànánán
所修行布施乃至般若波罗蜜多，此住大乘善男

zǐ děng xiū bù shī shí zuò rú shì niàn wǒ néng xíng shī wǒ shī cǐ
子等，修布施时作如是念：‘我能行施，我施此

wù bǐ shòu wǒ shī xiū jìng jiè shí zuò rú shì niàn wǒ néng chí
物，彼受我施。’修净戒时作如是念：‘我能持

jiè wǒ chí cǐ jiè wǒ jù shì jiè xiū ān rěn shí zuò rú shì niàn
戒，我持此戒，我具是戒。’修安忍时作如是念：

wǒ néng xiū rěn wǒ yú bǐ rěn wǒ jù shì rěn xiū jīng jìn shí
‘我能修忍，我于彼忍，我具是忍。’修精进时

zuò rú shì niàn wǒ néng jīng jìn wǒ wéi cǐ jīng jìn wǒ jù shì jīng
作如是念：‘我能精进，我为此精进，我具是精

jìn xiū jìng lù shí zuò rú shì niàn wǒ néng xiū dìng wǒ wéi cǐ xiū
进。’修静虑时作如是念：‘我能修定，我为此修

dìng wǒ jù shì dìng xiū bō rě shí zuò rú shì niàn wǒ néng xiū
定，我具是定。’修般若时作如是念：‘我能修

huì wǒ wéi cǐ xiū huì wǒ jù shì huì
慧，我为此修慧，我具是慧。’

fù cì shànxiàn cǐ zhù dà shèngshànánán zǐ děng xiū bù
“复次，善现，此住大乘善男子等，修布

shī shí zhí yǒu cǐ bù shī zhí yóu shì bù shī zhí bù shī wéi wǒ suǒ
施时执有此布施，执由是布施，执布施为我所；

xiū jìng jiè shí zhí yǒu cǐ jìng jiè zhí yóu shì jìng jiè zhí jìng jiè wéi wǒ
修净戒时执有此净戒，执由是净戒，执净戒为我

suǒ xiū ān rěn shí zhí yǒu cǐ ān rěn zhí yóu shì ān rěn zhí ān rěn
所；修安忍时执有此安忍，执由是安忍，执安忍

wéi wǒ suǒ xiū jīng jìn shí zhí yǒu cǐ jīng jìn zhí yóu shì jīng jìn zhí
为我所；修精进时执有此精进，执由是精进，执

jīng jìn wéi wǒ suǒ xiū jìng lù shí zhí yǒu cǐ jìng lù zhí yóu shì jìng lù
精进为我所；修静虑时执有此静虑，执由是静虑，

zhí jìng lù wéi wǒ suǒ xiū bō rě shí zhí yǒu cǐ bō rě zhí yóu shì bō
执静虑为我所；修般若时执有此般若，执由是般

rě zhí bō rě wéi wǒ suǒ cǐ zhù dà shèngshànánán zǐ děng wǒ
若，执般若为我所。此住大乘善男子等，我、

wǒ suǒ zhí héng suí zhú gù suǒ xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
我所执恒随逐故，所修布施乃至般若波罗蜜多，

zēngzhǎngshēng sǐ bù néng jiě tuōshēngděngzhòng kǔ suǒ yǐ zhě hé
增长生死不能解脱生等众苦。所以者何？

yǐ bù shī děng liù bō luó mì duōzhōng wú cǐ fēn bié kě qǐ shì zhí
以布施等六波罗蜜多中，无此分别可起是执，
hé yǐ gù yuǎn lí cǐ bǐ àn shì bù shī děng liù bō luó mì duōxiàng
何以故？远离此彼岸是布施等六波罗蜜多相
gù
故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng bù zhī
“善现当知！此住大乘善男子等，不知
cǐ àn bǐ àn xiàng gù bù néngshèshòu bù shī jìng jiè ān rěn
此岸、彼岸相故，不能摄受布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duōguǎngshuō nǎi zhì yī qièxiàng zhì
精进、静虑、般若波罗蜜多广说乃至一切相智。
yóu shì yīn yuán cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng tuì duòshēngwénhuò
由是因缘，此住大乘善男子等，退堕声闻或
dú jué dì bú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
独觉地，不证无上正等菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé dà shèngshànnán zǐ
具寿善现复白佛言：“云何大乘善男子
děng wú fāngbiànshànqiǎo gù suī xíng liù zhǒng bō luó mì duō ér duò
等无方便善巧故，虽行六种波罗蜜多，而堕
shēngwénhuò dú jué dì bú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
声闻或独觉地，不证无上正等菩提？”

fó gàoshànxiàn yǒu zhù dà shèngshànnán zǐ děngcóngchū fā
佛告善现：“有住大乘善男子等从初发
xīn wú fāngbiànshànqiǎo gù xiū bù shī shí zuò rú shì niàn wǒ néng
心无方便善巧故，修布施时作如是念：‘我能
xíng shī wǒ jù bù shī cǐ shì bù shī xiū jìng jiè shí zuò rú shì niàn
行施，我具布施，此是布施。’修净戒时作如是念：

wǒ néng chí jiè wǒ jù jìng jiè cǐ shì jìng jiè xiū ān rěn shí
‘我能持戒，我具净戒，此是净戒。’修安忍时
zuò rú shì niàn wǒ néng xiū rěn wǒ jù ān rěn cǐ shì ān rěn
作如是念：‘我能修忍，我具安忍，此是安忍。’

xiū jīng jìn shí zuò rú shì niàn wǒ néngjīng jìn wǒ jù jīng jìn cǐ
修精进时作如是念：‘我能精进，我具精进，此
shì jīng jìn xiū jìng lù shí zuò rú shì niàn wǒ néng xiū dìng wǒ jù
是精进。’修静虑时作如是念：‘我能修定，我具

jìng lù cǐ shì jìng lù xiū bō rě shí zuò rú shì niàn wǒ néng xiū
静虑，此是静虑。’修般若时作如是念：‘我能修

huì wǒ jù bō rě cǐ shì bō rě
慧，我具般若，此是般若。’

fù cì shànxiàn cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng xiū bù shī
“复次，善现，此住大乘善男子等修布施

shí zhí yǒu cǐ bù shī zhí yóu shì bù shī zhí bù shī wéi wǒ suǒ ér
时，执有此布施，执由是布施，执布施为我所而

shēngjiāo yì xiū jìng jiè shí zhí yǒu cǐ jìng jiè zhí yóu shì jìng jiè
生 僇逸；修净戒时，执有此净戒，执由是净戒，

zhí jìng jiè wéi wǒ suǒ ér shēngjiāo yì xiū ān rěn shí zhí yǒu cǐ ān rěn
执净戒为我所而生 僇逸；修安忍时，执有此安忍，

zhí yóu shì ān rěn zhí ān rěn wéi wǒ suǒ ér shēngjiāo yì xiū jīng jìn shí
执由是安忍，执安忍为我所而生 僇逸；修精进时，

zhí yǒu cǐ jīng jìn zhí yóu shì jīng jìn zhí jīng jìn wéi wǒ suǒ ér shēngjiāo
执有此精进，执由是精进，执精进为我所而生 僇

yì xiū jìng lù shí zhí yǒu cǐ jìng lù zhí yóu shì jìng lù zhí jìng
逸；修静虑时，执有此静虑，执由是静虑，执静

lù wéi wǒ suǒ ér shēngjiāo yì xiū bō rě shí zhí yǒu cǐ bō rě zhí
虑为我所而生 僇逸；修般若时，执有此般若，执

yóu shì bō rě zhí bō rě wéi wǒ suǒ ér shēngjiāo yì cǐ zhù dà shèng
由是般若，执般若为我所而生 僇逸。此住大乘

shànnán zǐ děng wǒ wǒ suǒ zhí héng suí zhú gù suǒ xiū bù shī nǎi
善男子等，我、我所执恒随逐故，所修布施乃

zhì bō rě bō luó mì duō zēngzhǎngshēng sǐ bù néng jiě tuō shēng děng
至般若波罗蜜多，增长生死不能解脱生等

zhòng kǔ suǒ yǐ zhě hé yǐ bù shī děng liù bō luó mì duō zhōng wú
众苦，所以者何？以布施等六波罗蜜多中，无

rú shì fēn bié yì bù rú bǐ suǒ fēn bié hé yǐ gù fēi zhì cǐ bǐ
如是分别亦不如彼所分别。何以故？非至此、彼

àn shì bù shī děng liù bō luó mì duō xiàng gù
岸是布施等六波罗蜜多相故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng bù zhī
“善现当知！此住大乘善男子等，不知

cǐ àn bǐ àn xiàng gù bù néng shè shòu bù shī jìng jiè ān rěn
此岸、彼岸相故，不能摄受布施、净戒、安忍、

jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng
精进、静虑、般若波罗蜜多，广说乃至一切相

zhì yóu shì yīn yuán cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng tuì duò shēng
智。由是因缘，此住大乘善男子等，退堕声

wénhuò dú jué dì bú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí rú shì shàn
闻或独觉地，不证无上正等菩提。如是，善
xiàn ān zhù dà shèngshànnán zǐ děng yóu bú shèshòushènsēn bō rě
现，安住大乘善男子等，由不摄受甚深般若
bō luó mì duō jí yú gōng dé yì bú shèshòufāngbiànshànqiǎo suī xíng
波罗蜜多及余功德，亦不摄受方便善巧，虽行
liù zhǒng bō luó mì duō ér duòshēngwénhuò dú jué dì bú zhèng wú
六种波罗蜜多，而堕声闻或独觉地，不证无
shàngzhèngděng pú tí
上正等菩提。”

jù shòushànxian fù bó fó yán yún hé dà shèngshànnán zǐ
具寿善现复白佛言：“云何大乘善男子
děng yóunéngshèshòushènsēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo
等，由能摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，
guǎngshuō nǎi zhì yī qièxiàng zhì bú duòshēngwén jí dú jué dì sù
广说乃至一切相智，不堕声闻及独觉地，速
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
证无上正等菩提？”

fó gàoshànxian yǒuzhù dà shèngshànnán zǐ děng cóngchū fā
佛告善现：“有住大乘善男子等，从初发
xīn lí wǒ wǒ suǒ zhí xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō cǐ
心离我、我所执修行布施乃至般若波罗蜜多，此
zhù dà shèngshànnán zǐ děng xiū bù shī shí bú zuò shì niàn wǒ néng
住大乘善男子等，修布施时不作是念：‘我能
xíng shī wǒ shī cǐ wù bǐ shòu wǒ shī xiū jìng jiè shí bú zuò shì
行施，我施此物，彼受我施。’修净戒时不作是
niàn wǒ néng chí jiè wǒ chí cǐ jiè wǒ jù shì jiè xiū ān rěn
念：‘我能持戒，我持此戒，我具是戒。’修安忍
shí bú zuò shì niàn wǒ néng xiū rěn wǒ yú bǐ rěn wǒ jù shì rěn
时不作是念：‘我能修忍，我于彼忍，我具是忍。’
xiū jīng jìn shí bú zuò shì niàn wǒ néng jīng jìn wǒ wéi cǐ jīng jìn
修精进时不作是念：‘我能精进，我为此精进，
wǒ jù shì jīng jìn xiū jìng lù shí bú zuò shì niàn wǒ néng xiū dìng
我具是精进。’修静虑时不作是念：‘我能修定，
wǒ wéi cǐ xiū dìng wǒ jù shì dìng xiū bō rě shí bú zuò shì niàn
我为此修定，我具是定。’修般若时不作是念：
wǒ néng xiū huì wǒ wéi cǐ xiū huì wǒ jù shì huì
‘我能修慧，我为此修慧，我具是慧。’

fù cì shànxiàn cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng xiū bù
“复次，善现，此住大乘善男子等，修布
shī shí bù zhí yǒu cǐ bù shī bù zhí yóu shì bù shī bù zhí bù shī wéi
施时不执有此布施，不执由是布施，不执布施为
wǒ suǒ xiū jìng jiè shí bù zhí yǒu cǐ jìng jiè bù zhí yóu shì jìng jiè
我所；修净戒时不执有此净戒，不执由是净戒，
bù zhí jìng jiè wéi wǒ suǒ xiū ān rěn shí bù zhí yǒu cǐ ān rěn bù zhí
不执净戒为我所；修安忍时不执有此安忍，不执
yóu shì ān rěn bù zhí ān rěn wéi wǒ suǒ xiū jīng jìn shí bù zhí yǒu cǐ
由是安忍，不执安忍为我所；修精进时不执有此
jīng jìn bù zhí yóu shì jīng jìn bù zhí jīng jìn wéi wǒ suǒ xiū jìng lù
精进，不执由是精进，不执精进为我所；修静虑
shí bù zhí yǒu cǐ jìng lù bù zhí yóu shì jìng lù bù zhí jìng lù wéi wǒ
时不执有此静虑，不执由是静虑，不执静虑为我
suǒ xiū bō rě shí bù zhí yǒu cǐ bō rě bù zhí yóu shì bō rě bù
所；修般若时不执有此般若，不执由是般若，不
zhí bō rě wéi wǒ suǒ cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng wǒ wǒ suǒ
执般若为我所。此住大乘善男子等，我、我所
zhí bù suí zhú gù suǒ xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō sǔn jiǎn
执不随逐故，所修布施乃至般若波罗蜜多，损减
shēng sǐ sù néng jiě tuō shēngděngzhòng kǔ suǒ yǐ zhě hé yǐ bù
生死速能解脱生等众苦。所以者何？以布
shī děng liù bō luó mì duōzhōng wú cǐ fēn bié kě qǐ shì zhí hé yǐ gù
施等六波罗蜜多中无此分别可起是执。何以故？
yuǎn lí cǐ bǐ àn shì bù shī děng liù bō luó mì duōxiàng gù
远离此彼岸是布施等六波罗蜜多相故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng shàn zhī
“善现当知！此住大乘善男子等，善知
cǐ àn bǐ àn xiàng gù biànnéngshèshòu bù shī děng liù bō luó mì duō
此岸、彼岸相故，便能摄受布施等六波罗蜜多，
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yóu shì yīn yuán cǐ zhù dà shèngshàn
广说乃至一切相智。由是因缘，此住大乘善
nán zǐ děng bú duòshēngwén jí dú jué dì sù zhèng wú shàngzhèng
男子等，不堕声闻及独觉地，速证无上正
děng pú tí
等菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán yún hé dà shèngshànnán zǐ
具寿善现复白佛言：“云何大乘善男子

děngyǒufāngbiànshànqiǎo gù xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō bú duò
等有方便善巧故，修行六种波罗蜜多，不堕
shēngwén jí dú jué dì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
声闻及独觉地，疾证无上正等菩提？”

fó gàoshànxiàn yǒuzhù dà shèngshànnán zǐ děng cóngchū fā
佛告善现：“有住大乘善男子等，从初发

xīn yǒufāngbiànshànqiǎo gù xiū bù shī shí bú zuò shì niàn wǒ néng
心有方便善巧故，修布施时不作是念：‘我能

xíng shī wǒ jù bù shī cǐ shì bù shī xiū jìng jiè shí bú zuò shì niàn
行施，我具布施，此是布施。’修净戒时不作是念：

wǒ néng chí jiè wǒ jù jìng jiè cǐ shì jìng jiè xiū ān rěn shí
‘我能持戒，我具净戒，此是净戒。’修安忍时

bú zuò shì niàn wǒ néng xiū rěn wǒ jù ān rěn cǐ shì ān rěn
不作是念：‘我能修忍，我具安忍，此是安忍。’

xiū jīng jìn shí bú zuò shì niàn wǒ néng jīng jìn wǒ jù jīng jìn cǐ
修精进时不作是念：‘我能精进，我具精进，此

shì jīng jìn xiū jìng lǜ shí bú zuò shì niàn wǒ néng xiū dìng wǒ jù
是精进。’修静虑时不作是念：‘我能修定，我具

jìng lǜ cǐ shì jìng lǜ xiū bō rě shí bú zuò shì niàn wǒ néng xiū
静虑，此是静虑。’修般若时不作是念：‘我能修

huì wǒ jù bō rě cǐ shì bō rě
慧，我具般若，此是般若。’

fù cì shànxiàn cǐ zhù dà shèngshànnán zǐ děng xiū bù shī
“复次，善现，此住大乘善男子等修布施

shí bù zhí yǒu cǐ bù shī bù zhí yóu shì bù shī bù zhí bù shī wéi
时，不执有此布施，不执由是布施，不执布施为

wǒ suǒ bù shēngjiāo yì xiū jìng jiè shí bù zhí yǒu cǐ jìng jiè bù zhí
我所不生憍逸；修净戒时，不执有此净戒，不执

yóu shì jìng jiè bù zhí jìng jiè wéi wǒ suǒ bù shēngjiāo yì xiū ān rěn shí
由是净戒，不执净戒为我所不生憍逸；修安忍时，

bù zhí yǒu cǐ ān rěn bù zhí yóu shì ān rěn bù zhí ān rěn wéi wǒ suǒ
不执有此安忍，不执由是安忍，不执安忍为我所

bù shēngjiāo yì xiū jīng jìn shí bù zhí yǒu cǐ jīng jìn bù zhí yóu shì
不生憍逸；修精进时，不执有此精进，不执由是

jīng jìn bù zhí jīng jìn wéi wǒ suǒ bù shēngjiāo yì xiū jìng lǜ shí bù
精进，不执精进为我所不生憍逸；修静虑时，不

zhí yǒu cǐ jìng lǜ bù zhí yóu shì jìng lǜ bù zhí jìng lǜ wéi wǒ suǒ bù
执有此静虑，不执由是静虑，不执静虑为我所不

shēngjiāo yì xiū bō rě shí bù zhí yǒu cǐ bō rě bù zhí yóu shì bō
生 憍逸；修般若时，不执有此般若，不执由是般
rě bù zhí bō rě wéi wǒ suǒ bù shēngjiāo yì cǐ zhù dà shèngshànán
若，不执般若为我所不 生 憍逸。此住大乘 善男
zǐ děng wǒ wǒ suǒ zhí bù suí zhú gù suǒ xiū bù shī nǎi zhì bō rě
子等，我、我所执不随逐故，所修布施乃至般若
bō luó mì duō sǔn jiǎn shēng sǐ sù néng jiě tuō shēngděngzhòng kǔ suǒ
波罗蜜多，损减生死速能解脱生等众苦。所
yǐ zhě hé yǐ bù shī děng liù bō luó mì duōzhōng wú rú shì fēn bié
以者何？以布施等六波罗蜜多中，无如是分别
yì bù rú bǐ suǒ fēn bié hé yǐ gù fēi zhì cǐ bǐ àn shì bù shī
亦不如彼所分别，何以故？非至此彼岸是布施
děng liù bō luó mì duōxiàng gù
等六波罗蜜多相故。

shànxiàndāng zhī cǐ zhù dà shèngshànán zǐ děng shàn zhī
“善现当知！此住大乘 善男子等，善知
cǐ àn bǐ àn xiàng gù biànnéngshèshòu bù shī děng liù bō luó mì duō
此岸彼岸相故，便能摄受布施等六波罗蜜多，
guǎngshuō nǎi zhì yī qièxiàng zhì yóu shì yīn yuán cǐ zhù dà shèngshàn
广说乃至一切相智。由是因缘，此住大乘 善
nán zǐ děng bú duòshēngwén jí dú jué dì sù zhèng wú shàngzhèng
男子等，不堕声闻及独觉地，速证无上正
děng pú tí
等菩提。

rú shì shànxiàn ān zhù dà shèngshànán zǐ děng yǐ néng
“如是，善现，安住大乘 善男子等，以能
shèshòushēnshēn bō rě bō luó mì duō jí yú gōng dé yì néngshèshòu
摄受甚深般若波罗蜜多及余功德，亦能摄受
fāngbiànshànqiǎo xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō bú duòshēngwén jí
方便善巧修行六种波罗蜜多，不堕声闻及
dú jué dì sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
独觉地，速证无上正等菩提。”

大般若波罗蜜多经卷第五百一十一

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi yī shí èr
大般若波罗蜜多经卷第五百一十二

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn shàn yǒu pǐn dì shí bā
第三分善友品第十八

ěr shí jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì zūn xīn xué dà
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！新学大
shèng zhū pú sà mó hē sà yún hé yīng xué bō rě jìng lǜ jīng jìn
乘诸菩萨摩诃萨，云何应学般若、静虑、精进、
ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō
安忍、净戒、布施波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn xīn xué dà shèng zhū pú sà mó hē sà yù xué
佛告善现：“新学大乘诸菩萨摩诃萨，欲学
bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō yīng xiān qīn jìn chéng shì gòng
般若乃至布施波罗蜜多，应先亲近、承事、供
yǎng néng shàn xuān shuō fēn bié bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō zhēn
养能善宣说分别般若乃至布施波罗蜜多真
jìng shàn yǒu wèi shuō bō rě bō luó mì duō shēn jīng shí jiào jiè jiào
净善友。谓说般若波罗蜜多甚深经时，教诫教
shòu xīn xué dà shèng zhū pú sà yán lái shàn nán zǐ rǔ yīng qín xiū
授新学大乘诸菩萨言：‘来！善男子！汝应勤修
bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多。

rǔ qín xiū shí yīng yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn yǔ yī qiè yǒu qíng píng
汝勤修时应以无所得而为方便，与一切有情平
děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí rǔ wù yǐ sè yùn nǎi
等共有回向无上正等菩提。汝勿以色蕴乃
zhì shí yùn ér qǔ wú shàng zhèng děng pú tí yì wù yǐ yǎn chù nǎi zhì
至识蕴而取无上正等菩提，亦勿以眼处乃至
yì chù ér qǔ wú shàng zhèng děng pú tí yì wù yǐ sè chù nǎi zhì fǎ
意处而取无上正等菩提，亦勿以色处乃至法
chù ér qǔ wú shàng zhèng děng pú tí yì wù yǐ yǎn jiè nǎi zhì yì jiè
处而取无上正等菩提，亦勿以眼界乃至意界

ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ sè jiè nǎi zhì fǎ jiè ér
而取无上正等菩提，亦勿以色界乃至法界而

qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè
取无上正等菩提，亦勿以眼识界乃至意识界

ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ yǎnchù nǎi zhì yì chù ér
而取无上正等菩提，亦勿以眼触乃至意触而

qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ yǎnchù wéiyuán suǒ shēng zhū
取无上正等菩提，亦勿以眼触为缘所生诸

shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēng zhū shòu ér qǔ wú shàngzhèngděng
受乃至意触为缘所生诸受而取无上正等

pú tí yì wù yǐ dì jiè nǎi zhì shí jiè ér qǔ wú shàngzhèngděng pú
菩提，亦勿以地界乃至识界而取无上正等菩

tí yì wù yǐ yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán ér qǔ wú shàngzhèngděng
提，亦勿以因缘乃至增上缘而取无上正等

pú tí yì wù yǐ wú míng nǎi zhì lǎo sǐ ér qǔ wú shàngzhèngděng pú
菩提，亦勿以无明乃至老死而取无上正等菩

tí yì wù yǐ bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ér
提，亦勿以布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多而

qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
取无上正等菩提，亦勿以内空乃至无性自性

kōng ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ zhēn rú nǎi zhì bù sī
空而取无上正等菩提，亦勿以真如乃至不思

yì jiè ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ kǔ jí miè
议界而取无上正等菩提，亦勿以苦、集、灭、

dào shèng dì ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ sì niàn zhù
道圣谛而取无上正等菩提，亦勿以四念住

nǎi zhì bā shèng dào zhī ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ sì
乃至八圣道支而取无上正等菩提，亦勿以四

jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí
静虑、四无量、四无色定而取无上正等菩提，

yì wù yǐ bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng shí biàn chù ér
亦勿以八解脱、八胜处、九次第定、十遍处而

qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ kōng wú xiàng wú yuàn jiě
取无上正等菩提，亦勿以空、无相、无愿解

tuō mén ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ jìng guān dì nǎi zhì
脱门而取无上正等菩提，亦勿以净观地乃至

rú lái dì ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ jí xǐ dì nǎi
如来地而取无上正等菩提，亦勿以极喜地乃

zhì fǎ yún dì ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ yī qiè tuó
至法云地而取无上正等菩提，亦勿以一切陀
luó ní mén sān mó dì mén ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù
罗尼门、三摩地门而取无上正等菩提，亦勿
yǐ wǔ yǎn liù shéntōng ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ
以五眼、六神通而取无上正等菩提，亦勿以
rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ ér qǔ wú shàngzhèngděng
如来十力乃至十八佛不共法而取无上正等
pú tí yì wù yǐ sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo ér qǔ wú shàngzhèng
菩提，亦勿以三十二相、八十随好而取无上正
děng pú tí yì wù yǐ wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng ér qǔ wú
等菩提，亦勿以无忘失法、恒住舍性而取无
shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí ér
上正等菩提，亦勿以预流果乃至独觉菩提而
qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì wù yǐ yī qiè pú sà mó hē sà xíng
取无上正等菩提，亦勿以一切菩萨摩诃萨行、
zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ér qǔ wú shàngzhèngděng pú tí yì
诸佛无上正等菩提而取无上正等菩提，亦
wù yǐ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér qǔ wú shàngzhèng
勿以一切智、道相智、一切相智而取无上正
děng pú tí hé yǐ gù shànán zǐ ruò bù qǔ sè biàn dé wú shàng
等菩提。何以故？善男子！若不取色便得无上
zhèngděng pú tí nǎi zhì bù qǔ yī qiè xiàng zhì biàn dé wú shàngzhèng
正等菩提，乃至不取一切相智便得无上正
děng pú tí
等菩提。

rǔ shànán zǐ xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí wù tān
“汝善男子！行深般若波罗蜜多时，勿贪
zhuó sè shòu xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì
著色、受、想、行、识，广说乃至一切相智。
suǒ yǐ zhě hé yǐ sè nǎi zhì yī qiè xiàng zhì fēi kě tānzhuó hé yǐ
所以者何？以色乃至一切相智非可贪著。何以
gù shànán zǐ yǐ yī qiè fǎ zì xìngkōng gù
故？善男子！以一切法自性空故。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán zhū pú sà mó hē sà néng wéi
尔时，善现复白佛言：“诸菩萨摩诃萨能为
nán shì yú yī qiè fǎ zì xiàngkōngzhōng xī qiú wú shàngzhèngděng
难事，于一切法自相空中，希求无上正等

pú tí yù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
菩提，欲证无上正等菩提。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì zhū pú sà mó hē sà néng
佛告善现：“如是！如是！诸菩萨摩诃萨能

wéi nán shì yú yī qiè fǎ zì xiàng kōng zhōng xī qiú wú shàngzhèng
为难事，于一切法自相空中，希求无上正

děng pú tí yù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shàn xiàn dāng zhī
等菩提，欲证无上正等菩提。善现当知！

zhū pú sà mó hē sà suī zhī zhū fǎ jiē rú huàn shì guǎng shuō nǎi zhì
诸菩萨摩诃萨虽知诸法皆如幻事，广说乃至

rú xún xiāng chéng zì xiàng jiē kōng ér wèi shì jiān dé yì lì gù fā
如寻香城自相皆空，而为世间得义利故，发

qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi lìng shì jiān dé lì yì gù fā qù wú
趣无上正等菩提；为令世间得利益故，发趣无

shàngzhèngděng pú tí wèi lìng shì jiān dé ān lè gù fā qù wú shàng
上正等菩提；为令世间得安乐故，发趣无上

zhèngděng pú tí wèi yù bá jì zhū shì jiān gù fā qù wú shàngzhèng
正等菩提；为欲拔济诸世间故，发趣无上正

děng pú tí wèi yǔ shì jiān zuò guī yī gù fā qù wú shàngzhèngděng
等菩提；为与世间作归依故，发趣无上正等

pú tí wèi yǔ shì jiān zuò shè zhái gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí
菩提；为与世间作舍宅故，发趣无上正等菩提；

yù shì shì jiān jiū jìng dào gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi yǔ
欲示世间究竟道故，发趣无上正等菩提；为与

shì jiān zuò zhōu zǔ gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi yǔ shì
世间作洲渚故，发趣无上正等菩提；为与世

jiān zuò rì yuè gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi yǔ shì jiān zuò
间作日月故，发趣无上正等菩提；为与世间作

dēng zhú gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi yǔ shì jiān zuò dǎo
灯烛故，发趣无上正等菩提；为与世间作导

shī gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi yǔ shì jiān zuò jiāng shuài
师故，发趣无上正等菩提；为与世间作将帅

gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí wèi yǔ shì jiān zuò suǒ qù gù
故，发趣无上正等菩提；为与世间作所趣故，

fā qù wú shàngzhèngděng pú tí
发趣无上正等菩提。

yún hé pú sà mó hē sà wèi lìng shì jiān dé yì lì gù fā qù
“云何菩萨摩诃萨为令世间得义利故，发趣

wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn pú sà mó hē sà wèi yù jiě tuō
无上正等菩提？善现，菩萨摩诃萨为欲解脱

yī qiè yǒuqíngzhū kǔ nǎo shì xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě fā qù wú
一切有情诸苦恼事，修行布施乃至般若，发趣无

shàngzhèngděng pú tí shì wéi pú sà mó hē sà wèi lìng shì jiān dé yì
上正等菩提，是为菩萨摩诃萨为令世间得义

lì gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí
利故，发趣无上正等菩提。

yún hé pú sà mó hē sà wèi lìng shì jiān dé lì yì gù fā qù
“云何菩萨摩诃萨为令世间得利益故，发趣

wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn pú sà mó hē sà wèi bá wǔ qù
无上正等菩提？善现，菩萨摩诃萨为拔五趣

bù wèi yǒuqíng zhì yú niè pán wú wèi bǐ àn fā qù wú shàngzhèngděng
怖畏有情置于涅槃无畏彼岸，发趣无上正等

pú tí shì wéi pú sà mó hē sà wèi lìng shì jiān dé lì yì gù fā qù
菩提，是为菩萨摩诃萨为令世间得利益故，发趣

wú shàngzhèngděng pú tí
无上正等菩提。

yún hé pú sà mó hē sà wèi lìng shì jiān dé ān lè gù fā qù
“云何菩萨摩诃萨为令世间得安乐故，发趣

wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn pú sà mó hē sà wèi bá yōu kǔ
无上正等菩提？善现，菩萨摩诃萨为拔忧苦

chóu nǎo yǒuqíng zhì yú niè pán ān wěn bǐ àn fā qù wú shàngzhèng
愁恼有情置于涅槃安隐彼岸，发趣无上正

děng pú tí shì wéi pú sà mó hē sà wèi lìng shì jiān dé ān lè gù fā
等菩提，是为菩萨摩诃萨为令世间得安乐故，发

qù wú shàngzhèngděng pú tí
趣无上正等菩提。

yún hé pú sà mó hē sà wèi yù bá jì zhū shì jiān gù fā qù
“云何菩萨摩诃萨为欲拔济诸世间故，发趣

wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn pú sà mó hē sà jiàn zhū yǒuqíng
无上正等菩提？善现，菩萨摩诃萨见诸有情

duò sān è qù wèi yù bá jì lìng xiū shàn yè jiàn yī sānshèng ér qù
堕三恶趣，为欲拔济令修善业，渐依三乘而趣

chū lí fā qù wú shàngzhèngděng pú tí shì wéi pú sà mó hē sà wèi
出离，发趣无上正等菩提，是为菩萨摩诃萨为

yù bá jì zhū shì jiān gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí
欲拔济诸世间故，发趣无上正等菩提。

yún hé pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò guī yī gù fā qù
“云何菩萨摩诃萨为与世间作归依故，发趣

wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn pú sà mó hē sà wèi lìng yī qiè
无上正等菩提？善现，菩萨摩诃萨为令一切

shēng lǎo bìng sǐ chóu tàn yōu kǔ suǒ bī yǒu qíng sù dé jiě tuō shēng děng
生老病死愁叹忧苦所逼有情，速得解脱生等

zhòng kǔ zhù wú yú yī bō niè pán jiè fā qù wú shàng zhèng děng pú
众苦，住无余依般涅槃界，发趣无上正等菩

tí shì wéi pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò guī yī gù fā qù wú
提，是为菩萨摩诃萨为与世间作归依故，发趣无

shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提。

yún hé pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò shè zhái gù fā qù
“云何菩萨摩诃萨为与世间作舍宅故，发趣

wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn pú sà mó hē sà yù wèi yǒu qíng
无上正等菩提？善现，菩萨摩诃萨欲为有情

shuō yī qiè fǎ jiē bù hé hé fā qù wú shàng zhèng děng pú tí shì
说一切法皆不和合，发趣无上正等菩提，是

wéi pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò shè zhái gù fā qù wú shàng
为菩萨摩诃萨为与世间作舍宅故，发趣无上

zhèng děng pú tí
正等菩提。”

jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn yún hé yī qiè fǎ jiē bù
具寿善现白佛言：“世尊！云何一切法皆不

hé hé
和合？”

fó gào shàn xiàn zhū sè bù hé hé jí sè bù xiāng shǔ ruò sè
佛告善现：“诸色不和合即色不相属，若色

bù xiāng shǔ jí sè wú shēng ruò sè wú shēng jí sè wú miè ruò sè wú
不相属即色无生，若色无生即色无灭，若色无

miè jí sè bù hé hé shòu xiǎng xíng shí guǎng shuō nǎi zhì yī qiè
灭即色不和合，受、想、行、识广说乃至一切

xiàng zhì yì fù rú shì zhū pú sà mó hē sà yù wèi yǒu qíng shuō yī qiè
相智亦复如是。诸菩萨摩诃萨欲为有情说一切

fǎ jiē yǒu rú shì bù hé hé xiàng fā qù wú shàng zhèng děng pú tí
法皆有如是不和合相，发趣无上正等菩提。

yún hé pú sà mó hē sà yù shì shì jiān jiū jìng dào gù fā qù
“云何菩萨摩诃萨欲示世间究竟道故，发趣

wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn pú sà mó hē sà fā qù wú
无上正等菩提？善现，菩萨摩诃萨发趣无

shàngzhèngděng pú tí yù wèiyǒuqíngshuō rú shì fǎ wèi sè bǐ àn
上正等菩提，欲为有情说如是法，谓色彼岸

jī fēi sè shòu xiǎng xíng shí bǐ àn jí fēi shòu xiǎng xíng
即非色，受、想、行、识彼岸即非受、想、行、

shí guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì bǐ àn jí fēi yī qiè zhì dào xiàng zhì
识，广说乃至一切智彼岸即非一切智，道相智、

yī qiè xiàng zhì bǐ àn jí fēi dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shànxiàn
一切相智彼岸即非道相智、一切相智。善现

dāng zhī rú sè děng bǐ àn xiàng yī qiè fǎ yì ěr
当知！如色等彼岸相，一切法亦尔。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē rú sè děng
具寿善现便白佛言：“若一切法皆如色等

bǐ àn xiàngzhě yún hé pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ yìngxiànděngjué
彼岸相者，云何菩萨摩诃萨于一切法应现等觉？

suǒ yǐ zhě hé fēi sè bǐ àn zhōngyǒu rú shì fēn bié wèi cǐ shì sè
所以者何？非色彼岸中有如是分别，谓此是色，

cǐ shì shòu xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì
此是受、想、行、识，广说乃至一切相智。

fēi shòu xiǎng xíng shí guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì bǐ àn zhōng
非受、想、行、识广说乃至一切相智彼岸中

yǒu rú shì fēn bié wèi cǐ shì sè cǐ shì shòu xiǎng xíng shí
有如是分别，谓此是色，此是受、想、行、识，

guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì
广说乃至一切相智。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì fēi sè bǐ àn zhōngyǒu rú
佛告善现：“如是！如是！非色彼岸中有如

shì fēn bié wèi cǐ shì sè guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì rú shì
是分别，谓此是色，广说乃至一切相智，如是

nǎi zhì fēi yī qiè xiàng zhì bǐ àn zhōngyǒu rú shì fēn bié wèi cǐ shì sè
乃至非一切相智彼岸中有如是分别，谓此是色，

guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yī yī qiè fǎ běnxìngkōng gù shàn
广说乃至一切相智。以一切法本性空故。善

xiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà shèn wéi nán shì wèi suī guān yī qiè
现当知！诸菩萨摩诃萨甚为难事，谓虽观一切

fǎ jiē jì mièxiàngshēnwēimiào ér xīn bù chén mò zuò shì niànyán
法皆寂灭相甚深微妙而心不沉没，作是念言：

wǒ yú cǐ fǎ xiànděngjué yǐ zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
‘我于此法现等觉已，证得无上正等菩提，
wèi zhū yǒu qíng xuān shuō kāi shì rú shì jì mièshēnmiào zhī fǎ shì wéi
为诸有情宣说开示如是寂灭深妙之法。’是为
pú sà mó hē sà yù shì shì jiān jiū jìng dào gù fā qù wú shàngzhèng
菩萨摩诃萨欲示世间究竟道故，发趣无上正
děng pú tí
等菩提。

yún hé pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò zhōu zhǔ gù fā
“云何菩萨摩诃萨为与世间作洲渚故，发
qù wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn pì rú dà xiǎo hǎi hé chí
趣无上正等菩提？善现，譬如大小海河池
zhōng gāo dì kě jū zhōu huí shuǐ duàn shuō wéi zhōu zhǔ rú shì shàn
中，高地可居周回水断说为洲渚。如是，善
xiàn sè nǎi zhì shí qián hòu jì duàn guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì
现，色乃至识前后际断，广说乃至一切相智
qián hòu jì duàn yóu cǐ qián jì hòu jì duàn gù yī qiè fǎ duàn
前后际断。由此前际后际断故，一切法断，
cǐ yī qiè fǎ qián hòu jì duàn jí shì jì miè wēi miào rú shí wèi kōng
此一切法前后际断，即是寂灭微妙如实，谓空
wú suǒ dé dào duàn ài jìn wú yú lí rǎn yǒng miè jiū jìng niè pán shàn
无所得道断爱尽无余，离⁷染永灭究竟涅槃。善
xiàn pú sà mó hē sà qiú zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yù wèi yǒu
现，菩萨摩诃萨求证无上正等菩提，欲为有
qíng xuān shuō kāi shì rú shì zhū fǎ qián hòu jì duàn shēn shēn jì miè wēi
情宣说开示如是诸法前后际断甚深寂灭微
miào rú shí shì wéi pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò zhōu zhǔ gù fā
妙如实，是为菩萨摩诃萨为与世间作洲渚故，发
qù wú shàngzhèngděng pú tí
趣无上正等菩提。

yún hé pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò rì yuè gù fā qù
“云何菩萨摩诃萨为与世间作日月故，发趣
wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn pú sà mó hē sà wèi pò cháng
无上正等菩提？善现，菩萨摩诃萨为破长
yè wú míng luǎn què suǒ fù yǒu qíng chóng hēi àn gù wèi liáo yǒu qíng wú
夜无明卵殻所覆有情重黑暗故，为疗有情无

⁷ 大正藏：杂；永乐北藏及龙藏：离

zhī yì mù lìng míng lǎng gù wèi yǔ yī qiè yú míng yǒu qíng zuò zhào míng
知 睿 目 令 明 朗 故 ， 为 与 一 切 愚 冥 有 情 作 照 明
gù fā qù wú shàng zhèng děng pú tí shì wéi pú sà mó hē sà wèi yǔ
故 ， 发 趣 无 上 正 等 菩 提 ， 是 为 菩 萨 摩 诃 萨 为 与
shì jiān zuò rì yuè gù fā qù wú shàng zhèng děng pú tí
世 间 作 日 月 故 ， 发 趣 无 上 正 等 菩 提 。

yún hé pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò dēng zhú gù fā
“ 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 为 与 世 间 作 灯 烛 故 ， 发

qù wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn pú sà mó hē sà yù wèi yǒu
趣 无 上 正 等 菩 提 ？ 善 现 ， 菩 萨 摩 诃 萨 欲 为 有
qíng xuān shuō liù zhǒng bō luó mì duō jí sì shè shì xiāng yìng jīng diǎn zhēn
情 宣 说 六 种 波 罗 蜜 多 及 四 摄 事 相 应 经 典 真
shí yì qù fāng biàn jiào dǎo lìng qín xiū xué chú miè zhǒng zhǒng wú míng
实 义 趣 ， 方 便 教 导 令 勤 修 学 ， 除 灭 种 种 无 明
hēi àn fā qù wú shàng zhèng děng pú tí shì wéi pú sà mó hē sà wèi
黑 暗 ， 发 趣 无 上 正 等 菩 提 ， 是 为 菩 萨 摩 诃 萨 为
yǔ shì jiān zuò dēng zhú gù fā qù wú shàng zhèng děng pú tí
与 世 间 作 灯 烛 故 发 趣 无 上 正 等 菩 提 。

yún hé pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò dǎo shī gù fā qù
“ 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 为 与 世 间 作 导 师 故 ， 发 趣

wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn pú sà mó hē sà yù lìng qù
无 上 正 等 菩 提 ？ 善 现 ， 菩 萨 摩 诃 萨 欲 令 趣
xiàng xié dào yǒu qíng lí xíng sì zhǒng bù yīng xíng chù wèi shuō yī dào lìng
向 邪 道 有 情 离 行 四 种 不 应 行 处 ， 为 说 一 道 令
guī zhèng gù wèi zá rǎn zhě dé qīng jìng gù wèi chóu nǎo zhě dé huān yuè
归 正 故 ， 为 杂 染 者 得 清 净 故 ， 为 愁 恼 者 得 欢 悦
gù wèi yōu kǔ zhě dé xǐ lè gù wèi fēi lǐ zhě dé rú lǐ gù wèi
故 ， 为 忧 苦 者 得 喜 乐 故 ， 为 非 理 者 得 如 理 故 ， 为
liú zhuǎn zhě dé huán miè gù fā qù wú shàng zhèng děng pú tí shì wéi
流 转 者 得 还 灭 故 ， 发 趣 无 上 正 等 菩 提 ， 是 为
pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò dǎo shī gù fā qù wú shàng zhèng
菩 萨 摩 诃 萨 为 与 世 间 作 导 师 故 ， 发 趣 无 上 正
děng pú tí
等 菩 提 。

yún hé pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò jiāng shuài gù fā
“ 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 为 与 世 间 作 将 帅 故 ， 发

qù wú shàng zhèng děng pú tí shàn xiàn pú sà mó hē sà xī qiú wú
趣 无 上 正 等 菩 提 ？ 善 现 ， 菩 萨 摩 诃 萨 希 求 无

shàngzhèngděng pú tí yù wèiyǒuqíngxuānshuō kāi shì sè wú shēng wú
上 正 等 菩 提 ， 欲 为 有 情 宣 说 开 示 色 无 生 无
miè wú rǎn wú jìng shòu xiǎng xíng shí wú shēng wú miè wú
灭 、 无 染 无 净 ， 受 、 想 、 行 、 识 无 生 无 灭 、 无
rǎn wú jìng guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng
染 无 净 ， 广 说 乃 至 一 切 智 无 生 无 灭 、 无 染 无 净 ，
dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú shēng wú miè wú rǎn wú jìng shì wéi
道 相 智 、 一 切 相 智 无 生 无 灭 、 无 染 无 净 。 是 为
pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò jiàng shuài gù fā qù wú shàngzhèng
菩 萨 摩 诃 萨 为 与 世 间 作 将 帅 故 ， 发 趣 无 上 正
děng pú tí
等 菩 提 。

yún hé pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò suǒ qù gù fā qù
“ 云 何 菩 萨 摩 诃 萨 为 与 世 间 作 所 趣 故 ， 发 趣

wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàn pú sà mó hē sà xī qiú wú
无 上 正 等 菩 提 ？ 善 现 ， 菩 萨 摩 诃 萨 希 求 无
shàngzhèngděng pú tí yù wèiyǒuqíngxuānshuō kāi shì sè yǐ xū kōng
上 正 等 菩 提 ， 欲 为 有 情 宣 说 开 示 色 以 虚 空
wéisuǒ qù shòu xiǎng xíng shí yǐ xū kōngwéisuǒ qù guǎngshuō
为 所 趣 ， 受 、 想 、 行 、 识 以 虚 空 为 所 趣 ， 广 说
nǎi zhì yī qiè zhì yǐ xū kōngwéisuǒ qù dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì
乃 至 一 切 智 以 虚 空 为 所 趣 ， 道 相 智 、 一 切 相 智
yǐ xū kōngwéisuǒ qù yǐ yī qiè fǎ jiē rú xū kōng wú suǒ yǒu gù yù
以 虚 空 为 所 趣 。 以 一 切 法 皆 如 虚 空 无 所 有 故 ， 欲
wèiyǒuqíngxuānshuō kāi shì sè fēi qù fēi bú qù hé yǐ gù yǐ sè
为 有 情 宣 说 开 示 色 非 趣 非 不 趣 。 何 以 故 ？ 以 色
xìngkōng kōngzhōng wú qù wú bú qù gù shòu xiǎng xíng shí
性 空 ， 空 中 无 趣 无 不 趣 故 。 受 、 想 、 行 、 识
fēi qù fēi bú qù hé yǐ gù yǐ shòu xiǎng xíng shí xìngkōng
非 趣 非 不 趣 。 何 以 故 ？ 以 受 、 想 、 行 、 识 性 空 ，
kōngzhōng wú qù wú bú qù gù guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì fēi qù fēi
空 中 无 趣 无 不 趣 故 。 广 说 乃 至 一 切 智 非 趣 非
bú qù hé yǐ gù yǐ yī qiè zhì xìngkōng kōngzhōng wú qù wú bú
不 趣 。 何 以 故 ？ 以 一 切 智 性 空 ， 空 中 无 趣 无 不
qù gù dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì fēi qù fēi bú qù hé yǐ gù
趣 故 。 道 相 智 、 一 切 相 智 非 趣 非 不 趣 。 何 以 故 ？

yǐ dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì xìngkōng kōngzhōng wú qù wú bú qù
以 道 相 智 、 一 切 相 智 性 空 ， 空 中 无 趣 无 不 趣

gù shì wéi pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò suǒ qù gù fā qù wú
故。是为菩萨摩诃萨为与世间作所趣故，发趣无

shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé
上正等菩提。所以者何？

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ kōng wú xiàng wú yuàn wéi qù
“善现，一切法皆以空、无相、无愿为趣，

zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù kōng
诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？空、

wú xiàng wú yuàn zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
无相、无愿中，趣与非趣不可得故。

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú qǐ wú zuò wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以无起无作为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù wú qǐ wú zuò
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无起无作

zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
中，趣与非趣不可得故。

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú shēng wú miè wéi qù zhū pú
“善现，一切法皆以无生无灭为趣，诸菩

sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù wú shēng wú
萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无生无

miè zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
灭中，趣与非趣不可得故。

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú rǎn wú jìng wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以无染无净为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù wú rǎn wú jìng
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无染无净

zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
中，趣与非趣不可得故。

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú suǒ yǒu wéi qù zhū pú sà mó
“善现，一切法皆以无所有为趣，诸菩萨摩

hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù wú suǒ yǒu zhōng
诃萨于如是趣不可超越。何以故？无所有中，

qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
趣与非趣不可得故。

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng
“善现，一切法皆以如梦乃至如寻香城

wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù
为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？

rú mèng nǎi zhì xúnxiāngchéngzhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
如梦乃至寻香城中，趣与非趣不可得故。

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú liàng wú biānwéi qù zhū pú
“善现，一切法皆以无量无边为趣，诸菩

sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wú liàng wú
萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无量无

biānzhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
边中，趣与非趣不可得故。

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ bù yǔ bù qǔ wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以不与不取为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù bù yǔ bù qǔ
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？不与不取

zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
中，趣与非趣不可得故。

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ bù jǔ bú xià wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以不举不下为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù bù jǔ bú xià
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？不举不下

zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
中，趣与非趣不可得故。

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú qù wú lái wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以无去无来为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wú qù wú lái
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无去无来

zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
中，趣与非趣不可得故。

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú zēng wú jiǎn wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以无增无减为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wú zēng wú jiǎn
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无增无减

zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
中，趣与非趣不可得故。

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú rù wú chū wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以无入无出为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wú rù wú chū
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无入无出

zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
中，趣与非趣不可得故。

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú jí wú sǎnwéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以无集无散为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wú jí wú sǎn
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无集无散

zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
中，趣与非趣不可得故。

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú hé wú lí wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以无合无离为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wú hé wú lí
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无合无离

zhōng qù yǔ fēi qù bù kě dé gù
中，趣与非趣不可得故。

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wǒ nǎi zhì jiànzhě wéi qù zhū pú
“善现，一切法皆以我乃至见者为趣，诸菩

sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wǒ nǎi zhì
萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？我乃至

jiànzhěshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
见者尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú wǒ nǎi zhì wú jiànzhě wéi qù
“善现，一切法皆以无我乃至无见者为趣，

zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wú
诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无

wǒ nǎi zhì wú jiànzhěshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù
我乃至无见者尚毕竟无所有，况于其中有趣

fēi qù kě dé
非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ cháng lè wǒ jìng wéi qù
“善现，一切法皆以常、乐、我、净为趣，

zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù cháng
诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？常、

lè wǒ jìngshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi
乐、我、净尚毕竟无所有，况于其中有趣非

qù kě dé
趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú cháng kǔ wú wǒ bú
“善现，一切法皆以无常、苦、无我、不

jìng wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ
净为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以

gù wú cháng kǔ wú wǒ bú jìng shàng bì jìng wú suǒ yǒu kuàng
故？无常、苦、无我、不净尚毕竟无所有，况
yú qí zhōng yǒu qù fēi qù kě dé
于其中有趣、非趣可得！

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ tān chēn chī shì wéi qù
“善现，一切法皆以贪、瞋、痴事为趣，
zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù tān
诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？贪、
chēn chī shì shàng bì jìng wú suǒ yǒu kuàng yú qí zhōng yǒu qù fēi qù
瞋、痴事尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣
kě dé
可得！

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ jiàn suǒ zuò shì wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以见所作事为趣，诸菩萨
mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù jiàn suǒ zuò shì
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？见所作事
shàng bì jìng wú suǒ yǒu kuàng yú qí zhōng yǒu qù fēi qù kě dé
尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wéi
“善现，一切法皆以真如乃至不思議界为
qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù
趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？
zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè shàng bì jìng wú suǒ yǒu kuàng yú qí zhōng
真如乃至不思議界尚毕竟无所有，况于其中
yǒu qù fēi qù kě dé
有趣非趣可得！

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú dòng wéi qù zhū pú sà mó
“善现，一切法皆以无动为趣，诸菩萨摩
hē sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù wú dòng xìng shàng
诃萨于如是趣不可超越。何以故？无动性尚
bì jìng wú suǒ yǒu kuàng yú qí zhōng yǒu qù fēi qù kě dé
毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shàn xiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wǔ yùn wéi qù zhū pú sà mó hē
“善现，一切法皆以五蕴为趣，诸菩萨摩诃
sà yú rú shì qù bù kě chāo yuè hé yǐ gù sè nǎi zhì shí shàng bì
萨于如是趣不可超越。何以故？色乃至识尚毕
jìng wú suǒ yǒu kuàng yú qí zhōng yǒu qù fēi qù kě dé
竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī liù nèi chùwéi qù zhū pú sà mó
“善现，一切法皆以六内处为趣，诸菩萨摩

hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù yǎnchù nǎi zhì yì
诃萨于如是趣不可超越。何以故？眼处乃至意

chùshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
处尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī liù wàichùwéi qù zhū pú sà mó
“善现，一切法皆以六外处为趣，诸菩萨摩

hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù sè chù nǎi zhì fǎ
诃萨于如是趣不可超越。何以故？色处乃至法

chùshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
处尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī liù nèi jiè wéi qù zhū pú sà mó
“善现，一切法皆以六内界为趣，诸菩萨摩

hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù yǎn jiè nǎi zhì yì
诃萨于如是趣不可超越。何以故？眼界乃至意

jiè shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
界尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī liù wài jiè wéi qù zhū pú sà mó
“善现，一切法皆以六外界为趣，诸菩萨摩

hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù sè jiè nǎi zhì fǎ
诃萨于如是趣不可超越。何以故？色界乃至法

jiè shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
界尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī liù shí jiè wéi qù zhū pú sà mó
“善现，一切法皆以六识界为趣，诸菩萨摩

hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù yǎn shí jiè nǎi zhì
诃萨于如是趣不可超越。何以故？眼识界乃至

yì shí jiè shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě
意识界尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可

dé
得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī liù chùwéi qù zhū pú sà mó hē
“善现，一切法皆以六触为趣，诸菩萨摩诃

sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù yǎnchù nǎi zhì yì chù
萨于如是趣不可超越。何以故？眼触乃至意触

shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ liù shòuwéi qù zhū pú sà mó hē
“善现，一切法皆以六受为趣，诸菩萨摩诃

sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù yǎnchù wéiyuán suǒ
萨于如是趣不可超越。何以故？眼触为缘所

shēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuán suǒshēngzhūshòu shàng bì jìng wú suǒ
生诸受乃至意触为缘所生诸受尚毕竟无所

yǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ liù jiè wéi qù zhū pú sà mó hē
“善现，一切法皆以六界为趣，诸菩萨摩诃

sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù dì jiè nǎi zhì shí jiè
萨于如是趣不可超越。何以故？地界乃至识界

shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ sì yuánwéi qù zhū pú sà mó
“善现，一切法皆以四缘为趣，诸菩萨摩

hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù yīn yuán nǎi zhì zēng
诃萨于如是趣不可超越。何以故？因缘乃至增

shàng yuánshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě
上缘尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可

dé
得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ shí èr zhī yuán qǐ wéi qù zhū
“善现，一切法皆以十二支缘起为趣，诸

pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wú míng
菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？无明

nǎi zhì lǎo sǐ shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù
乃至老死尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣

kě dé
可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ liù bō luó mì duōwéi qù zhū pú
“善现，一切法皆以六波罗蜜多为趣，诸菩

sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù bù shī bō
萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？布施波

luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duōshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng
罗蜜多乃至般若波罗蜜多尚毕竟无所有，况

yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ shí liù kōngwéi qù zhū pú sà mó
“善现，一切法皆以十六空为趣，诸菩萨摩

hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù nèikōng nǎi zhì wú
诃萨于如是趣不可超越。何以故？内空乃至无

xìng zì xìngkōngshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù
性自性空尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣

kě dé
可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ sì shèng dì wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以四圣谛为趣，诸菩萨

mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù kǔ jí miè
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？苦、集、灭、

dào shèng dì shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù
道圣谛尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣

kě dé
可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ sān shí qī pú tí fēn fǎ wéi qù
“善现，一切法皆以三十七菩提分法为趣，

zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù sì
诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？四

niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí
念住乃至八圣道支尚毕竟无所有，况于其

zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ sì jìng lù sì wú liàng sì wú
“善现，一切法皆以四静虑、四无量、四无

sè dìngwéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé
色定为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何

yǐ gù sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìngshàng bì jìng wú suǒ
以故？四静虑、四无量、四无色定尚毕竟无所

yǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ
“善现，一切法皆以八解脱、八胜处、九

cì dì dìng shí biàn chù wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù
次第定、十遍处为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不

kě chāoyuè hé yǐ gù bā jiě tuō bā shèng chù jiǔ cì dì dìng
可超越。何以故？八解脱、八胜处、九次第定、

shí biànchùshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé!
十遍处尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ sān jiě tuōménwéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以三解脱门为趣，诸菩萨
mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù kōng wú xiàng
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？空、无相、
wú yuàn jiě tuōménshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù
无愿解脱门尚毕竟无所有，况于其中有趣
fēi qù kě dé
非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ sānshèng shí dì wéi qù zhū pú
“善现，一切法皆以三乘十地为趣，诸菩
sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù jìngguān dì
萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？净观地
nǎi zhì rú lái dì shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi
乃至如来地尚毕竟无所有，况于其中有趣非
qù kě dé
趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ pú sà shí dì wéi qù zhū pú sà
“善现，一切法皆以菩萨十地为趣，诸菩萨
mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù jí xǐ dì nǎi
摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？极喜地乃
zhì fǎ yún dì shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù
至法云地尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣
kě dé
可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ tuó luó ní mén sān mó dì mén
“善现，一切法皆以陀罗尼门、三摩地门
wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù
为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？
tuó luó ní mén sān mó dì ménshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí
陀罗尼门、三摩地门尚毕竟无所有，况于其
zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wǔ yǎn liù shéntōngwéi qù
“善现，一切法皆以五眼、六神通为趣，

zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù wǔ
诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？五
yǎn liù shéntōngshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi
眼、六神通尚毕竟无所有，况于其中有趣非
qù kě dé
趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ rú lái shí lì sì wú suǒ wèi
“善现，一切法皆以如来十力、四无所畏、
sì wú ài jiě shí bā fó bú gòng fǎ wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú
四无碍解、十八佛不共法为趣，诸菩萨摩诃萨于
rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
如是趣不可超越。何以故？如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù
佛不共法尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣
kě dé
可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ dà cí dà bēi dà xǐ dà
“善现，一切法皆以大慈、大悲、大喜、大
shě wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ
舍为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以
gù dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng
故？大慈、大悲、大喜、大舍尚毕竟无所有，况
yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo
“善现，一切法皆以三十二相、八十随好
wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù
为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？
sān shí èr xiàng bā shí suí hǎoshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí
三十二相、八十随好尚毕竟无所有，况于其
zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yǐ wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng
“善现，一切法皆以无忘失法、恒住舍性
wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù
为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？
wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìngshàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí
无忘失法、恒住舍性尚毕竟无所有，况于其

zhōngyǒu qù fēi qù kě dé

中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī
“善现，一切法皆以一切智、道相智、一

qièxiàng zhì wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè
切相智为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。

hé yǐ gù yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qièxiàng zhì shàng bì jìng wú
何以故？一切智、道相智、一切相智尚毕竟无

suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù kě dé
所有，况于其中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí
“善现，一切法皆以预流果乃至独觉菩提

wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù
为趣，诸菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？

yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí
预流果乃至独觉菩提尚毕竟无所有，况于其

zhōngyǒu qù fēi qù kě dé

中有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū
“善现，一切法皆以一切菩萨摩诃萨行、诸

fó wú shàngzhèngděng pú tí wéi qù zhū pú sà mó hē sà yú rú shì
佛无上正等菩提为趣，诸菩萨摩诃萨于如是

qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó
趣不可超越。何以故？一切菩萨摩诃萨行、诸佛

wú shàngzhèngděng pú tí shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōng
无上正等菩提尚毕竟无所有，况于其中

yǒu qù fēi qù kě dé
有趣非趣可得！

shànxiàn yī qiè fǎ jiē yī yù liú nǎi zhì rú lái wéi qù zhū
“善现，一切法皆以预流乃至如来为趣，诸

pú sà mó hē sà yú rú shì qù bù kě chāoyuè hé yǐ gù yù liú
菩萨摩诃萨于如是趣不可超越。何以故？预流

nǎi zhì rú lái shàng bì jìng wú suǒyǒu kuàng yú qí zhōngyǒu qù fēi qù
乃至如来尚毕竟无所有，况于其中有趣非趣

kě dé rú shì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà wèi yǔ shì jiān zuò suǒ
可得！如是，善现，诸菩萨摩诃萨为与世间作所

qù gù fā qù wú shàngzhèngděng pú tí
趣故，发趣无上正等菩提。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán shéinéng yú cǐ shènsēn bō rě
尔时，善现复白佛言：“谁能于此甚深般若

bō luó mì duōshēnsēng xìn jiě
波罗蜜多深生信解？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jiǔ yú wú shàngzhèng
佛告善现：“若菩萨摩诃萨久于无上正

děng pú tí fā yì qù qiú jīng qín xiū xíng yǐ cénggòngyǎng wú liàngzhū
等菩提，发意趣求精勤修行，已曾供养无量诸

fó yú zhū fó suǒ fā hóng shì yuàn suǒzhòngshàngēn jiē yǐ chún shú⁸
佛，于诸佛所发弘誓愿，所种善根皆已淳熟，

wú liàngshàn yǒushèshòu hù niàn nǎi néng yú cǐ shènsēn bō rě bō luó
无量善友摄受护念，乃能于此甚深般若波罗

mì duōshēnsēng xìn jiě
蜜多深生信解。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà hé xìng
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨何性？

hé xiàng hé zhuàng hé mào néngshēn xìn jiě rú shì bō rě bō
何相？何状？何貌？能深信解如是般若波

luó mì duō
罗蜜多？”

fó gào shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ tiáo fú tān chēn
佛告善现：“是菩萨摩诃萨以调伏贪、瞋、

chī xìngwéixìng yǐ yuǎn lí tān chēn chīxiàngwéixiàng yǐ yuǎn
痴性为性，以远离贪、瞋、痴相为相，以远

lí tān chēn chīzhuàngwéizhuàng yǐ yuǎn lí tān chēn chī
离贪、瞋、痴状为状，以远离贪、瞋、痴

mào wéimào
貌为貌。

fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ tiáo fú tān chēn
“复次，善现，是菩萨摩诃萨以调伏贪、瞋、

chī jí wú tān chēn chī xìngwéixìng yǐ yuǎn lí tān chēn chī
痴及无贪、瞋、痴性为性，以远离贪、瞋、痴

jí wú tān chēn chīxiàngwéixiàng yǐ yuǎn lí tān chēn chī
及无贪、瞋、痴相为相，以远离贪、瞋、痴

jí wú tān chēn chīzhuàngwéizhuàng yǐ yuǎn lí tān chēn
及无贪、瞋、痴状为状，以远离贪、瞋、

⁸ 大正藏：纯；永乐北藏及龙藏：淳

chī jí wú tān chēn chī mào wéi mào shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà
痴及无贪、瞋、痴貌为貌。善现当知！若菩萨
mó hē sà chéng jiù rú shì xìng xiàng zhuàng mào nǎi néng yú cǐ
摩诃萨成就如是性、相、状、貌，乃能于此
shènshēn bō rě bō luó mì duōshēnshēng xìn jiě
甚深般若波罗蜜多深生信解。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà néng yú
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨能于
rú shì shènshēn bō rě bō luó mì duōshēn xìn jiě zhě shì pú sà mó hē
如是甚深般若波罗蜜多深信解者，是菩萨摩诃
sà dāng hé suǒ qù
萨当何所趣？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà dāng qù yī qiè zhì zhì
佛告善现：“是菩萨摩诃萨当趣一切智智。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà qù yī qiè
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨趣一切
zhì zhì zhě shì pú sà mó hē sà néng yǔ yī qiè yǒu qíng wéi suǒ guī qù
智智者，是菩萨摩诃萨能与一切有情为所归趣。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà néng
佛告善现：“如是！如是！若菩萨摩诃萨能
yú rú shì shènshēn bō rě bō luó mì duōshēnshēng xìn jiě zé néng qù
于如是甚深般若波罗蜜多深生信解，则能趣
xiàng yī qiè zhì zhì ruò néng qù xiàng yī qiè zhì zhì shì zé néng yǔ yī
向一切智智，若能趣向一切智智，是则能与一
qiè yǒu qíng wéi suǒ guī qù
切有情为所归趣。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà néng wéi
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨能为
nán shì wèi zhuó rú shì jiān gù jiǎ zhòu wǒ dāng dù tuō yī qiè yǒu qíng
难事，谓著如是坚固甲冑：‘我当度脱一切有情，
jiē lìng zhèng dé jiū jìng niè pán suī yú yǒu qíng zuò rú shì shì ér dōu
皆令证得究竟涅槃。虽于有情作如是事，而都
bú jiàn yǒu qíng shī shè
不见有情施設。’”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō fù cì
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。复次，
shàn xiàn shì pú sà mó hē sà suǒ zhuó jiǎ zhòu bù shǔ sè nǎi zhì shí
善现，是菩萨摩诃萨所著甲冑，不属色乃至识。

hé yǐ gù sè nǎi zhì shí jiē bì jìng wú suǒ yǒu fēi pú sà fēi jiǎ
何以故？色乃至识皆毕竟无所有，非菩萨非甲
zhòu gù shuō bǐ jiǎ zhòu bù shǔ sè nǎi zhì shí rú shì nǎi zhì shì pú
胄故，说彼甲胄不属色乃至识。如是乃至是菩
sà mó hē sà suǒ zhuó jiǎ zhòu bù shǔ yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
萨摩诃萨所著甲胄不属一切智、道相智、一切
xiàng zhì hé yǐ gù yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē
相智。何以故？一切智、道相智、一切相智皆
bì jìng wú suǒ yǒu fēi pú sà fēi jiǎ zhòu gù shuō bǐ jiǎ zhòu bù shǔ
毕竟无所有，非菩萨非甲胄故，说彼甲胄不属
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì pú sà mó hē sà suǒ
一切智、道相智、一切相智。是菩萨摩诃萨所
zhuó jiǎ zhòu bù shǔ wǒ nǎi zhì jiàn zhě hé yǐ gù wǒ nǎi zhì jiàn zhě
著甲胄不属我乃至见者。何以故？我乃至见者
jiē bì jìng wú suǒ yǒu fēi pú sà fēi jiǎ zhòu gù shuō bǐ jiǎ zhòu bù
皆毕竟无所有，非菩萨非甲胄故，说彼甲胄不
shǔ wǒ nǎi zhì jiàn zhě shì pú sà mó hē sà suǒ zhuó jiǎ zhòu bù shǔ yī
属我乃至见者。是菩萨摩诃萨所著甲胄不属一
qiè fǎ hé yǐ gù yī qiè fǎ jiē bì jìng wú suǒ yǒu fēi pú sà fēi
切法。何以故？一切法皆毕竟无所有，非菩萨非
jiǎ zhòu gù shuō bǐ jiǎ zhòu bù shǔ yī qiè fǎ
甲胄故，说彼甲胄不属一切法。

shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xiū xíng rú shì shēn shēn bō rě
“善现，是菩萨摩诃萨修行如是甚深般若
bō luó mì duō néng zhuó rú shì jiān gù jiǎ zhòu wèi wǒ dāng dù yī qiè
波罗蜜多，能著如是坚固甲胄，谓我当度一切
yǒu qíng jiē lìng zhèng dé jiū jìng niè pán
有情，皆令证得究竟涅槃。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà néng zhuó
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨能著
rú shì jiān gù jiǎ zhòu wèi wǒ dāng dù yī qiè yǒu qíng jiē lìng zhèng dé
如是坚固甲胄，谓我当度一切有情，皆令证得
bō niè pán zhě bú duò shēng wén jí dú jué dì shì pú sà mó hē sà
般涅槃者，不堕声闻及独觉地。是菩萨摩诃萨
wú chù wú róng duò yú shēng wén huò dú jué dì suǒ yǐ zhě hé shì pú
无处无容堕于声闻或独觉地。所以者何？是菩
sà mó hē sà bù yú yǒu qíng ān lì fēn xiàn ér zhuó rú shì jiān gù jiǎ
萨摩诃萨不于有情安立分限，而著如是坚固甲

zhòu
胄。”

fó gào shàn xiàn rǔ guān hé yì ér zuò shì yán ruò pú sà mó
佛告善现：“汝观何义而作是言：若菩萨摩

hē sà néng zhuó rú shì jiān gù jiǎ zhòu bú duò shēng wén huò dú jué
诃萨能著如是坚固甲胄，不堕声闻或独觉
dì 地？”

ěr shí shàn xiàn bó yán shì zūn shì pú sà mó hē sà fēi
尔时，善现白言：“世尊！是菩萨摩诃萨非

wèi dù tuō shǎo fèn yǒu qíng ér zhuó rú shì jiān gù jiǎ zhòu yì fēi wèi qiú
为度脱少分有情而著如是坚固甲胄，亦非为求

shǎo fèn zhì gù ér zhuó rú shì jiān gù jiǎ zhòu suǒ yǐ zhě hé shì pú
少分智故而著如是坚固甲胄。所以者何？是菩

sà mó hē sà pǔ wèi jì bá yī qiè yǒu qíng lìng bō niè pán ér zhuó rú shì
萨摩诃萨普为济拔一切有情令般涅槃而著如是

jiān gù jiǎ zhòu dàn wèi qiú dé yī qiè zhì zhì ér zhuó rú shì jiān gù jiǎ
坚固甲胄，但为求得一切智智而著如是坚固甲

zhòu yóu cǐ yīn yuán bú duò shēng wén jí dú jué dì
胄，由此因缘不堕声闻及独觉地。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shì pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。是菩

sà mó hē sà pǔ wèi jì bá yī qiè yǒu qíng lìng bō niè pán dàn wèi qiú
萨摩诃萨普为济拔一切有情令般涅槃，但为求

dé yī qiè zhì zhì ér zhuó rú shì jiān gù jiǎ zhòu yóu cǐ yīn yuán bú duò
得一切智智而著如是坚固甲胄，由此因缘不堕

shēng wén jí dú jué dì
声闻及独觉地。”

ěr shí shàn xiàn fù bó fó yán rú shì bō rě bō luó mì duō
尔时，善现复白佛言：“如是般若波罗蜜多

zuì wéi shèn shēn wú néng xiū zhě wú suǒ xiū fǎ yì wú xiū chù
最为甚深，无能修者、无所修法、亦无修处、

yì wú yóu cǐ ér dé xiū xí suǒ yǐ zhě hé fēi cǐ bō rě bō luó mì
亦无由此而得修习。所以者何？非此般若波罗蜜

duō shèn shēn yì zhōng ér yǒu shǎo fèn shí fǎ kě dé míng néng xiū zhě jí
多甚深义中，而有少分实法可得名能修者及

suǒ xiū fǎ ruò xiū xí chù ruò yóu cǐ xiū
所修法、若修习处、若由此修。

shì zūn ruò xiū xū kōng shì xiū bō rě bō luó mì duō ruò
“世尊！若修虚空，是修般若波罗蜜多；若
xiū yī qiè fǎ shì xiū bō rě bō luó mì duō ruò xiū bù shí fǎ shì
修一切法，是修般若波罗蜜多；若修不实法，是
xiū bō rě bō luó mì duō ruò xiū wú suǒ yǒu shì xiū bō rě bō luó mì
修般若波罗蜜多；若修无所有，是修般若波罗蜜
duō ruò xiū wú shè shòu shì xiū bō rě bō luó mì duō ruò xiū chú qiǎn
多；若修无摄受，是修般若波罗蜜多；若修除遣
fǎ shì xiū bō rě bō luó mì duō
法，是修般若波罗蜜多。”

fó gào shàn xiàn xiū chú qiǎn hé fǎ shì xiū bō rě bō luó mì
佛告善现：“修除遣何法，是修般若波罗蜜
duō
多？”

shàn xiàn dá yán xiū chú qiǎn wǔ yùn shì xiū bō rě bō luó mì
善现答言：“修除遣五蕴，是修般若波罗蜜
duō xiū chú qiǎn liù nèi chù shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn
多；修除遣六内处，是修般若波罗蜜多；修除遣
liù wài chù shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn liù nèi jiè shì
六外处，是修般若波罗蜜多；修除遣六内界，是
xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn liù wài jiè shì xiū bō rě bō luó
修般若波罗蜜多；修除遣六外界，是修般若波罗
mì duō xiū chú qiǎn liù shí jiè shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú
蜜多；修除遣六识界，是修般若波罗蜜多；修除
qiǎn liù chù shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn liù shòu shì
遣六触，是修般若波罗蜜多；修除遣六受，是
xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn liù jiè shì xiū bō rě bō luó mì
修般若波罗蜜多；修除遣六界，是修般若波罗蜜
duō xiū chú qiǎn sì yuán shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn
多；修除遣四缘，是修般若波罗蜜多；修除遣
shí èr zhī yuán qǐ shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn wǒ nǎi zhì
十二支缘起，是修般若波罗蜜多；修除遣我乃至
jiàn zhě shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn bù shī bō luó mì duō
见者，是修般若波罗蜜多；修除遣布施波罗蜜多
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú qiǎn
乃至般若波罗蜜多，是修般若波罗蜜多；修除遣
nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú
内空乃至无性自性空，是修般若波罗蜜多；修除

qiǎnzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chú
遣真如乃至不思議界，是修般若波罗蜜多；修除
qiǎn sì shèng dì shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn sì niànzhù
遣四圣谛，是修般若波罗蜜多；修除遣四念住
nǎi zhì bā shèngdào zhī shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn sì
乃至八圣道支，是修般若波罗蜜多；修除遣四
jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng shì xiū bō rě bō luó mì duō
静虑、四无量、四无色定，是修般若波罗蜜多；
xiū chúqiǎn bā jiě tuō bā shèngchù jiǔ cì dì dìng shí biànchù
修除遣八解脱、八胜处、九次第定、十遍处，
shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnkōng wú xiàng wú yuàn jiě
是修般若波罗蜜多；修除遣空、无相、无愿解
tuōmén shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎnjìngguān dì nǎi zhì
脱门，是修般若波罗蜜多；修除遣净观地乃至
rú lái dì shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn jí xǐ dì nǎi zhì
如来地，是修般若波罗蜜多；修除遣极喜地乃至
fǎ yún dì shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn yī qiè tuó luó ní
法云地，是修般若波罗蜜多；修除遣一切陀罗尼
mén sān mó dì mén shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn wǔ
门、三摩地门，是修般若波罗蜜多；修除遣五
yǎn liù shéntōng shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn rú lái
眼、六神通，是修般若波罗蜜多；修除遣如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū
十力乃至十八佛不共法，是修般若波罗蜜多；修
chúqiǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě shì xiū bō rě bō luó mì
除遣大慈、大悲、大喜、大舍，是修般若波罗蜜
duō xiū chúqiǎnsān shí èr xiàng bā shí suí hǎo shì xiū bō rě bō
多；修除遣三十二相、八十随好，是修般若波
luó mì duō xiū chúqiǎn wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng shì xiū bō
罗蜜多；修除遣无忘失法、恒住舍性，是修般
rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí shì xiū
若波罗蜜多；修除遣预流果乃至独觉菩提，是修
bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó
般若波罗蜜多；修除遣一切菩萨摩诃萨行、诸佛
wú shàngzhèngděng pú tí shì xiū bō rě bō luó mì duō xiū chúqiǎn
无上正等菩提，是修般若波罗蜜多；修除遣
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì xiū bō rě bō luó mì
一切智、道相智、一切相智，是修般若波罗蜜

duō
多。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà xiū
佛告善现：“如是！如是！若菩萨摩诃萨修
chú qiǎn sè guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì shì xiū bō rě bō luó mì
除遣色广说乃至一切相智，是修般若波罗蜜
duō
多。

fù cì shàn xiàn yīng yī rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì
“复次，善现，应依如是甚深般若波罗蜜
duō yàn zhī bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà ruò pú sà mó hē sà suī
多，验知不退转菩萨摩诃萨。若菩萨摩诃萨虽
xíng bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō ér wú zhí zhuó dāng zhī shì wéi
行般若乃至布施波罗蜜多而无执著，当知是为
bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà guǎng shuō nǎi zhì ruò pú sà mó hē sà
不退转菩萨摩诃萨，广说乃至若菩萨摩诃萨
suī xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ér wú zhí zhuó dāng
虽行一切智、道相智、一切相智而无执著，当
zhī shì wéi bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
知是为不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn zhū yǒu bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，诸有不退转菩萨摩诃萨，
xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù guān tā yǔ jí tā jiào chì yǐ wéi
行深般若波罗蜜多时，不观他语及他教勅以为
zhēn yào fēi dàn xìn tā ér yǒu suǒ zuò bù wéi tān yù chēn huì
真要，非但信他而有所作，不为贪欲、瞋恚、
yú chī jiāo màn děng guò zhī suǒ zá rǎn yì bù wéi bǐ qiān yīn qí xīn
愚痴、憍慢等过之所杂染，亦不为彼牵引其心。
zhū yǒu bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí
诸有不退转菩萨摩诃萨，行深般若波罗蜜多时，
bù lí bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zhū yǒu bú tuì zhuǎn pú sà
不离布施乃至般若波罗蜜多。诸有不退转菩萨
mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí wén shuō rú shì shēn shēn
摩诃萨，行深般若波罗蜜多时，闻说如是甚深
bō rě bō luó mì duō qí xīn bù jīng bù kǒng bù bù bù chén
般若波罗蜜多，其心不惊、不恐、不怖、不沉、
bú mò yì bú tuì shě suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí yú shēn bō
不没，亦不退舍所求无上正等菩提，于深般

rě bō luó mì duō huān xǐ yào wén shòu chí dú sòng jiū jìng tōng
若波罗蜜多，欢喜乐闻、受持、读诵、究竟通
lì xì niàn sī wéi rú shuō xiū xíng cháng wú yàn juàn dāng zhī rú shì bú
利、系念思惟如说修行常无厌倦。当知如是不
tuì zhuǎn pú sà mó hē sà xiān shì yǐ wén shèn shēn bō rě bō luó mì
退转菩萨摩诃萨，先世已闻甚深般若波罗蜜
duō suǒ yǒu yì qù shòu chí dú sòng rú lǐ sī wéi jīng jìn xiū xíng
多所有义趣，受持、读诵、如理思惟，精进修行
xīn wú yàn juàn suǒ yǐ zhě hé yóu cǐ bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
心无厌倦。所以者何？由此不退转菩萨摩诃萨，
wén shuō rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō qí xīn bù jīng bù kǒng
闻说如是甚深般若波罗蜜多，其心不惊、不恐、
bú bù guǎng shuō nǎi zhì rú shuō xiū xíng cháng wú yàn juàn
不怖，广说乃至如说修行常无厌倦。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán ruò pú sà mó hē sà wén shuō
具寿善现便白佛言：“若菩萨摩诃萨闻说
rú shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō qí xīn bù jīng bù kǒng bú
如是甚深般若波罗蜜多，其心不惊、不恐、不
bù bù chén bú mò yì bú tuì shě suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú
怖、不沉、不没，亦不退舍所求无上正等菩
tí yú shēn bō rě bō luó mì duō huān xǐ yào wén shòu chí dú
提，于深般若波罗蜜多，欢喜乐闻、受持、读
sòng jiū jìng tōng lì xì niàn sī wéi rú shuō xiū xíng cháng wú yàn juàn
诵、究竟通利、系念思惟，如说修行常无厌倦。
shì pú sà mó hē sà yún hé xiū xíng shèn shēn bō rě bō luó mì duō
是菩萨摩诃萨云何修行甚深般若波罗蜜多？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xiāng xù suí shùn qù xiàng
佛告善现：“是菩萨摩诃萨相续随顺趣向
lín rù yī qiè zhì zhì yīng zuò rú shì xíng shēn bō rě bō luó mì duō
临入一切智智，应作如是行深般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà yún hé
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨云何
xiāng xù suí shùn qù xiàng lín rù yī qiè zhì zhì xíng shēn bō rě bō luó
相续随顺趣向临入一切智智，行深般若波罗
mì duō
蜜多？”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà xiāng xù suí shùn qù xiàng
佛告善现：“若菩萨摩诃萨相续随顺趣向

lín rù kōng wú xiàng wú yuàn xū kōng wú suǒ yǒu wú shēng
临入空、无相、无愿、虚空、无所有、无生、
wú miè wú rǎn wú jìng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wú zào
无灭、无染、无净、真如乃至不思議界、无造、
wú zuò rú mèng nǎi zhì rú xún xiāng chéng xíng shēn bō rě bō luó mì
无作、如梦乃至如寻香城，行深般若波罗蜜
duō shì wéi pú sà mó hē sà xiāng xù suí shùn qù xiàng lín rù yī qiè zhì
多，是为菩萨摩诃萨相续随顺趣向临入一切智
zhì xíng shēn bō rě bō luó mì duō
智，行深般若波罗蜜多。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán rú shì zūn shuō ruò pú sà mó
具寿善现复白佛言：“如世尊说‘若菩萨摩
hē sà xiāng xù suí shùn qù xiàng lín rù kōng wú xiàng wú yuàn guǎng
诃萨相续随顺趣向临入空、无相、无愿广
shuō nǎi zhì rú xún xiāng chéng xíng shēn bō rě bō luó mì duō shì wéi pú
说乃至如寻香城，行深般若波罗蜜多，是为菩
sà mó hē sà xiāng xù suí shùn qù xiàng lín rù yī qiè zhì zhì xíng shēn
萨摩诃萨相续随顺趣向临入一切智智，行深
bō rě bō luó mì duō zhě shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō
般若波罗蜜多。’者，是菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí wéi xíng wǔ yùn nǎi zhì yī qiè xiàng zhì fǒu
罗蜜多时，为行五蕴乃至一切相智不？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà bù xíng wǔ yùn nǎi zhì yī
佛告善现：“是菩萨摩诃萨不行五蕴乃至一
qiè xiàng zhì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà suǒ suí shùn qù xiàng
切相智。所以者何？是菩萨摩诃萨所随顺趣向
lín rù yī qiè zhì zhì wú néng zuò zhě wú néng huài zhě wú suǒ cóng
临入一切智智，无能作者、无能坏者、无所从
lái wú suǒ zhì qù yì wú suǒ zhù wú fāng wú yù wú shù wú liàng
来、无所至去、亦无所住、无方无域、无数无量、
wú wǎng wú lái jì wú shù liàng wǎng lái kě dé yì wú néng zhèng
无往无来，既无数量往来可得，亦无能证。

shàn xiàn rú shì yī qiè zhì zhì bù kě yǐ wǔ yùn zhèng
“善现，如是一切智智，不可以五蕴证，
guǎng shuō nǎi zhì bù kě yǐ yī qiè xiàng zhì zhèng suǒ yǐ zhě hé wǔ
广说乃至不可以一切相智证。所以者何？五
yùn jí shì yī qiè zhì zhì guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jí shì yī
蕴即是一切智智，广说乃至一切相智即是一

qiè zhì zhì hé yǐ gù ruò wǔ yùnzhen rú ruò yī qiè zhì zhì zhēn rú
切智智。何以故？若五蕴真如，若一切智智真如，
ruò yī qiè fǎ zhēn rú jiē yī zhēn rú wú èr wú bié guǎngshuō nǎi zhì
若一切法真如，皆一真如无二无别，广说乃至
ruò yī qiè xiàng zhì zhēn rú ruò yī qiè zhì zhì zhēn rú ruò yī qiè fǎ
若一切相智真如，若一切智智真如，若一切法
zhēn rú jiē yī zhēn rú wú èr wú bié shì gù yī qiè zhì zhì bù kě
真如，皆一真如无二无别。是故，一切智智不可
yǐ wǔ yùnzhen gǎngshuō nǎi zhì bù kě yī yī qiè xiàng zhì zhèn
以五蕴证，广说乃至不可以一切相智证。”

大般若波罗蜜多经卷第五百一十二

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi yī shí sān
大般若波罗蜜多经卷第五百一十三

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn zhēn rú pǐn dì shí jiǔ zhī yī
第三分真如品第十九之一

ěr shí yù jiè sè jiè tiān zǐ gè chí tiān shàng zhǒng zhǒng
尔时，欲界、色界天子，各持天上种种

xiāng mò jí zhū tiān huā yáo sǎn fó shàng dǐng lǐ shuāng zú què zhù yī
香末及诸天华遥散佛上，顶礼双足却住一

miàn hé zhǎng gōng jìng bó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó mì
面，合掌恭敬白言：“世尊！如是般若波罗蜜

duō zuì wéi shēn nán jiàn nán jué bù kě xún sī chāo xún sī jìng
多最为甚深，难见难觉，不可寻思、超寻思境，

wēi miào chōng jì cōng mǐn zhì zhě zhī suǒ néng zhī fēi zhū shì jiān cù
微妙冲寂，聪敏智者之所能知，非诸世间卒

néng xìn shòu jí shì wú shàng zhèng děng pú tí yī qiè rú lái yīng
能信受，即是无上正等菩提。一切如来、应、

zhèng děng jué yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng zhōng jiē zuò shì
正等觉于此般若波罗蜜多甚深经中，皆作是

shuō wǔ yùn jí shì yī qiè zhì zhì yī qiè zhì zhì jí shì wǔ yùn guǎng
说：五蕴即是一切智智，一切智智即是五蕴。广

shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jí shì yī qiè zhì zhì yī qiè zhì zhì jí shì
说乃至一切相智即是一切智智，一切智智即是

yī qiè xiàng zhì zhū fó jí shì yī qiè zhì zhì yī qiè zhì zhì jí shì zhū
一切相智；诸佛即是一切智智，一切智智即是诸

fó suǒ yǐ zhě hé ruò wǔ yùn zhēn rú ruò yī qiè zhì zhì zhēn rú
佛。所以者何？若五蕴真如，若一切智智真如，

ruò yī qiè fǎ zhēn rú jiē yī zhēn rú wú èr wú bié guǎng shuō nǎi zhì
若一切法真如，皆一真如无二无别。广说乃至

ruò yī qiè xiàng zhì zhēn rú ruò yī qiè zhì zhì zhēn rú ruò yī qiè fǎ
若一切相智真如，若一切智智真如，若一切法

zhēn rú jiē yī zhēn rú wú èr wú bié ruò zhū fó zhēn rú ruò yī
真如，皆一真如无二无别。若诸佛真如，若一

qiè zhì zhì zhēn rú ruò yī qiè fǎ zhēn rú jiē yī zhēn rú wú èr wú
切智智真如，若一切法真如，皆一真如无二无
bié 别。”

ěr shí fó gào zhū tiān zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告诸天子言：“如是！如是！如汝所
shuō tiān zǐ dāng zhī wǒ guān cǐ yì xīn héng qù jì bú yào shuō fǎ
说。天子当知！我观此义，心恒趣寂不乐说法。
suǒ yǐ zhě hé cǐ fǎ shèn shēn nán jiàn nán jué bù kě xún sī chāo
所以者何？此法甚深，难见难觉，不可寻思，超
xún sī jìng wēi miào chōng jì cōng mǐn zhì zhě zhī suǒ néng zhī fēi
寻思境，微妙冲寂，聪敏智者之所能知，非
zhū shì jiān cù néng xìn shòu wèi shēn bō rě bō luó mì duō jí shì rú lái
诸世间卒能信受，谓深般若波罗蜜多即是如来、
yīng zhèng děng jué suǒ zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
应、正等觉所证无上正等菩提。

tiān zǐ dāng zhī rú shì zhū fó suǒ zhèng wú shàng zhèng děng
“天子当知！如是诸佛所证无上正等
pú tí wú néng zhèng fēi suǒ zhèng wú zhèng chù wú zhèng shí
菩提，无能证、非所证、无证处、无证时。
tiān zǐ dāng zhī cǐ fǎ shēn miào bú èr xiàn xíng fēi zhū shì jiān suǒ néng
天子当知！此法深妙不二现行，非诸世间所能
bǐ duó 比度。

tiān zǐ dāng zhī xū kōng shèn shēn gù cǐ fǎ shèn shēn zhēn
“天子当知！虚空甚深故此法甚深，真
rú nǎi zhì bù sī yì jiè shèn shēn gù cǐ fǎ shèn shēn wú liàng wú biān
如乃至不思議界甚深故此法甚深，无量无边
shèn shēn gù cǐ fǎ shèn shēn wú qù wú lái shèn shēn gù cǐ fǎ shèn shēn
甚深故此法甚深，无去无来甚深故此法甚深，
wú shēng wú miè shèn shēn gù cǐ fǎ shèn shēn wú rǎn wú jìng shèn shēn gù
无生无灭甚深故此法甚深，无染无净甚深故
cǐ fǎ shèn shēn wú zhī wú dé shèn shēn gù cǐ fǎ shèn shēn wú zào wú
此法甚深，无知无得甚深故此法甚深，无造无
zuò shèn shēn gù cǐ fǎ shèn shēn wǒ nǎi zhì jiàn zhě shèn shēn gù cǐ fǎ
作甚深故此法甚深，我乃至见者甚深故此法
shèn shēn wǔ yùn shèn shēn gù cǐ fǎ shèn shēn guǎng shuō nǎi zhì yī qiè
甚深，五蕴甚深故此法甚深，广说乃至一切

xiàng zhì shēnshēn gù cǐ fǎ shēnshēn yī qiè fó fǎ shēnshēn gù cǐ fǎ
相智甚深故此法甚深，一切佛法甚深故此法
shēnshēn
甚深。”

shí zhūtiān zǐ fù bó fó yán cǐ suǒshuō fǎ shēnshēnwēimiào
时，诸天子复白佛言：“此所说法甚深微妙，
fēi zhū shì jiān cù néng xìn shòu suǒ yǐ zhě hé cǐ shēnmiào fǎ bú
非诸世间卒能信受。所以者何？此深妙法不
wéishè qǔ wǔ yùn gù shuō bú wèi qì shě wǔ yùn gù shuō guǎngshuō nǎi
为摄取五蕴故说，不为弃舍五蕴故说。广说乃
zhì bú wéishè qǔ yī qiè xiàng zhì gù shuō bú wèi qì shě yī qiè xiàng zhì
至不为摄取一切相智故说；不为弃舍一切相智
gù shuō bú wéishè qǔ yī qiè fó fǎ gù shuō bú wèi qì shě yī qiè fó
故说；不为摄取一切佛法故说，不为弃舍一切佛
fǎ gù shuō shì jiānyǒuqíngduōxíngshè qǔ wǒ wǒ suǒ zhí wèi sè shì
法故说。世间有情多行摄取我、我所执，谓色是
wǒ shì wǒ suǒ shòu xiǎng xíng shí shì wǒ shì wǒ suǒ guǎngshuō
我是我所，受、想、行、识是我是我所，广说
nǎi zhì yī qiè zhì shì wǒ shì wǒ suǒ dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì
乃至一切智是我是我所，道相智、一切相智是
wǒ shì wǒ suǒ
我是我所。”

ěr shí shì zūngào zhūtiān zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，世尊告诸天子：“如是！如是！如汝所
shuō tiān zǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà wéishè qǔ wǔ yùn gù xíng
说。天子当知！若菩萨摩诃萨为摄取五蕴故行，
wèi qì shě wǔ yùn gù xíng guǎngshuō nǎi zhì wéishè qǔ yī qiè fó fǎ gù
为弃舍五蕴故行，广说乃至为摄取一切佛法故
xíng wèi qì shě yī qiè fó fǎ gù xíng shì pú sà mó hē sà bù néng xiū
行，为弃舍一切佛法故行。是菩萨摩诃萨不能修
xíng bō rě jìng lù jīng jìn ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì
行般若、静虑、精进、安忍、净戒、布施波罗蜜
duō guǎngshuō nǎi zhì bù néng xiū xíng yī qiè xiàng zhì
多，广说乃至不能修行一切相智。”

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn cǐ shēnshēn fǎ
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！此甚深法
néng suí shùn yī qiè fǎ wèinéng suí shùn bō rě jìng lù jīng jìn
能随顺一切法，谓能随顺般若、静虑、精进、

ān rěn jìng jiè bù shī bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng
安忍、净戒、布施波罗蜜多，广说乃至一切相
zhì cǐ shēnshēn fǎ dōu wú suǒ ài wèi bú ài sè shòu xiǎng
智。此甚深法都无所碍，谓不碍色、受、想、
xíng shí guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì cǐ shēnshēn fǎ wú ài
行、识，广说乃至一切相智。此甚深法无碍
wéixiàng suǒ yǐ zhě hé xū kōng píngděng gù zhēn rú nǎi zhì bù sī
为相。所以者何？虚空平等故，真如乃至不思
yì jiè píngděng gù kōng wú xiàng wú yuàn píngděng gù wú shēng
议界平等故，空、无相、无愿平等故，无生
wú miè píngděng gù wú zào wú zuò píngděng gù wú rǎn wú jìng píngděng
无灭平等故，无造无作平等故，无染无净平等
gù cǐ shēnshēn fǎ wú ài wéixiàng cǐ shēnshēn fǎ wú shēng wú miè
故，此甚深法无碍为相。此甚深法无生无灭。
suǒ yǐ zhě hé sè wú shēng wú miè gù shòu xiǎng xíng shí wú
所以者何？色无生无灭故，受、想、行、识无
shēng wú miè gù guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì wú shēng wú miè gù dào
生无灭故，广说乃至一切智无生无灭故，道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì wú shēng wú miè gù cǐ shēnshēn fǎ wú shēng
相智、一切相智无生无灭故，此甚深法无生
wú miè cǐ shēnshēn fǎ dōu wú zú jì suǒ yǐ zhě hé sè zú jì bù
无灭。此甚深法都无足迹。所以者何？色足迹不
kě dé gù shòu xiǎng xíng shí zú jì bù kě dé gù guǎngshuō
可得故，受、想、行、识足迹不可得故，广说
nǎi zhì yī qiè zhì zú jì bù kě dé gù dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
乃至一切智足迹不可得故，道相智、一切相智
zú jì bù kě dé gù cǐ shēnshēn fǎ dōu wú zú jì
足迹不可得故，此甚深法都无足迹。”

ěr shí yù jiè sè jiè tiān zǐ fù bó fó yán dà dé shàn
尔时，欲界、色界天子复白佛言：“大德善
xiàn shì fó zhēn zǐ suí rú lái shēng suǒ yǐ zhě hé dà dé shàn xiàn
现是佛真子随如来生。所以者何？大德善现
zhū suǒ shuō fǎ yī qiè jiē yǔ kōng xìng xiāng yìng
诸所说法，一切皆与空性相应。”

jù shòu shàn xiàng ào yù sè jiè zhū tiān zǐ yán rǔ děng shuō
具寿善现告欲、色界诸天子言：“汝等说
wǒ shì zhēn fó zǐ suí rú lái shēng yún hé shàn xiàn suí rú lái shēng
我是真佛子随如来生，云何善现随如来生？

wèi suí rú lái zhēn rú shēng gù suǒ yǐ zhě hé rú lái zhēn rú wú lái
谓随如来真如生故。所以者何？如来真如无来
wú qù shànxiànzhēn rú yì wú lái qù gù shuōshànxiàn suí rú lái
无去，善现真如亦无来去，故说善现随如来
shēng rú lái zhēn rú jí yī qiè fǎ zhēn rú yī qiè fǎ zhēn rú jí rú
生。如来真如即一切法真如，一切法真如即如
lái zhēn rú rú shì zhēn rú wú zhēn rú xìng yì wú bù zhēn rú xìng shàn
来真如，如是真如无真如性亦无不真如性，善
xiànzhēn rú yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng rú lái
现真如亦复如是，故说善现随如来生。如来
zhēn rú chángzhù wéixiàng shànxiànzhēn rú yì fù rú shì gù shuōshàn
真如常住为相，善现真如亦复如是，故说善
xiàn suí rú lái shēng rú lái zhēn rú wú biàn yì wú fēn bié biànzhū
现随如来生。如来真如无变异、无分别、遍诸
fǎ zhuǎn shànxiànzhēn rú yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái
法转，善现真如亦复如是，故说善现随如来
shēng rú lái zhēn rú wú suǒguà ài yī qiè fǎ zhēn rú yì wú suǒguà
生。如来真如无所罣碍，一切法真如亦无所罣
ài ruò rú lái zhēn rú ruò yī qiè fǎ zhēn rú tóng yī zhēn rú wú
碍，若如来真如，若一切法真如，同一真如无
èr wú bié wú zào wú zuò rú shì zhēn rú chángzhēn rú xiàng wú shí
二无别、无造无作。如是真如常真如相，无时
fēi zhēn rú xiàng yǐ chángzhēn rú xiàng wú shí fēi zhēn rú xiàng gù wú
非真如相，以常真如相，无时非真如相故无
èr wú bié shànxiànzhēn rú yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái
二无别，善现真如亦复如是，故说善现随如来
shēng rú lái zhēn rú yú yī qiè chù wú yì niàn wú fēn bié shànxiànzhēn
生。如来真如于一切处无忆念无分别，善现真
rú yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí rú lái shēng rú lái zhēn rú wú
如亦复如是，故说善现随如来生。如来真如无
bié yì bù kě dé shànxiànzhēn rú yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí
别异不可得，善现真如亦复如是，故说善现随
rú lái shēng rú lái zhēn rú bù lí yī qiè fǎ zhēn rú yī qiè fǎ zhēn
如来生。如来真如不离一切法真如，一切法真
rú bù lí rú lái zhēn rú rú shì zhēn rú chángzhēn rú xiàng wú shí
如不离如来真如，如是真如常真如相，无时
fēi zhēn rú xiàng shànxiànzhēn rú yì fù rú shì gù shuōshànxiàn suí
非真如相，善现真如亦复如是，故说善现随

rú lái shēng suī shuō suí shēng ér wú suǒ suí shēng yǐ shànxiànzhēn rú
如来生。虽说随生而无所随生，以善现真如
bú yì fó gù rú lái zhēn rú fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài
不异佛故，如来真如非过去、非未来、非现在，
yī qiè fǎ zhēn rú yì fēi guò qù fēi wèi lái fēi xiàn zài shànxiàn
一切法真如亦非过去、非未来、非现在，善现
zhēn rú yì fù rú shì gù shuō shànxiàn suí rú lái shēng guò qù zhēn rú
真如亦复如是，故说善现随如来生。过去真如
píngděng gù rú lái zhēn rú píngděng rú lái zhēn rú píngděng gù guò qù
平等故如来真如平等，如来真如平等故过去
zhēn rú píngděng wèi lái zhēn rú píngděng gù rú lái zhēn rú píngděng
真如平等；未来真如平等故如来真如平等，
rú lái zhēn rú píngděng gù wèi lái zhēn rú píngděng xiàn zài zhēn rú píng
如来真如平等故未来真如平等；现在真如平
děng gù rú lái zhēn rú píngděng rú lái zhēn rú píngděng gù xiàn zài
等故如来真如平等，如来真如平等故现在
zhēn rú píngděng ruò guò qù zhēn rú ruò wèi lái zhēn rú ruò xiàn zài
真如平等。若过去真如，若未来真如，若现在
zhēn rú píngděng ruò rú lái zhēn rú píngděng tóng yī zhēn rú píngděng
真如平等，若如来真如平等，同一真如平等
wú èr wú bié sè zhēn rú píngděng gù rú lái zhēn rú píngděng rú lái
无二无别。色真如平等故如来真如平等，如来
zhēn rú píngděng gù sè zhēn rú píngděng shòu xiǎng xíng shí zhēn
真如平等故色真如平等；受、想、行、识真
rú píngděng gù rú lái zhēn rú píngděng rú lái zhēn rú píngděng gù
如平等故如来真如平等，如来真如平等故
shòu xiǎng xíng shí zhēn rú píngděng ruò sè zhēn rú ruò shòu
受、想、行、识真如平等。若色真如，若受、
xiǎng xíng shí zhēn rú píngděng ruò rú lái zhēn rú píngděng tóng
想、行、识真如平等，若如来真如平等，同
yī zhēn rú píngděng wú èr wú bié guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì zhēn rú
一真如平等无二无别。广说乃至一切智真如
píngděng gù rú lái zhēn rú píngděng rú lái zhēn rú píngděng gù yī qiè
平等故如来真如平等，如来真如平等故一切
zhì zhēn rú píngděng dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú píngděng gù
智真如平等；道相智、一切相智真如平等故
rú lái zhēn rú píngděng rú lái zhēn rú píngděng gù dào xiàng zhì yī
如来真如平等，如来真如平等故道相智、一

qiè xiàng zhì zhēn rú píngděng ruò yī qiè zhì zhēn rú ruò dào xiàng zhì
切相智真如平等。若一切智真如，若道相智、
yī qiè xiàng zhì zhēn rú píngděng ruò rú lái zhēn rú píngděng tóng yī
一切相智真如平等，若如来真如平等，同一
zhēn rú píngděng wú èr wú bié
真如平等无二无别。

tiān zǐ dāng zhī zhū pú sà mó hē sà xiàn zhèng rú shì yī qiè
“天子当知！诸菩萨摩诃萨现证如是一切

fǎ zhēn rú píngděng gù shuō míng rú lái yīng zhèngděng jué wǒ
法真如平等，故说名如来、应、正等觉。我
yú rú shì zhū fǎ zhēn rú shēnshēng xìn jiě gù shuō shàn xiàn suí rú lái
于如是诸法真如深生信解，故说善现随如来
shēng
生。”

dāng shuō rú shì zhēn rú xiàng shí yú cǐ sān qiān dà qiān shì jiè
当说如是真如相时，于此三千大千世界

liù zhǒng zhèndòng dōng yǒng xī mò xī yǒng dōng mò nán yǒng běi
六种震动：东踊西没，西踊东没，南踊北
mò běi yǒng nán mò zhōng yǒng biān mò biān yǒng zhōng mò ěr shí
没，北踊南没，中踊边没，边踊中没。尔时，
yù jiè sè jiè tiān zǐ fù yǐ zhǒng zhǒng tiān miào xiāng mò jí zhū tiān
欲界、色界天子，复以种种天妙香末及诸天
huā fèng sǎn shì zūn jí shàn xiàn shàng ér bó fó yán shèn qí shì
华，奉散世尊及善现上而白佛言：“甚奇！世
zūn wèi céng yǒu yě dà dé shàn xiàn yóu zhēn rú gù suí rú lái shēng
尊！未曾有也！大德善现由真如故随如来生。”

ěr shí shàn xiàn gào yù sè jiè zhū tiān zǐ yán tiān zǐ dāng
尔时，善现告欲、色界诸天子言：“天子当

zhī rán wǒ shàn xiàn bù yóu sè gù suí rú lái shēng bù yóu shòu xiǎng
知！然我善现不由色故随如来生，不由受、想、
xíng shí gù suí rú lái shēng bù yóu sè zhēn rú gù suí rú lái shēng
行、识故随如来生；不由色真如故随如来生，
bù yóu shòu xiǎng xíng shí zhēn rú gù suí rú lái shēng bù lí sè
不由受、想、行、识真如故随如来生；不离色
gù suí rú lái shēng bù lí shòu xiǎng xíng shí gù suí rú lái shēng
故随如来生，不离受、想、行、识故随如来生；
bù lí sè zhēn rú gù suí rú lái shēng bù lí shòu xiǎng xíng shí
不离色真如故随如来生，不离受、想、行、识

zhēn rú gù suí rú lái shēng guǎngshuō nǎi zhì bù yóu yī qiè zhì gù suí
真如故随如来生。广说乃至不由一切智故随
rú lái shēng bù yóu dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì gù suí rú lái shēng
如来生，不由道相智、一切相智故随如来生；
bù yóu yī qiè zhì zhēn rú gù suí rú lái shēng bù yóu dào xiàng zhì yī
不由一切智真如故随如来生，不由道相智、一
qiè xiàng zhì zhēn rú gù suí rú lái shēng bù lí yī qiè zhì gù suí rú
切相智真如故随如来生；不离一切智故随如
lái shēng bù lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì gù suí rú lái shēng
来生，不离道相智、一切相智故随如来生；
bù lí yī qiè zhì zhēn rú gù suí rú lái shēng bù lí dào xiàng zhì yī
不离一切智真如故随如来生，不离道相智、一
qiè xiàng zhì zhēn rú gù suí rú lái shēng bù yóu yǒu wéi gù suí rú lái
切相智真如故随如来生；不由有为故随如来
shēng bù yóu wú wéi gù suí rú lái shēng bù yóu yǒu wéi zhēn rú gù suí
生，不由无为故随如来生；不由有为真如故随
rú lái shēng bù yóu wú wéi zhēn rú gù suí rú lái shēng bù lí yǒu wéi
如来生，不由无为真如故随如来生；不离有为
gù suí rú lái shēng bù lí wú wéi gù suí rú lái shēng bù lí yǒu wéi
故随如来生，不离无为故随如来生；不离有为
zhēn rú gù suí rú lái shēng bù lí wú wéi zhēn rú gù suí rú lái shēng
真如故随如来生，不离无为真如故随如来生。

suǒ yǐ zhě hé shì yī qiè fǎ dōu wú suǒ yǒu zhū suí shēng zhě ruò suǒ
所以者何？是一切法都无所有，诸随生者、若所
suí shēng yóu cǐ suí shēng jí suí shēng chù jīe bù kě dé yī yī qiè fǎ
随生、由此随生及随生处皆不可得，以一切法
zì xìng kōng gù
自性空故。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn zhū fǎ zhēn rú guǎng
尔时，舍利子白佛言：“世尊！诸法真如广

shuō nǎi zhì bù sī yì jiè jīe zuì shèn shēn wèi yú cǐ zhōng sè bù kě
说乃至不思议界皆最甚深，谓于此中色不可
dé shòu xiǎng xíng shí yì bù kě dé sè zhēn rú bù kě dé
得，受、想、行、识亦不可得；色真如不可得，
shòu xiǎng xíng shí zhēn rú yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé cǐ
受、想、行、识真如亦不可得。所以者何？此
zhōng sè nǎi zhì shí shàng bù kě dé kuàng yǒu sè zhēn rú nǎi zhì shí
中色乃至识尚不可得，况有色真如乃至识

zhēn rú kě dé guǎngshuō nǎi zhì cǐ zhōng yī qiè zhì bù kě dé dào
真如可得！广说乃至此中一切智不可得，道

xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì bù kě dé yī qiè zhì zhēn rú bù kě dé
相智、一切相智亦不可得，一切智真如不可得，

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú yì bù kě dé suǒ yǐ zhě hé
道相智、一切相智真如亦不可得。所以者何？

cǐ zhōng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shàng bù kě dé
此中一切智、道相智、一切相智尚不可得，

kuàng yǒu yī qiè zhì zhēn rú dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú kě
况有一切智真如、道相智、一切相智真如可

de
得！”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所

shuō
说。”

dāng shuō rú shì zhēn rú xiàng shí èr bǎi bì chū zhū lòu yǒng jìn
当说如是真如相时，二百苾刍诸漏永尽，

xīn dé jiě tuō chéng ā luó hàn fù yǒu wǔ bǎi bì chū ní zhòng yuǎn
心得解脱，成阿罗汉。复有五百苾刍尼众远

chén lí gòu yú zhū fǎ zhōng dé jìng fǎ yǎn wǔ qiān pú sà jù shí
尘离垢，于诸法中得净法眼。五千菩萨俱时

zhèng dé wú shēng fǎ rěn liù qiān pú sà zhū lòu yǒng jìn xīn dé jiě tuō
证得无生法忍，六千菩萨诸漏永尽，心得解脱，

chéng ā luó hàn
成阿罗汉。

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán jīn cǐ zhòng zhōng liù qiān pú
尔时，佛告舍利子言：“今此众中六千菩

sà yǐ yú guò qù wǔ bǎi fó suǒ qīn jìn gòng yǎng zhèng xìn chū jiā
萨，已于过去五百佛所亲近供养、正信出家、

qín xiū fàn xíng suī xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ
勤修梵行，虽行布施、净戒、安忍、精进、静虑，

ér bú shè shòu shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo qǐ bié
而不摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，起别

yì xiǎng xíng bié yì xíng xiū bù shī shí zuò rú shì niàn cǐ shì bù
异想，行别异行。修布施时作如是念：‘此是布

shī cǐ shì shī wù cǐ shì shòu zhě wǒ néng xíng shī xiū jìng jiè
施，此是施物，此是受者，我能行施。’修净戒

shí zuò rú shì niàn cǐ shì jìng jiè cǐ shì zuì yè cǐ suǒ hù jìng
时作如是念：‘此是净戒，此是罪业，此所护境，
wǒ néng chí jiè xiū ān rěn shí zuò rú shì niàn cǐ shì ān rěn cǐ
我能持戒。’修安忍时作如是念：‘此是安忍，此
shì rěn zhàng cǐ suǒ rěn jìng wǒ néng ān rěn xiū jīng jìn shí zuò rú
是忍障，此所忍境，我能安忍。’修精进时作如
shì niàn cǐ shì jīng jìn cǐ shì xiè dài cǐ shì suǒ wéi wǒ néng
是念：‘此是精进，此是懈怠，此是所为，我能
jīng jìn xiū jìng lǜ shí zuò rú shì niàn cǐ shì jìng lǜ cǐ shì
精进。’修静虑时，作如是念：‘此是静虑，此是
sǎn dòng cǐ shì suǒ wéi wǒ néng xiū dìng bǐ bú shè shòu shēn shēn
散动，此是所为，我能修定。’彼不摄受甚深
bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo yī bié yì xiǎng ér xíng bù shī
般若波罗蜜多方便善巧，依别异想而行布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bié yì zhī xíng yóu bié yì xiǎng
净戒、安忍、精进、静虑别异之行。由别异想、
bié yì xíng gù bù dé pú sà wú bié yì xiǎng jí shī pú sà wú bié yì
别异行故，不得菩萨无别异想及失菩萨无别异
xíng yóu cǐ yīn yuán bù dé rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi yóu bù dé
行。由此因缘不得入菩萨正性离生位，由不得
rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi gù dé yù liú guǒ jiàn cì nǎi zhì ā luó
入菩萨正性离生位故，得预流果渐次乃至阿罗
hànguǒ shì gù shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà suī yǒu pú sà mó
汉果。是故，舍利子，若菩萨摩诃萨虽有菩萨摩
hē sà dào jí yǒu kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér bú shè
诃萨道，及有空、无相、无愿解脱门，而不摄
shòu shēn shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo biàn zhèng shí jì
受甚深般若波罗蜜多方便善巧，便证实际
duò yú shēng wén huò dú jué dì
堕于声闻或独觉地。”

shí shè lì zǐ fù bó fó yán hé yīn yuán gù yǒu zhū pú
时，舍利子复白佛言：“何因缘故，有诸菩
sà xiū kōng wú xiàng wú yuàn zhī fǎ yóu bú shè shòu shēn shēn bō
萨修空、无相、无愿之法，由不摄受甚深般
rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo biàn zhèng shí jì duò yú shēng wén
若波罗蜜多方便善巧，便证实际堕于声闻
huò dú jué dì yǒu zhū pú sà xiū kōng wú xiàng wú yuàn zhī fǎ
或独觉地；有诸菩萨修空、无相、无愿之法，

fù yóushèshòushèshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo dé rù
复由摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，得入
pú sà zhèngxìng lí shēng jiàn cì xiū xíngzhū pú sà xíng dāngzhèng wú
菩萨正性离生，渐次修行诸菩萨行，当证无
shàngzhèngděng pú tí
上正等菩提？”

ěr shí shì zūn gào shè lì zǐ ruò zhū pú sà yuǎn lí yī qiè
尔时，世尊告舍利子：“若诸菩萨远离一切
zhì zhì xīn bù yǐ dà bēi wéishàngshǒu xiū kōng wú xiàng wú yuàn
智智心，不以大悲为上首，修空、无相、无愿
zhī fǎ yóu bú shèshòushèshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo
之法，由不摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，
biànzhèng shí jì duò yú shēngwénhuò dú jué dì ruò zhū pú sà bù lí
便证实堕于声闻或独觉地；若诸菩萨不离
yī qiè zhì zhì xīn fù yǐ dà bēi wéishàngshǒu xiū kōng wú xiàng
一切智智心，复以大悲为上首，修空、无相、
wú yuàn zhī fǎ fù yóu shèshòushèshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiàn
无愿之法，复由摄受甚深般若波罗蜜多方便
shànqiǎo néng rù pú sà zhèngxìng lí shēng jiàn cì xiū xíngzhū pú sà
善巧，能入菩萨正性离生，渐次修行诸菩萨
xíng dāng dé wú shàngzhèngděng pú tí
行，当得无上正等菩提。

shè lì zǐ pì rú yǒuniǎo qí shēnguǎng dà bǎi yú shàn nà
“舍利子，譬如有鸟，其身广大百踰缮那，
huò fù èr bǎi nǎi zhì wǔ bǎi yú shàn nà liàng ér wú yǒu chì shì niǎohuò
或复二百乃至五百踰缮那量而无有翅。是鸟或
cóng sān shí sāntiān tóushēn ér xià qù shàn bù zhōu yú qí zhōng lù
从三十三天，投身而下趣赡部洲，于其中路
fù zuò shì niàn wǒ yù huánshàng sān shí sāntiān yú rǔ yì yún hé
复作是念：‘我欲还上三十三天。’于汝意云何？
shì niǎonéng huánsān shí sāntiān fǒu
是鸟能还三十三天不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì
舍利子言：“不也！世尊！不也！善逝！”
fó gào shè lì zǐ shì niǎozhōng lù huò zuò shì yuàn zhì shàn
佛告舍利子：“是鸟中路或作是愿：‘至赡
bù zhōudāng lìng wǒ shēn wú sǔn wú nǎo yú yì yún hé shì niǎosuǒ
部洲当令我身无损无恼。’于意云何？是鸟所

yuàn kě dé suì fǒu
愿可得遂不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì shì
舍利子言：“不也！世尊！不也！善逝！是
niǎo zhì cǐ shàn bù zhōu shí qí shēn jué dìng yǒu sǔn yǒu nǎo huò zhì mìng
鸟至此瞻部洲时，其身决定有损有恼，或致命
zhōng huò jìn sǐ kǔ suǒ yǐ zhě hé shì niǎo shēn dà cóng yuǎn ér
终或近死苦。所以者何？是鸟身大，从远而
duò wú yǒu chì gù
堕，无有翅故。”

fó gào shè lì zǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shè
佛告舍利子：“如是！如是！如汝所说。舍
lì zǐ yǒu zhū pú sà yì fù rú shì suī jīng wú liàng wú shù dà jié
利子，有诸菩萨亦复如是，虽经无量无数大劫，
qín xiū bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù yì xiū kōng
勤修布施、净戒、安忍、精进、静虑，亦修空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér bú shè shòu shēn bō rě bō luó mì
无相、无愿解脱门，而不摄受甚深般若波罗蜜
duō fāng biàn shàn qiǎo biàn zhèng shí jì duò yú shēng wén huò dú jué dì
多方便善巧，便证实堕于声闻或独觉地。
suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà yuǎn lí yī qiè zhì zhì xīn bù yǐ dà
所以者何？是诸菩萨远离一切智智心，不以大
bēi wéi shàng shǒu suī jīng wú liàng wú shù dà jié qín xiū bù shī jìng
悲为上首，虽经无量无数大劫，勤修布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù yì xiū kōng wú xiàng wú yuàn
戒、安忍、精进、静虑，亦修空、无相、无愿
jiě tuō mén ér bú shè shòu shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn
解脱门，而不摄受甚深般若波罗蜜多方便善
qiǎo suī duò shēng wén huò dú jué dì shì zhū pú sà suī niàn guò qù wèi
巧，遂堕声闻或独觉地。是诸菩萨虽念过去未
lái xiàn zài zhū fó shì zūn jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě
来现在诸佛世尊戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解
tuō zhì jiàn yùn gòng yǎng gōng jìng suí shùn xiū xíng ér yú qí zhōng
脱智⁹见蕴，供养恭敬、随顺修行，而于其中
zhí qǔ xiàng gù bù néng zhèng jiě zhū fó shì zūn jiè yùn dìng yùn huì
执取相故，不能正解诸佛世尊戒蕴、定蕴、慧

⁹ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn zhēn shí gōng dé shì zhū pú sà
蕴、解脱蕴、解脱智¹⁰见蕴真实功德。是诸菩萨

bù néng zhèng jiě fó gōng dé gù suī wén pú sà mó hē sà dào jí kōng
不能正解佛功德故，虽闻菩萨摩诃萨道及空、

wú xiàng wú yuàn fǎ shēng ér yī cǐ shēng zhí qǔ qí xiàng zhí qǔ
无相、无愿法声，而依此声执取其相，执取

xiàng yǐ huí xiàng wú shàng zhèng děng pú tí cǐ zhū pú sà rú shì huí
相已回向无上正等菩提。此诸菩萨如是回

xiàng bù dé wú shàng zhèng děng pú tí duò yú shēng wén huò dú jué dì
向，不得无上正等菩提，堕于声闻或独觉地。

hé yǐ gù shè lì zǐ shì zhū pú sà yóu bú shè shòu shēn bō rě
何以故？舍利子，是诸菩萨由不摄受甚深般若

bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo suī chí zhǒng zhǒng suǒ xiū shàn gēn huí
波罗蜜多方便善巧，虽持种种所修善根回

xiàng wú shàng zhèng děng pú tí ér duò shēng wén huò dú jué dì
向无上正等菩提，而堕声闻或独觉地。

fù cì shè lì zǐ yǒu zhū pú sà cóng chū fā xīn bù lí
“复次，舍利子，有诸菩萨从初发心，不离

yī qiè zhì zhì xīn héng yǐ dà bēi wéi shàng shǒu qín xiū bù shī jìng
一切智智心，恒以大悲为上首，勤修布施、净

jiè ān rěn jīng jìn jìng lù yì cháng shè shòu shēn bō rě bō
戒、安忍、精进、静虑，亦常摄受甚深般若波

luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo suī niàn guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn
罗蜜多方便善巧，虽念过去未来现在诸佛世尊

jiè yùn dìng yùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn ér bù qǔ
戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智¹¹见蕴而不取

xiàng suī xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì bù qǔ xiàng
相，虽修空、无相、无愿解脱门亦不取相，

suī niàn zì tā zhǒng zhǒng gōng dé yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí
虽念自他种种功德，与诸有情平等共有回

xiàng wú shàng zhèng děng pú tí yì bù qǔ xiàng
向无上正等菩提亦不取相。

shè lì zǐ dāng zhī shì pú sà mó hē sà zhí qù wú shàng
“舍利子当知！是菩萨摩诃萨直趣无上

zhèng děng pú tí bú duò shēng wén jí dú jué dì suǒ yǐ zhě hé
正等菩提，不堕声闻及独觉地。所以者何？

¹⁰ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

¹¹ 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

shì pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì jiū jìng bù lí yī qiè zhì
是菩萨摩诃萨从初发心乃至究竟，不离一切智
zhì xīn héng yǐ dà bēi wéishàngshǒu suī xiū bù shī jìng jiè ān
智心，恒以大悲为上首，虽修布施、净戒、安
rěn jīng jìn jìng lǜ ér bù qǔ xiàng suī niànguò qù wèi lái xiàn zài zhū
忍、精进、静虑而不取相，虽念过去未来现在诸
fó shì zūn jiè yùn dìngyùn huì yùn jiě tuō yùn jiě tuō zhì jiàn yùn
佛世尊戒蕴、定蕴、慧蕴、解脱蕴、解脱智¹²见蕴
yì bù qǔ xiàng suī xiū pú sà mó hē sà dào jí kōng wú xiàng wú
亦不取相，虽修菩萨摩诃萨道及空、无相、无
yuàn zhī fǎ yì bù qǔ xiàng
愿之法亦不取相。

shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà yǒufāngbiànshànqiǎo gù
“舍利子，是菩萨摩诃萨有方便善巧故，
yǐ lí xiàng xīn xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō
以离相心修行布施乃至般若波罗蜜多，广说
nǎi zhì yǐ lí xiàng xīn xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
乃至以离相心修行一切智、道相智、一切相智，
yóu sī dìngzhèngsuǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí
由斯定证所求无上正等菩提。”

shí shè lì zǐ biàn bó fó yán rú wǒ jiě fó suǒshuō yì zhě
时，舍利子便白佛言：“如我解佛所说义者，
ruò pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn nǎi zhì jiū jìng chángnéngshèshòu
若菩萨摩诃萨从初发心乃至究竟，常能摄受
shènshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo shì pú sà mó hē sà
甚深般若波罗蜜多方便善巧，是菩萨摩诃萨
lín jìn wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē
邻近无上正等菩提。所以者何？是菩萨摩诃
sà cóngchū fā xīn nǎi zhì jiū jìng dōu bú jiànyǒushǎo fǎ kě dé wèi
萨从初发心乃至究竟，都不见有少法可得，谓
ruò néngzhèng ruò suǒzhèng ruò zhèngchù ruò zhèng shí ruò yóu cǐ
若能证、若所证、若证处、若证时、若由此
zhèngdōu bù kě dé suǒ wèiruò sè ruò shòu xiǎng xíng shí
证都不可得，所谓若色、若受、想、行、识，
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì jiē bù kě dé
广说乃至一切相智皆不可得。

¹² 大正藏：智；永乐北藏：智；龙藏：知；校勘：智

fù cì shì zūn yǒu pú sà shèngshànnán zǐ děng bù néng
“复次，世尊！有菩萨乘善男子等，不能
shè shòushèngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo ér qiú wú
摄受甚深般若波罗蜜多方便善巧，而求无
shàngzhèngděng pú tí dāng zhī bǐ yú suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú
上正等菩提。当知彼于所求无上正等菩
tí yí huòyóu yù huò dé bù dé suǒ yǐ zhě hé shì pú sà shèng
提，疑惑犹豫或得不得。所以者何？是菩萨乘
shànnán zǐ děng bù néngshè shòushèngshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiàn
善男子等，不能摄受甚深般若波罗蜜多方便
shànqiǎo yú suǒ xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù
善巧，于所修行布施、净戒、安忍、精进、静虑、
bō rě bō luó mì duō jiē qǔ qí xiàng guǎngshuō nǎi zhì yú suǒ xiū xíng
般若波罗蜜多皆取其相，广说乃至至于所修行
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jiē qǔ qí xiàng yóu cǐ yīn
一切智、道相智、一切相智皆取其相。由此因
yuán shì pú sà shèngshànnán zǐ děng jiē yú wú shàngzhèngděng pú
缘，是菩萨乘善男子等，皆于无上正等菩
tí yí huòyóu yù huò dé bù dé
提疑惑犹豫或得不得。

shì gù shì zūn ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàngzhèng
“是故，世尊！若菩萨摩诃萨欲得无上正
děng pú tí jué dìng bù yīngyuǎn lí bō rě bō luó mì duōfāngbiànshàn
等菩提，决定不应远离般若波罗蜜多方便善
qiǎo shì pú sà mó hē sà ān zhù bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo
巧。是菩萨摩诃萨安住般若波罗蜜多方便善巧，
yòng wú suǒ dé ér wéifāngbiàn yǐ wú xiàng jù xíng xīn yīng xiū bù shī
用无所得而为方便，以无相俱行心，应修布施
nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì yǐ wú xiàng jù xíng xīn
乃至般若波罗蜜多，广说乃至以无相俱行心，
yīng xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì ruò pú sà mó hē
应修一切智、道相智、一切相智。若菩萨摩诃
sà ān zhù bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo yòng wú suǒ dé ér
萨安住般若波罗蜜多方便善巧，用无所得而
wéifāngbiàn yǐ wú xiàng jù xíng xīn xiū zhù rú shì yī qiè fó fǎ
为方便，以无相俱行心，修住如是一切佛法，
bì huò wú shàngzhèngděng pú tí
必获无上正等菩提。”

ěr shí yù jiè sè jiè tiān zǐ jù bó fó yán zhū fó wú shàng
尔时，欲界、色界天子俱白佛言：“诸佛无上

zhèngděng pú tí jí nán xìn jiě shènnánzhèng dé suǒ yǐ zhě hé
正等菩提，极难信解、甚难证得。所以者何？

zhū pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ zì xiàng gòngxiàng jiē yīngzhèng zhī
诸菩萨摩诃萨于一切法自相、共相皆应证知，

fāng néng huò dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí ér zhū pú sà suǒ zhī
方能获得所求无上正等菩提，而诸菩萨所知

fǎ xiàng dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé
法相都无所有、皆不可得。”

ěr shí fó gào zhū tiān zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告诸天子言：“如是！如是！如汝所

shuō zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí jí nán xìn jiě shènnánzhèng
说。诸佛无上正等菩提，极难信解、甚难证

dé tiān zǐ dāng zhī wǒ yì xiànjué yī qiè fǎ xiàng zhèng dé wú shàng
得。天子当知！我亦现觉一切法相，证得无上

zhèngděng pú tí ér dōu bù dé shèng yì fǎ xiàng kě shuō míng wéi cǐ
正等菩提，而都不得胜义法相，可说名为此

shì néng zhèng cǐ shì suǒ zhèng cǐ shì zhèng chù cǐ shì zhèng shí
是能证、此是所证、此是证处、此是证时，

jí kě shuō wéi yóu cǐ ér zhèng hé yǐ gù zhū tiān zǐ yǐ yī qiè
及可说为由此而证。何以故？诸天子！以一切

fǎ bì jìng jìng gù yǒu wéi wú wéi bì jìng kōng gù yóu sī wú shàng
法毕竟净故，有为、无为毕竟空故，由斯无上

zhèngděng pú tí jí nán xìn jiě shènnánzhèng dé
正等菩提，极难信解、甚难证得。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán rú shì zūn shuō zhū fó wú shàng
具寿善现便白佛言：“如世尊说诸佛无上

zhèngděng pú tí jí nán xìn jiě shènnánzhèng dé rú wǒ sī wéi
正等菩提，极难信解、甚难证得，如我思惟

fó suǒ shuō yì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí jí yì xìn jiě
佛所说义，诸佛无上正等菩提，极易信解、

shèn yì zhèng dé suǒ yǐ zhě hé ruò néng xìn jiě wú fǎ néng zhèng
甚易证得。所以者何？若能信解无法能证、

wú fǎ suǒ zhèng wú yǒu zhèng chù wú yǒu zhèng shí yì wú yóu cǐ
无法所证、无有证处、无有证时，亦无由此

ér yǒu suǒ zhèng jí néng xìn jiě zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí ruò
而有所证，即能信解诸佛无上正等菩提。若

yǒuzhèng zhī wú fǎ néngzhèng wú fǎ suǒzhèng wú yǒuzhèngchù wú
有证知无法能证、无法所证、无有证处、无
yǒuzhèng shí yì wú yóu cǐ ér yǒusuǒzhèng jí néngzhèng dé suǒ qiú
有证时，亦无由此而有所证，即能证得所求
wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě hé yǐ yī qiè fǎ bì jìng jiē
无上正等菩提。所以者何？以一切法毕竟皆
kōng bì jìng kōngzhōngdōu wú yǒu fǎ kě míngnéngzhèng kě míngsuǒ
空，毕竟空中都无有法可名能证、可名所
zhèng kě míngzhèngchù kě míngzhèng shí kě míngyóu cǐ ér yǒusuǒ
证、可名证处、可名证时、可名由此而有所
zhèng hé yǐ gù yǐ yī qiè fǎ xìngxiàng jiē kōng ruò zēng ruò jiǎndōu
证。何以故？以一切法性相皆空，若增若减都
wú suǒ yǒu jiē bù kě dé yóu shì yīn yuánzhū pú sà mó hē sà suǒ xiū
无所有皆不可得。由是因缘诸菩萨摩诃萨所修
bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé
布施乃至般若波罗蜜多，都无所有皆不可得，
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì dōu wú
广说乃至一切智、道相智、一切相智，都无
suǒ yǒu jiē bù kě dé zhū pú sà mó hē sà suǒ guānzhū fǎ ruò yǒu sè
所有皆不可得。诸菩萨摩诃萨所观诸法，若有色
ruò wú sè ruò yǒu jiàn ruò wú jiàn ruò yǒu duì ruò wú duì ruò yǒu lòu
若无色、若有见若无见、若有对若无对、若有漏
ruò wú lòu ruò yǒu wéi ruò wú wéi dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé yóu
若无漏、若有为若无为，都无所有皆不可得。由
cǐ yīn yuán wǒ sī wéi fó suǒ shuō yì qù zhū fó wú shàngzhèngděng pú
此因缘我思惟佛所说义趣，诸佛无上正等菩
tí jí yì xìn jiě shèn yì zhèng dé zhū pú sà mó hē sà bù yīng
提，极易信解、甚易证得，诸菩萨摩诃萨不应
yú zhōng wèi nán xìn jiě jí nánzhèng dé suǒ yǐ zhě hé sè sè zì
于中谓难信解及难证得。所以者何？色色自
xìngkōng shòu xiǎng xíng shí shòu xiǎng xíng shí zì xìngkōng
性空，受、想、行、识受、想、行、识自性空，
guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì yī qiè zhì zì xìngkōng dào xiàng zhì yī qiè
广说乃至一切智一切智自性空，道相智、一切
xiàng zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zì xìngkōng ruò pú sà mó hē sà
相智道相智、一切相智自性空。若菩萨摩诃萨
néng yú rú shì zì xìngkōng yì shēnshēng xìn jiě wú dào ér zhèng biàn
能于如是自性空义，深生信解无倒而证，便

dé wú shàngzhèngděng pú tí yóu rú shì yì wǒ shuō wú shàngzhèng
得无上正等菩提。由如是义，我说无上正
děng pú tí fēi nán xìn jiě fēi nánzhèng dé
等菩提非难信解、非难证得。”

shí shè lì zǐ yǔ shànxiànyán yóu cǐ yīn yuánzhū fó wú
时，舍利子语善现言：“由此因缘诸佛无
shàngzhèngděng pú tí jí nán xìn jiě shènnánzhèng dé suǒ yǐ zhě
上正等菩提，极难信解、甚难证得。所以者
hé zhū pú sà mó hē sà guān yī qiè fǎ dōu wú zì xìng jiē rú xū
何？诸菩萨摩诃萨观一切法，都无自性皆如虚
kōng pì rú xū kōng bú zuò shì niàn wǒ dāng xìn jiě zhèng dé wú
空。譬如虚空不作是念：‘我当信解证得无
shàngzhèngděng pú tí zhū pú sà mó hē sà yì yīng rú shì bú zuò shì
上正等菩提。’诸菩萨摩诃萨亦应如是不作是
niàn wǒ dāng xìn jiě zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ zhě
念：‘我当信解证得无上正等菩提。’所以者
hé yī yī qiè fǎ xìngxiàng jiē kōng yǔ xū kōngděng zhū pú sà mó
何？以一切法性相皆空与虚空等，诸菩萨摩
hē sà yàonéng xìn jiě zhū fǎ jiē kōng yǔ xū kōngděng wú dào ér zhèng
诃萨要能信解诸法皆空与虚空等，无倒而证
fāng dé wú shàngzhèngděng pú tí ruò pú sà mó hē sà xìn jiě zhū fǎ
方得无上正等菩提。若菩萨摩诃萨信解诸法
yǔ xū kōngděng biàn yú wú shàngzhèngděng pú tí yì shēng xìn jiě
与虚空等，便于无上正等菩提，易生信解、
yì zhèng dé zhě zé bù yīngyǒu jìng qié shāděng pú sà mó hē sà pī dà
易证得者，则不应有殒伽沙等菩萨摩诃萨被大
gōng dé kǎi fā qù wú shàngzhèngděng pú tí yú qí zhōngjiān ér yǒu
功德铠，发趣无上正等菩提于其中间而有
tuì qū gù zhī wú shàngzhèngděng pú tí jí nán xìn jiě shènnán
退屈。故知无上正等菩提，极难信解、甚难
zhèng dé
证得。”

shí jù shòushànxiàn bō shè lì zǐ yán yú yì yún hé sè
时，具寿善现白舍利子言：“于意云何？色
yú fó wú shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
于佛无上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé shòu xiǎng xíng shí yú fó wú shàngzhèng
“于意云何？受、想、行、识于佛无上正

děng pú tí yǒu tuì qū fǒu
等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé lí sè yǒu fǎ yú fó wú shàngzhèngděng pú
“于意云何？离色有法于佛无上正等菩

tí yǒu tuì qū fǒu
提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé lí shòu xiǎng xíng shí yǒu fǎ yú fó wú
“于意云何？离受、想、行、识有法于佛无

shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé sè zhēn rú yú fó wú shàngzhèngděng pú
“于意云何？色真如于佛无上正等菩

tí yǒu tuì qū fǒu
提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé shòu xiǎng xíng shí zhēn rú yú fó wú
“于意云何？受、想、行、识真如于佛无

shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé lí sè zhēn rú yǒu fǎ yú fó wú shàngzhèng
“于意云何？离色真如有法于佛无上正

děng pú tí yǒu tuì qū fǒu
等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé lí shòu xiǎng xíng shí zhēn rú yǒu fǎ
“于意云何？离受、想、行、识真如有法

yú fó wú shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
于佛无上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

guǎngshuō nǎi zhì yú yì yún hé yī qiè zhì yú fó wú
“广说乃至，于意云何？一切智于佛无
shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì yú fó wú shàngzhèngděng pú
“道相智、一切相智于佛无上正等菩
tí yǒu tuì qū fǒu
提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé lí yī qiè zhì yǒu fǎ yú fó wú shàngzhèng
“于意云何？离一切智有法于佛无上正
děng pú tí yǒu tuì qū fǒu
等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé lí dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì yǒu fǎ yú
“于意云何？离道相智、一切相智有法于
fó wú shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
佛无上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé yī qiè zhì zhēn rú yú fó wú shàngzhèng
“于意云何？一切智真如于佛无上正
děng pú tí yǒu tuì qū fǒu
等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú yú fó
“于意云何？道相智、一切相智真如于佛
wú shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
无上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé lí yī qiè zhì zhēn rú yǒu fǎ yú fó wú
“于意云何？离一切智真如有法于佛无
shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé lí dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú yǒu
“于意云何？离道相智、一切相智真如有
fǎ yú fó wú shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
法于佛无上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

fù cì shè lì zǐ yú yì yún hé zhū fǎ zhēn rú guǎng
“复次，舍利子，于意云何？诸法真如广
shuō nǎi zhì bù sī yì jiè yú fó wú shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū
说乃至不思議界，于佛无上正等菩提有退屈
fǒu
不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé lí zhū fǎ zhēn rú guǎngshuō nǎi zhì bù sī
“于意云何？离诸法真如广说乃至不思
yì jiè yǒu fǎ yú fó wú shàngzhèngděng pú tí yǒu tuì qū fǒu
议界，有法于佛无上正等菩提有退屈不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

shí jù shòushànxiàn wèi shè lì zǐ yán ruò yī qiè fǎ dì gù
时，具寿善现谓舍利子言：“若一切法谛故、
zhù gù dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé shuō hé děng fǎ kě yú wú shàng
住故都无所有皆不可得，说何等法可于无上
zhèngděng pú tí ér yǒu tuì qū
正等菩提而有退屈？”

shí shè lì zǐ yǔ shànxiàn yán rú rén zhě suǒ shuō wú shēng
时，舍利子语善现言：“如仁者所说，无生

fǎ rěn zhōng dōu wú yǒu fǎ yì wú pú sà kě yú wú shàngzhèngděng pú
法忍中都无有法，亦无菩萨可于无上正等菩

tí shuō yǒu tuì qū ruò ěr hé gù fó shuō sān zhǒng zhù pú sà shèng bǔ
提说有退屈，若尔，何故佛说三种住菩萨乘补
tè qié luó dàn yīng shuō yī yòu rú rén shuō yīng wú sān shèng pú sà
特伽罗但应说一？又如仁说，应无三乘菩萨
chā bié wéi yīng yǒu yī zhèng děng jué shèng
差别，唯应有一正等觉乘。”

shí mǎn cí zǐ biàn bó jù shòu shè lì zǐ yán yīng wèn shàn
时，满慈子便白具寿舍利子言：“应问善
xiàn wéi xǔ yǒu yī pú sà shèng fǒu rán hòu kě nán yīng wú sān shèng
现：为许有一菩萨乘不？然后可难：应无三乘
jiàn lì chā bié wéi yīng yǒu yī zhèng děng jué shèng
建立差别，唯应有一正等觉乘。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán wéi xǔ yǒu yī pú sà shèng
时，舍利子问善现言：“为许有一菩萨乘
fǒu 不？”

shí jù shòu shàn xiàn wèi shè lì zǐ yán yú yì yún hé yī
时，具寿善现谓舍利子言：“于意云何？一
qiè fǎ zhēn rú zhōng wéi yǒu sān zhǒng zhù pú sà shèng bǔ tè qié luó chā
切法真如中，为有三种住菩萨乘补特伽罗差
bié xiāng fǒu wéi yǒu tuì zhù shēng wén shèng zhě huò yǒu tuì zhù dú jué
别相不？谓有退住声闻乘者，或有退住独觉
shèng zhě huò yǒu zhèng dé wú shàng shèng zhě
乘者，或有证得无上乘者。”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé yī qiè fǎ zhēn rú zhōng wéi yǒu sān shèng pú
“于意云何？一切法真如中为有三乘菩
sà yì fǒu 萨异不？”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé yī qiè fǎ zhēn rú zhōng wéi shí yǒu yī zhèng
“于意云何？一切法真如中为实有一正
děng jué shèng zhū pú sà fǒu 等觉乘诸菩萨不？”

shè lì zǐ yán fú yě shàn xiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé zhū fǎ zhēn rú yǒu yī yǒu èr yǒu sān xiàng
“于意云何？诸法真如有一有二有三相

fǒu
不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

yú yì yún hé yī qiè fǎ zhēn rú zhōng wéi yǒu yī fǎ huò
“于意云何？一切法真如中为有一法或
yī pú sà ér kě dé fǒu
一菩萨而可得不？”

shè lì zǐ yán fú yě shànxiàn
舍利子言：“不也！善现。”

shí jù shòu shànxiàn wèi shè lì zǐ yán ruò yī qiè fǎ dì gù
时，具寿善现谓舍利子言：“若一切法谛故、
zhù gù dōu wú suǒ yǒu jiē bù kě dé yún hé shè lì zǐ kě zuò shì niàn
住故都无所有皆不可得，云何舍利子可作是念
yán rú shì pú sà yú fó wú shàng zhèng děng pú tí dìng yǒu tuì qū rú
言：如是菩萨于佛无上正等菩提定有退屈，如
shì pú sà yú fó wú shàng zhèng děng pú tí dìng wú tuì qū rú shì pú
是菩萨于佛无上正等菩提定无退屈，如是菩
sà yú fó wú shàng zhèng děng pú tí shuō bù jué dìng rú shì pú sà shì
萨于佛无上正等菩提说不决定，如是菩萨是
shēng wén shèng rú shì pú sà shì dú jué shèng rú shì pú sà shì wú
声闻乘，如是菩萨是独觉乘，如是菩萨是无
shàng shèng rú shì wéi sān rú shì wéi yī
上乘，如是为三，如是为一？

shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ dōu wú suǒ dé
“舍利子，若菩萨摩诃萨于一切法都无所得，

yú yī qiè fǎ zhēn rú yì néng shàn xìn jiě dōu wú suǒ dé yú zhū pú sà
于一切法真如亦能善信解都无所得，于诸菩萨

yì wú suǒ dé yú fó wú shàng zhèng děng pú tí yì wú suǒ dé dāng
亦无所得，于佛无上正等菩提亦无所得，当

zhī shì wéi zhēn pú sà mó hē sà shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà wén
知是为真菩萨摩诃萨。舍利子，若菩萨摩诃萨闻

shuō rú shì zhū fǎ zhēn rú bù kě dé xiàng qí xīn bù jīng bù kǒng
说如是诸法真如不可得相，其心不惊、不恐、

bú bù wú yí wú huǐ wú tuì wú mò shì pú sà mó hē sà
不怖、无疑、无悔、无退、无没，是菩萨摩诃萨

jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yú qí zhōngjiāndìng wú tuì qū
疾证无上正等菩提，于其中间定无退屈。”

ěr shí shì zūn zànshànxiànyuē shàn zāi shàn zāi rǔ jīn
尔时，世尊赞善现曰：“善哉！善哉！汝今

nǎi néng wèi zhū pú sà shànshuō fǎ yào rǔ zhī suǒshuō jiē shì rú lái wēi
乃能为诸菩萨善说法要，汝之所说皆是如来威

shén zhī lì shànxiàngdāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú fǎ zhēn rú bù
神之力。善现当知！若菩萨摩诃萨于法真如不

kě dé xiàngshēnshēng xìn jiě zhī yī qiè fǎ wú chā bié xiàng wénshuō
可得相深生信解，知一切法无差别相，闻说

rú shì zhū fǎ zhēn rú bù kě dé xiàng qí xīn bù jīng bù kǒng bú
如是诸法真如不可得相，其心不惊、不恐、不

bù wú yí wú huǐ wú tuì wú mò shì pú sà mó hē sà jí
怖、无疑、无悔、无退、无没，是菩萨摩诃萨疾

zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
证无上正等菩提。”

ěr shí shè lì zǐ bó fó yán shì zūn ruò pú sà mó hē sà
尔时，舍利子白佛言：“世尊！若菩萨摩诃萨

chéng jiù cǐ fǎ jí zhèng wú shàngzhèngděng jué yé
成就此法，疾证无上正等觉耶？”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告舍利子言：“如是！如是！如汝所

shuō ruò pú sà mó hē sà chéng jiù cǐ fǎ jí zhèng wú shàngzhèng
说。若菩萨摩诃萨成就此法，疾证无上正

děng pú tí bú duòshēngwén dú jué děng dì
等菩提，不堕声闻、独觉等地。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà yù jí
尔时，善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨欲疾

zhèng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí dāng yú hé zhù yīng yún
证得所求无上正等菩提，当于何住？应云

hé zhù
何住？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù jí zhèng dé suǒ qiú
佛告善现：“若菩萨摩诃萨欲疾证得所求

wú shàngzhèngděng pú tí dāng yú yī qiè yǒuqíng zhù píngděng xīn bù
无上正等菩提，当于一切有情住平等心，不

yīng zhù bù píngděng xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ píngděng xīn bù yīng
应住不平等心；当于一切有情起平等心，不应

qǐ bù píngděng xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ píngděng xīn yǔ yǔ bù
起不平等心；当于一切有情以平等心与语，不

yīng yǐ bù píngděng xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ dà cí xīn
应以不平等心与语；当于一切有情起大慈心，

bù yīng qǐ chēn huì xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ dà cí xīn yǔ yǔ
不应起瞋恚心；当于一切有情以大慈心与语，

bù yīng yǐ chēn huì xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ dà bēi xīn
不应以瞋恚心与语；当于一切有情起大悲心，

bù yīng qǐ nǎo hài xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ dà bēi xīn yǔ yǔ bù
不应起恼害心；当于一切有情以大悲心与语，不

yīng yǐ nǎo hài xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ dà xǐ xīn bù
应以恼害心与语；当于一切有情起大喜心，不

yīng qǐ jí dù xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ dà xǐ xīn yǔ yǔ bù yīng
应起嫉妬心；当于一切有情以大喜心与语，不应

yǐ jí dù xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ dà shě xīn bù yīng qǐ
以嫉妬心与语；当于一切有情起大舍心，不应起

piāndǎng xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ dà shě xīn yǔ yǔ bù yīng yǐ
偏党心；当于一切有情以大舍心与语，不应以

piāndǎng xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ gōngjìng xīn bù yīng qǐ
偏党心与语；当于一切有情起恭敬心，不应起

jiāomàn xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ gōngjìng xīn yǔ yǔ bù yīng yǐ
憍慢心；当于一切有情以恭敬心与语，不应以

jiāomàn xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ zhì zhí xīn bù yīng qǐ
憍慢心与语；当于一切有情起质直心，不应起

chǎnzhà xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ zhì zhí xīn yǔ yǔ bù yīng yǐ
谄诈心；当于一切有情以质直心与语，不应以

chǎnzhà xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ tiáoróu xīn bù yīng qǐ
谄诈心与语；当于一切有情起调柔心，不应起

gāngqiáng xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ tiáoróu xīn yǔ yǔ bù yīng yǐ
刚强心；当于一切有情以调柔心与语，不应以

gāngqiáng xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ lì yì xīn bù yīng qǐ
刚强心与语；当于一切有情起利益心，不应起

bú lì yì xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ lì yì xīn yǔ yǔ bù yīng yǐ
不利益心；当于一切有情以利益心与语，不应以

bú lì yì xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒuqíng qǐ ān lè xīn bù yīng qǐ
不利益心与语；当于一切有情起安乐心，不应起

bù ān lè xīn dāng yú yī qiè yǒuqíng yǐ ān lè xīn yǔ yǔ bù yīng yǐ
不安乐心；当于一切有情以安乐心与语，不应以

bù ān lè xīn yǔ yǔ dāng yú yī qiè yǒu qíng qǐ wú ài xīn bù yīng qǐ
不安乐心与语；当于一切有情起无碍心，不应起
yǒu ài xīn dāng yú yī qiè yǒu qíng yǐ wú ài xīn yǔ yǔ bù yīng yǐ yǒu
有碍心；当于一切有情以无碍心与语，不应以有
ài xīn yǔ yǔ
碍心与语。

dāng yú yī qiè yǒu qíng qǐ rú fù mǔ rú xiōng dì rú zǐ
“当于一切有情起如父母、如兄弟、如姊

mèi rú nán nǚ rú qīn zú xīn yì yǐ cǐ xīn yīng yǔ qí yǔ dāng
妹、如男女、如亲族心，亦以此心应与其语；当

yú yī qiè yǒu qíng qǐ péng yǒu xīn yì yǐ cǐ xīn yīng yǔ qí yǔ dāng
于一切有情起朋友心，亦以此心应与其语；当

yú yī qiè yǒu qíng qǐ rú qīn jiào shī rú guǐ fàn shī rú dì zǐ rú
于一切有情起如亲教师、如轨范师、如弟子、如

tóng xué xīn yì yǐ cǐ xīn yīng yǔ qí yǔ dāng yú yī qiè yǒu qíng qǐ
同学心，亦以此心应与其语；当于一切有情起

rú yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué pú sà mó hē
如预流、一来、不还、阿罗汉、独觉、菩萨摩诃

sà rú lái yīng zhèng děng jué xīn yì yǐ cǐ xīn yīng yǔ qí yǔ
萨、如来、应、正等觉心，亦以此心应与其语；

dāng yú yī qiè yǒu qíng qǐ yīng gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn xīn
当于一切有情起应供养恭敬、尊重赞叹心，

yì yǐ cǐ xīn yīng yǔ qí yǔ dāng yú yī qiè yǒu qíng qǐ yīng jiù jì lián
亦以此心应与其语；当于一切有情起应救济、怜

mǐn fù hù xīn yì yǐ cǐ xīn yīng yǔ qí yǔ dāng yú yī qiè yǒu qíng
愍、覆护心，亦以此心应与其语；当于一切有情

qǐ bì jìng kōng wú suǒ yǒu bù kě dé xīn yì yǐ cǐ xīn yīng yǔ qí yǔ
起毕竟空无所有、不可得心，亦以此心应与其语；

dāng yú yī qiè yǒu qíng qǐ kōng wú xiàng wú yuàn xīn yì yǐ cǐ xīn
当于一切有情起空、无相、无愿心，亦以此心

yīng yǔ qí yǔ shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù jí zhèng dé suǒ qiú
应与其语。善现，若菩萨摩诃萨欲疾证得所求

wú shàng zhèng děng pú tí yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn dāng yú cǐ
无上正等菩提，以无所得而为方便，当于此

zhù
住。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù jí zhèng dé suǒ
“复次，善现，若菩萨摩诃萨欲疾证得所

qiú wú shàngzhèngděng pú tí yīng zì lí hài shēngmìng yì quàn tā
求无上正等菩提，应自离害生命，亦劝他

lí hài shēngmìng héngzhèngchēngyáng lí hài shēngmìng fǎ huān xǐ
离害生命，恒正称扬离害生命法，欢喜

zàn tàn lí hài shēngmìngzhě guǎngshuō nǎi zhì yīng zì lí xié jiàn yì
赞叹离害生命者，广说乃至应自离邪见，亦

quàn tā lí xié jiàn héngzhèngchēngyáng lí xié jiàn fǎ huān xǐ zàn tàn
劝他离邪见，恒正称扬离邪见法，欢喜赞叹

lí xié jiànzhě yīng zì xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
离邪见者。应自修四静虑、四无量、四无色定，

yì quàn tā xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng héngzhèng
亦劝他修四静虑、四无量、四无色定，恒正

chēngyáng xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng fǎ huān xǐ
称扬修四静虑、四无量、四无色定法，欢喜

zàn tàn xiū sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìngzhě yīng zì yuán
赞叹修四静虑、四无量、四无色定者。应自圆

mǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì quàn tā yuán
满布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，亦劝他圆

mǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō héngzhèngchēng
满布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，恒正称

yángyuánmǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō fǎ
扬圆满布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多法，

huān xǐ zàn tàn yuánmǎn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
欢喜赞叹圆满布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜

duōzhě yīng zì zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì quàn tā zhù
多者。应自住内空乃至无性自性空，亦劝他住

nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng héngzhèngchēngyángzhù nèi kōng nǎi
内空乃至无性自性空，恒正称扬住内空乃

zhì wú xìng zì xìng kōng fǎ huān xǐ zàn tàn zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
至无性自性空法，欢喜赞叹住内空乃至无性自

xìng kōngzhě yīng zì zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì quàn tā zhù
性空者。应自住真如乃至不思議界，亦劝他住

zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè héngzhèngchēngyángzhù zhēn rú nǎi zhì
真如乃至不思議界，恒正称扬住真如乃至

bù sī yì jiè fǎ huān xǐ zàn tàn zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhě
不思議界法，欢喜赞叹住真如乃至不思議界者。

yīng zì zhù sì shèng dì yì quàn tā zhù sì shèng dì héngzhèngchēng
应自住四圣谛，亦劝他住四圣谛，恒正称

yángzhù sì shèng dì fǎ huān xǐ zàn tàn zhù sì shèng dì zhě yīng zì
扬住四圣谛法，欢喜赞叹住四圣谛者。应自
xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yì quàn tā xiū sì niànzhù nǎi
修四念住乃至八圣道支，亦劝他修四念住乃
zhì bā shèngdào zhī héngzhèng chēngyáng xiū sì niànzhù nǎi zhì bā
至八圣道支，恒正称扬修四念住乃至八
shèngdào zhī fǎ huān xǐ zàn tàn xiū sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī
圣道支法，欢喜赞叹修四念住乃至八圣道支
zhě yīng zì xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì quàn tā xiū
者。应自修空、无相、无愿解脱门，亦劝他修
kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén héngzhèng chēngyáng xiū kōng
空、无相、无愿解脱门，恒正称扬修空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén fǎ huān xǐ zàn tàn xiū kōng wú xiàng
无相、无愿解脱门法，欢喜赞叹修空、无相、
wú yuàn jiě tuō ménzhě yīng zì xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù yì
无愿解脱门者。应自修八解脱乃至十遍处，亦
quàn tā xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù héngzhèng chēngyáng xiū bā
劝他修八解脱乃至十遍处，恒正称扬修八
jiě tuō nǎi zhì shí biànchù fǎ huān xǐ zàn tàn xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí
解脱乃至十遍处法，欢喜赞叹修八解脱乃至十
biànchùzhě yīng zì yuánmǎnzhū pú sà dì yì quàn tā yuánmǎnzhū
遍处者。应自圆满诸菩萨地，亦劝他圆满诸
pú sà dì héngzhèng chēngyáng yuánmǎnzhū pú sà dì fǎ huān xǐ
菩萨地，恒正称扬圆满诸菩萨地法，欢喜
zàn tàn yuánmǎnzhū pú sà dì zhě yīng zì yuánmǎntuó luó ní mén sān
赞叹圆满诸菩萨地者。应自圆满陀罗尼门、三
mó dì mén yì quàn tā yuánmǎntuó luó ní mén sān mó dì mén héng
摩地门，亦劝他圆满陀罗尼门、三摩地门，恒
zhèng chēngyáng yuánmǎntuó luó ní mén sān mó dì mén fǎ huān xǐ
正称扬圆满陀罗尼门、三摩地门法，欢喜
zàn tàn yuánmǎntuó luó ní mén sān mó dì ménzhě yīng zì yuánmǎn wǔ
赞叹圆满陀罗尼门、三摩地门者。应自圆满五
yǎn liù shéntōng yì quàn tā yuánmǎn wǔ yǎn liù shéntōng héng
眼、六神通，亦劝他圆满五眼、六神通，恒
zhèng chēngyáng yuánmǎn wǔ yǎn liù shéntōng fǎ huān xǐ zàn tàn yuán
正称扬圆满五眼、六神通法，欢喜赞叹圆
mǎn wǔ yǎn liù shéntōngzhě yīng zì yuánmǎn rú lái shí lì nǎi zhì shí
满五眼、六神通者。应自圆满如来十力乃至十

bā fó bú gòng fǎ yì quàn tā yuánmǎn rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
八佛不共法，亦劝他圆满如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ héngzhèngchēngyángyuánmǎn rú lái shí lì nǎi zhì shí
佛不共法，恒正称扬圆满如来十力乃至十
bā fó bú gòng fǎ fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn rú lái shí lì nǎi zhì
八佛不共法法，欢喜赞叹圆满如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ zhě yīng zì yuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ
十八佛不共法者。应自圆满大慈、大悲、大喜、
dà shě yì quàn tā yuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
大舍，亦劝他圆满大慈、大悲、大喜、大舍，
héngzhèngchēngyángyuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě fǎ
恒正称扬圆满大慈、大悲、大喜、大舍法，
huān xǐ zàn tàn yuánmǎn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě zhě yīng
欢喜赞叹圆满大慈、大悲、大喜、大舍者。应
zì yuánmǎn sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo yì quàn tā yuánmǎn sān
自圆满三十二相、八十随好，亦劝他圆满三
shí èr xiàng bā shí suí hǎo héngzhèngchēngyángyuánmǎn sān shí èr
十二相、八十随好，恒正称扬圆满三十二
xiàng bā shí suí hǎo fǎ huān xǐ zàn tàn yuánmǎn sān shí èr xiàng
相、八十随好法，欢喜赞叹圆满三十二相、
bā shí suí hǎo zhě yīng zì yuánmǎn wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng
八十随好者。应自圆满无忘失法、恒住舍性，
yì quàn tā yuánmǎn wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng héngzhèngchēng
亦劝他圆满无忘失法、恒住舍性，恒正称
yángyuánmǎn wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng fǎ huān xǐ zàn tàn yuán
扬圆满无忘失法、恒住舍性法，欢喜赞叹圆
mǎn wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng zhě yīng zì shùn nì guān shí èr zhī
满无忘失法、恒住舍性者。应自顺逆观十二支
yuán qǐ yì quàn tā shùn nì guān shí èr zhī yuán qǐ héngzhèngchēng
缘起，亦劝他顺逆观十二支缘起，恒正称
yángshùn nì guān shí èr zhī yuán qǐ fǎ huān xǐ zàn tàn shùn nì guān shí
扬顺逆观十二支缘起法，欢喜赞叹顺逆观十
èr zhī yuán qǐ zhě yīng zì zhī kǔ duàn jí zhèngmiè xiū dào
二支缘起者。应自知苦、断集、证灭、修道，
yì quàn tā zhī kǔ duàn jí zhèngmiè xiū dào héngzhèngchēng
亦劝他知苦、断集、证灭、修道，恒正称
yáng zhī kǔ duàn jí zhèngmiè xiū dào fǎ huān xǐ zàn tàn zhī
扬知苦、断集、证灭、修道法，欢喜赞叹知

kǔ duàn jí zhèngmiè xiū dào zhě yīng zì qǐ zhèng yù liú guǒ
苦、断集、证灭、修道者。应自起证预流果
nǎi zhì dú jué pú tí zhì ér bú zhèng shí jì dé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué
乃至独觉菩提智而不证实际得预流果乃至独觉
pú tí yì quàn tā qǐ zhèng yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí zhì jí
菩提，亦劝他起证预流果乃至独觉菩提智及
zhèng shí jì dé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí héngzhèngchēngyáng
证实际得预流果乃至独觉菩提，恒正称扬
qǐ zhèng yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí zhì jí zhèng shí jì dé yù liú
起证预流果乃至独觉菩提智及证实际得预流
guǒ nǎi zhì dú jué pú tí fǎ huān xǐ zàn tàn qǐ zhèng yù liú guǒ nǎi zhì
果乃至独觉菩提法，欢喜赞叹起证预流果乃至
dú jué pú tí zhì jí zhèng shí jì dé yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí zhě
独觉菩提智及证实际得预流果乃至独觉菩提者。
yīng zì rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi yì quàn tā rù pú sà zhèng xìng
应自入菩萨正性离生位，亦劝他入菩萨正性
lí shēng wèi héngzhèngchēngyáng rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi fǎ
离生位，恒正称扬入菩萨正性离生位法，
huān xǐ zàn tàn rù pú sà zhèng xìng lí shēng wèi zhě
欢喜赞叹入菩萨正性离生位者。

大般若波罗蜜多经卷第五百一十三

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi yī shí sì
大般若波罗蜜多经卷第五百一十四

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn zhēn rú pǐn dì shí jiǔ zhī èr
第三分真如品第十九之二

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù jí zhèng dé suǒ
“复次，善现，若菩萨摩诃萨欲疾证得所
qiú wú shàng zhèng děng pú tí yīng zì chéng shú yǒu qíng yì quàn tā
求无上正等菩提，应自成熟有情，亦劝他
chéng shú yǒu qíng héng zhèng chēng yáng chéng shú yǒu qíng fǎ huān xǐ
成熟有情，恒正称扬成熟有情法，欢喜
zàn tàn chéng shú yǒu qíng zhě yīng zì yán jìng fó tǔ yì quàn tā yán jìng
赞叹成熟有情者。应自严净佛土，亦劝他严净
fó tǔ héng zhèng chēng yáng yán jìng fó tǔ fǎ huān xǐ zàn tàn yán jìng
佛土，恒正称扬严净佛土法，欢喜赞叹严净
fó tǔ zhě yīng zì qǐ pú sà shū shèng shén tōng yì quàn tā qǐ pú sà
佛土者。应自起菩萨殊胜神通，亦劝他起菩萨
shū shèng shén tōng héng zhèng chēng yáng qǐ pú sà shū shèng shén tōng fǎ
殊胜神通，恒正称扬起菩萨殊胜神通法，
huān xǐ zàn tàn qǐ pú sà shū shèng shén tōng zhě yīng zì qǐ yī qiè zhì
欢喜赞叹起菩萨殊胜神通者。应自起一切智，
yì quàn tā qǐ yī qiè zhì héng zhèng chēng yáng qǐ yī qiè zhì fǎ huān
亦劝他起一切智，恒正称扬起一切智法，欢
xǐ zàn tàn qǐ yī qiè zhì zhě yīng zì qǐ dào xiàng zhì yì quàn tā qǐ
喜赞叹起一切智者。应自起道相智，亦劝他起
dào xiàng zhì héng zhèng chēng yáng qǐ dào xiàng zhì fǎ huān xǐ zàn tàn
道相智，恒正称扬起道相智法，欢喜赞叹
qǐ dào xiàng zhì zhě yīng zì qǐ yī qiè xiàng zhì yì quàn tā qǐ yī qiè
起道相智者。应自起一切相智，亦劝他起一切
xiàng zhì héng zhèng chēng yáng qǐ yī qiè xiàng zhì fǎ huān xǐ zàn tàn
相智，恒正称扬起一切相智法，欢喜赞叹
qǐ yī qiè xiàng zhì zhě yīng zì yǒng duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù
起一切相智者。应自永断一切烦恼习气相续，

yì quàn tā yǒngduàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù héngzhèngchēng
亦劝他永断一切烦恼习气相续，恒正称

yángyǒngduàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù fǎ huān xǐ zàn tàn yǒng
扬永断一切烦恼习气相续法，欢喜赞叹永

duàn yī qiè fán nǎo xí qì xiāng xù zhě yīng zì shèshòuyuánmǎnshòuliàng
断一切烦恼习气相续者。应自摄受圆满寿量，

yì quàn tā shèshòuyuánmǎnshòuliàng héngzhèngchēngyángshèshòuyuán
亦劝他摄受圆满寿量，恒正称扬摄受圆

mǎnshòuliàng fǎ huān xǐ zàn tàn shèshòuyuánmǎnshòuliàngzhě yīng zì
满寿量法，欢喜赞叹摄受圆满寿量者。应自

zhuànmiào fǎ lún yì quàn tā zhuànmiào fǎ lún héngzhèngchēngyáng
转妙法轮，亦劝他转妙法轮，恒正称扬

zhuànmiào fǎ lún fǎ huān xǐ zàn tàn zhuànmiào fǎ lún zhě yīng zì shè
转妙法轮法，欢喜赞叹转妙法轮者。应自摄

hù zhèng fǎ lìng zhù yì quàn tā shè hù zhèng fǎ lìng zhù héngzhèng
护正法令住，亦劝他摄护正法令住，恒正

chēngyángshè hù zhèng fǎ lìng zhù fǎ huān xǐ zàn tàn shè hù zhèng fǎ
称扬摄护正法令住法，欢喜赞叹摄护正法

lìng zhù zhě shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yù jí zhèng dé suǒ qiú wú
令住者。善现，若菩萨摩诃萨欲疾证得所求无

shàngzhèngděng pú tí yú rú shì fǎ yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn
上正等菩提，于如是法，以无所得而为方便，

yīng rú shì zhù
应如是住。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng rú shì xuéshèn
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨应如是学甚

shēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo ruò rú shì xué nǎi néng ān
深般若波罗蜜多方便善巧，若如是学乃能安

zhù suǒ yīng zhù fǎ ruò rú shì xué rú shì ān zhù zé yú wǔ yùn dé
住所应住法。若如是学、如是安住，则于五蕴得

wú zhàng ài yì yú liù nèi chù dé wú zhàng ài yì yú liù wài chù dé
无障碍，亦于六内处得无障碍，亦于六外处得

wú zhàng ài yì yú liù nèi jiè dé wú zhàng ài yì yú liù wài jiè dé
无障碍，亦于六内界得无障碍，亦于六外界得

wú zhàng ài yì yú liù shí jiè dé wú zhàng ài yì yú liù chù dé wú
无障碍，亦于六识界得无障碍，亦于六触得无

zhàng ài yì yú liù shòu dé wú zhàng ài yì yú liù jiè dé wú zhàng
障碍，亦于六受得无障碍，亦于六界得无障

碍，亦于四缘得无障碍，亦于无明乃至老死得
无障碍，亦于离害生命乃至邪见得无障碍，
亦于四静虑、四无量、四无色定得无障碍，亦
于布施乃至般若波罗蜜多得无障碍，亦于内空
乃至无性自性空得无障碍，亦于真如乃至不思
议界得无障碍，亦于苦、集、灭、道圣谛得无
障碍，亦于四念住乃至八圣道支得无障碍，
亦于空、无相、无愿解脱门得无障碍，亦于
八解脱乃至十遍处得无障碍，亦于净观地乃至
如来地得无障碍，亦于极喜地乃至法云地得无
障碍，亦于陀罗尼门、三摩地门得无障碍，亦
于五眼、六神通得无障碍，亦于如来十力乃至
十八不共法得无障碍，亦于大慈、大悲、大
喜、大舍得无障碍，亦于三十二相、八十随好
得无障碍，亦于无忘失法、恒住舍性得无障
碍，亦于顺逆观十二支缘起得无障碍，亦于知
苦、断集、证灭、修道得无障碍，亦于预流
果乃至独觉菩提得无障碍，亦于入菩萨正性
离生位得无障碍，亦于成熟有情、严净佛土

jǐ qǐ pú sà shū shèng shén tōng dé wú zhàng ài yì yú yī qiè zhì dào
及起菩萨殊胜神通得无障碍，亦于一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì dé wú zhàng ài yì yú yǒng duàn yī qiè fán
相智、一切相智得无障碍，亦于永断一切烦
nǎo xí qì xiāng xù dé wú zhàng ài yì yú yuán mǎn shòu liàng dé wú
恼习气相续得无障碍，亦于圆满寿量得无
zhàng ài yì yú zhuàn miào fǎ lún dé wú zhàng ài yì yú shè hù fǎ
障碍，亦于转妙法轮得无障碍，亦于摄护法
zhù dé wú zhàng ài
住得无障碍。

hé yǐ gù shàn xiàn shì pú sà mó hē sà cóng běn jì lái
“何以故？善现，是菩萨摩诃萨从本际来，
bú shè shòu sè yùn nǎi zhì shí yùn bú shè shòu yǎn chù nǎi zhì yì chù bú
不摄受色蕴乃至识蕴，不摄受眼处乃至意处，不
shè shòu sè chù nǎi zhì fǎ chù bú shè shòu yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bú shè
摄受色处乃至法处，不摄受眼界乃至意界，不摄
shòu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè bú shè shòu yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bú
受色界乃至法界，不摄受眼识界乃至意识界，不
shè shòu yǎn chù nǎi zhì yì chù bú shè shòu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū
摄受眼触乃至意触，不摄受眼触为缘所生诸
shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu bú shè shòu dì jiè nǎi zhì
受乃至意触为缘所生诸受，不摄受地界乃至
shí jiè bú shè shòu yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán bú shè shòu wú míng
识界，不摄受因缘乃至增上缘，不摄受无明
nǎi zhì lǎo sǐ bú shè shòu lí hài shēng mìng nǎi zhì xié jiàn bú shè shòu
乃至老死，不摄受离害生命乃至邪见，不摄受
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng bú shè shòu bù shī bō luó mì
四静虑、四无量、四无色定，不摄受布施波罗蜜
duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bú shè shòu nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
多乃至般若波罗蜜多，不摄受内空乃至无性自
xìng kōng bú shè shòu zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè bú shè shòu kǔ
性空，不摄受真如乃至不思議界，不摄受苦、
jí miè dào shèng dì bú shè shòu sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
集、灭、道圣谛，不摄受四念住乃至八圣道
zhī bú shè shòu kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bú shè shòu
支，不摄受空、无相、无愿解脱门，不摄受
bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù bú shè shòu jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì
八解脱乃至十遍处，不摄受净观地乃至如来地，

bú shèshòu jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì bú shèshòu tuó luó ní mén
不摄受极喜地乃至法云地，不摄受陀罗尼门、
sān mó dì mén bú shèshòu wǔ yǎn liù shéntōng bú shèshòu rú lái
三摩地门，不摄受五眼、六神通、不摄受如来
shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bú shèshòu dà cí dà bēi dà
十力乃至十八佛不共法，不摄受大慈、大悲、大
xǐ dà shě bú shèshòu sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo bú shè
喜、大舍，不摄受三十二相、八十随好，不摄
shòu wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng bú shèshòu shí èr zhī yuán qǐ
受无忘失法、恒住舍性，不摄受十二支缘起
shùn nì guān bú shèshòu zhī kǔ duàn jí zhèngmiè xiū dào
顺逆观，不摄受知苦、断集、证灭、修道，
bú shèshòu yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bú shèshòu rù pú sà zhèng
不摄受预流果乃至独觉菩提，不摄受入菩萨正
xìng lí shēngwèi bú shèshòu chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ bú shè
性离生位，不摄受成熟有情、严净佛土，不摄
shòu pú sà shū shèngshéntōng bú shèshòu yǒngduàn yī qiè fán nǎo xí
受菩萨殊胜神通，不摄受永断一切烦恼习
qì xiāng xù bú shèshòu yuánmǎnshòuliàng bú shèshòu zhuǎnmào fǎ
气相续，不摄受圆满寿量，不摄受转妙法
lún zhèng fǎ jiǔ zhù bú shèshòu yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
轮正法久住，不摄受一切智、道相智、一切相
zhì suǒ yǐ zhě hé sè yùn nǎi zhì shí yùn bù kě shèshòu ruò bù kě
智。所以者何？色蕴乃至识蕴不可摄受，若不可
shèshòu zé fēi sè yùn nǎi zhì shí yùn guǎngshuō nǎi zhì yī qiè zhì dào
摄受则非色蕴乃至识蕴，广说乃至一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bù kě shèshòu ruò bù kě shèshòu zé fēi yī
相智、一切相智不可摄受，若不可摄受则非一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
切智、道相智、一切相智。”

shuō shì pú sà mó hē sà suǒ yīng zhù fǎ shí yú zhòng huì zhōng
说是菩萨摩诃萨所应住法时，于众会中

èr qiān pú sà tóng shí zhèng dé wú shēng fǎ rěn
二千菩萨同时证得无生法忍。

dì sānfēn bú tuì xiàngpǐn dì èr shí zhī yī
第三分不退相品第二十之一

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán wǒ děngdāng yǐ hé xíng
尔时，善现复白佛言：“我等当以何行、

zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
状、相知是不退转菩萨摩诃萨？”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng rú shí zhī ruò yì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨能如实知若异

shēng dì ruò shēngwén dì ruò dú jué dì ruò pú sà dì ruò rú
生地、若声闻地、若独觉地、若菩萨地、若如

lái dì rú shì zhū dì suī shuō yǒu yì ér yú zhū fǎ zhēn rú xìng zhōng
来地，如是诸地虽说有异，而于诸法真如性中，

wú biàn yì wú fēn bié jiē wú èr wú èr fēn shì pú sà mó hē sà
无变异、无分别，皆无二无二分。是菩萨摩诃萨

suī shí wù rù zhū fǎ zhēn rú ér yú zhēn rú wú suǒ fēn bié yǐ wú suǒ
虽实悟入诸法真如，而于真如无所分别，以无所

dé wéi fāng biàn gù shì pú sà mó hē sà jì shí wù rù zhū fǎ zhēn rú
得为方便故。是菩萨摩诃萨既实悟入诸法真如，

suī wén zhēn rú yǔ yī qiè fǎ wú èr wú bié ér wú yí zhì hé yǐ gù
虽闻真如与一切法无二无别而无疑滞。何以故？

zhēn rú yǔ fǎ bù kě shuō yī bù kě shuō yì bù kě shuō jù jí bù
真如与法不可说一，不可说异，不可说俱及不

jù gù shì pú sà mó hē sà zhōng bù qīng ěr ér fā yǔ yán zhū yǒu
俱故。是菩萨摩诃萨终不轻尔而发语言，诸有

suǒ shuō jiē yǐn yì lì ruò wú yì lì zhōng bù fā yán shì pú sà mó
所说皆引义利，若无义利终不发言；是菩萨摩

hē sà zhōng bù guān tā hǎo è cháng duǎn píngděng lián mǐn ér wèi
诃萨终不观他好恶长短，平等怜¹³愍而为

shuō fǎ shì pú sà mó hē sà bù guān fǎ shī zhǒng xìng hǎo è wéi
说法；是菩萨摩诃萨不观法师种性¹⁴好恶，唯

qiú suǒ shuō zhēn jìng fǎ yì shànxiàn bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà yǒu
求所说真净法义。善现，不退转菩萨摩诃萨有

rú shì děng zhū xíng zhuàng xiàng yīng yǐ rú shì zhū xíng zhuàng
如是等诸行、状、相，应以如是诸行、状、

¹³ 大正藏：怜；永乐北藏及龙藏：怜

¹⁴ 大正藏：姓；永乐北藏及龙藏：性

xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
相 知 是 不 退 转 菩 萨 摩 诃 萨 。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán gèng yǐ hé děngzhūxíng zhuàng
具 寿 善 现 复 白 佛 言：“ 更 以 何 等 诸 行、 状、

xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
相， 知 是 不 退 转 菩 萨 摩 诃 萨？ ”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà néngguānzhū fǎ wú xíng
佛 告 善 现：“ 若 菩 萨 摩 诃 萨 能 观 诸 法 无 行、

zhuàng xiàng dāng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
状、 相， 当 知 是 不¹⁵ 退 转 菩 萨 摩 诃 萨。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ wú xíng zhuàng
尔 时， 善 现 复 白 佛 言：“ 若 一 切 法 无 行、 状、

xiàng shì pú sà mó hē sà yú hé fǎ zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn
相， 是 菩 萨 摩 诃 萨 于 何 法 转 故 名 不 退 转？ ”

fó gàoshànxiàn shì pú sà mó hē sà yú sè yùn nǎi zhì shí yùn
佛 告 善 现：“ 是 菩 萨 摩 诃 萨 于 色 蕴 乃 至 识 蕴

zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú yǎnchù nǎi zhì yì chùzhuǎn gù míng bú
转 故 名 不 退 转， 于 眼 处 乃 至 意 处 转 故 名 不

tuì zhuǎn yú sè chù nǎi zhì fǎ chùzhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú yǎn
退 转， 于 色 处 乃 至 法 处 转 故 名 不 退 转， 于 眼

jiè nǎi zhì yì jiè zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
界 乃 至 意 界 转 故 名 不 退 转， 于 色 界 乃 至 法 界

zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè zhuǎn gù
转 故 名 不 退 转， 于 眼 识 界 乃 至 意 识 界 转 故

míng bú tuì zhuǎn yú yǎnchù nǎi zhì yì chùzhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn
名 不 退 转， 于 眼 触 乃 至 意 触 转 故 名 不 退 转，

yú yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
于 眼 触 为 缘 所 生 诸 受 乃 至 意 触 为 缘 所 生 诸

shòuzhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú dì jiè nǎi zhì shí jiè zhuǎn gù míng
受 转 故 名 不 退 转， 于 地 界 乃 至 识 界 转 故 名

bú tuì zhuǎn yú yīn yuán nǎi zhì zēngshàng yuán zhuǎn gù míng bú tuì
不 退 转， 于 因 缘 乃 至 增 上 缘 转 故 名 不 退

zhuǎn yú wú míng nǎi zhì lǎo sǐ zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú bù shī
转， 于 无 明 乃 至 老 死 转 故 名 不 退 转， 于 布 施

bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn
波 罗 蜜 多 乃 至 般 若 波 罗 蜜 多 转 故 名 不 退 转，

¹⁵ 大正藏：不；永乐北藏及龙藏：是不

yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú
于内空乃至无性自性空转故名不退转，于
zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú kǔ jí
真如乃至不思議界转故名不退转，于苦、集、
miè dào shèng dì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú sì jìng lǜ sì wú
灭、道圣谛转故名不退转，于四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú sì niàn zhù nǎi zhì
量、四无色定转故名不退转，于四念住乃至
bā shèng dào zhī zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú kōng wú xiàng wú
八圣道支转故名不退转，于空、无相、无
yuàn jiě tuō mén zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú bā jiě tuō nǎi zhì shí
愿解脱门转故名不退转，于八解脱乃至十
biàn chù zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì
遍处转故名不退转，于净观地乃至如来地
zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zhuǎn gù
转故名不退转，于极喜地乃至法云地转故
míng bú tuì zhuǎn yú tuó luó ní mén sān mó dì mén zhuǎn gù míng bú
名不退转，于陀罗尼门、三摩地门转故名不
tuì zhuǎn yú wǔ yǎn liù shéntōng zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú rú
退转，于五眼、六神通转故名不退转，于如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú
来十力乃至十八佛不共法转故名不退转，于
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú sān
大慈、大悲、大喜、大舍转故名不退转，于三
shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú wú
十二大士相、八十随好转故名不退转，于无
wàng shī fǎ héng zhù shě xìng zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú yù liú guǒ
忘失法、恒住舍性转故名不退转，于预流果
nǎi zhì dú jué pú tí zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú yī qiè zhì dào
乃至独觉菩提转故名不退转，于一切智、道
xiàng zhì yī qiè xiàng zhì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú yì shēng dì
相智、一切相智转故名不退转，于异生地、
ruò shēng wén dì ruò dú jué dì ruò pú sà dì ruò rú lái dì zhuǎn
若声闻地、若独觉地、若菩萨地、若如来地转
gù míng bú tuì zhuǎn yú zhū pú sà mó hē sà xíng zhuǎn gù míng bú tuì
故名不退转，于诸菩萨摩诃萨行转故名不退
zhuǎn yú fó wú shàng zhèng děng pú tí zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn suǒ
转，于佛无上正等菩提转故名不退转。所

yǐ zhě hé sè zì xìng wú suǒ yǒu nǎi zhì zhū fó wú shàng zhèng děng
以者何？色自性无所有，乃至诸佛无上正等

pú tí zì xìng wú suǒ yǒu shì pú sà mó hē sà yú zhōng bú zhù gù míng
菩提自性无所有，是菩萨摩诃萨于中不住故名

wéi zhuǎn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì zhī shì míng bú tuì zhuǎn
为转。若菩萨摩诃萨能如是知，是名不退转

pú sà mó hē sà
菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà zhōng
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨终

bú yào guān wài dào shā mén pó luó mén děng xíng xiàng yán shuō bǐ zhū
不乐观外道沙门、婆罗门等形相言说。彼诸

shā mén pó luó mén děng yú suǒ zhī fǎ shí zhī shí jiàn huò néng shī shè
沙门、婆罗门等于所知法实知实见，或能施設

zhèng jiàn fǎ mén dìng wú shì chù ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì
正见法门，定无是处。若菩萨摩诃萨成就如是

zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
诸行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà yú
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨于

fó shàn shuō fǎ pí nài yē shēn shēng xìn jiě bù shēng yí huò yú shì
佛善说法毗奈耶，深生信解不生疑惑，于世

jiān shì wú jiè jìn qǔ bú duò è jiàn bù zhí shì sù zhū jí xiáng shì yǐ
间事无戒禁取，不堕恶见，不执世俗诸吉祥事以

wéi qīng jìng zhōng bù lǐ jìng zhū yú tiān shén rú zhū shì jiān wài dào suǒ
为清净，终不礼敬诸余天神，如诸世间外道所

shì yì zhōng bù yǐ zhǒng zhǒng huā fǎng tú sǎn děng xiāng yī fú
事，亦终不以种种华鬘、涂散等香、衣服、

yīng luò bǎo chuáng fān gài jì yuè dēng míng gòng yǎng tiān shén jí
璎珞、宝幢、幡盖、伎乐、灯明供养天神及

zhū wài dào ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng
诸外道。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、

xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà bù
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨不

shēng dì yù páng shēng guǐ jiè ā sù luò zhōng yì bù shēng yú
生地狱、傍生、鬼界、阿素洛中，亦不生于

bēi jiàn zǒng zú wèi zhān tú luó bǔ jié suō děng yì zhōng bú shòu
卑贱种族，谓旃荼¹⁶罗、补羯娑等，亦终不受
shàn chuāi bàn zé wú xíng è xíng jí nǚ rén shēn yì fù bú shòu
扇搥¹⁷、半择、无形、二形及女人身，亦复不受
máng lóng yīn yǎ luán bì diān xián cuó lòu dēng shēn yì zhōng
盲聋、瘖哑、挛臂、癫癇、矬陋等身，亦终
bù shēng wú xiá shí chù ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng
不生无暇时处。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、
zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà cháng
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨常

yào shòu xíng shí shàn yè dào zì lí hài shēng mìng nǎi zhì xié jiàn yì
乐受行十善业道，自离害生命乃至邪见，亦
quàn tā lí hài shēng mìng nǎi zhì xié jiàn héng zhèng chēng yáng lí hài
劝他离害生命乃至邪见，恒正称扬离害
shēng mìng nǎi zhì xié jiàn fǎ huān xǐ zàn tàn lí hài shēng mìng nǎi zhì xié
生命乃至邪见法，欢喜赞叹离害生命乃至邪
jiàn zhě shì pú sà mó hē sà nǎi zhì mèng zhōng yì bú xiàn shòu xíng shí
见者。是菩萨摩诃萨乃至梦中亦不现受行十
bú shàn yè dào kuàng zài jué shí shòu shēng shì shì ruò pú sà mó hē
不善业道，况在觉时受生¹⁸是事！若菩萨摩诃
sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà
萨成就如是诸行、状、相，知是不退转菩萨
mó hē sà
摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà pǔ
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨普

wèi ráo yì yī qiè yǒu qíng yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn cháng xiū bù
为饶益一切有情，以无所得而为方便，常修布
shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō héng wú xiè fèi ruò pú
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多恒无懈怠。若菩
sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì
萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，知是不退

¹⁶ 大正藏：荼；永乐北藏及龙藏：茶

¹⁷ 大正藏：搥；永乐北藏及龙藏：搥

¹⁸ 大正藏：行；永乐北藏及龙藏：生

zhuǎn pú sà mó hē sà
转 菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转 菩萨摩诃萨，
zhū suǒ shòu chí sī wéi dú sòng suǒ yǒu qì jīng nǎi zhì lùn yì yī qiè
诸所受持、思惟、读诵所有契经乃至论议，一切
jiē lìng jiū jìng tōng lì yǐ rú shì fǎ cháng yào bù shī yī qiè yǒu qíng
皆令究竟通利，以如是法常乐布施一切有情，
héng zuò shì niàn yún hé dāng lìng zhū yǒu qíng lèi qiú zhèng fā yuàn jiē
恒作是念：‘云何当令诸有情类求正发愿皆
dé mǎn zú fù chí rú shì fǎ shī shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng
得满足？’复持如是法施善根，与诸有情平等
gòng yǒu yǐ wú suǒ dé ér wéi fāng biàn huí xiàng wú shàng zhèng děng pú
共有，以无所得而为方便，回向无上正等菩
tí ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng
提。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，
zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
知是不退转 菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà yú
“复次，善现，一切不退转 菩萨摩诃萨于
fó suǒ shuō shēn shēn fǎ mén zhōng bù shēng yú yí huò yóu yù
佛所说甚深法门，终不生于疑惑、犹豫。”

jù shòu shànxiàn biàn bó fó yán hé yuán bú tuì zhuǎn pú sà
具寿善现便白佛言：“何缘不退转 菩萨
mó hē sà yú fó suǒ shuō shēn shēn fǎ mén zhōng bù shēng yú yí huò
摩诃萨于佛所说甚深法门，终不生于疑惑、
yóu yù
犹豫？”

fó gào shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà dōu bú
佛告善现：“一切不退转 菩萨摩诃萨，都不
jiàn yǒu fǎ kě yí huò yóu yù wèi bú jiàn yǒu sè yùn nǎi zhì shí yùn
见有法可疑惑、犹豫。谓不见有色蕴乃至识蕴，
yì bú jiàn yǒu yǎn chù nǎi zhì yì chù yì bú jiàn yǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù
亦不见有眼处乃至意处，亦不见有色处乃至法处，
yì bú jiàn yǒu yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì bú jiàn yǒu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
亦不见有眼界乃至意识界，亦不见有色界乃至法界，
yì bú jiàn yǒu yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yì bú jiàn yǒu yǎn chù nǎi zhì
亦不见有眼识界乃至意识界，亦不见有眼触乃至

yì chù yì bú jiàn yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù
意触，亦不见有眼触为缘所生诸受乃至意触
wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bú jiàn yǒu dì jiè nǎi zhì shí jiè yì bú
为缘所生诸受，亦不见有地界乃至识界，亦不
jiàn yǒu yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán yì bú jiàn yǒu wú míng nǎi zhì lǎo
见有因缘乃至增上缘，亦不见有无明乃至老
sǐ yì bú jiàn yǒu bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
死，亦不见有布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，
yì bú jiàn yǒu nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì bú jiàn yǒu zhēn rú
亦不见有内空乃至无性自性空，亦不见有真如
nǎi zhì bù sī yì jiè yì bú jiàn yǒu kǔ jí miè dào shèng dì
乃至不思議界，亦不见有苦、集、灭、道圣谛，
yì bú jiàn yǒu sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì bú jiàn yǒu
亦不见有四静虑、四无量、四无色定，亦不见有
sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì bú jiàn yǒu kōng wú xiàng wú
四念住乃至八圣道支，亦不见有空、无相、无
yuàn jiě tuō mén yì bú jiàn yǒu bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì bú
愿解脱门，亦不见有八解脱乃至十遍处，亦不
jiàn yǒu jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yì bú jiàn yǒu jí xǐ dì nǎi zhì
见有净观地乃至如来地，亦不见有极喜地乃至
fǎ yún dì yì bú jiàn yǒu tuó luó ní mén sān mó dì mén yì bú jiàn
法云地，亦不见有陀罗尼门、三摩地门，亦不见
yǒu wǔ yǎn liù shéntōng yì bú jiàn yǒu rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó
有五眼、六神通，亦不见有如来十力乃至十八佛
bú gòng fǎ yì bú jiàn yǒu dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì
不共法，亦不见有大慈、大悲、大喜、大舍，亦
bú jiàn yǒu sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo yì bú jiàn yǒu wú wàng shī
不见有三十二相、八十随好，亦不见有无忘失
fǎ héng zhù shě xìng yì bú jiàn yǒu yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
法、恒住舍性，亦不见有一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì yì bú jiàn yǒu yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yì bú jiàn
切相智，亦不见有预流果乃至独觉菩提，亦不见
yǒu yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí kě
有一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正等菩提，可
yú qí zhōng yí huò yóu yù ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū
于其中疑惑、犹豫。若菩萨摩诃萨成就如是诸
xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩訶萨，
chéng jiù tiáoróu kě ài kě yàoshēn yǔ yì yè yú zhūyǒuqíng xīn
成就调柔可爱可乐身、语、意业，于诸有情心
wú guà ài ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhūxíng zhuàng xiàng
无罣碍。若菩萨摩訶萨成就如是诸行、状、相，
zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
知是不退转菩萨摩訶萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà héng
“复次，善现，一切不退转菩萨摩訶萨恒
chángchéng jiù cí bēi xǐ shěděng qǐ xiāngyìngshēn yǔ
常成就慈、悲、喜、舍等，起相应身、语、
yì yè yú zhūyǒuqíngzuò lì lè shì ruò pú sà mó hē sà chéng jiù
意业，于诸有情作利乐事。若菩萨摩訶萨成就
rú shì zhūxíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
如是诸行、状、相，知是不退转菩萨摩訶萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà xīn
“复次，善现，一切不退转菩萨摩訶萨心
cháng bù yǔ wǔ gài gòng jū suǒ wèi tān yù chēn huì hūnchénshuì
常不与五盖共居，所谓贪欲、瞋恚、昏沉睡
mián diào jǔ è zuò yí gài ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì
眠、掉举恶作、疑盖。若菩萨摩訶萨成就如是
zhūxíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
诸行、状、相，知是不退转菩萨摩訶萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà yī
“复次，善现，一切不退转菩萨摩訶萨一
qiè suí mián jiē yǐ cuī fú yī qiè jié fù suí fánǎo fù jiē yǒng bù
切随眠皆已摧伏。一切结缚、随烦恼缚皆永不
qǐ ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhūxíng zhuàng xiàng
起。若菩萨摩訶萨成就如是诸行、状、相，
zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
知是不退转菩萨摩訶萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà rù
“复次，善现，一切不退转菩萨摩訶萨入
chūwǎng lái xīn bù mí miù héng shí ān zhùzhèngniànzhèngzhī jìn zhǐ
出往来心不迷谬，恒时安住正念正知，进止
wēi yí xíngzhù zuò wò jǔ zú xià zú yì fù rú shì zhūsuǒyóu lǚ
威仪、行住坐卧、举足下足亦复如是，诸所游履

bì guān qí dì ān xiáng xì niàn zhí shì ér xíng yùndòng yǔ yáncháng
必观其地，安庠系念直视而行，运动语言常
wú cù bào ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng
无卒暴。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、
xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà zhū
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨诸
suǒ shòu yòng wò jù yī fú jiē chángxiāng jié wú zhū chòu huì yì
所受用卧具、衣服，皆常香洁无诸臭秽，亦
wú gòu nì jǐ shī děngchóng xīn yào qīnghuā shēn wú jí bìng ruò
无垢腻、虱虱等虫；心乐清华，身无疾病。若
pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú
菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，知是不
tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
退转菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà shēn
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨身
xīn qīngjìng fēi rú cháng rén shēnzhōnghéngwéi bā wàn hù chóng zhī suǒ
心清净，非如常人身中恒为八万户虫之所
qīn shí suǒ yǐ zhě hé shì zhū pú sà shàngēnzēngshàngchūguò shì jiān
侵食。所以者何？是诸菩萨善根增上出过世间，
suǒ shòu shēnxíng nèi wài qīngjìng gù wú chóng lèi qīn shí qí shēn rú rú
所受身形内外清净，故无虫类侵食其身。如如
shàngēnjiànjiàn zēng yì rú shì rú shì shēn xīn zhuǎnjìng yóu cǐ yīn
善根渐渐增益，如是如是身心转净，由此因
yuán shì zhū pú sà shēn xīn jiān gù yóuruò jīn gāng bù wéi wéiyuán zhī
缘，是诸菩萨身心坚固犹若金刚，不为违缘之
suǒ qīn nǎo ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng
所侵恼。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、
xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
相，知是不退转菩萨摩诃萨。”

jù shòu shànxiàn fù bó fó yán rú shì bú tuì zhuǎn pú sà mó
具寿善现复白佛言：“如是不退转菩萨摩
hē sà yún hé cháng dé shēn yǔ yì jìng
诃萨，云何常得身、语、意净？”

fó gào shànxiàn shì pú sà mó hē sà rú rú shàngēnjiànjiàn
佛告善现：“是菩萨摩诃萨如如善根渐渐

zēngzhǎng rú shì rú shì shēn yǔ yì yè yóushàngēn lì suǒ
增长，如是如是身、语、**意业**¹⁹，由善根力所
chúqiǎn gù qióngwèi lái jì bì jìng bù qǐ yóu cǐ cháng dé shēn yǔ
除遣故，穷未来际毕竟不起，由此常得身、语、
yì jìng fù cì shànxiàn shì pú sà mó hē sà shēnsān yǔ sì
意净。复次，善现，是菩萨摩诃萨身三、语四、
yì sānmiào xíng cháng xiàn zài qián gù yī qiè shí shēn yǔ yì jìng
意三妙行常现在前故，一切时身、语、意净，
yóu cǐ jìng gù chāoguò shēng wén dú jué děng dì zhù pú sà wèi jiān
由此净故，超过声闻、独觉等地，住菩萨位坚
gù bú dòng yóu sī cháng dé shēn yǔ yì jìng ruò pú sà mó hē
固不动，由斯常得身、语、意净。若菩萨摩诃
sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà
萨成就如是诸行、状、相，知是不退转菩萨
mó hē sà
摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà bú
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨不
zhòng lì yǎng bú xùn míng yù yú zhū yǐn shí yī fú wò jù
重利养，不徇名誉，于诸饮食、衣服、卧具、
fáng shè zī cái bù shēng dān zhuó suī shòu shí èr dù duō gōng dé
房舍、资财不生耽著，虽受十二杜多功德，
ér yú qí zhōng wú suǒ shì hù ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì
而于其中无所恃怙。若菩萨摩诃萨成就如是
zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
诸行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，
cháng xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bì jìng bù qǐ qiǎn tān
常修布施乃至般若波罗蜜多，毕竟不起悭贪、
pò jiè fèn huì xiè dài sǎn luàn yú chī jí yú zhǒng zhǒng fán
破戒、忿恚、懈怠、散乱、愚痴，及余种种烦
nǎo chán jié xiāng yìng zhī xīn ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì
恼、缠、结相应之心。若菩萨摩诃萨成就如是
zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
诸行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

¹⁹ 大正藏：曲；永乐北藏及龙藏：业

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà suǒ
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨所
yǒu jué huì jiān gù shēnshēn tīngwénzhèng fǎ gōngjìng xìn shòu xì niàn
有觉慧坚固甚深，听闻正法恭敬信受，系念
sī wéi jiū jìng lǐ qù suí suǒ tīngshòu shì chū shì fǎ jiē néngfāng
思惟究竟理趣，随所听受世、出世法，皆能方
biàn huì rù bō rě bō luó mì duōshēnshēn lǐ qù zhū suǒ zào zuò shì jiān
便会入般若波罗蜜多甚深理趣，诸所造作世间
shì yè yì yī bō rě bō luó mì duō huì rù fǎ xìng bú jiàn yī shì chū
事业，亦依般若波罗蜜多会入法性，不见一事出
fǎ xìngzhě shè yǒu bù yǔ fǎ xìngxiāngyìng yì néngfāngbiàn huì rù bō
法性者，设有不与法性相应，亦能方便会入般
rě bō luó mì duōshēnshēn lǐ qù yóu sī bú jiàn chū fǎ xìngzhě ruò pú
若波罗蜜多甚深理趣，由斯不见出法性者。若菩
sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì
萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，知是不退
zhuǎn pú sà mó hē sà
转菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，
shè yǒu è mó xiàn qián huà zuò bā dà dì yù fù yú yī yī dà dì yù
设有恶魔现前化作八大地狱，复于一一大地狱
zhōng huà zuò wú liàng bǎi qiān pú sà jiē bèi měng yàn jiāo chē shāo rán
中，化作无量百千菩萨，皆被猛焰交彻烧燃，
gè shòu xīn suān chǔ dú dà kǔ zuò shì huà yǐ yǔ bú tuì zhuǎn zhū pú
各受辛酸楚毒大苦，作是化已，语不退转诸菩
sà yán cǐ zhū pú sà jiē shòu wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn
萨言：‘此诸菩萨皆受无上正等菩提不退转
jì gù duò rú shì dà dì yù zhōng héng shòu rú sī zhǒng zhǒng jí²⁰
记，故堕如是大地狱中，恒受如斯种种极²⁰
kǔ rǔ děng pú sà jiē shòu wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn jì
苦。汝等菩萨既受无上正等菩提不退转记，
yì dāng duò cǐ dà dì yù zhōng shòu zhū jí²¹ kǔ fó shòu rǔ děng dà
亦当堕此大地狱中受诸极²¹苦。佛授汝等大
dì yù zhōng shòu jí kǔ jì fēi shòu wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì
地狱中受极苦记，非授无上正等菩提不退

²⁰ 大正藏：剧；永乐北藏及龙藏：极

²¹ 大正藏：剧；永乐北藏及龙藏：极

zhuǎn jì shì gù rǔ děngyīng jí qì shě dà pú tí xīn kě dé miǎntuō
转记，是故汝等应疾弃舍大菩提心，可得免脱
cǐ dì yù kǔ dāngshēngtiānshàng huòshēng rén zhōng shòu zhū miào
此地狱苦，当生天上或生人中，受诸妙
lè shì shí bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà jiàn wén cǐ shì qí xīn
乐。’是时，不退转菩萨摩诃萨见闻此事，其心
bú dòng yì bù jīng yí dàn zuò shì niàn shòu bú tuì zhuǎn jì pú sà
不动亦不惊疑，但作是念：‘受不退转记菩萨
mó hē sà ruò duò dì yù pángshēng guǐ jiè ā sù luò zhōng dīng
摩诃萨，若堕地狱、傍生、鬼界、阿素洛中定
wú shì chù suǒ yǐ zhě hé zhū bú tuì zhuǎn pú sà dìng wú bú shàn
无是处。所以者何？诸不退转菩萨，定无不善
yè gù yì wú shàn yè zhāo kǔ guǒ gù zhū fó bì wú xū kuáng yǔ gù
业故，亦无善业招苦果故，诸佛必无虚诳语故，
rú lái suǒ shuō jiē wèi lì lè yī qiè yǒu qíng dà cí bēi xīn suǒ liú chū
如来所说皆为利乐一切有情，大慈悲心所流出
gù jīn jiàn wén zhě dìng shì è mó suǒ zuò suǒ shuō jiē fēi shí yǒu
故。今见闻者，定是恶魔所作、所说、皆非实有。’
ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì
若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，知是
bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，
shè yǒu è mó zuò shā mén xiàng lái zhì qí suǒ shuō rú shì yán rǔ xiān
设有恶魔作沙门像，来至其所说如是言：‘汝先
suǒ wén yīng xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lìng sù yuán mǎn nǎi
所闻应修布施乃至般若波罗蜜多令速圆满，乃
zhì yīng zhèng suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí rú shì suǒ wén jiē shì
至应证所求无上正等菩提，如是所闻皆是
xié shuō yīng jí qì shě wù wèi wéi zhēn yòu rǔ xiān wén yīng yú guò qù
邪说，应疾弃舍勿谓为真。又汝先闻应于过去、
wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué jí zhū dì zǐ
未来、现在一切如来、应、正等觉及诸弟子，
cóng chū fā xīn nǎi zhì fǎ zhù qí zhōng suǒ yǒu gōng dé shàn gēn jiē
从初发心乃至法住，其中所有功德善根，皆
shēng suí xǐ yī qiè hé jí yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu yǐ wú suǒ
生随喜一切合集，与诸有情平等共有，以无所

dé ér wéifāngbiàn huí qiú wú shàngzhèngděng pú tí rú shì suǒwén
得而为方便，回求无上正等菩提，如是所闻
yì shì xié shuō yīng jí qì shě wù wèiwéizhēn ruò rǔ shě bǐ suǒwén
亦是邪说，应疾舍弃勿谓为真。若汝舍彼所闻
xié fǎ wǒ dāngjiào rǔ zhēnjìng fó fǎ lìng rǔ xiū xué sù zhèng wú
邪法，我当教汝真净佛法，令汝修学速证无
shàngzhèngděng pú tí rǔ xiānsuǒwén fēi zhēn fó yǔ shì wénsòngzhě
上正等菩提。汝先所闻非真佛语，是文颂者
xū wàngzhuàn jí wǒ zhī suǒshuō shì zhēn fó yǔ shànxiàndāng zhī
虚妄撰集，我之所说是真佛语。’善现当知！
ruò pú sà mó hē sà wén rú shì yǔ xīn dòngjīng yí dāng zhī wèishòu bú
若菩萨摩诃萨闻如是语心动惊疑，当知未受不
tuì zhuǎn jì bǐ yú wú shàngzhèngděng pú tí yóuwèi jué dìng wèimíng
退转记，彼于无上正等菩提犹未决定，未名
bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
不退转菩萨摩诃萨。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà wén rú shì yǔ qí
“善现当知！若菩萨摩诃萨闻如是语，其
xīn bú dòng yì bù jīng yí dàn suí wú zuò wú xiàng wú shēng fǎ xìng
心不动亦不惊疑，但随无作、无相、无生法性
ér zhù shì pú sà mó hē sà zhūyǒusuǒzuò bú xìn tā yǔ bù suí
而住，是菩萨摩诃萨诸有所作，不信他语，不随
tā jiào ér xiū bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō bù suí tā jiào nǎi zhì
他教而修布施乃至般若波罗蜜多不随他教乃至
qù zhèngsuǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí dāng zhī rú shì pú sà mó
趣证所求无上正等菩提，当知如是菩萨摩
hē sà yǐ yú wú shàngzhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn rú lòu jìn ā
诃萨已于无上正等菩提得不退转。如漏尽阿
luó hànzhū yǒu suǒ wéi bú xìn tā yǔ xiànzhèng fǎ xìng wú huò wú yí
罗汉诸有所为，不信他语现证法性无惑无疑，
yī qiè è mó bù néngqīngdòng rú shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
一切恶魔不能倾动，如是不退转菩萨摩诃萨，
yī qiè shēngwén dú jué wàidào zhū è mó děng bù néng pò huài
一切声闻、独觉、外道、诸恶魔等不能破坏、
zhé fú qí xīn lìng yú pú tí ér shēng tuì qū shì pú sà mó hē sà jué
折伏其心，令于菩提而生退屈。是菩萨摩诃萨决
dìng yǐ zhù bú tuì zhuǎn dì suǒyǒu shì yè jiē zì shěn sī fēi dàn xìn
定已住不退转地，所有事业皆自审思，非但信

tā ér biàn qǐ zuò nǎi zhì rú lái yīng zhèngděng jué suǒ yǒu yán jiào
他而便起作，乃至如来、应、正等觉所有言教，
shàng bù qīng ěr xìn shòu fèng xíng kuàng xìn shēng wén dú jué wài dào
尚不轻尔信受奉行，况信声闻、独觉、外道、
è mó děng yǔ ér yǒu suǒ zuò shì pú sà mó hē sà zhū yǒu suǒ zuò bú
恶魔等语而有所作！是菩萨摩诃萨诸有所作不
zì shěn sī dàn xìn tā yán zhōng wú shì chù suǒ yǐ zhě hé shì pú
自审思，但信他言终无是处。所以者何？是菩
sà mó hē sà bú jiàn yǒu fǎ kě xìn xíng zhě hé yǐ gù shì pú sà mó
萨摩诃萨不见有法可信行者。何以故？是菩萨摩
hē sà bú jiàn yǒu sè kě xìn xíng zhě bú jiàn yǒu shòu xiǎng xíng shí
诃萨不见有色可信行者，不见有受、想、行、识
kě xìn xíng zhě yì bú jiàn yǒu sè zhēn rú kě xìn xíng zhě bú jiàn yǒu shòu
可信行者；亦不见有色真如可信行者，不见有受、
xiǎng xíng shí zhēn rú kě xìn xíng zhě guǎng shuō nǎi zhì bú jiàn yǒu yī
想、行、识真如可信行者。广说乃至不见有一
qiè pú sà mó hē sà xíng kě xìn xíng zhě bú jiàn yǒu zhū fó wú shàng zhèng
切菩萨摩诃萨行可信行者，不见有诸佛无上正
děng pú tí kě xìn xíng zhě yì bú jiàn yǒu yī qiè pú sà mó hē sà xíng
等菩提可信行者；亦不见有一切菩萨摩诃萨行
zhēn rú kě xìn xíng zhě bú jiàn yǒu zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí
真如可信行者，**不**²²见有诸佛无上正等菩提
zhēn rú kě xìn xíng zhě ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng
真如可信行者。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、
zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà shè
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨设
yǒu è mó zuò bì chū xiàng lái zhì qí suǒ chàng rú shì yán rǔ děng
有恶魔作苾刍像，来至其所唱如是言：‘汝等
suǒ xíng shì shēng sǐ fǎ fēi pú sà xíng fēi yóu cǐ dé suǒ qiú wú shàng
所行是生死法，非菩萨行，非由此得所求无上
zhèng děng pú tí rǔ děng jīn yīng xiū jìn kǔ dào sù jìn zhòng kǔ dé
正等菩提。汝等今应修尽苦道，速尽众苦得
bō niè pán shì shí è mó jí wèi pú sà shuō duò shēng sǐ xiāng sì
般涅槃。’是时，恶魔即为菩萨说堕生死相似

²² 大正藏：亦不；永乐北藏及龙藏：不

dào fǎ suǒ wèi gǔ xiǎng huò qīng yū xiǎng huò nóng làn xiǎng huò
道法，所谓骨想、或青瘀²³想、或脓烂想、或
pāng zhàng xiǎng huò chóng shí xiǎng huò yì chì xiǎng huò cí huò
臃胀想、或虫食想、或异赤想、或慈、或
bēi huò xǐ huò shě huò chū jìng lǜ huò nǎi zhì dì sì jìng lǜ
悲、或喜、或舍、或初静虑、或乃至第四静虑、
huò kōng wú biān chù huò nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù gào pú sà yán
或空无边处、或乃至非想非非想处，告菩萨言：

cǐ shì zhēn dào zhēn xíng rǔ yóu cǐ dào cǐ xíng dāng dé yù liú guǒ
‘此是真道真行，汝由此道此行当得预流果、
huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ huò dú jué pú tí
或一来果、或不还果、或阿罗汉果、或独觉菩提。
rǔ yóu cǐ dào yóu cǐ xíng gù sù jìn yī qiè shēng lǎo bìng sǐ hé yòng
汝由此道由此行故，速尽一切生老病死，何用
jiǔ shòu shēng sǐ kǔ wéi xiàn zài kǔ shēn shàng yīng yàn shě kuàng gèng
久受生死苦为？现在苦身尚应厌舍，况更
qiú shòu dāng lái kǔ shēn yí zì shěn sī shě xiān suǒ xìn
求受当来苦身！宜自审思舍先所信。’

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà wén bǐ yǔ shí qí
“善现当知！是菩萨摩诃萨闻彼语时，其
xīn bú dòng yì bù jīng yí dàn zuò shì niàn jīn cǐ bì chū yì wǒ bù
心不动亦不惊疑，但作是念：‘今此苾刍益我不
shǎo néng wèi wǒ shuō xiāng sì dào fǎ jīn wǒ chéng zhī cǐ dào bù
少，能为我说相似道法，今我诚²⁴知此道不
néng dé yù liú guǒ nǎi zhì bù dé dú jué pú tí kuàng dāng néng zhèng
能得预流果乃至不得独觉菩提，况当能证
suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí shì pú sà mó hē sà zuò cǐ niàn
所求无上正等菩提？’是菩萨摩诃萨作此念
yǐ shēn shēng huān xǐ fù zuò shì niàn jīn cǐ bì chū shèn wéi yì wǒ
已，深生欢喜复作是念：‘今此苾刍甚为益我，
fāng biàn wèi wǒ shuō zhàng dào fǎ lìng wǒ shí zhī zhàng dào fǎ yǐ yú
方便为我说障道法，令我识知障道法已，于
sān shèng dào zì zài xiū xué
三乘道自在修学。’

shàn xiàn dāng zhī shí bǐ è mó zhī cǐ pú sà shēn xīn huān
“善现当知！时，彼恶魔知此菩萨深心欢

²³ 大正藏：淤；永乐北藏及龙藏：瘀

²⁴ 大正藏：令我识；永乐北藏及龙藏：令我诚

xǐ fù zuò shì yán duō shànnán zǐ rǔ jīn yù jiàn zhū pú sà
喜，复作是言：‘咄！善男子！汝今欲见诸菩萨
mó hē sà cháng shí qín xíng wú yì xíng fǒu wèi zhū pú sà mó hē sà
摩诃萨，长时勤行无益行不？谓诸菩萨摩诃萨
zhòng jīng rú jìng qié shā shù dà jié yǐ wú liàng zhǒng shàng miào yǐn shí
众经如殒伽沙数大劫，以无量种上妙饮食、
yī fú wò jù yī yào zī cái huā xiāng děng wù gòng yǎng gōng
衣服、卧具、医药、资财、华香等物，供养恭
jìng zūn zhòng zàn tàn zhū fó shì zūn fù yú jìng qié shā děng fó suǒ
敬、尊重赞叹诸佛世尊。复于殒伽沙等佛所，
xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō xué zhù nèi kōng nǎi zhì wú
修行布施乃至般若波罗蜜多，学住内空乃至无
xìng zì xìng kōng xué zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè xué zhù kǔ jí
性自性空，学住真如乃至不思議界，学住苦、集、
miè dào shèng dì xiū sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū sì jìng
灭、道圣谛，修四念住乃至八圣道支，修四静
lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě
虑、四无量、四无色定，修空、无相、无愿解
tuō mén xiū bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū zhū pú sà mó hē sà dì
脱门，修八解脱乃至十遍处，修诸菩萨摩诃萨地，
xiū yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū wǔ yǎn liù shén tōng
修一切陀罗尼门、三摩地门，修五眼、六神通，
xiū rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū dà cí dà bēi
修如来十力乃至十八佛不共法，修大慈、大悲、
dà xǐ dà shě xiū wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiū shùn nì
大喜、大舍，修无忘失法、恒住舍性，修顺逆
guān shí èr zhī yuán qǐ chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ xiū zhū pú
观十二支缘起，成熟有情、严净佛土，修诸菩
sà shū shèng shén tōng nǎi zhì xiū yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
萨殊胜神通，乃至修一切智、道相智、一切相
zhì shì zhū pú sà mó hē sà zhòng yì qīn jìn chéng shì rú jìng qié shā
智。是诸菩萨摩诃萨众亦亲近承事如殒伽沙
fó yú zhū fó suǒ qǐng wèn pú sà mó hē sà dào wèi zuò shì yán yún
佛，于诸佛所请问菩萨摩诃萨道，谓作是言：‘云
hé pú sà mó hē sà ān zhù dà shèng yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng
何菩萨摩诃萨安住大乘？云何菩萨摩诃萨修行
bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ān zhù nèi kōng nǎi
布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，安住内空乃

zhì wú xìng zì xìngkōng ān zhùzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ
至无性自性空，安住真如乃至不思議界，安住苦、
jí miè dào shèng dì xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
集、灭、道圣谛，修行四念住乃至八圣道支，
xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xiū xíngkōng wú xiàng
修行四静虑、四无量、四无色定，修行空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng pú
无愿解脱门，修行八解脱乃至十遍处，修行菩
sà mó hē sà dì xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū
萨摩诃萨地，修行一切陀罗尼门、三摩地门，修
xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng dà cí dà bēi
行如来十力乃至十八佛不共法，修行大慈、大悲、
dà xǐ dà shě xiū xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng xiū xíng
大喜、大舍，修行无忘失法、恒住舍性，修行
shí èr zhī yuán qǐ shùn nì guān chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
十二支缘起顺逆观，成熟有情、严净佛土，
xiū xíng pú sà shū shèng shén tōng nǎi zhì xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì
修行菩萨殊胜神通，乃至修行一切智、道相智、
yī qiè xiàng zhì jìng qié shā děng zhū fó shì zūn rú suǒ qǐng wèn cì
一切相智？” 殑伽沙等诸佛世尊如所请问次
dì wèi shuō shì zhū pú sà mó hē sà zhòng rú fó jiào jiè ān zhù xiū xué
第为说，是诸菩萨摩诃萨众如佛教诫安住修学，
jīng wú liàng jié chì rán jīng jìn shàng bù néng dé suǒ qiú wú shàng zhèng
经无量劫炽然精进，尚不能得所求无上正
děng pú tí kuàng jīn rǔ děng suǒ xiū suǒ xué néng dé wú shàng zhèng děng
等菩提，况今汝等所修所学能得无上正等
pú tí
菩提！

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà suī wén qí yán ér xīn
“善现当知！是菩萨摩诃萨虽闻其言而心
wú yì bù jīng bù kǒng wú yí wú huò bèi fù huān xǐ zuò shì niàn
无异，不惊不恐，无疑无惑，倍复欢喜作是念
yán jīn cǐ bì chū duō yì yú wǒ fāng biàn wèi wǒ shuō zhàng dào fǎ
言：‘今此苾刍多益于我，方便为我说障道法，
lǐng wǒ zhī cǐ zhàng dào zhī fǎ jué dìng bù néng dé yù liú guǒ nǎi zhì bù
令我知此障道之法决定不能得预流果，乃至不
dé dú jué pú tí kuàng dāng néng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú
得独觉菩提，况当能得所求无上正等菩

提！’

shí bǐ è mó zhī cǐ pú sà xīn bú tuì qū wú huò wú yí
“时，彼恶魔知此菩萨心不退屈，无惑无疑，

jī yú shì chù huà zuò wú liàng bì chū xíng xiàng yǔ pú sà yán cǐ zhū
即于是处化作无量苾刍形像，语菩萨言：‘此诸

bì chū jiē yú guò qù qín qiú wú shàng zhèng děng pú tí jīng wú liàng jié
苾刍皆于过去勤求无上正等菩提，经无量劫

xiū xíng zhǒng zhǒng nán xíng kǔ xíng ér bù néng dé suǒ qiú wú shàng zhèng
修行种种难行苦行，而不能得所求无上正

děng pú tí jīn jiē tuì zhù ā luó hàn guǒ zhū lòu yǐ jìn zhì kǔ biān jì
等菩提，今皆退住阿罗汉果，诸漏已尽至苦边际，

yún hé rǔ děng néng dé wú shàng zhèng děng pú tí
云何汝等能得无上正等菩提？’

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà jiàn wén cǐ yǐ jí
“善现当知！是菩萨摩诃萨见闻此已，即

zuò shì niàn dìng shì è mó huà zuò rú cǐ bì chū xíng xiàng rǎo luàn wǒ
作是念：‘定是恶魔化作如此苾刍形像扰乱我

xīn yīn shuō zhàng ài xiāng sì dào fǎ dìng wú pú sà mó hē sà zhòng
心，因说障碍相似道法，定无菩萨摩诃萨众

xiū xíng bō rě bō luó mì duō zhì yuán mǎn wèi bú zhèng wú shàng zhèng
修行般若波罗蜜多至圆满位，不证无上正

děng pú tí tuì duò shēng wén dú jué děng dì ěr shí pú sà
等菩提，退堕声闻、独觉等地。’尔时，菩萨

fù zuò shì niàn ruò pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō
复作是念：‘若菩萨摩诃萨修行布施乃至般若波

luó mì duō zhì jiū jìng wèi bù dé wú shàng zhèng děng pú tí bì wú shì
罗蜜多至究竟位，不得无上正等菩提必无是

chù guǎng shuō nǎi zhì ruò pú sà mó hē sà xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng
处；广说乃至若菩萨摩诃萨修行一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì zhì yuán mǎn wèi bù dé wú shàng zhèng děng pú tí
智、一切相智至圆满位，不得无上正等菩提

bì wú shì chù ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng
必无是处。’若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、

xiàng²⁵ zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
相²⁵，知是不退转菩萨摩诃萨。

²⁵ 大正藏：相、状；永乐北藏及龙藏：状、相

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà héng
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨恒

xíng bō rě bō luó mì duō chángzuò shì niàn ruò pú sà mó hē sà rú
行般若波罗蜜多，常作是念：‘若菩萨摩诃萨如

zhū fó jiào jīng qín xiū xué héng bù yuǎn lí liù bō luó mì duōsuǒ shè miào
诸佛教精勤修学，恒不远离六波罗蜜多所摄妙

xíng héng bù yuǎn lí liù bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì héng bù yuǎn
行，恒不远离六波罗蜜多相应作意，恒不

lí yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì cháng yǐ fāngbiànquànzhū yǒuqíng
离一切智智相应作意，常以方便劝诸有情，

jīng qín xiū xué bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě
精勤修学布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若

bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà jué dìng bú tuì bù shī bō luó mì
波罗蜜多，是菩萨摩诃萨决定不退布施波罗蜜

duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jué dìng bú tuì nèi kōng nǎi zhì wú xìng
多乃至般若波罗蜜多，决定不退内空乃至无性

zì xìngkōng jué dìng bú tuì zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jué dìng bú
自性空，决定不退真如乃至不思議界，决定不

tuì sì shèng dì lǐ jué dìng bú tuì sì niànzhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
退四圣谛理，决定不退四念住乃至八圣道支，

jué dìng bú tuì sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng jué dìng bú tuì
决定不退四静虑、四无量、四无色定，决定不退

sān jiě tuō mén jué dìng bú tuì bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù jué dìng
三解脱门，决定不退八解脱乃至十遍处，决定

bú tuì zhū pú sà dì jué dìng bú tuì tuó luó ní mén sān mó dì mén
不退诸菩萨地，决定不退陀罗尼门、三摩地门，

jué dìng bú tuì wǔ yǎn liù shéntōng jué dìng bú tuì rú lái shí lì nǎi
决定不退五眼、六神通，决定不退如来十力乃

zhì shí bā fó bú gòng fǎ jué dìng bú tuì dà cí dà bēi dà xǐ
至十八佛不共法，决定不退大慈、大悲、大喜、

dà shě jué dìng bú tuì wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng jué dìng bú
大舍，决定不退无忘失法、恒住舍性，决定不

tuì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bì zhèng wú shàng zhèng
退一切智、道相智、一切相智，必证无上正

děng pú tí ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng
等菩提。’若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、

xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà héng
“复次，善现，一切不退转 菩萨摩诃萨恒

xíng bō rě bō luó mì duō chángzuò shì niàn ruò pú sà mó hē sà jué
行般若波罗蜜多，常作是念：‘若菩萨摩诃萨觉

zhī mó shì bù suí mó shì jué zhī è yǒu bù suí è yǒu yǔ jué zhī jìng
知魔事不随魔事，觉知恶友不随恶友语，觉知境

jiè bù suí jìng jiè zhuǎn shì pú sà mó hē sà jué dìng bú tuì bù shī bō
界不随境界转，是菩萨摩诃萨决定不退布施波

luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jué dìng bú tuì nèi kōng nǎi zhì
罗蜜多乃至般若波罗蜜多，决定不退内空乃至

wú xìng zì xìng kōng jué dìng bú tuì zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jué
无性自性空，决定不退真如乃至不思議界，决

dìng bú tuì sì shèng dì lǐ jué dìng bú tuì sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
定不退四圣谛理，决定不退四念住乃至八圣

dào zhī jué dìng bú tuì sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng jué
道支，决定不退四静虑、四无量、四无色定，决

dìng bú tuì kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jué dìng bú tuì bā jiě
定不退空、无相、无愿解脱门，决定不退八解

tuō nǎi zhì shí biàn chù jué dìng bú tuì zhū pú sà dì jué dìng bú tuì tuó
脱乃至十遍处，决定不退诸菩萨地，决定不退陀

luó ní mén sān mó dì mén jué dìng bú tuì wǔ yǎn liù shén tōng
罗尼门、三摩地门，决定不退五眼、六神通，

jué dìng bú tuì rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jué dìng bú
决定不退如来十力乃至十八佛不共法，决定不

tuì dà cí dà bēi dà xǐ dà shě jué dìng bú tuì wú wàng shī fǎ
退大慈、大悲、大喜、大舍，决定不退无忘失法、

héng zhù shě xìng jué dìng bú tuì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
恒住舍性，决定不退一切智、道相智、一切相

zhì bì zhèng wú shàng zhèng děng pú tí ruò pú sà mó hē sà chéng
智，必证无上正等菩提。’若菩萨摩诃萨成

jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē
就如是诸行、状、相，知是不退转 菩萨摩诃

sà
萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà wén
“复次，善现，一切不退转 菩萨摩诃萨闻

zhū rú lái yīng zhèng děng jué suǒ shuō fǎ yào shēn xīn huān xǐ
诸如来、应、正等觉所说法要，深心欢喜、

gōngjìng xìnshòu shànjiě yìqù qíxīnjiān gùyóuruò jīngāng bù
恭敬信受、善解义趣，其心坚固犹若金刚，不
kědòngzhuǎn bùkě yǐnduó chángqín xiūxué bùshī jìngjiè ān
可动转不可引夺，常勤修学布施、净戒、安
rěn jīngjìn jìnglù bōrě bōluómì duō yìquàn tāxué xīnwú
忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，亦劝他学心无
yànjuàn ruòpúsà móhēsà chéngjiù rúshì zhūxíng zhuàng xiàng
厌倦。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，
zhīshì bútuìzhuǎn púsà móhēsà
知是不退转菩萨摩诃萨。”

ěershí shànxiànfù bófó yán rúshì bútuìzhuǎn púsà mó
尔时，善现复白佛言：“如是不退转菩萨摩
hēsà yúhé tuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yé
诃萨，于何退转故名不退转耶？”

fógàoshànxiàn shìpúsà móhēsà yúsè yùnxǎng nǎizhì
佛告善现：“是菩萨摩诃萨于色蕴想乃至
shíyùnxǎngyǒu tuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúyǎnchùxiǎng nǎizhì
识蕴想有退转故名不退转，于眼处想乃至
yìchùxiǎngyǒu tuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúsè chùxiǎng nǎizhì
意处想有退转故名不退转，于色处想乃至
fǎchùxiǎngyǒu tuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúyǎnjiè xiǎng nǎizhì
法处想有退转故名不退转，于眼界想乃至
yìjièxiǎngyǒu tuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúsè jièxiǎng nǎizhì
意识界想有退转故名不退转，于色界想乃至
fǎjièxiǎngyǒu tuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúyǎnshí jièxiǎng nǎizhì
法界想有退转故名不退转，于眼识界想乃
zhìyìshíjièxiǎngyǒu tuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúyǎnchùxiǎng
至意识界想有退转故名不退转，于眼触想
nǎizhì yìchùxiǎngyǒu tuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúyǎnchùwéi
乃至意触想有退转故名不退转，于眼触为
yuánsuǒshēngzhūshòuxiǎng nǎizhì yìchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòuxiǎng
缘所生诸受想乃至意触为缘所生诸受想
yǒutuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúdìjièxiǎng nǎizhì shíjièxiǎng
有退转故名不退转，于地界想乃至识界想
yǒutuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúyīnyuánxiǎng nǎizhì zēngshàng
有退转故名不退转，于因缘想乃至增上
yuánxiǎngyǒu tuìzhuǎn gù míng bú tuìzhuǎn yúwúmíngxiǎng nǎizhì lǎo
缘想有退转故名不退转，于无明想乃至老

sǐ xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú tān chēn chīxiǎng
死想有退转故名不退转，于贪、瞋、痴想、
zhūjiàn qù xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú bù shī bō luó mì
诸见趣想有退转故名不退转，于布施波罗蜜
duōxiǎng nǎi zhì bō rě bō luó mì duōxiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì
多想乃至般若波罗蜜多想有退转故名不退
zhuǎn yú nèikōngxiǎng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngxiǎngyǒu tuì zhuǎn gù
转，于内空想乃至无性自性空想有退转故
míng bú tuì zhuǎn yú zhēn rú xiǎng nǎi zhì bù sī yì jiè xiǎngyǒu tuì
名不退转，于真如想乃至不思議界想有退
zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú sì shèng dì xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng
转故名不退转，于四圣谛想有退转故名
bú tuì zhuǎn yú sì niànzhùxiǎng nǎi zhì bā shèngdào zhī xiǎngyǒu tuì
不退转，于四念住想乃至八圣道支想有²⁶退
zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
转故名不退转，于四静虑、四无量、四无色
dìngxiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú kōng wú xiàng wú yuàn
定想有退转故名不退转，于空、无相、无愿
jiě tuō mén xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú bā jiě tuō xiǎng
解脱门想有退转故名不退转，于八解脱想
nǎi zhì shí biànchùxiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú jìng guān
乃至十遍处想有退转故名不退转，于净观
dì xiǎng nǎi zhì rú lái dì xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú
地想乃至如来地想有退转故名不退转，于
jí xǐ dì xiǎng nǎi zhì fǎ yún dì xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn
极喜地想乃至法云地想有退转故名不退转，
yú tuó luó ní mén sān mó dì mén xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì
于陀罗尼门、三摩地门想有退转故名不退
zhuǎn yú wǔ yǎn liù shéntōngxiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn
转，于五眼、六神通想有退转故名不退转，
yú rú lái shí lì xiǎng nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiǎngyǒu tuì zhuǎn
于如来十力想乃至十八佛不共法想有退转
gù míng bú tuì zhuǎn yú dà cí dà bēi dà xǐ dà shě xiǎngyǒu
故名不退转，于大慈、大悲、大喜、大舍想有
tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo xiǎng
退转故名不退转，于三十二相、八十随好想

²⁶ 大正藏：有；永乐北藏及龙藏：不；校勘：有

yǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng
有退转故名不退转，于无忘失法、恒住舍性

xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú yù liú guǒxiǎng nǎi zhì dú
想有退转故名不退转，于预流果想乃至独

jué pú tí xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú zhū pú sà mó hē
觉菩提想有退转故名不退转，于诸菩萨摩诃

sà xíng jí fó wú shàngzhèngděng pú tí xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú
萨行及佛无上正等菩提想有退转故名不

tuì zhuǎn yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiǎngyǒu tuì
退转，于一切智、道相智、一切相智想有退

zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yú zhū yì shēng shēngwén dú jué
转故名不退转，于诸异生、声闻、独觉、

pú sà fó xiǎngyǒu tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn suǒ yǐ zhě hé
菩萨、佛想有退转故名不退转。所以者何？

rú shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà yǐ zì xiàngkōngguān yī qiè fǎ
如是不退转菩萨摩诃萨，以自相空观一切法，

yǐ rù pú sà zhèngxìng lí shēng nǎi zhì bú jiànshǎo fǎ kě dé bù kě
已入菩萨正性离生，乃至不见少法可得，不可

dé gù wú suǒ zào zuò wú zào zuò gù míng bì jìng bù shēng bì jìng bù
得故无所造作，无造作故名毕竟不生，毕竟不

shēng gù míng wú shēng fǎ rěn yóu dé rú shì wú shēng fǎ rěn gù míng bú
生故名无生法忍，由得如是无生法忍故名不

tuì zhuǎn pú sà mó hē sà rě pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū
退转菩萨摩诃萨。若菩萨摩诃萨成就如是诸

xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

大般若波罗蜜多经卷第五百一十四

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi yī shí wǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百一十五

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn bú tuì xiàng pǐn dì èr shí zhī èr
第三分不退相品第二十之二

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，
shè yǒu è mó lái zhì qí suǒ yù lìng yàn bèi wú shàng pú tí zuò rú shì
设有恶魔来至其所，欲令厌背无上菩提，作如是
yán yī qiè zhì zhì yǔ xū kōng děng wú xìng wéi xìng zì xiàng běn kōng
言：‘一切智智与虚空等，无性为性，自相本空，
zhū fǎ yì ěr yǔ xū kōng děng wú xìng wéi xìng zì xiàng kōng zhōng
诸法亦尔，与虚空等，无性为性。自相空中，
wú yǒu yī fǎ kě míng néng zhèng wú yǒu yī fǎ kě míng suǒ zhèng zhèng
无有一法可名能证，无有一法可名所证，证
chù zhèng shí jí yóu cǐ zhèng yì bù kě dé jì yī qiè fǎ yǔ xū kōng
处、证时及由此证亦不可得。既一切法与虚空
děng wú xìng wéi xìng zì xiàng běn kōng rǔ děng yún hé táng shòu qín
等，无性为性、自相本空，汝等云何唐受勤
kǔ qiú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí rǔ xiān suǒ wén zhū pú sà
苦求证无上正等菩提？汝先所闻诸菩萨
zhòng yīng qiú wú shàng zhèng děng pú tí jiē shì mó shuō fēi zhēn fó yǔ
众应求无上正等菩提，皆是魔说非真佛语。
rǔ děng yīng shě qiú zhèng wú shàng zhèng děng jué xīn wù yú cháng yè tú
汝等应舍求证无上正等觉心，勿于长夜徒
wèi lì lè yī qiè yǒu qíng zì shòu qín kǔ suī xíng zhǒng zhǒng nán xíng kǔ
为利乐一切有情自受勤苦，虽行种种难行苦
xíng yù qiú pú tí zhōng bù néng dé shì pú sà mó hē sà wén shuō
行，欲求菩提终不能得。’是菩萨摩诃萨闻说
rú shì hē jiàn yǔ shí néng shěn guān chá cǐ è mó shì yù tuì bài
如是呵谏语时，能审观察：‘此恶魔事，欲退败
wǒ dà pú tí xīn wǒ jīn bù yīng xìn shòu bǐ shuō suī yī qiè fǎ yǔ xū
我大菩提心，我今不应信受彼说。虽一切法与虚

kōngděng wú xìngwéixìng zì xiàngběnkōng ér zhūyǒuqíngshēng sǐ
空等，无性为性，自相本空，而诸有情生死
cháng yè bù zhī bú jiàn diāndǎofàng yì zàozuòzhū yè shòushēng sǐ
长夜不知不见，颠倒放逸，造作诸业受生死
kǔ wǒ dāng pī dài xìngxiàng jiē kōng rú tài xū kōnggōng dé jiǎ zhòu
苦。我当被戴性相皆空如太虚空功德甲冑，
sù qù wú shàngzhèngděng pú tí wèizhūyǒuqíng rú yìngshuō fǎ lìng
速趣无上正等菩提，为诸有情如应说法，令
qí jiě tuōshēng sǐ zhòng kǔ dé yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán
其解脱生死众苦得预流果、或一来果、或不还
guǒ huò ā luó hàn guǒ huò dú jué pú tí huò zhèng wú shàngzhèng
果、或阿罗汉果、或独觉菩提、或证无上正
děng pú tí néng jìn wèi lái lì lè yī qiè shì pú sà mó hē sà cóng
等菩提，能尽未来利乐一切。’是菩萨摩诃萨从
chū fā xīn yǐ wén cǐ fǎ qí xīn jiān gù bú dòng bù zhuǎn yī sī jiān
初发心已闻此法，其心坚固不动不转，依斯坚
gù bú dòng zhuǎn xīn héngzhèng xiū xíng liù dào bǐ àn yǐ rù pú sà
固不动转心，恒正修行六到彼岸，已入菩萨
zhèng xìng lí shēng fù zhèng xiū xíng liù dào bǐ àn jiàn cì yuán mǎn fú
正性离生。复正修行六到彼岸，渐次圆满伏
zhū chán jié yóu sī dé rù bú tuì zhuǎn dì shì gù è mó suī shè zhǒng
诸缠结，由斯得入不退转地。是故恶魔虽设种
zhǒng tuì bài fāng biàn ér bù néng tuì pú sà suǒ fā dà pú tí xīn ruò
种退败方便，而不能退菩萨所发大菩提心。若
pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú
菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，知是不
tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
退转菩萨摩诃萨。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán shì pú sà mó hē sà wéi bú tuì
具寿善现即白佛言：“是菩萨摩诃萨为不退

zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn wéi tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yé
转故名不退转，为退转故名不退转耶？”

fó gào shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ bú tuì zhuǎn gù míng
佛告善现：“是菩萨摩诃萨以不退转故名

bú tuì zhuǎn yì yǐ tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn
不退转，亦以退转故名不退转。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà yún hé
尔时，善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨云何

yǐ bú tuì zhuǎn gù míng bú tuì zhuǎn yún hé yì yǐ tuì zhuǎn gù míng
以不退转故名不退转？云何亦以退转故名
bú tuì zhuǎn yé
不退转耶？”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà chāo guò shēng wén jí dú
佛告善现：“是菩萨摩诃萨超过声闻及独

jué dì bú fù tuì duò bǐ èr dì zhōng yóu sī gù shuō bú tuì zhuǎn gù
觉地，不复退堕彼二地中，由斯故说不退转故

míng bú tuì zhuǎn shì pú sà mó hē sà yuǎn lí shēng wén jí dú jué dì
名不退转。是菩萨摩诃萨远离声闻及独觉地，

yú bǐ èr dì jué dìng tuì shě yóu sī gù shuō yǐ tuì zhuǎn gù míng bú
于彼二地决定退舍，由斯故说以退转故名不

tuì zhuǎn gù cǐ pú sà dé èr zhǒng míng fēi rú yú wèi wéi míng tuì
退转。故此菩萨得二种名，非如余位唯名退

zhuǎn ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng
转。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，

dìng dé wú shàng zhèng děng pú tí zhū è mó jūn bù néng tuì bài
定得无上正等菩提，诸恶魔军不能退败。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà yù
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨欲

rù chū jìng lǜ nǎi zhì dì sì jìng lǜ jí suí yì néng rù yù rù cí wú
入初静虑乃至第四静虑即随意能入，欲入慈无

liàng nǎi zhì shě wú liàng jí suí yì néng rù yù rù kōng wú biān chù dìng
量乃至舍无量即随意能入，欲入空无边处定

nǎi zhì fēi xiǎng fēi fēi xiǎng chù dìng jí suí yì néng rù yù rù sì niàn
乃至非想非非想处定即随意能入，欲入四念

zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī jí suí yì néng rù yù rù chū jiě tuō nǎi zhì
住乃至八圣道支即随意能入，欲入初解脱乃至

miè xiǎng shòu jiě tuō jí suí yì néng rù yù rù chū shèng chù nǎi zhì dì
灭想受解脱即随意能入，欲入初胜处乃至第

bā shèng chù jí suí yì néng rù yù rù chū jìng lǜ dìng nǎi zhì miè xiǎng
八胜处即随意能入，欲入初静虑定乃至灭想

shòu dìng jí suí yì néng rù yù rù chū biàn chù nǎi zhì dì shí biàn chù jí
受定即随意能入，欲入初遍处乃至第十遍处即

suí yì néng rù yù rù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén jí suí yì
随意能入，欲入空、无相、无愿解脱门即随意

néng rù yù yǐn fā wǔ shén tōng jí suí yì néng yǐn fā
能入，欲引发五神通即随意能引发。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà suī rù sì jìng lǜ nǎi
“善现当知！是菩萨摩诃萨虽入四静虑乃

zhì yīn fā wǔ shéntōng ér bú shòu bǐ guǒ yóu cǐ yīn yuán bù suí
至引发五神通，而不受彼果。由此因缘，不随

jìng lǜ wú liàng děng zhì nǎi zhì mièdìng jí yú gōng dé shì lì ér shēng
静虑、无量、等至乃至灭定及余功德势力而生，

yì bù qǔ yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó hàn
亦不取预流果、或一来果、或不还果、或阿罗汉

guǒ huò dú jué pú tí wèi yù lì lè zhū yǒu qíng gù suí yù shè shòu
果、或独觉菩提，为欲利乐诸有情故，随欲摄受

suǒ yīng shòu shēn jí suí suǒ yuàn jiē néng shè shòu zuò suǒ zuò yǐ jí biàn
所应受身，即随所愿皆能摄受，作所作已即便

shě zhī ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng
舍之。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，

zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà chéng
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨成

jiù wú shàng pú tí zuò yì héng bù yuǎn lí dà pú tí xīn bú guì sè
就无上菩提作意，恒不远离大菩提心，不贵色

yùn nǎi zhì shí yùn bú guì yǎn chù nǎi zhì yì chù bú guì sè chù nǎi zhì
蕴乃至识蕴，不贵眼处乃至意处，不贵色处乃至

fǎ chù bú guì yǎn jiè nǎi zhì yì jiè bú guì sè jiè nǎi zhì fǎ jiè
法处，不贵眼界乃至意识界，不贵色界乃至法界，

bú guì yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè bú guì yǎn chù nǎi zhì yì chù bú
不贵眼识界乃至意识界，不贵眼触乃至意触，不

guì yǎn chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū
贵眼触为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸

shòu bú guì dì jiè nǎi zhì shí jiè bú guì yīn yuán nǎi zhì zēng shàng
受，不贵地界乃至识界，不贵因缘乃至增上

yuán bú guì yī qiè yuán xìng yuán qǐ bú guì zhū xiàng bú guì suí hǎo
缘，不贵一切缘性缘起，不贵诸相，不贵随好，

bú guì suǒ yī bú guì yǒu sè wú sè fǎ bú guì yǒu jiàn wú jiàn fǎ
不贵所依，不贵有色无色法，不贵有见无见法，

bú guì yǒu duì wú duì fǎ bú guì yǒu lòu wú lòu fǎ bú guì yǒu wéi wú
不贵有对无对法，不贵有漏无漏法，不贵有为无

wéi fǎ bú guì shì jiān chū shì jiān fǎ bú guì wǒ bú guì yǒu qíng
为法，不贵世间、出世间法，不贵我，不贵有情，

nǎi zhì bú guì zhī zhě jiàn zhě bú guì tú zhòng bú guì juàn shǔ
乃至不贵知者、见者，不贵徒众，不贵眷属，

bú guì lù wèi bú guì cái bǎo bú guì bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō
不贵禄位，不贵财宝，不贵布施波罗蜜多乃至般

rě bō luó mì duō bú guì nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng bú guì
若波罗蜜多，不贵内空乃至无性自性空，不贵

zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè bú guì kǔ jí miè dào shèng dì
真如乃至不思議界，不贵苦、集、灭、道圣谛，

bú guì shí shàn yè dào bú guì sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
不贵十善业道，不贵四静虑、四无量、四无色定，

bú guì wǔ shéntōng bú guì sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī bú guì
不贵五神通，不贵四念住乃至八圣道支，不贵

kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén bú guì bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn
空、无相、无愿解脱门，不贵八解脱乃至十遍

chù bú guì jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì bú guì jí xǐ dì nǎi zhì fǎ
处，不贵净观地乃至如来地，不贵极喜地乃至法

yún dì bú guì tuó luó ní mén sān mó dì mén bú guì wǔ yǎn liù
云地，不贵陀罗尼门、三摩地门，不贵五眼、六

shéntōng bú guì rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ bú guì
神通，不贵如来十力乃至十八佛不共法，不贵

dà cí dà bēi dà xǐ dà shě bú guì wú wàng shī fǎ héng
大慈、大悲、大喜、大舍，不贵无忘失法、恒

zhù shě xìng bú guì yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì bú
住舍性，不贵一切智、道相智、一切相智，不

guì yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí bú guì yī qiè pú sà mó hē sà xíng
贵预流果乃至独觉菩提，不贵一切菩萨摩诃萨行，

bú guì zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí bú guì yán jìng fó tǔ bú guì
不贵诸佛无上正等菩提，不贵严净佛土，不贵

chéng shú yǒu qíng bú guì duō jiàn zhū fó bú guì zhòng zhí shàng gēn
成熟有情，不贵多见诸佛，不贵种植善根。

suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà dá yī qiè fǎ yǔ xū kōng děng
所以者何？是菩萨摩诃萨达一切法与虚空等，

wú xìng wéi xìng zì xiàng jiē kōng bú jiàn yǒu fǎ kě shēng guì zhòng
无性为性，自相皆空，不见有法可生贵重，

néng shēng suǒ shēng shēng shí shēng chù yóu cǐ ér shēng jiē bù
能生、所生、生时、生处、由此而生皆不

kě dé suǒ yǐ zhě hé shì yī qiè fǎ yǔ xū kōng děng xìng xiàng jiē
可得。所以者何？是一切法与虚空等，性相皆

kōng wú shēng yì gù shì pú sà mó hē sà chéng jiù wú shàng pú tí
空，无生义故。是菩萨摩诃萨成就无上菩提
zuò yì héng bù yuǎn lí dà pú tí xīn shēn sì wēi yí wǎng lái rù chū
作意，恒不远离大菩提心，身四威仪往来入出，
jǔ zú xià zú xīn wú sǎn luàn xíng zhù zuò wò jìn zhǐ wēi yí suǒ zuò shì
举足下足心无散乱，行住坐卧进止威仪，所作事
yè jiē zhù zhèng niàn ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng
业皆住正念。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、
zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà wèi
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨为

yù lì lè zhū yǒu qíng gù xiàn chǔ jū jiā fāng biàn shàn qiǎo suī xiàn
欲利乐诸有情故，现处居家，方便善巧，虽现
shè shòu wǔ yù lè jù ér yú qí zhōng bù shēng rǎn zhuó jiē wèi jì jǐ
摄受五欲乐具，而于其中不生染著，皆为济给
zhū yǒu qíng gù wèi zhū yǒu qíng xū shí yǔ shí xū yǐn yǔ yǐn xū yī
诸有情故，谓诸有情须食与食，须饮与饮，须衣
yǔ yī xū shèng yǔ shèng nǎi zhì yī qiè suǒ xū zhī wù jiē jì jǐ zhī
与衣，须乘与乘，乃至一切所须之物皆济给之，
lìng qí yì mǎn shì pú sà mó hē sà zì xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō
令其意满。是菩萨摩诃萨自行布施乃至般若波
luó mì duō yì quàn tā xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō héng
罗蜜多，亦劝他行布施乃至般若波罗蜜多，恒
zhèng chēng yáng xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō fǎ huān xǐ zàn
正称扬行布施乃至般若波罗蜜多法，欢喜赞
tàn xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō zhě shì pú sà mó hē sà
叹行布施乃至般若波罗蜜多者。是菩萨摩诃萨
xiàn chǔ jū jiā yǐ shén tōng lì huò dà yuàn lì shè shòu zhǒng zhǒng zhēn
现处居家，以神通力或大愿力，摄受种种珍
bǎo zī jù mǎn shàn bù zhōu nǎi zhì sān qiān dà qiān shì jiè chí yǐ gòng
宝资具满瞻部洲乃至三千大千世界，持以供
yǎng fó fǎ sēng bǎo jí shī pín fá zhū yǒu qíng lèi shì pú sà
养佛、法、僧宝，及施贫乏诸有情类。是菩萨
mó hē sà suī xiàn chǔ jū jiā ér cháng xiū fàn xíng zhōng bú shòu yòng zhū
摩诃萨虽现处居家而常修梵行，终不受用诸
miào yù jìng suī xiàn shè shòu zhǒng zhǒng zhēn cái ér yú qí zhōng bù qǐ
妙欲境，虽现摄受种种珍财，而于其中不起

rǎn zhuó yòu yú shè shòu zhū yù lè jù jí zhēn cái shí zhōng bù bī pò
染著，又于摄受诸欲乐具及珍财时，终不逼迫
zhū yǒu qíng lèi lìng shēng yōu kǔ ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì
诸有情类令生忧苦。若菩萨摩诃萨成就如是
zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
诸行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，

yǒu zhí jīn gāng yào chā shén wáng cháng suí zuǒ yòu mì wéi shǒu hù héng
有执金刚药叉神王常随左右密为守护，恒

zuò shì niàn cǐ pú sà mó hē sà bù jiǔ dāng zhèng wú shàng pú tí
作是念：‘此菩萨摩诃萨不久当证无上菩提，

yuàn wǒ cháng suí mì wéi shǒu hù nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí
愿我常随密为守护，乃至无上正等菩提，

wú zhí jīn gāng yào chā shén zú cháng suí shǒu hù shí wú zàn shě rén fēi
吾执²⁷金刚药叉神族常随守护时无暂舍，人非

rén děng bù néng sǔn hài zhū tiān mó fàn jí yú shì jiān yì wú yǒu
人等不能损害，诸天、魔、梵及余世间亦无有

néng yǐ fǎ pò huài suǒ fā wú shàng zhèng děng jué xīn yóu cǐ yīn yuán
能以法破坏所发无上正等觉心。’由此因缘，

shì zhū pú sà nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí shēn yì tài rán cháng
是诸菩萨乃至无上正等菩提，身意泰然常

wú rǎo nǎo shì pú sà mó hē sà shì jiān wǔ gēn cháng wú quē jiǎn suǒ
无烦恼。是菩萨摩诃萨世间五根常无缺减，所

wèi yǎn ěr bí shé shēngēn chū shì wǔ gēn yì wú quē jiǎn
谓眼、耳、鼻、舌、身根，出世五根亦无缺减，

wèi xìn jīng jìn niàn dìng huì gēn shì pú sà mó hē sà shēn zhī
谓信、精进、念、定、慧根。是菩萨摩诃萨身支

yuán mǎn xiàng hǎo zhuāng yán xīn zhū gōng dé niàn niàn zēng jìn nǎi zhì
圆满相好庄严，心诸功德念念增进，乃至

wú shàng zhèng děng pú tí ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū
无上正等菩提。若菩萨摩诃萨成就如是诸

xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，

²⁷ 大正藏：执；永乐北藏及龙藏：吾执

chángwéishàng shì bù wéi xià shì
常为上士，不为下士。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán shì pú sà mó hē sà yún hé
具寿善现即白佛言：“是菩萨摩诃萨云何

dāng dé chángwéishàng shì bù wéi xià shì
当得常为上士，不为下士？”

fó gàoshànxiàn shì pú sà mó hē sà yī qiè fán nǎo bú fù xiàn
佛告善现：“是菩萨摩诃萨一切烦恼不复现

qián chà nà chà nà shàn fǎ zēng jìn nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí
前，刹那刹那善法增进，乃至无上正等菩提，

yú yī qiè shí xīn wú sǎnluàn shì gù wǒ shuō cǐ pú sà mó hē sà cháng
于一切时心无散乱。是故我说此菩萨摩诃萨常

wéishàng shì bù wéi xià shì ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū
为上士，不为下士。若菩萨摩诃萨成就如是诸

xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà chéng
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨成

jiù wú shàng pú tí zuò yì héng bù yuǎn lí dà pú tí xīn héng xiū jìng
就无上菩提作意，恒不远离大菩提心，恒修净

mìng bù xíngzhòushù yī yào zhàn bǔ zhū xié mìng shì bú wèimíng
命，不行咒术、医药、占卜诸邪命事，不为名

lì zhòuzhū guǐ shén lìng zhù nán nǚ wèn qí xiōng jí yì bú zhòu jìn nán
利咒诸鬼神，令著男女问其凶吉，亦不咒禁男

nǚ dà xiǎo pángshēng guǐděngxiàn xī yǒu shì yì bù zhānxiàng
女、大小、傍生、鬼等现希有事，亦不占相

shòuliàngchángduǎn cái wèi nán nǚ zhūshàn è shì yì bù xuán jì
寿量长短、财位、男女诸善恶事，亦不悬记

hán rè fēngjiǎn jí xiōng hǎo ě huòluànyǒuqíng yì bú zhòu jìn
寒热、丰俭、吉凶、好恶惑乱有情，亦不咒禁

hé huòtāngyào zuǒdàoliáo jí jié hǎo guì rén yì bú wèi tā tōng zhì
合和汤药、左道疗疾、结好贵人，亦不为他通致

shǐ mìng xiàn qīn yǒuxiàngxùn lì qiú míng shàng bù rǎn xīn guān shì nán
使命，现亲友相**狗**²⁸利求名，尚不染心观视男

nǚ xì xiào yǔ yǔ kuàngyǒu yú shì yì bú gōngjìng gòngyǎng guǐ shén
女戏笑与语，况有余事！亦不恭敬供养鬼神，

²⁸ 大正藏：徇；永乐北藏及龙藏：狗

shì gù wǒ shuō cháng wéi shàng shì bù wéi xià shì suǒ yǐ zhě hé shì
是故我说常为上士、不为下士。所以者何？是
pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ xìng xiàng jiē kōng xìng xiàng kōng zhōng bú
菩萨摩诃萨知一切法性相皆空，性相空中不
jiàn yǒu xiàng bú jiàn xiàng gù yuǎn lí zhǒng zhǒng xié mìng zhòu shù
见有相，不见相故，远离种种邪命、咒术、
yī yào zhān xiàng wéi qiú wú shàng zhèng děng pú tí yǔ zhū yǒu qíng
医药、占相，唯求无上正等菩提，与诸有情
cháng zuò ráo yì ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng
常作饶益。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、
xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà yú
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨于

zhū shì jiān wén zhāng jì yì suī dé shàn qiǎo ér bú ài zhuó suǒ
诸世间文章、伎²⁹艺，虽得善巧而不爱著。所
yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà dá yī qiè fǎ jiē bì jìng kōng bì
以者何？是菩萨摩诃萨达一切法皆毕竟空，毕
jìng kōng zhōng shì jiān suǒ yǒu wén zhāng jì yì jiē bù kě dé yòu zhū shì
竟空中世间所有文章、伎艺皆不可得，又诸世
jiān wén zhāng jì yì jiē zá huì yǔ xié mìng suǒ shè shì gù pú sà
间文章、伎艺，皆杂秽语邪命所摄，是故菩萨
zhī ér bù wéi shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yú zhū shì sù
知而不为。善现当知！是菩萨摩诃萨于诸世俗
wài dào shū lùn suī yì shàn zhī ér bú yào zhuó suǒ yǐ zhě hé shì
外道书论，虽亦善知而不乐著。所以者何？是
pú sà mó hē sà dá yī qiè fǎ xìng xiàng jiē kōng xìng xiàng kōng zhōng yī
菩萨摩诃萨达一切法性相皆空，性相空中一
qiè shū lùn jiē bù kě dé yòu zhū shì sù wài dào shū lùn suǒ shuō lǐ shì
切书论皆不可得，又诸世俗外道书论，所说理事
duō yǒu zēng jiǎn yú pú sà dào fēi wéi suí shùn jiē shì xì lùn zá huì yǔ
多有增减，于菩萨道非为随顺，皆是戏论杂秽语
shè gù zhū pú sà zhī ér bú yào ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú
摄，故诸菩萨知而不乐。若菩萨摩诃萨成就如
shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
是诸行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

²⁹ 大正藏：伎；永乐北藏及龙藏：技

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，
fù yǒusuǒ yú zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó
复有所余诸行、状、相，知是不退转菩萨摩
hē sà wú dāng wèi rǔ fēn bié jiě shuō rǔ yīng dì tīng jí shàn sī
诃萨。吾当为汝分别解说，汝应谛听，极善思
wéi
惟！”

shànxiànqǐngyán wěirán yuànshuō wǒděng jīn zhězhuān yì
善现请言：“唯然！愿说！我等今者专意
yàowén
乐闻。”

fó gàoshànxiàn suǒyǒu bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà xíngshēn
佛告善现：“所有不退转菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō tōng dá zhū fǎ jiē wú suǒyǒu héng bù yuǎn lí
般若波罗蜜多，通达诸法皆无所有，恒不远离
dà pú tí xīn bú yào guānchá lùn shuō zhū yùn zhū chù zhū jiè
大菩提心，不乐观察论说诸蕴、诸处、诸界。
suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yú yùn chù jiè xìngxiàngkōng
所以者何？是菩萨摩诃萨于蕴、处、界性相空
lǐ yǐ shàn sī wéi shàntōng dá gù
理，已善思惟、善通达故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yào guānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观察论
shuōzhòng shì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yú yī qiè zhòng
说众事。所以者何？是菩萨摩诃萨于一切众
xìngxiàngkōng lǐ yǐ shàn sī wéi shàntōng dá gù
性相空理，已善思惟、善通达故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yào guānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观察论
shuōwáng shì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà zhùběnxìngkōng
说王³⁰事。所以者何？是菩萨摩诃萨住本性空，
bú jiànshǎo fǎ yǒushèngyǒu liè guì jiànxiàng gù
不见少法有胜有劣贵贱相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yào guānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观察论

³⁰ 大正藏：王；永乐北藏：王；龙藏：正；校勘：王

shuō zéi shì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà zhù zì xiàngkōng
说贼事。所以者何？是菩萨摩诃萨住自相空，
bú jiànshǎo fǎ yǒu dé yǒu shī yǔ duóxiàng gù
不见少法有得有失与夺相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yàoguānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观察论

shuō jūn shì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà zhù běnxìngkōng bú
说军事。所以者何？是菩萨摩诃萨住本性空，不
jiàn zhū fǎ yǒu duō yǒu shǎo jù sǎnxiàng gù
见诸法有多有少聚散相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yàoguānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观察论

shuō dòuzhàn suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà shànzhù zhū fǎ zhēn
说斗战。所以者何？是菩萨摩诃萨善住诸法真
rú kōng lǐ bú jiànshǎo fǎ yǒu qiáng yǒu ruò ài huì xiàng gù
如空理，不见少法有强有弱爱恚相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yàoguānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观察论

shuō nán nǚ suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà zhù zhū fǎ kōng bú
说男女。所以者何？是菩萨摩诃萨住诸法空，不
jiànshǎo fǎ yǒu hǎo yǒu chǒu ài zēngxiàng gù
见少法有好有丑爱憎相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yàoguānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观察论

shuō jù luò suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà zhù zhū fǎ kōng bú
说聚落。所以者何？是菩萨摩诃萨住诸法空，不
jiànshǎo fǎ yǒu zēng yǒu jiǎn hé lí xiàng gù
见少法有增有减合离相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yàoguānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观察论

shuō chéng yì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà zhù zhū fǎ kōng³¹
说城邑。所以者何？是菩萨摩诃萨住诸法³¹空，
bú jiànshǎo fǎ yǒu shè bú shè hǎo ě xiàng gù
不见少法有摄不摄好恶相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yàoguānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观察论

³¹ 大正藏：虚空；永乐北藏及龙藏：诸法

shuōguó tǔ suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà ān zhù shí jì bú
说国土。所以者何？是菩萨摩诃萨安住实际，不
jiàn zhū fǎ yǒu shǔ bù shǔ cǐ bǐ xiàng gù
见诸法有属不属此彼相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yào guānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观 察论

shuōxiàng hǎo suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà ān zhù wú xiàng
说相好。所以者何？是菩萨摩诃萨安住无相，
bú jiàn zhū fǎ yǒu hǎo yǒu chǒu chā bié xiàng gù
不见诸法有好有丑差别相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yào guānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观 察论

shuō shì wǒ shì yǒu qíng nǎi zhì shì zhī zhě shì jiàn zhě suǒ yǐ zhě
说是我、是有情，乃至是知者、是见者。所以者
hé shì pú sà mó hē sà zhù bì jìng kōng dōu bú jiàn wǒ nǎi zhì jiàn
何？是菩萨摩诃萨住毕竟空，都不见我乃至见
zhě ruò yǒu ruò wú chā bié xiàng gù
者若有若无差别相故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà bú yào guānchá lùn
“善现当知！是菩萨摩诃萨不乐观 察论

shuō shì jiān rú shì děng shì dàn yào guānchá lùn shuō bō rě bō luó mì
说世间如是等事，但乐观 察论说般若波罗蜜
duō suǒ yǐ zhě hé shènshēn bō rě bō luó mì duō yuǎn lí zhòng xiàng
多。所以者何？甚深般若波罗蜜多远离众相，
néng zhèng wú shàng dà pú tí gù
能证无上大菩提故。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà cháng bù yuǎn lí yī
“善现当知！是菩萨摩诃萨常不远离一

qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì xiū xíng bù shī bō luó mì duō lí qiāntān shì
切智智相应作意，修行布施波罗蜜多离悭贪事，
xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō lí fàn jiè shì xiū xíng ān rěn bō luó mì
修行净戒波罗蜜多离犯戒事，修行安忍波罗蜜
duō lí fènzhēng shì xiū xíng jīng jìn bō luó mì duō lí xiè dài shì xiū
多离忿争事，修行精进波罗蜜多离懈怠事，修
xíng jìng lù bō luó mì duō lí sǎnluàn shì xiū xíng bō rě bō luó mì duō
行静虑波罗蜜多离散乱事，修行般若波罗蜜多
lí è huì shì
离恶慧事。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà suī zhù yī qiè fǎ kōng
“善现当知！是菩萨摩诃萨虽住一切法空，

ér ài yào zhèng fǎ bú yào fēi fǎ suī zhù bù kě dé kōng ér cháng
而爱乐正法、不乐非法；虽住不可得空，而常

chēng zàn sān bǎo gōng dé
称赞三宝功德。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà suī xíng zhū fǎ zhēn rú
“善现当知！是菩萨摩诃萨虽行诸法真如

fǎ jiè yī wèi zhī xiàng ér yào chēng yáng zhēn rú fǎ jiè zhǒng zhǒng gōng
法界一味之相，而乐称扬真如法界种种功

dé
德。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà suī zhī zhū fǎ jiē bì
“善现当知！是菩萨摩诃萨虽知诸法皆毕

jìng kōng ér ài shàn yǒu bú yào è yǒu yán shàn yǒu zhě wèi zhū rú
竟空，而爱善友不乐恶友。言善友者，谓诸如

lái yīng zhèngděng jué jí zhū pú sà mó hē sà zhòng ruò zhū shēng
来、应、正等觉及诸菩萨摩诃萨众；若诸声

wén dú jué shèngděng shàn néng jiào huà ān lì yǒu qíng lìng qù wú
闻、独觉乘等，善能教化安立有情，令趣无

shàng zhèngděng pú tí yì míng shàn yǒu
上正等菩提，亦名善友。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà cháng yào qīn jìn yī
“善现当知！是菩萨摩诃萨常乐亲覲一

qiè rú lái yīng zhèngděng jué tīng wén zhèng fǎ ruò wén rú lái
切如来、应、正等觉听闻正法。若闻如来、

yīng zhèngděng jué zài yú shì jiè xiàn shuō zhèng fǎ jí yǐ yuàn lì wǎng
应、正等觉在余世界现说正法，即以愿力往

shēng bǐ jiè gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn tīng shòu zhèng fǎ
生彼界，供养恭敬、尊重赞叹、听受正法。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà ruò zhòu ruò yè héng
“善现当知！是菩萨摩诃萨若昼若夜恒

bù yuǎn lí niàn fó zuò yì yì bù yuǎn lí wén fǎ zuò yì yóu cǐ yīn
不远离念佛作意，亦不远离闻法作意，由此因

yuán suí zhū guó tǔ yǒu fó shì zūn xiàn shuō zhèng fǎ jí chéng yuàn lì
缘，随诸国土有佛世尊现说正法，即乘愿力

wǎng bǐ shòu shēng huò chéng shéng tōng wǎng bǐ tīng fǎ yóu shì yīn yuán
往彼受生，或乘神通往彼听法。由是因缘，

cǐ zhū pú sà shēngshēng zhī chùcháng bù lí fó héngwénzhèng fǎ wú
此诸菩萨生生之处常不离佛，恒闻正法无
jiàn wú duàn
间无断。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà héngwèi lì lè zhūyǒu
“善现当知！是菩萨摩诃萨恒为利乐诸有
qíng gù suī néngxiàn qǐ jìng lù wú sè zhūshènsēndìng ér qiǎofāng
情故，虽能现起静虑、无色诸甚深定，而巧方
biàn qǐ yù jiè xīn jiào zhūyǒuqíng shí shàn yè dào yì suí yuàn lì xiàn
便起欲界心，教诸有情十善业道，亦随愿力现
shēng yù jiè yǒu fó guó tǔ gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn zhū fó
生欲界有佛国土，供养恭敬、尊重赞叹诸佛
shì zūn tīngwénzhèng fǎ xiū zhūshèngxíng ruò pú sà mó hē sà chéng
世尊，听闻正法修诸胜行。若菩萨摩诃萨成
jiù rú shì zhūxíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē
就如是诸行、状、相，知是不退转菩萨摩诃
sà
萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，
chángxíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō chángxíng
常行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，常行
nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng chángxíngzhēn rú nǎi zhì bù sī yì
内空乃至无性自性空，常行真如乃至不思議
jiè chángxíng kǔ jí miè dào shèng dì chángxíng sì niàn zhù
界，常行苦、集、灭、道圣谛，常行四念住
nǎi zhì bā shèng dào zhī chángxíng sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè
乃至八圣道支，常行四静虑、四无量、四无色
dìng chángxíngkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén chángxíng bā
定，常行空、无相、无愿解脱门，常行八
jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù chángxíngshūshèngzhū pú sà dì chángxíng
解脱乃至十遍处，常行殊胜诸菩萨地，常行
yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén chángxíng wǔ yǎn liù shéntōng
一切陀罗尼门、三摩地门，常行五眼、六神通，
chángxíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ chángxíng dà cí
常行如来十力乃至十八佛不共法，常行大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě chángxíng wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng
大悲、大喜、大舍，常行无忘失法、恒住舍性，

chángxíng yī qiè zhì dàoxiàng zhì yī qiè xiàng zhì chángxíng yī qiè
常行一切智、道相智、一切相智，常行一切

pú sà mó hē sà xíng cháng qiú zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
菩萨摩诃萨行，常求诸佛无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà héng yú zì dì bù qǐ
“善现当知！是菩萨摩诃萨恒于自地不起

yí huò bú zuò shì niàn wǒ shì bú tuì zhuǎn wǒ fēi bú tuì zhuǎn
疑惑，不作是念：‘我是不退转、我非不退转。’

suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà bú jiàn shǎo fǎ kě yú wú shàng
所以者何？是菩萨摩诃萨不见少法可于无上

zhèngděng pú tí shuō yǒu tuì zhuǎn shuō wú tuì zhuǎn
正等菩提说有退转、说无退转。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yú zì dì fǎ wú huò
“善现当知！是菩萨摩诃萨于自地法无惑

wú yí suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yú zì dì fǎ yǐ shàn
无疑。所以者何？是菩萨摩诃萨于自地法，已善

liǎo zhī shàn tōng dá gù
了知、善通达故。

shànxiàndāng zhī rú yù liú zhě zhù yù liú guǒ yú zì guǒ
“善现当知！如预流者住预流果，于自果

fǎ wú huò wú yí yī lái bù huán ā luó hàn dú jué jí zhū rú
法无惑无疑，一来、不还、阿罗汉、独觉及诸如

lái yīng zhèngděng jué gè zhù zì guǒ yú zì guǒ fǎ wú huò wú yí
来、应、正等觉，各住自果于自果法无惑无疑。

shì pú sà mó hē sà yì fù rú shì yú zì suǒ zhù bú tuì zhuǎn dì suǒ
是菩萨摩诃萨亦复如是，于自所住不退转地所

shè zhū fǎ xiàn zhī xiàn jiàn wú huò wú yí
摄诸法，现知现见、无惑无疑。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà zhù cǐ dì zhōng chéng
“善现当知！是菩萨摩诃萨住此地中成

shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ xiū zhū gōng dé yǒu mó shì qǐ jí néng
熟有情、严净佛土、修诸功德，有魔事起即能

jué zhī bù suí mó shì shì lì ér zhuǎn shàn néng cuī miè zhǒng zhǒng mó
觉知，不随魔事势力而转，善能摧灭种种魔

shì lìng bú zhàng ài suǒ xiū gōng dé
事，令不障碍所修功德。

shànxiàndāng zhī rú yǒu zào zuò wú jiàn yè zhě bǐ wú jiàn
“善现当知！如有造作无间业者，彼无间

xīn héngcháng suí zhú nǎi zhì mìngzhōng yì bù néngshě suǒ yǐ zhě hé
心恒常随逐，乃至命终亦不能舍。所以者何？

bǐ néngděng qǐ wú jiàn yè chánzēngshàng shì lì héngcháng suí zhuǎn
彼能等起无间业缠增上势力恒常随转，

nǎi zhì mìng jìn yì bù néng fú shè yǒu yú xīn bù néngzhē ài cǐ pú
乃至命尽亦不能伏，设有余心不能遮碍。此菩

sà mó hē sà yì fù rú shì ān zhù zì dì qí xīn bú dòng wú suǒ fēn
萨摩诃萨亦复如是，安住自地其心不动无所分

bié shì jiāntiān rén ā sù luò děng jiē bù néngzhuǎn suǒ yǐ zhě
别，世间天、人、阿素洛等皆不能转。所以者

hé shì pú sà mó hē sà qí xīn jiān gù chāozhū shì jiāntiān rén mó
何？是菩萨摩诃萨其心坚固超诸世间天、人、魔、

fàn ā sù luò děng yǐ rù pú sà zhèngxìng lí shēngzhù bú tuì dì
梵、阿素洛等，已入菩萨正性离生住不退地，

yǐ dé pú sà shūshèngshéntōng chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ
已得菩萨殊胜神通，成熟有情、严净佛土，

cóng yī fó guó qù yī fó guógòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn zhū fó
从一佛国趣一佛国供养恭敬、尊重赞叹诸佛

shì zūn jí fó dì zǐ tīngwénzhèng fǎ yú zhū fó suǒzhòngzhūshàngēn
世尊及佛弟子，听闻正法，于诸佛所种诸善根，

qǐngwèn pú sà suǒxué fǎ yì
请问菩萨所学法义。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù zì dì yǒu
“善现当知！是菩萨摩诃萨安住自地，有

mó shì qǐ jí néngjué zhī zhōng bù suí shùn mó shì ér zhuǎn fāngbiàn
魔事起即能觉知，终不随顺魔事而转，方便

shànqiǎo jí zhū mó shì zhì shí jì zhōngfāngbiànchúmiè yú zì dì fǎ
善巧集诸魔事，置实际中方便除灭，于自地法

wú huò wú yí suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ jiē
无惑无疑。所以者何？是菩萨摩诃萨知一切法皆

rù shí jì tōng dá shí jì fēi yī fēi duō yú shí jì zhōng wú suǒ fēn
入实际，通达实际非一非多，于实际中无所分

bié yǐ yú shí jì wú huò wú yí yú zì dì fǎ yì wú yóu yù
别，以于实际无惑无疑，于自地法亦无犹豫。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà shè zhuǎnshòushēng
“善现当知！是菩萨摩诃萨设转受生，

yì yú shí jì wú fù tuì zhuǎn zhōng bù fā qǐ qù xiàngshēngwén dú
亦于实际无复退转，终不发起趣向声闻、独

jué dì yì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ zì
觉地意。所以者何？是菩萨摩诃萨知一切法自
xiàng jiē kōng yú cǐ kōng zhōng bú jiàn yǒu fǎ ruò shēng ruò miè ruò rǎn
相皆空，于此空中不见有法若生若灭、若染
ruò jìng
若净。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà nǎi zhì zhuǎn shēn yì
“善现当知！是菩萨摩诃萨乃至转身，亦
bù yí huò dāng dé wú shàng zhèng děng pú tí wéi bù dāng dé suǒ yǐ
不疑惑当得无上正等菩提为不当得。所以
zhě hé shì pú sà mó hē sà tōng dá zhū fǎ zì xiàng jiē kōng jí shì
者何？是菩萨摩诃萨通达诸法自相皆空，即是
wú shàng zhèng děng pú tí
无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà ān zhù zì dì bù suí
“善现当知！是菩萨摩诃萨安住自地不随
tā yuán yú zì dì fǎ wú néng huài zhě suǒ yǐ zhě hé shì pú sà
他缘，于自地法无能坏者。所以者何？是菩萨
mó hē sà chéng jiù wú dòng wú tuì zhuǎn zhì yī qiè è yuán bù néng
摩诃萨成就无动无退转智，一切恶缘不能
qīng dòng ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng
倾动。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，
zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，
shè yǒu è mó zuò fó xíng xiàng lái dào qí suǒ zuò rú shì yán rǔ jīn
设有恶魔作佛形像，来到其所作如是言：‘汝今
yīng qiú ā luó hàn guǒ yǒng jìn zhū lòu zhèng bō niè pán rǔ wèi kān shòu
应求阿罗汉果，永尽诸漏证般涅槃。汝未堪受
dà pú tí jì yì wèi zhèng dé wú shēng fǎ rěn rǔ jīn wèi yǒu bú tuì
大菩提记，亦未证得无生法忍，汝今未有不退
zhuǎn dì zhū xíng zhuàng xiàng rú lái bù yīng shòu rǔ wú shàng dà
转地诸行、状、相，如来不应授汝无上大
pú tí jì yào yǒu jù zú bú tuì zhuǎn dì zhū xíng zhuàng xiàng
菩提记，要有具足不退转地诸行、状、相，
nǎi kě méng fó shòu yǔ wú shàng dà pú tí jì shì pú sà mó hē sà
乃可蒙佛授与无上大菩提记。’是菩萨摩诃萨

wén bǐ yǔ yǐ xīn wú biàndòng bú tuì bú mò wú jīng wú bù
闻彼语已，心无变动，不退不没、无惊无怖。

shì pú sà mó hē sà yīng zì zhèng zhī wǒ yú guò qù zhū rú lái suǒ
是菩萨摩诃萨应自证知：‘我于过去诸如来所，

bì yǐ shòu dé dà pú tí jì suǒ yǐ zhě hé pú sà chéng jiù rú shì
必已受得大菩提记。所以者何？菩萨成就如是

shèng fǎ dìng méng zhū fó shòu pú tí jì wǒ yǐ chéng jiù rú shì shèng
胜法，定蒙诸佛授菩提记。我已成就如是胜

fǎ yún hé shì zūn bú shòu wǒ jì gù wǒ guò qù yú rú lái suǒ dìng
法，云何世尊不授我记？故我过去于如来所，定

yǐ shòu dé dà pú tí jì ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū
已受得大菩提记。’若菩萨摩诃萨成就如是诸

xíng zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
行、状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，

shè yǒu è mó huò mó shǐ zhě zuò fó xíng xiàng lái shòu pú sà shēng wén
设有恶魔或魔使者作佛形像，来授菩萨声闻

dì jì huò shòu pú sà dú jué dì jì gào pú sà yán duō shàn
地记，或授菩萨独觉地记，告菩萨言：‘咄！善

nán zǐ hé yòng wú shàng zhèng děng pú tí shēng sǐ lún huí jiǔ shòu dà
男子！何用无上正等菩提，生死轮回久受大

kǔ yí zì sù zhèng wú yú niè pán yǒng lí shēng sǐ bì jìng ān lè
苦？宜自速证无余涅槃，永离生死毕竟安乐。’

shì pú sà mó hē sà wén bǐ yǔ yǐ zuò shì niàn yán cǐ dìng è mó
是菩萨摩诃萨闻彼语已，作是念言：‘此定恶魔

huò mó shǐ zhě zhà xiàn fó xiàng rǎo luàn wǒ xīn shòu wǒ shēng wén dú jué
或魔使者诈现佛像扰乱我心，授我声闻、独觉

dì jì lìng tuì wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé dìng wú zhū
地记，令退无上正等菩提。所以者何？定无诸

fó jiào zhū pú sà qù xiàng shēng wén huò dú jué dì qì shě wú shàng
佛教诸菩萨趣向声闻或独觉地，舍弃无上

zhèng děng pú tí ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng
正等菩提。’若菩萨摩诃萨成就如是诸行、

zhuàng xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
状、相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨，

shè yǒu è mó huò mó shǐ zhě zhà xiàn fó xiàng gào pú sà yán rǔ suǒ
设有恶魔或魔使者，诈现佛像告菩萨言：‘汝所
shòu chí dà shèng jīng diǎn fēi fó suǒ shuō yì fēi rú lái dì zǐ suǒ shuō
受持大乘经典非佛所说，亦非如来弟子所说，
shì zhū è mó huò zhū wài dào wèi kuáng huò rǔ zuò rú shì shuō rǔ jīn bù
是诸恶魔或诸外道为诳惑汝作如是说，汝今不
yīng shòu chí dú sòng shì pú sà mó hē sà wén bǐ yǔ yǐ zuò shì
应受持、读诵。’是菩萨摩诃萨闻彼语已，作是
niàn yán cǐ dìng è mó huò mó juàn shǔ lìng wǒ yàn shě wú shàng pú tí
念言：‘此定恶魔或魔眷属，令我厌舍无上菩提
gù shuō dà shèng shēn jīng diǎn fēi fó suǒ shuō yì fēi rú lái dì
故，说大乘甚深经典非佛所说，亦非如来弟
zǐ suǒ shuō suǒ yǐ zhě hé lí cǐ jīng diǎn néng dé wú shàng zhèng
子所说。所以者何？离此经典能得无上正
děng pú tí bì wú shì chù
等菩提，必无是处。’

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà dìng yǐ ān zhù bú tuì
“善现当知！是菩萨摩诃萨定已安住不退
zhuǎn dì guò qù zhū fó jiǔ yǐ shòu bǐ dà pú tí jì suǒ yǐ zhě hé
转地，过去诸佛久已授彼大菩提记。所以者何？
shì pú sà mó hē sà jù zú chéng jiù bú tuì zhuǎn dì zhū xíng zhuàng
是菩萨摩诃萨具足成就不退转地诸行、状、
xiàng ruò zhū pú sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng dāng
相，若诸菩萨成就如是诸行、状、相，当
zhī yǐ shòu dà pú tí jì bì yǐ ān zhù bú tuì zhuǎn dì gù néng jué
知己受大菩提记，必已安住不退转地，故能觉
zhī è mó shì yè ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng
知恶魔事业。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、
xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
相，知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shàn xiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà xíng
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨行
shēn bō rě bō luó mì duō shí shè hù zhèng fǎ bù xī shēn mìng kuàng
深般若波罗蜜多时，摄护正法，不惜身命，况
yú zhēn cái péng yǒu juàn shǔ shì pú sà mó hē sà héng zuò shì niàn
余珍财、朋友、眷属！是菩萨摩诃萨恒作是念：
wǒ nìng qì shě qīn yǒu zhēn cái jí zì shēn mìng zhōng bú qì shě zhū
‘我宁弃舍亲友、珍财及自身命，终不弃舍诸

fó zhèng fǎ suǒ yǐ zhě hé qīn yǒu zhēn cái jí zì shēnmìng shēng
佛正法。所以者何？亲友、珍财及自身命，生
shēngchángyǒushènwéi yì dé zhū fó zhèng fǎ bǎi qiān jù zhī nà yǔ
生常有甚为易得，诸佛正法百千俱抵那庾
duō jié nǎi dé yī yù yù yǐ cháng yè huò dà lì lè gù wǒ dìng yīng
多劫乃得一遇，遇已长夜获大利乐故，我定应
jīng qín shè hù bú gù shēnmìng qīn yǒu zhēn cái shàn xiàn dāng
精勤摄护，不顾身命、亲友、珍财。’善现当
zhī shì pú sà mó hē sà shè hù fǎ shí yīng zuò shì niàn wǒ jīn
知！是菩萨摩诃萨摄护法时，应作是念：‘我今
bú wèi shè hù yī fó èr fó sān fó nǎi zhì bǎi qiān zhū fó zhèng fǎ
不为摄护一佛、二佛、三佛乃至百千诸佛正法，
pǔ wèi shè hù shí fāng sān shì zhū fó zhèng fǎ lìng bù kuī sǔn
普为摄护十方三世诸佛正法令不亏损。’”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán hé děng míng wéi zhū fó zhèng
具寿善现便白佛言：“何等名为诸佛正
fǎ shì pú sà mó hē sà yún hé shè hù bù xī zhēn cái qīn yǒu shēn
法？是菩萨摩诃萨云何摄护不惜珍财、亲友、身
mìng mìng ? ”

fó gào shàn xiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué wéi zhū
佛告善现：“一切如来、应、正等觉为诸
pú sà shuō zhū fǎ kōng rú shì míng wéi zhū fó zhèng fǎ yǒu yú chī lèi
菩萨说诸法空，如是名为诸佛正法。有愚痴类
fěi bàng huǐ zǐ yán cǐ fēi fǎ fēi pí nài yē fēi tiān rén shī suǒ shuō
诽谤毁訾，言此非法、非毗奈耶、非天人师所说
shèng jiào xiū xué cǐ fǎ bù dé wú shàng zhèng děng pú tí bú zhèng niè
圣教，修学此法不得无上正等菩提，不证涅槃
pányǒng jì ān lè shì pú sà mó hē sà shè hù cǐ fǎ bù xī zhēn cái
槃永寂安乐。是菩萨摩诃萨摄护此法，不惜珍财、
qīn yǒu shēnmìng cháng zuò shì niàn rú lái suǒ shuō yī qiè fǎ kōng
亲友、身命，常作是念：‘如来所说一切法空
shì zhū yǒu qíng zhēn guī yī chù pú sà xiū xué jí zhèng wú shàng zhèng
是诸有情真归依处，菩萨修学疾证无上正
děng pú tí bá zhū yǒu qíng shēng lǎo bìng sǐ lìng dé bì jìng cháng lè
等菩提，拔诸有情生老病死，令得毕竟常乐
niè pán gù wǒ jīn yīng bù xī shēnmìng zhēn cái qīn yǒu shè hù cǐ
涅槃，故我今应不惜身命、珍财、亲友摄护此

fǎ yòuzuò shì niàn wǒ yì duò zài wèi lái fó shù fó yǐ shòu wǒ
法。’又作是念：‘我亦堕在未来佛数，佛已授我
dà pú tí jì yóu cǐ yīn yuán zhū fó zhèng fǎ jí shì wǒ fǎ wǒ
大菩提记。由此因缘，诸佛正法即是我法，我
yīngshè hù bù xī shēnmìng zhēn cái qīn yǒu wǒ wèi lái shì dé zuò
应摄护不惜身命、珍财、亲友，我未来世得作
fó shí yì wèiyǒuqíngxuānshuō rú shì zhū fǎ kōng gù shànxiàndāng
佛时，亦为有情宣说如是诸法空故。’善现当
zhī shì pú sà mó hē sà jiàn sī yì lì shè hù rú lái suǒshuōzhèng
知！是菩萨摩诃萨见斯义利，摄护如来所说正
fǎ bù xī shēnmìng qīn yǒu zhēn cái nǎi zhì pú tí cháng wú xiè
法，不惜身命、亲友、珍财乃至菩提，常无懈
juàn³² ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng
倦³²。若菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，
zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
知是不退转菩萨摩诃萨。

fù cì shànxiàn yī qiè bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà wén
“复次，善现，一切不退转菩萨摩诃萨闻
zhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒshuōzhèng fǎ wú huò wú yí wén
诸如来、应、正等觉所说正法无惑无疑，闻
yǐ shòu chí néng bú wàng shī nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí suǒ yǐ
已受持能不忘失，乃至无上正等菩提。所以
zhě hé shì pú sà mó hē sà yǐ dé shànqiǎo tuó luó ní gù
者何？是菩萨摩诃萨已得善巧陀罗尼故。”

jù shòushànxiànbiàn bó fó yán shì pú sà mó hē sà yǐ dé
具寿善现便白佛言：“是菩萨摩诃萨已得
hé děngtuó luó ní gù wénzhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒshuō
何等陀罗尼故，闻诸如来、应、正等觉所说
zhèng fǎ wú huò wú yí wén yǐ shòu chí cháng bú wàng shī
正法无惑无疑，闻已受持常不忘失？”

fó gào shànxiàn shì pú sà mó hē sà yǐ dé wén chí tuó luó ní
佛告善现：“是菩萨摩诃萨已得闻持陀罗尼
děngfāngbiànshànqiǎo wénzhū rú lái yīng zhèngděngjué suǒshuōzhèng
等方便善巧，闻诸如来、应、正等觉所说正
fǎ wú huò wú yí wén yǐ shòu chí néng bú wàng shī nǎi zhì wú shàng
法无惑无疑，闻已受持能不忘失，乃至无上

³² 大正藏：倦；永乐北藏及龙藏：倦

zhèngděng pú tí cháng rú xiànrán wén fó suǒshuō
正等菩提，常如现前闻佛所说。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà dàn wén
尔时，善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨但闻
rú lái yīng zhèngděng jué suǒshuō zhèng fǎ wú huò wú yí wén yǐ
如来、应、正等觉所说正法无惑无疑，闻已
shòu chí cháng bú wàng shī wéi wén pú sà dú jué shēng wén tiān
受持常不忘失，为闻菩萨、独觉、声闻、天、
lóng yào chā rén fēi rén děng suǒshuō zhèng fǎ yì néng yú bǐ wú
龙、药叉、人非人等所说正法，亦能于彼无
huò wú yí wén yǐ shòu chí cháng bú wàng shī
惑无疑，闻已受持常不忘失？”

fó gào shànxiàn shì pú sà mó hē sà pǔ wén yī qiè yǒu qíng yán
佛告善现：“是菩萨摩诃萨普闻一切有情言
yīn wén zì yì lǐ jiē néng tōng dá wú huò wú yí qióng wèi lái jì
音文字义理，皆能通达无惑无疑，穷未来际
cháng bú wàng shī suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yǐ dé wén
常不忘失。所以者何？是菩萨摩诃萨已得闻
chí tuó luó ní děng fāng biàn shàn qiǎo rèn chí suǒshuō lìng bù shī gù ruò
持陀罗尼等方便善巧，任持所说令不失故。若
pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì zhū xíng zhuàng xiàng zhī shì bú
菩萨摩诃萨成就如是诸行、状、相，知是不
tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
退转菩萨摩诃萨。”

dì sān fēn kōng xiàng pǐn dì èr shí yī zhī yī 第三分空相品第二十一之一

ěr shí jù shòu shànxiàn fù bó fó yán shì zūn rú shì bú
尔时，具寿善现复白佛言：“世尊！如是不
tuì zhuǎn pú sà mó hē sà chéng jiù guǎng dà wú liàng wú biān
退转菩萨摩诃萨，成就广大、无量、无边、
bù kě sī yì xī yǒu gōng dé
不可思议希有功德。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō suǒ yǐ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。所以
zhě hé shì pú sà mó hē sà yǐ dé shū shèng wú liàng wú biān bú gòng
者何？是菩萨摩诃萨已得殊胜无量无边不共

shēngwén jí dú jué zhì zhù cǐ zhì zhōng yǐn fā shūshèng sì wú ài jiě
声 闻 及 独 觉 智， 住 此 智 中 引 发 殊 胜 四 无 碍 解。
yóu cǐ shūshèng sì wú ài jiě shì jiāntiān rén ā sù luò děng wú
由 此 殊 胜 四 无 碍 解， 世 间 天、 人、 阿 素 洛 等 无
néng wèn nán lìng cǐ pú sà zhì huì biàn cái zhì qióng jìn zhě
能 问 难， 令 此 菩 萨 智 慧 辩 才 至 穷 尽 者。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūnnéng rú jìng qié shā jié
具 寿 善 现 复 白 佛 言：“ 世 尊 能 如 殒 伽 沙 劫

xuānshuō bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà zhū xíng zhuàng xiàng yóu fó
宣 说 不 退 转 菩 萨 摩 诃 萨 诸 行、 状、 相， 由 佛
suǒshuō zhū xíng zhuàng xiàng xiǎn shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà
所 说 诸 行、 状、 相， 显 示 不 退 转 菩 萨 摩 诃 萨
chéng jiù wú liàng shū shèng gōng dé wéi yuàn rú lái yīng zhèng děng
成 就 无 量 殊 胜 功 德。 惟³³ 愿 如 来、 应、 正 等

jué fù wèi xuānshuō shēn shēn yì chù lìng zhū pú sà ān zhù qí zhōng
觉 复 为 宣 说 甚 深 义 处， 令 诸 菩 萨 安 住 其 中，

néng xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō lìng sù yuán
能 行 布 施 波 罗 蜜 多 乃 至 般 若 波 罗 蜜 多 令 速 圆

mǎn néng xíng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng lìng sù yuán mǎn néng
满， 能 行 内 空 乃 至 无 性 自 性 空 令 速 圆 满， 能

xíng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè lìng sù yuán mǎn néng xíng kǔ jí
行 真 如 乃 至 不 思 议 界 令 速 圆 满， 能 行 苦、 集、

miè dào shèng dì lìng sù yuán mǎn néng xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
灭、 道 圣 谛 令 速 圆 满， 能 行 四 念 住 乃 至 八 圣

dào zhī lìng sù yuán mǎn néng xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè
道 支 令 速 圆 满， 能 行 四 静 虑、 四 无 量、 四 无 色

dìng lìng sù yuán mǎn néng xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù lìng sù yuán
定 令 速 圆 满， 能 行 八 解 脱 乃 至 十 遍 处 令 速 圆

mǎn néng xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén lìng sù yuán mǎn
满， 能 行 空、 无 相、 无 愿 解 脱 门 令 速 圆 满，

néng xíng pú sà mó hē sà dì lìng sù yuán mǎn néng xíng yī qiè tuó luó
能 行 菩 萨 摩 诃 萨 地 令 速 圆 满， 能 行 一 切 陀 罗

ní mén sān mó dì mén lìng sù yuán mǎn néng xíng wǔ yǎn liù shén tōng
尼 门、 三 摩 地 门 令 速 圆 满， 能 行 五 眼、 六 神 通

lìng sù yuán mǎn néng xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
令 速 圆 满， 能 行 如 来 十 力 乃 至 十 八 佛 不 共 法

³³ 大正藏：唯；永乐北藏及龙藏：惟

lìng sù yuánmǎn néngxíng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě lìng sù
令速圆满，能行大慈、大悲、大喜、大舍令速
yuánmǎn néngxíng sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo lìng sù yuánmǎn
圆满，能行三十二相、八十随好令速圆满，
néngxíng wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng lìng sù yuánmǎn néngxíng yī
能行无忘失法、恒住舍性令速圆满，能行一
qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì lìng sù yuánmǎn
切智、道相智、一切相智令速圆满。”

fó gào shàn xiàn shàn zāi shàn zāi rǔ jīn nǎi néng wèi zhū
佛告善现：“善哉！善哉！汝今乃能为诸

pú sà mó hē sà zhòng qǐng wèn rú lái yīng zhèngděng jué shènshēn yì
菩萨摩诃萨众请问如来、应、正等觉甚深义

chù lìng zhū pú sà ān zhù qí zhōng xíng zhū gōng dé lìng sù yuánmǎn
处，令诸菩萨安住其中，行诸功德令速圆满。

shàn xiàn dāng zhī shènshēn yì chù wèi kōng wú xiàng wú yuàn
善现当知！甚深义处，谓空、无相、无愿、

wú zuò wú shēng wú miè lí rǎn niè pán zhēn rú fǎ jiè
无作、无生、无灭、离染、涅槃、真如、法界、

fǎ xìng shí jì rú shì děng míng shènshēn yì chù shàn xiàn dāng zhī
法性、实际，如是等名甚深义处。善现当知！

rú shì suǒ shuō shènshēn yì chù zhǒng zhǒng zēng yǔ jīe xiǎn niè pán wéi
如是所说甚深义处种种增语，皆显涅槃为

shènshēn yì
甚深义。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán wéi dàn niè pán míng shènshēn yì
具寿善现复白佛言：“为但涅槃名甚深义，

wéi zhū yú fǎ yì míng shènshēn
为诸余法亦名甚深？”

fó gào shàn xiàn yú yī qiè fǎ yì míng shènshēn suǒ wèi sè yùn
佛告善现：“余一切法亦名甚深，所谓色蕴

nǎi zhì shí yùn yì míng shènshēn yǎn chù nǎi zhì yì chù yì míng shènshēn
乃至识蕴亦名甚深，眼处乃至意处亦名甚深，

sè chù nǎi zhì fǎ chù yì míng shènshēn yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yì míng
色处乃至法处亦名甚深，眼界乃至意界亦名

shènshēn sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì míng shènshēn yǎn shí jiè nǎi zhì yì
甚深，色界乃至法界亦名甚深，眼识界乃至意

shí jiè yì míng shènshēn yǎn chù nǎi zhì yì chù yì míng shènshēn yǎn chù
识界亦名甚深，眼触乃至意触亦名甚深，眼触

wéiyuánsuǒshēngzhūshòunǎizhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòu yì míng
为缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受亦名
shèshēn dì jiè nǎizhì shí jiè yì míngshèshēn yīn yuán nǎizhì zēng
甚深，地界乃至识界亦名甚深，因缘乃至增
shàngyuán yì míngshèshēn wú míng nǎizhì lǎo sǐ yì míngshèshēn bù
上缘亦名甚深，无明乃至老死亦名甚深，布
shī bō luó mì duō nǎizhì bō rě bō luó mì duō yì míngshèshēn nèikōng
施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多亦名甚深，内空
nǎizhì wú xìng zì xìngkōng yì míngshèshēn zhēn rú nǎizhì bù sī yì
乃至无性自性空亦名甚深，真如乃至不思議
jiè yì míngshèshēn kǔ jí miè dào shèng dì yì míngshèshēn
界亦名甚深，苦、集、灭、道圣谛亦名甚深，
sì niànzhù nǎizhì bā shèng dào zhī yì míngshèshēn sì jìng lǜ sì wú
四念住乃至八圣道支亦名甚深，四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng yì míngshèshēn bā jiě tuō nǎizhì shí biànchù yì
量、四无色定亦名甚深，八解脱乃至十遍处亦
míngshèshēn kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì míngshèshēn
名甚深，空、无相、无愿解脱门亦名甚深，
jìngguān dì nǎizhì rú lái dì yì míngshèshēn jí xǐ dì nǎizhì fǎ yún
净观地乃至如来地亦名甚深，极喜地乃至法云
dì yì míngshèshēn tuó luó ní mén sān mó dì mén yì míngshèshēn
地亦名甚深，陀罗尼门、三摩地门亦名甚深，
wǔ yǎn liù shéntōng yì míngshèshēn rú lái shí lì nǎizhì shí bā fó
五眼、六神通亦名甚深，如来十力乃至十八佛
bú gòng fǎ yì míngshèshēn dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì
不共法亦名甚深，大慈、大悲、大喜、大舍亦
míngshèshēn sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo yì míngshèshēn wú
名甚深，三十二相、八十随好亦名甚深，无
wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì míngshèshēn yī qiè zhì dào xiàng
忘失法、恒住舍性亦名甚深，一切智、道相
zhì yī qiè xiàng zhì yì míngshèshēn yù liú guǒ nǎizhì dú jué pú tí
智、一切相智亦名甚深，预流果乃至独觉菩提
yì míngshèshēn yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàng zhèng
亦名甚深，一切菩萨摩诃萨行、诸佛无上正
děng pú tí yì míngshèshēn
等菩提亦名甚深。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán yún hé sè yùn yì míngshèshēn
尔时，善现复白佛言：“云何色蕴亦名甚深？”

yún hé shòu xiǎng xíng shí yùn yì míngshèns hēn guǎngshuō nǎi zhì
云何受、想、行、识蕴亦名甚深？广说乃至

yún hé yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì míngshèns hēn yún hé zhū fó
云何一切菩萨摩诃萨行亦名甚深？云何诸佛

wú shàngzhèngděng pú tí yì míngshèns hēn
无上正等菩提亦名甚深？”

fó gào shàn xiàn sè yùnz hēn rú shèns hēn gù sè yùn yì míng
佛告善现：“色蕴真如甚深故，色蕴亦名

shèns hēn shòu xiǎng xíng shí yùnz hēn rú shèns hēn gù shòu
甚深；受、想、行、识蕴真如甚深故，受、

xiǎng xíng shí yùn yì míngshèns hēn guǎngshuō nǎi zhì yī qiè pú sà
想、行、识蕴亦名甚深。广说乃至一切菩萨

mó hē sà xíngzhēn rú shèns hēn gù yī qiè pú sà mó hē sà xíng yì míng
摩诃萨行真如甚深故，一切菩萨摩诃萨行亦名

shèns hēn zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí zhēn rú shèns hēn gù zhū
甚深；诸佛无上正等菩提真如甚深故，诸

fó wú shàngzhèngděng pú tí yì míngshèns hēn
佛无上正等菩提亦名甚深。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán yún hé sè yùnz hēn rú shèns hēn
具寿善现复白佛言：“云何色蕴真如甚深？

yún hé shòu xiǎng xíng shí yùnz hēn rú shèns hēn guǎngshuō nǎi zhì
云何受、想、行、识蕴真如甚深？广说乃至

yún hé yī qiè pú sà mó hē sà xíngzhēn rú shèns hēn yún hé zhū fó
云何一切菩萨摩诃萨行真如甚深？云何诸佛

wú shàngzhèngděng pú tí zhēn rú shèns hēn
无上正等菩提真如甚深？”

fó gào shàn xiàn sè yùnz hēn rú fēi jí sè yùn fēi lí sè
佛告善现：“色蕴真如，非即色蕴，非离色

yùn shì gù shèns hēn shòu xiǎng xíng shí yùnz hēn rú fēi jí
蕴，是故甚深；受、想、行、识蕴真如，非即

shòu xiǎng xíng shí yùn fēi lí shòu xiǎng xíng shí yùn
受、想、行、识蕴，非离受、想、行、识蕴，

shì gù shèns hēn guǎngshuō nǎi zhì yī qiè pú sà mó hē sà xíngzhēn rú
是故甚深。广说乃至一切菩萨摩诃萨行真如，

fēi jí yī qiè pú sà mó hē sà xíng fēi lí yī qiè pú sà mó hē sà xíng
非即一切菩萨摩诃萨行，非离一切菩萨摩诃萨行，

shì gù shèns hēn zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí zhēn rú fēi jí zhū
是故甚深；诸佛无上正等菩提真如，非即诸

fó wú shàngzhèngděng pú tí fēi lí zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
佛无上正等菩提，非离诸佛无上正等菩提，
shì gù shènsēn
是故甚深。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán shì zūnshèn qí wēimiàofāng
尔时，善现复白佛言：“世尊甚奇微妙方
biàn wèi bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà zhēqiǎn sè yùnxǎn shì niè
便，为不退转地菩萨摩诃萨遮遣色蕴显示涅槃
pán zhēqiǎnshòu xiǎng xíng shí yùnxǎn shì niè pán guǎngshuō
槃，遮遣受、想、行、识蕴显示涅槃，广说
nǎi zhì zhēqiǎn yī qiè pú sà mó hē sà xíngxiǎn shì niè pán zhēqiǎnzhū
乃至遮遣一切菩萨摩诃萨行显示涅槃，遮遣诸
fó wú shàngzhèngděng pú tí xiǎn shì niè pán shì zūnshèn qí wēimiào
佛无上正等菩提显示涅槃。世尊甚奇微妙
fāngbiàn wèi bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà zhēqiǎn yī qiè ruò shì
方便，为不退转地菩萨摩诃萨，遮遣一切若世
jiān fǎ ruò chū shì jiān fǎ ruò gòng fǎ ruò bú gòng fǎ ruò yǒu lòu fǎ ruò
间法若出世间法、若共法若不共法、若有漏法若
wú lòu fǎ ruò yǒuzhēng fǎ ruò wú zhēng fǎ ruò yǒu zuì fǎ ruò wú zuì
无漏法、若有诤法若无诤法、若有罪法若无罪
fǎ ruò yǒuwéi fǎ ruò wú wéi fǎ xiǎn shì niè pán
法、若有为法若无为法，显示涅槃。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō shì zūn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。世尊
shèn qí wēimiàofāngbiàn wèi bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà zhēqiǎn
甚奇微妙方便，为不退转地菩萨摩诃萨遮遣
sè yùnxǎn shì niè pán zhēqiǎnshòu xiǎng xíng shí yùnxǎn shì niè
色蕴显示涅槃，遮遣受、想、行、识蕴显示涅槃
pán guǎngshuō nǎi zhì zhēqiǎn yī qiè pú sà mó hē sà xíngxiǎn shì niè
槃，广说乃至遮遣一切菩萨摩诃萨行显示涅槃
pán zhēqiǎnzhū fó wú shàngzhèngděng pú tí xiǎn shì niè pán shì zūn³⁴
槃，遮遣诸佛无上正等菩提显示涅槃。世尊
shèn qí wēimiàofāngbiàn wèi bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà zhēqiǎn
甚奇微妙方便，为不退转地菩萨摩诃萨遮遣
yī qiè ruò shì jiān fǎ ruò chū shì jiān fǎ ruò gòng fǎ ruò bú gòng fǎ ruò
一切若世间法若出世间法、若共法若不共法、若

³⁴ 大正藏：槃；永乐北藏及龙藏：般；校勘：槃

yǒu lòu fǎ ruò wú lòu fǎ ruò yǒuzhēng fǎ ruò wú zhēng fǎ ruò yǒu zuì
有漏法若无漏法、若有诤法若无诤法、若有罪
fǎ ruò wú zuì fǎ ruò yǒuwéi fǎ ruò wú wéi fǎ xiǎn shì niè pán
法若无罪法、若有为法若无为法，显示涅槃。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yīng yú rú shì shèn
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨应于如是甚
shēn yì chù yī shēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng lǐ qù shěn dì sī
深义处，依深般若波罗蜜多相应理趣，审谛思
wéichóuliángguānchá yīngzuò shì niàn wǒ jīn yīng rú shēnshēn bō rě
惟筹量观察，应作是念：‘我今应如甚深般若
bō luó mì duōsuǒjiào ér zhù wǒ jīn yīng rú shēnshēn bō rě bō luó mì
波罗蜜多所教而住，我今应如甚深般若波罗蜜
duōsuǒshuō ér xué
多所说而学。’

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng yú rú shì shèn
“善现当知！若菩萨摩诃萨能于如是甚
shēn yì chù yī shēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìng lǐ qù shěn dì sī
深义处，依深般若波罗蜜多相应理趣，审谛思
wéichóuliángguānchá rú shēn bō rě bō luó mì duōsuǒjiào ér zhù rú
惟筹量观察，如深般若波罗蜜多所教而住，如
shēn bō rě bō luó mì duōsuǒshuō ér xué shì pú sà mó hē sà yóunéng
深般若波罗蜜多所说而学。是菩萨摩诃萨由能
rú shì jīng qín xiū xué yī shēn bō rě bō luó mì duō qǐ yī niàn xīn
如是精勤修学，依深般若波罗蜜多起一念心，
shàngnéngshèshòu wú liàng wú shù wú biānshàngēn chāo wú liàng jié shēng
尚能摄受无量无数无边善根，超无量劫生
sǐ liú zhuǎn sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí kuàngnéng wú jiàn
死流转，速证无上正等菩提，况能无间
cháng xiū bō rě bō luó mì duō héngzhù pú tí xiāngyìngzuò yì
常修般若波罗蜜多，恒住菩提相应作意！

rú dān yù rén yǔ duānzhèng nǚ gèngxiāng ài rǎngòngwéi qī
“如耽欲人与端正女，更相爱染共为期
qī bǐ nǚ xiàn ài bú huò fù qī cǐ rén yù xīn chì shèng liú zhù
契，彼女限碍不获赴期，此人欲心炽盛流注。
shànxiàn yú yì yún hé qí rén yù xīn yú hé chùzhuǎn
善现，于意云何？其人欲心于何处转？”

shì zūn cǐ rén yù xīn yú nǚ chùzhuǎn wèizuò shì niàn
“世尊！此人欲心于女处转，谓作是念：

bǐ hé dāng lái gòng huì yú cǐ huān yú xì lè
‘彼何当来共会于此欢娱戏乐？’”

shàn xiàn yú yì yún hé qí rén zhòu yè jǐ yù niàn
“善现，于意云何？其人昼夜几欲念
shēng
生？”

shì zūn cǐ rén zhòu yè yù niàn shènduō
“世尊！此人昼夜欲念甚多。”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yī shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“若菩萨摩诃萨依深般若波罗蜜
duō qǐ yī niàn xīn rú shēn bō rě bō luó mì duō suǒ shuō ér xué suǒ
多起一念心，如深般若波罗蜜多所说而学，所
chāoshēng sǐ liú zhuǎn jié shù yǔ dān yù rén jīng yī zhòu yè suǒ qǐ yù
超生死流转劫数，与耽欲人经一昼夜所起欲
niàn qí shù liàng děng shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà suí yī bō
念其数量等。善现当知！是菩萨摩诃萨随依般
rě bō luó mì duō shēn shēn yì qù sī wéi xiū xué suí néng jiě tuō néng
若波罗蜜多甚深义趣思惟修学，随能解脱能
ài wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǒu guò shī shì gù pú sà yī shēn bō
碍无上正等菩提所有过失，是故菩萨依深般
rě bō luó mì duō jīng qín xiū xué sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
若波罗蜜多精勤修学，速证无上正等菩提。
shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē sà rú shēn bō rě bō luó mì duō suǒ
善现当知！若菩萨摩诃萨如深般若波罗蜜多所
shuō ér zhù jīng yī zhòu yè suǒ huò gōng dé ruò cǐ gōng dé yǒu xíng ài
说而住，经一昼夜所获功德，若此功德有形碍
zhě jìng qié sān qiān dà qiān zhū fó shì jiè bù néng róng shòu jiǎ
者，殄伽沙等三千大千诸佛世界不能容受。假
shǐ chōng mǎn rú jìng qié sān qiān dà qiān fó zhī shì jiè zhū yú gōng dé
使充满如殄伽沙三千大千佛之世界诸余功德
bǐ cǐ gōng dé bǎi fēn bù jí yī qiān fēn bù jí yī nǎi zhì wū bō
比此功德，百分不及一，千分不及一，乃至邬波
ní shā tán fēn yì bù jí yī
尼杀曇分亦不及一。

大般若波罗蜜多经卷第五百一十五

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi yī shí liù
大般若波罗蜜多经卷第五百一十六

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn kōng xiàng pǐn dì èr shí yī zhī èr
第三分空相品第二十一之二

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà lí shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨离深般若波罗
mì duō shè jīng jìng qié shā děng dà jié bù shī sān bǎo suǒ wèi fó bǎo
蜜多，设经殄伽沙等大劫，布施三宝，所谓佛宝、
fǎ bǎo sēng bǎo yú yì yún hé shì pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn
法宝、僧宝，于意云何？是菩萨摩诃萨由此因
yuán huò fú duō fǒu
缘获福多不？”

shàn xiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！
qí fú wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
其福无量无数无边、不可思议、不可称计。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà yī
佛告善现：“如是！如是！若菩萨摩诃萨依
shēn bō rě bō luó mì duō jīng yī zhòu yè rú shuō ér xué suǒ huò gōng
深般若波罗蜜多，经一昼夜如说而学，所获功
dé shènduō yú bǐ wú liàng wú biān hé yǐ gù shēn shēn bō rě bō
德甚多于彼无量无边。何以故？甚深般若波
luó mì duō shì zhū pú sà mó hē sà shèng zhū pú sà mó hē sà chéng
罗蜜多是诸菩萨摩诃萨乘，诸菩萨摩诃萨乘
cǐ shèng gù sù dào wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù
此乘故，速到无上正等菩提，转妙法轮度
yǒu qíng zhòng
有情众。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà lí shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨离深般若波罗
mì duō shè jīng jìng qié shā děng dà jié gòng yǎng yù liú yī lái
蜜多，设经殄伽沙等大劫，供养预流、一来、

bù huán yīnggòng dú jué pú sà rú lái yú yì yún hé
不 还、应 供、独 觉、菩 萨、如 来。于 意 云 何？

shì pú sà mó hē sà yóu shì yīn yuán huò fú duō fǒu
是 菩 萨 摩 诃 萨 由 是³⁵ 因 缘 获 福 多 不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善 现 答 言：“甚 多！世 尊！甚 多！善 逝！

qí fú wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
其 福 无 量 无 数 无 边、不 可 思 议、不 可 称 计。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà yī
佛 告 善 现：“如 是！如 是！若 菩 萨 摩 诃 萨 依

shēn bō rě bō luó mì duō jīng yī zhòu yè rú shuō ér xué suǒ huò gōng
深 般 若 波 罗 蜜 多，经 一 昼 夜 如 说 而 学，所 获 功

dé shènduō yú bǐ wú liàng wú biān hé yǐ gù zhū pú sà mó hē sà
德 甚 多 于 彼 无 量 无 边。何 以 故？诸 菩 萨 摩 诃 萨

xíng shēn bō rě bō luó mì duō chāo zhū shēng wén dú jué děng dì
行 深 般 若 波 罗 蜜 多，超 诸 声 闻、独 觉 等 地，

sù rù pú sà zhèng xìng lí shēng fù jiàn xiū xíng zhū pú sà xíng jí
速 入 菩 萨 正 性 离 生，复 渐 修 行 诸 菩 萨 行，疾

zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng zhòng
证 无 上 正 等 菩 提，转 妙 法 轮 度 有 情 众。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà lí shēn bō rě bō luó
“复 次，善 现，若 菩 萨 摩 诃 萨 离 深 般 若 波 罗

mì duō shè jīng jìng qié shā děng dà jié jīng qín xiū xué bù shī jìng jiè
蜜 多，设 经 殄 伽 沙 等 大 劫，精 勤 修 学 布 施、净 戒、

ān rěn jīng jìn jìng lǜ bō rě yú yì yún hé shì pú sà mó
安 忍、精 进、静 虑、般 若。于 意 云 何？是 菩 萨 摩

hē sà yóu cǐ yīn yuán huò fú duō fǒu
诃 萨 由 此 因 缘 获 福 多 不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善 现 答 言：“甚 多！世 尊！甚 多！善 逝！

qí fú wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
其 福 无 量 无 数 无 边、不 可 思 议、不 可 称 计。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà yī
佛 告 善 现：“如 是！如 是！若 菩 萨 摩 诃 萨 依

shēn bō rě bō luó mì duō suǒ shuō ér zhù jīng yī zhòu yè jīng qín xiū xué
深 般 若 波 罗 蜜 多 所 说 而 住，经 一 昼 夜 精 勤 修 学

³⁵ 大正藏：此；永乐北藏及龙藏：是

bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě suǒ huò gōng
布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若，所获功
dé shènduō yú bǐ wú liàng wú biān hé yǐ gù shēnshēn bō rě bō
德甚多于彼无量无边。何以故？甚深般若波
luó mì duō shì zhū pú sà mó hē sà mǔ suǒ yǐ zhě hé shēnshēn bō
罗蜜多是诸菩萨摩诃萨母。所以者何？甚深般
rě bō luó mì duō néng shēng pú sà mó hē sà zhòng yī qiè pú sà mó
若波罗蜜多能生菩萨摩诃萨众，一切菩萨摩
hē sà zhòng yī shēn bō rě bō luó mì duō sù néng yuán mǎn yī qiè fó
诃萨众依深般若波罗蜜多，速能圆满一切佛
fǎ
法。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà lí shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨离深般若波罗
mì duō shè jīng jìng qié shā děng dà jié yǐ fǎ bù shī yī qiè yǒu qíng
蜜多，设经殄伽沙等大劫，以法布施一切有情。
yú yì yún hé shì pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán huò fú duō fǒu
于意云何？是菩萨摩诃萨由此因缘获福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！
qí fú wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
其福无量无数无边、不可思议、不可称计。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà yī
佛告善现：“如是！如是！若菩萨摩诃萨依
shēn bō rě bō luó mì duō suǒ shuō ér zhù jīng yī zhòu yè yǐ fǎ bù shī
深般若波罗蜜多所说而住，经一昼夜以法布施
yī qiè yǒu qíng suǒ huò gōng dé shènduō yú bǐ wú liàng wú biān hé yǐ
一切有情，所获功德甚多于彼无量无边。何以
gù ruò pú sà mó hē sà lí shēn bō rě bō luó mì duō zé wéi yuǎn
故？若菩萨摩诃萨离深般若波罗蜜多，则为远
lí yī qiè zhì zhì ruò pú sà mó hē sà bù lí shēn bō rě bō luó mì
离一切智智。若菩萨摩诃萨不离深般若波罗蜜
duō zé wéi bù yuǎn lí yī qiè zhì zhì shì gù shànxiàn ruò pú
多，则为不远离一切智智。是故，善现，若菩
sà mó hē sà yù dé wú shàng zhèng děng pú tí cháng yīng bù lí shēn
萨摩诃萨欲得无上正等菩提，常应不离甚
shēn bō rě bō luó mì duō
深般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà lí shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨离深般若波罗

mì duō shè jīng jìng qié shāděng dà jié xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō
蜜多，设经殄伽沙等大劫，修行布施乃至般若波

luó mì duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù zhēn rú
罗蜜多，安住内空乃至无性自性空，安住真如

nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì xiū
乃至不思議界，安住苦，集、灭、道圣谛，修

xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng
行四念住乃至八圣道支，修行四静虑、四无量、

sì wú sè dìng xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng
四无色定，修行空、无相、无愿解脱门，修行

bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì xiū
八解脱乃至十遍处，修行极喜地乃至法云地，修

xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shén
行一切陀罗尼门、三摩地门，修行五眼、六神

tōng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng dà cí
通，修行如来十力乃至十八佛不共法，修行大慈、

dà bēi dà xǐ dà shě xiū xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng
大悲、大喜、大舍，修行无忘失法、恒住舍性，

xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiū xíng zhū yú wú
修行一切智、道相智、一切相智，修行诸余无

biān fó fǎ yú yì yún hé shì pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán huò
边佛法。于意云何？是菩萨摩诃萨由此因缘获

fú duō fǒu
福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！

qí fú wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
其福无量无数无边、不可思议、不可称计。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà yī
佛告善现：“如是！如是！若菩萨摩诃萨依

shēn bō rě bō luó mì duō suǒ shuō ér zhù jīng yī zhòu yè xiū xíng bù shī
深般若波罗蜜多所说而住，经一昼夜修行布施

nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì suǒ huò
乃至般若波罗蜜多，广说乃至一切相智，所获

gōng dé shènduō yú bǐ wú liàng wú biān hé yǐ gù ruò pú sà mó hē
功德甚多于彼无量无边。何以故？若菩萨摩诃

sà bù lí shēn bō rě bō luó mì duō yú yī qiè zhì zhì yǒu tuì zhuǎnzhě
萨不离深般若波罗蜜多，于一切智智有退转者，
wú yǒu shì chù ruò pú sà mó hē sà lí shēn bō rě bō luó mì duō yú
无有是处。若菩萨摩诃萨离深般若波罗蜜多，于
yī qiè zhì zhì yǒu tuì zhuǎnzhě sī yǒu shì chù shì gù shànxiàn
一切智智有退转者，斯有是处。是故，善现，
ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàngzhèngděng pú tí chángyīng bù
若菩萨摩诃萨欲得无上正等菩提，常应不
lí shènshēn bō rě bō luó mì duō
离甚深般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà lí shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨离深般若波罗
mì duō shè jīng jìng qié shāděng dà jié xiū xíngzhǒngzhǒng cái shī fǎ
蜜多，设经殄伽沙等大劫，修行种种财施、法
shī zhù kòngxiánchù xì niàn sī wéixiānsuǒ xiū xíngzhǒngzhǒng fú yè
施，住空闲处系念思惟先所修行种种福业，
yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí yú
与诸有情平等共有回向无上正等菩提。于
yì yún hé shì pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuánhuò fú duōfǒu
意云何？是菩萨摩诃萨由此因缘获福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！
qí fú wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
其福无量无数无边、不可思议、不可称计。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà yī
佛告善现：“如是！如是！若菩萨摩诃萨依
shēn bō rě bō luó mì duōsuǒshuō ér zhù jīng yī zhòu yè xiū xíngzhǒng
深般若波罗蜜多所说而住，经一昼夜修行种
zhǒng cái shī fǎ shī zhù kòngxiánchù xì niàn sī wéixiānsuǒ xiū xíng
种种财施、法施，住空闲处系念思惟先所修行
zhǒngzhǒng fú yè yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng wú shàng
种种福业，与诸有情平等共有回向无上
zhèngděng pú tí suǒhuògōng dé shènduō yú bǐ wú liàng wú biān hé
正等菩提，所获功德甚多于彼无量无边。何
yǐ gù yī shēn bō rě bō luó mì duōsuǒ qǐ huíxiàng dāng zhī shì wéi
以故？依深般若波罗蜜多所起回向，当知是为
wú shàng huí xiàng lí shēn bō rě bō luó mì duōsuǒ qǐ huíxiàng dāng
无上回向，离深般若波罗蜜多所起回向，当

zhī shì wéiyǒushàng huí xiàng shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà
知是为有上回向。是故，善现，若菩萨摩诃萨
yù dé wú shàngzhèngděng pú tí chángyīng bù lí shèshēn bō rě bō
欲得无上正等菩提，常应不离甚深般若波
luó mì duō yǐ suǒ xiū xíngzhǒngzhǒng fú yè yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòng
罗蜜多，以所修行种种福业与诸有情平等共
yǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
有回向无上正等菩提。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà lí shēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨离深般若波罗

mì duō shè jīng jìng qié shāděng dà jié pǔ yuánguò qù wèi lái xiàn zài
蜜多，设经殄伽沙等大劫，普缘过去未来现在
yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jí zhū dì zǐ gōng dé shàngēn hé
一切如来、应、正等觉及诸弟子功德善根，和
hé chēngliángxiànqián suí xǐ yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng
合称量现前随喜，与诸有情平等共有回向
wú shàngzhèngděng pú tí yú yì yún hé shì pú sà mó hē sà yóu
无上正等菩提。于意云何？是菩萨摩诃萨由
cǐ yīn yuánhuò fú duō fǒu
此因缘获福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！

qí fú wú liàng wú shù wú biān bù kě sī yì bù kě chēng jì
其福无量无数无边、不可思议、不可称计。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì ruò pú sà mó hē sà yī
佛告善现：“如是！如是！若菩萨摩诃萨依

shēn bō rě bō luó mì duōsuǒshuō ér zhù jīng yī zhòu yè pǔ yuánguò qù
深般若波罗蜜多所说而住，经一昼夜普缘过去、
wèi lái xiàn zài yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jí zhū dì zǐ gōng
未来、现在一切如来、应、正等觉及诸弟子功
dé shàngēn hé hé chēngliángxiànqián suí xǐ yǔ zhū yǒuqíngpíngděng
德善根，和合称量现前随喜，与诸有情平等
gòngyǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí suǒhuògōng dé shènduō yú
共有回向无上正等菩提，所获功德甚多于
bǐ wú liàng wú biān hé yǐ gù yī qiè suí xǐ huí xiàng gōng dé shàn
彼无量无边。何以故？一切随喜回向功德善
gēn jiē yǐ shèshēn bō rě bō luó mì duō ér wéishàngshǒu shì gù shàn
根皆以甚深般若波罗蜜多而为上首。是故，善

xiàn ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàngzhèngděng pú tí chángyīng
现，若菩萨摩诃萨欲得无上正等菩提，常应
bù lí shènsēn bō rě bō luó mì duō yú zhū shàngēn suí xǐ huí xiàng
不离甚深般若波罗蜜多，于诸善根随喜回向
suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí
所求无上正等菩提。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán rú fó suǒshuō zhūxíng jiē
尔时，善现便白佛言：“如佛所说，诸行皆
shì fēn bié suǒ zuò cóngwàngxiǎngshēngdōu fēi shí yǒu yǐ hé yīn yuán
是分别所作，从妄想生都非实有。以何因缘，
cǐ zhū pú sà mó hē sà děnghuò fú wú liàng wú shù wú biān shì zūn
此诸菩萨摩诃萨等获福无量无数无边？世尊！
fēn bié suǒ zuò zhǒngzhǒng fú yè yīng bù néng qǐ shì jiānzhèngjiàn bù
分别所作种种福业，应不能起世间正见，不
néng qù rù zhèngxìng lí shēng yì yīng bù néng dé yù liú guǒ nǎi zhì wú
能趣入正性离生，亦应不能得预流果乃至无
shàngzhèngděng pú tí
上正等菩提。”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō rán zhū
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。然诸
pú sà mó hē sà zhòngxíngshēn bō rě bō luó mì duō zhī yī qiè zhǒng
菩萨摩诃萨众行深般若波罗蜜多，知一切种
fēn bié suǒ zuò kōng wú suǒ yǒu xū wàng bù shí suǒ yǐ zhě hé zhū
分别所作空无所有、虚妄不实。所以者何？诸
pú sà mó hē sà shàn xué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù rú
菩萨摩诃萨善学内空乃至无性自性空，安住如
shì zhǒngzhǒng kōng yǐ rú rú guānchá fēn bié suǒ zuò kōng wú suǒ yǒu
是种种空已，如如观察分别所作空无所有、
xū wàng bù shí rú shì rú shì néng bù yuǎn lí shènsēn bō rě bō luó
虚妄不实，如是如是能不远离甚深般若波罗
mì duō rú rú bù lí shènsēn bō rě bō luó mì duō rú shì rú shì huò
蜜多。如如不离甚深般若波罗蜜多，如是如是获
fú wú liàng wú shù wú biān yóu cǐ yīn yuán néng qǐ zhèngjiàn yì néng
福无量无数无边。由此因缘，能起正见，亦能
qù rù zhèngxìng lí shēng nǎi zhì néng dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú
趣入正性离生，乃至能得所求无上正等菩
tí
提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán suǒshuō wú liàng wú shù wú
具寿善现复白佛言：“所说无量、无数、无

biānyǒu hé chā bié
边有何差别？”

fó gàoshànxiàn yán wú liàngzhě liàng bù kě dé bù kě liáng
佛告善现：“言无量者，量不可得，不可量

zài guò qù wèi lái xiàn zài fǎ zhōng gù míng wú liàng yán wú shù zhě
在过去、未来、现在法中故名无量。言无数者，

shù bù kě dé bù kě shǔ zài yī qiè yǒu wéi wú wéi jiè zhōng gù míng
数不可得，不可数在一切有为、无为界中故名

wú shù yán wú biānzhě biān bù kě dé bù kě cè duó bǐ fǎ biān
无数。言无边者，边不可得，不可测度彼法边

jì gù míng wú biān
际故名无边。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán pō yǒu yīn yuán sè yì wú liàng
具寿善现复白佛言：“颇有因缘，色亦无量

wú shù wú biān shòu xiǎng xíng shí yì wú liàng wú shù wú biān fǒu
无数无边，受、想、行、识亦无量无数无边不？”

fó gàoshànxiàn yǒu yīn yuán gù sè yì wú liàng wú shù wú biān
佛告善现：“有因缘故，色亦无量无数无边，

shòu xiǎng xíng shí yì wú liàng wú shù wú biān
受、想、行、识亦无量无数无边。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé yīn yuán gù sè yì wú liàng
具寿善现复白佛言：“何因缘故，色亦无量

wú shù wú biān shòu xiǎng xíng shí yì wú liàng wú shù wú biān
无数无边，受、想、行、识亦无量无数无边？”

fó gàoshànxiàn sè xìng kōng gù shuō wéi wú liàng wú shù wú biān
佛告善现：“色性空故说为无量无数无边，

shòu xiǎng xíng shí xìng kōng gù shuō wéi wú liàng wú shù wú biān
受、想、行、识性空故说为无量无数无边。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán wéi dàn sè xìng kōng shòu
具寿善现复白佛言：“为但色性空，受、

xiǎng xíng shí xìng kōng wéi yī qiè fǎ jiē xìng kōng yé
想、行、识性空，为一切法皆性空耶？”

fó gàoshànxiàn wǒ xiān qǐ bù shuō yī qiè fǎ jiē kōng
佛告善现：“我先岂不说一切法皆空？”

shànxiàn dá yán fó suī cháng shuō zhū fǎ jiē kōng ér zhū yǒu
善现答言：“佛虽常说诸法皆空，而诸有

qíng bù zhī jiàn jué gù wǒ jīn zhě fù zuò shì wèn shì zūn zhū
情不知、见、觉，故我今者复作是问。世尊！诸
fǎ xìng kōng jí shì wú jìn yì shì wú liàng yì shì wú shù yì shì wú
法性空即是无尽，亦是无量，亦是无数，亦是无
biān shì zūn zhū fǎ kōng zhōng jìn bù kě dé liàng bù kě dé shù
边。世尊！诸法空中尽不可得，量不可得，数
bù kě dé biān bù kě dé yóu cǐ yīn yuán wú jìn wú liàng
不可得，边不可得。由此因缘，无尽、无量、
wú shù wú biān ruò yì ruò wén jù wú chā bié
无数、无、边若义若文俱无差别。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō wú jìn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。无尽
wú liàng wú shù wú biān ruò yì ruò wén jù wú chā bié jiē gòng xiǎn liǎo
无量无数无边，若义若文俱无差别，皆共显了
zhū fǎ kōng gù shàn xiàn dāng zhī zhū fǎ kōng lǐ jiē bù kě shuō rú
诸法空故。善现当知！诸法空理皆不可说，如
lái fāng biàn shuō wéi wú jìn huò shuō wú liàng huò shuō wú shù huò shuō
来方便说为无尽，或说无量，或说无数，或说
wú biān huò shuō wéi kōng huò shuō wú xiàng huò shuō wú yuàn huò
无边，或说为空，或说无相，或说无愿，或
shuō wú zuò huò shuō wú wéi huò shuō wú shēng huò shuō wú miè huò
说无作，或说无为，或说无生，或说无灭，或
shuō lí rǎn huò shuō yǒng miè huò shuō niè pán huò shuō zhēn rú huò
说离染，或说永灭，或说涅槃，或说真如，或
shuō shí jì zhū rú shì děng shí yì wú yì jiē shì rú lái fāng biàn yǎn
说实际，诸如是等实义无异，皆是如来方便演
shuō
说。”

jù shòu shàn xiàn biàn bó fó yán shì zūn shèn qí fāng biàn shàn
具寿善现便白佛言：“世尊！甚奇方便善
qiǎo zhū fǎ shí xìng bù kě xuān shuō ér wéi yǒu qíng fāng biàn xiǎn shì rú
巧诸法实性不可宣说，而为有情方便显示。如
wǒ jiě fó suǒ shuō yì zhě zhū fǎ shí xìng jiē bù kě shuō
我解佛所说义者，诸法实性皆不可说。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì zhū fǎ shí xìng jiē bù kě
佛告善现：“如是！如是！诸法实性皆不可
shuō suǒ yǐ zhě hé yī qiè fǎ xìng jiē bì jìng kōng wú néng xuān shuō
说。所以者何？一切法性皆毕竟空，无能宣说

bì jìng kōngzhě
毕竟空者。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán bù kě shuō yì yǒuzēngjiǎn
尔时，善现复白佛言：“不可说义有增减
fǒu
不？”

fó gàoshànxiàn bù kě shuō yì wú zēng wú jiǎn
佛告善现：“不可说义无增无减。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò bù kě shuō yì wú zēng wú
具寿善现复白佛言：“若不可说义无增无
jiǎnzhě zé yīng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yì wú zēngjiǎn zé
减者，则应布施乃至般若波罗蜜多亦无增减，则
yīng sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yì wú zēngjiǎn zé yīng sì jìng lù
应四念住乃至八圣道支亦无增减，则应四静虑、
sì wú liàng sì wú sè dìng yì wú zēngjiǎn zé yīng kōng wú xiàng
四无量、四无色定亦无增减，则应空、无相、
wú yuàn jiě tuō mén yì wú zēngjiǎn zé yīng bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù
无愿解脱门亦无增减，则应八解脱乃至十遍处
yì wú zēngjiǎn zé yīng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì wú zēngjiǎn zé
亦无增减，则应极喜地乃至法云地亦无增减，则
yīng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén yì wú zēngjiǎn zé yīng wǔ
应一切陀罗尼门、三摩地门亦无增减，则应五
yǎn liù shéntōng yì wú zēngjiǎn zé yīng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
眼、六神通亦无增减，则应如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ yì wú zēngjiǎn zé yīng dà cí dà bēi dà xǐ dà
佛不共法亦无增减，则应大慈、大悲、大喜、大
shě yì wú zēngjiǎn zé yīng wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yì wú zēng
舍亦无增减，则应无忘失法、恒住舍性亦无增
jiǎn zé yīng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì wú zēngjiǎn
减，则应一切智、道相智、一切相智亦无增减。

shì zūn ruò bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè
“世尊！若布施波罗蜜多广说乃至一切
xiàng zhì yì wú zēngjiǎn zé yīng bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì
相智亦无增减，则应布施波罗蜜多广说乃至
yī qiè xiàng zhì jiē wú suǒ yǒu ruò bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi
一切相智皆无所有。若布施波罗蜜多广说乃
zhì yī qiè xiàng zhì jiē wú suǒ yǒu yún hé pú sà mó hē sà xiū xíng bù
至一切相智皆无所有，云何菩萨摩诃萨修行布

shī bō luó mì duōguǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì zhèng dé wú shàng
施波罗蜜多广说乃至一切相智，证得无上

zhèngděng pú tí
正等菩提？”

fó gàoshànxiàn rú shì rú shì bù kě shuō yì wú zēng wú
佛告善现：“如是！如是！不可说义无增无

jiǎn bù shī bō luó mì duōguǎngshuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yì wú zēng
减，布施波罗蜜多广说乃至一切相智亦无增

jiǎn bù kě shuō yì wú suǒ yǒu bù shī bō luó mì duōguǎngshuō nǎi zhì
减。不可说义无所有，布施波罗蜜多广说乃至

yī qiè xiàng zhì yì wú suǒ yǒu rán zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
一切相智亦无所有。然诸菩萨摩诃萨行深般若

bō luó mì duō shí ān zhù bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo bú
波罗蜜多时，安住般若波罗蜜多方便善巧，不

zuò shì niàn wǒ yú bō rě nǎi zhì bù shī bō luó mì duō ruò zēng ruò
作是念：‘我于般若乃至布施波罗蜜多若增若

jiǎn dàn zuò shì niàn wéi yǒu míng xiǎng wéi wéi bō rě nǎi zhì bù shī
减。’但作是念：‘唯有名想谓为般若乃至布施

bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō
波罗蜜多。’是菩萨摩诃萨修行布施乃至般若波

luó mì duō shí chí cǐ bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jù xíng zuò
罗蜜多时，持此布施乃至般若波罗蜜多俱行作

yì bìng yī cǐ qǐ xīn jí shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí
意，并依此起心及善根，与诸有情平等共有回

xiàng wú shàng zhèngděng pú tí rú fó wú shàng zhèngděng pú tí wēi
向无上正等菩提，如佛无上正等菩提微

miào shēn ér qǐ huí xiàng yóu cǐ huí xiàng qiǎo fāng biàn lì zhèng
妙甚深而起回向。由此回向巧方便力，证

dé wú shàng zhèngděng pú tí
得无上正等菩提。”

ěr shí shànxiàn jí bó fó yán hé wèi wú shàng zhèngděng pú
尔时，善现即白佛言：“何谓无上正等菩

tí
提？”

fó gàoshànxiàn zhū fǎ zhēn rú shì wèi wú shàng zhèngděng pú
佛告善现：“诸法真如是谓无上正等菩

tí
提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán hé wèizhū fǎ zhēn rú ér shuō
具寿善现复白佛言：“何谓诸法真如，而说

wéi wú shàngzhèngděng pú tí
为无上正等菩提？”

fó gàoshànxiàn sè yùnnǎi zhì shí yùnzhen rú shì wèi wú shàng
佛告善现：“色蕴乃至识蕴真如是谓无上

zhèngděng pú tí yǎnchù nǎi zhì yì chùzhēn rú shì wèi wú shàngzhèng
正等菩提，眼处乃至意处真如是谓无上正

děng pú tí sè chù nǎi zhì fǎ chùzhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú
等菩提，色处乃至法处真如是谓无上正等菩

tí yǎn jiè nǎi zhì yì jiè zhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú tí
提，眼界乃至意识界真如是谓无上正等菩提，

sè jiè nǎi zhì fǎ jiè zhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú tí yǎn shí
色界乃至法界真如是谓无上正等菩提，眼识

jiè nǎi zhì yì shí jiè zhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú tí yǎnchù
界乃至意识界真如是谓无上正等菩提，眼触

nǎi zhì yì chùzhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú tí yǎnchù wéiyuán
乃至意触真如是谓无上正等菩提，眼触为缘

suǒ shēngzhū shòu nǎi zhì yì chù wéiyuán suǒ shēngzhū shòuzhēn rú shì wèi
所生诸受乃至意触为缘所生诸受真如是谓

wú shàngzhèngděng pú tí dì jiè nǎi zhì shí jiè zhēn rú shì wèi wú
无上正等菩提，地界乃至识界真如是谓无

shàngzhèngděng pú tí yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuánzhēn rú shì wèi
上正等菩提，因缘乃至增上缘真如是谓

wú shàngzhèngděng pú tí wú míng nǎi zhì lǎo sǐ zhēn rú shì wèi wú
无上正等菩提，无明乃至老死真如是谓无

shàngzhèngděng pú tí bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì
上正等菩提，布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜

duō zhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú tí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì
多真如是谓无上正等菩提，内空乃至无性自

xìng kōng zhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú tí kǔ jí miè
性空真如是谓无上正等菩提，苦、集、灭、

dào shèng dì zhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú tí sì niàn zhù nǎi
道圣谛真如是谓无上正等菩提，四念住乃

zhì bā shèng dào zhī zhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú tí sì jìng
至八圣道支真如是谓无上正等菩提，四静

lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng zhēn rú shì wèi wú shàngzhèngděng pú
虑、四无量、四无色定真如是谓无上正等菩

tí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng
提，空、无相、无愿解脱门真如是谓无上正

děng pú tí bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng
等菩提，八解脱乃至十遍处真如是谓无上正

děng pú tí jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng
等菩提，净观地乃至如来地真如是谓无上正

děng pú tí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng
等菩提，极喜地乃至法云地真如是谓无上正

děng pú tí tuó luó ní mén sān mó dì mén zhēn rú shì wèi wú shàng
等菩提，陀罗尼门、三摩地门真如是谓无上

zhèng děng pú tí wǔ yǎn liù shén tōng zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng
正等菩提，五眼、六神通真如是谓无上正

děng pú tí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ zhēn rú shì wèi
等菩提，如来十力乃至十八佛不共法真如是谓

wú shàng zhèng děng pú tí dà cí dà bēi dà xǐ dà shě zhēn
无上正等菩提，大慈、大悲、大喜、大舍真

rú shì wèi wú shàng zhèng děng pú tí sān shí èr xiàng bā shí suí hǎo
如是谓无上正等菩提，三十二相、八十随好

zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng děng pú tí wú wàng shī fǎ héng zhù shě
真如是谓无上正等菩提，无忘失法、恒住舍

xìng zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng děng pú tí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué
性真如是谓无上正等菩提，预流果乃至独觉

pú tí zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng děng pú tí yī qiè zhì dào xiàng
菩提真如是谓无上正等菩提，一切智、道相

zhì yī qiè xiàng zhì zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng děng pú tí shēng sǐ
智、一切相智真如是谓无上正等菩提，生死、

niè pán zhēn rú shì wèi wú shàng zhèng děng pú tí
涅槃真如是谓无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī zhū fǎ zhēn rú wú zēng jiǎn gù zhū fó wú
“善现当知！诸法真如无增减故诸佛无

shàng zhèng děng pú tí yì wú zēng jiǎn shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó
上正等菩提亦无增减。善现当知！诸菩萨摩

hē sà cháng bù yuǎn lí shēn shēn bō rě bō luó mì duō héng yào ān zhù
诃萨常不远离甚深般若波罗蜜多，恒乐安住

zhū fǎ zhēn rú dōu bú jiàn fǎ yǒu zēng yǒu jiǎn yóu cǐ yīn yuán bù kě
诸法真如，都不见法有增有减。由此因缘不可

shuō yì wú zēng wú jiǎn bù shī bō luó mì duō guǎng shuō nǎi zhì yī qiè
说义无增无减，布施波罗蜜多广说乃至一切

xiàng zhì yì bù zēngjiǎn bù kě shuō yì wú suǒ yǒu bù shī bō luó mì
相智亦不³⁶增减。不可说义无所有，布施波罗蜜
duō guǎng shuō nǎi zhì yì qiè xiàng zhì yì wú suǒ yǒu rú shì shàn xiàn
多广说乃至一切相智亦无所有。如是，善现，
zhū pú sà mó hē sà yī zhǐ wú zēngjiǎn wú suǒ yǒu wéi fāng biàn xíng
诸菩萨摩诃萨依止无增减、无所有为方便，行
shēn bō rě bō luó mì duō yóu cǐ wéi mén jí zhū gōng dé zhì yuán mǎn
深般若波罗蜜多，由此为门，集诸功德至圆满
wèi biàn zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
位，便证无上正等菩提。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán shì pú sà mó hē sà wéi chū xīn
具寿善现复白佛言：“是菩萨摩诃萨为初心

qǐ néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wéi hòu xīn qǐ néng zhèng wú
起能证无上正等菩提，为后心起能证无
shàng zhèng děng pú tí shì zūn shì pú sà mó hē sà ruò chū xīn qǐ
上正等菩提？世尊！是菩萨摩诃萨若初心起
néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí chū xīn qǐ shí hòu xīn wèi qǐ wú
能证无上正等菩提，初心起时后心未起，无
hé hé yì ruò hòu xīn qǐ néng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí hòu xīn
和合义。若后心起能证无上正等菩提，后心
qǐ shí qián xīn yǐ miè wú hé hé yì rú shì qián hòu xīn xīn suǒ fǎ
起时前心已灭，无和合义。如是前后心、心所法，
jìn tuì tuī zhēng wú hé hé yì rú hé kě dé jī jí shàng gēn ruò zhū
进退推征无和合义，如何可得积集善根？若诸
shàng gēn bù kě jī jí yún hé pú sà shàng gēn yuán mǎn zhèng dé wú
善根不可积集，云何菩萨善根圆满，证得无
shàng zhèng děng pú tí
上正等菩提？”

fó gào shàn xiàn wú dāng wèi rǔ lüè shuō pì yù lìng rǔ yú yì
佛告善现：“吾当为汝略说譬喻，令汝于义

yì dé jiě liǎo zhū yǒu zhì zhě yú suǒ shuō yì wén qí pì yù biàn dé wù
易得解了，诸有智者于所说义闻其譬喻便得悟
jiě shàn xiàn yú yì yún hé rú rán dēng shí wéi chū yàn néng jiāo
解。善现，于意云何？如然灯时，为初焰能焦
zhù wéi hòu yàn néng jiāo zhù
炷？为后焰能焦炷？”

³⁶ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：不

shànxiàn dá yán rú wǒ yì jiě fēi chūyànnéngjiāo zhù yì
善现答言：“如我意解，非初焰能焦炷，亦

bù lí chūyàn fēi hòuyànnéngjiāo zhù yì bù lí hòuyàn
不离初焰；非后焰能焦炷，亦不离后焰。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé zhù wéijiāo fǒu
佛告善现：“于意云何？炷为焦不？”

shànxiàn dá yán shì jiānxiànjiàn qí zhù shí jiāo
善现答言：“世间现见其炷实焦。”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí yì fù rú shì fēi chū xīn qǐ
多，证得无上正等菩提亦复如是，非初心起

néngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí yì bù lí chū xīn fēi hòu xīn qǐ
能证无上正等菩提，亦不离初心；非后心起

néngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí yì bù lí hòu xīn ér zhū pú sà
能证无上正等菩提，亦不离后心，而诸菩萨

mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō lìng zhū shàngēnshēngzhǎng yuán
摩诃萨行深般若波罗蜜多，令诸善根生长圆

mǎn zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
满，证得无上正等菩提。

fù cì shànxiàn zhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xíng
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨从初发心行

shēn bō rě bō luó mì duō zhì zuì hòu xīn shí dì yuánmǎn biànzhèng wú
深般若波罗蜜多，至最后心十地圆满，便证无

shàngzhèngděng pú tí
上正等菩提。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xiū xué
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨修学

hé děng shí dì yuánmǎn biànzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
何等十地圆满，便证无上正等菩提？”

fó gàoshànxiàn zhū pú sà mó hē sà xiū jí xǐ dì nǎi zhì fǎ
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨修极喜地乃至法

yún dì lìng qí yuánmǎn biànzhèng wú shàngzhèngděng pú tí yì xué
云地令其圆满，便证无上正等菩提，亦学

jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì lìng qí yuánmǎn biànzhèng wú shàngzhèng
净观地乃至如来地令其圆满，便证无上正

děng pú tí shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà jīng qín xiū xué rú
等菩提。善现当知！诸菩萨摩诃萨精勤修学如

shì shí dì zhì yuánmǎnwèi dé pú tí shí fēi chū xīn qǐ néngzhèng wú
是十地至圆满位，得菩提时，非初心起能证无
shàngzhèngděng pú tí yì bù lí chū xīn fēi hòu xīn qǐ néngzhèng wú
上正等菩提，亦不离初心；非后心起能证无
shàngzhèngděng pú tí yì bù lí hòu xīn ér zhū pú sà mó hē sà
上正等菩提，亦不离后心，而诸菩萨摩诃萨，
jīng qín xiū xué rú shì shí dì zhì yuánmǎnwèi biànzhèng wú shàngzhèng
精勤修学如是十地至圆满位，便证无上正
děng pú tí
等菩提。”

jù shòushànxiàn jí bó fó yán rú lái suǒshuōyuán qǐ lǐ qù
具寿善现即白佛言：“如来所说缘起理趣，
zuì wēiwēimiào jí wéishènsēn wèizhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě
最为微妙极为甚深，谓诸菩萨摩诃萨行深般若
bō luó mì duō yǐ wú suǒ dé ér wéifāngbiàn xiū xué shí dì dé pú tí
波罗蜜多，以无所得而为方便修学十地，得菩提
shí fēi chū xīn qǐ néngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí yì bù lí chū
时，非初心起能证无上正等菩提，亦不离初
xīn fēi hòu xīn qǐ néngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí yì bù lí hòu
心；非后心起能证无上正等菩提，亦不离后
xīn ér zhū pú sà mó hē sà cóngchū fā xīn xíngshēn bō rě bō luó mì
心，而诸菩萨摩诃萨从初发心行深般若波罗蜜
duō zhì zuì hòu xīn shí dì yuánmǎn biànzhèng wú shàngzhèngděng pú
多，至最后心十地圆满，便证无上正等菩
tí
提。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé ruò xīn miè yǐ gèng kě
佛告善现：“于意云何？若心灭已，更可
shēng fǒu
生不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn shì xīn yǐ miè bù kě
善现答言：“不也！世尊！是心已灭，不可
gèngshēng
更生。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé ruò xīn yǐ shēng yǒumiè fǎ
佛告善现：“于意云何？若心已生，有灭法
fǒu
不？”

shànxiàn dá yán rú shì shì zūn ruò xīn yǐ shēngdìngyǒumiè
善现答言：“如是！世尊！若心已生 定有灭

fǎ
法。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé yǒumiè fǎ xīn fēi dāngmiè
佛告善现：“于意云何？有灭法心，非当灭

fǒu
不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn yǒumiè fǎ xīn jué dìngdāng
善现答言：“不也！世尊！有灭法心决定当

miè
灭。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé xīn zhù wéi rú xīn zhēn rú
佛告善现：“于意云何？心住为如心真如

fǒu
不？”

shànxiàn dá yán rú shì shì zūn rú xīn zhēn rú xīn zhù yì
善现答言：“如是！世尊！如心真如心住亦

ěr
尔。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé ruò xīn zhù rú zhēn rú shì
佛告善现：“于意云何？若心住如真如，是

xīn wéi rú zhēn rú shí jì xìngchángzhù fǒu
心为如真如、实际性常住不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn shì xīn fēi rú zhēn rú
善现答言：“不也！世尊！是心非如真如、

shí jì qí xìngchángzhù
实际其性常住。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé zhū fǎ zhēn rú jí shènsēn
佛告善现：“于意云何？诸法真如极甚深

fǒu
不？”

shànxiàn dá yán rú shì shì zūn zhū fǎ zhēn rú jí wéishēn
善现答言：“如是！世尊！诸法真如极为甚

shēn
深。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé jí zhēn rú shì xīn fǒu
佛告善现：“于意云何？即真如是心不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé lí zhēn rú yǒu xīn fǒu
佛告善现：“于意云何？离真如有心不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé jí xīn shì zhēn rú fǒu
佛告善现：“于意云何？即心是真如不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé lí xīn yǒuzhēn rú fǒu
佛告善现：“于意云何？离心有真如不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé zhēn rú wéinéngjiànzhēn rú
佛告善现：“于意云何？真如为能见真如

fǒu
不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé ruò pú sà mó hē sà néng
佛告善现：“于意云何？若菩萨摩诃萨能

rú shì xíng shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō fǒu
如是行，是行深般若波罗蜜多不？”

shànxiàn dá yán rú shì shì zūn ruò pú sà mó hē sà néng
善现答言：“如是！世尊！若菩萨摩诃萨能

rú shì xíng shì xíngshēn bō rě bō luó mì duō
如是行，是行深般若波罗蜜多。”

fó gàoshànxiàn yú yì yún hé ruò pú sà mó hē sà néng
佛告善现：“于意云何？若菩萨摩诃萨能

rú shì xíng wéixíng hé chù
如是行，为行何处？”

shànxiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng dōu wú
善现答言：“若菩萨摩诃萨能如是行，都无

xíngchù suǒ yǐ zhě hé ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
行处。所以者何？若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō zhù zhēn rú zhōng wú xīn xiànxíng wú xiànxíngchù hé yǐ gù
蜜多住真如中，无心现行，无现行处。何以故？

ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō zhù zhēn rú zhōng
若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多住真如中，
dōu wú xiànxíng xiànxíng shí chù xiànxíngzhě gù
都无现行、现行时处、现行者故。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò pú sà mó hē sà xíngshēn
佛告善现：“于意云何？若菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí wéi hé suǒ xíng
般若波罗蜜多时，为何所行？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
善现答言：“若菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí xíngshèng yì dì cǐ zhōng èr zhǒng xiànxíng wú gù
多时，行胜义谛，此中二种现行无故。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé ruò pú sà mó hē sà xíngshēn
佛告善现：“于意云何？若菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí suī bù qǔ xiàng ér xíng xiàng fǒu
般若波罗蜜多时，虽不取相而行相不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé shì pú sà mó hē sà xíngshēn
佛告善现：“于意云何？是菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí xíngshèng yì dì zhōng wéi pò xiàng fǒu
般若波罗蜜多时，行胜义谛中为破相不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé shì pú sà mó hē sà xíngshēn
佛告善现：“于意云何？是菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí xíngshèng yì dì zhōng pò xiàng xiǎng fǒu
般若波罗蜜多时，行胜义谛中破相想不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜
duō shí yún hé bù pò xiàng yì bú pò xiàng xiǎng
多时，云何不破相亦不破相想？”

shàn xiàn dá yán shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
善现答言：“是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí bú zuò shì niàn wǒ dāng pò xiàng jí pò xiàng xiǎng yì
多时，不作是念：‘我当破相及破相想。’亦

bú zuò shì niàn wǒ dāng pò wú xiàng jí pò wú xiàngxiǎng suǒ yǐ
不作是念：‘我当破无相及破无相想。’所以

zhě hé yú yī qiè zhǒng wú fēn bié gù
者何？于一切种无分别故。

fù cì shì zūn shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，世尊！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō suī néng rú shì lí zhū fēn bié ér wèiyuánmǎn rú lái shí lì
蜜多，虽能如是离诸分别，而未圆满如来十力、

sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà xǐ dà shě
四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大喜、大舍

jī shí bā fó bú gòng fǎ děng wú liàng wú biānshèng gōng dé gù wèi dé
及十八佛不共法等无量无边胜功德故，未得

wú shàngzhèngděng pú tí
无上正等菩提。

fù cì shì zūn shì pú sà mó hē sà chéng jiù zuì shèngfāng
“复次，世尊！是菩萨摩诃萨成就最胜方

biànshànqiǎo yóu cǐ zuì shèngfāngbiànshànqiǎo yú yī qiè fǎ bù qǔ
便善巧，由此最胜方便善巧，于一切法不取

bú pò hé yǐ gù shì pú sà mó hē sà liǎo yī qiè fǎ zì xiàngkōng
不破。何以故？是菩萨摩诃萨了一切法自相空

gù
故。

fù cì shì zūn shì pú sà mó hē sà zhù yī qiè fǎ zì xiàng
“复次，世尊！是菩萨摩诃萨住一切法自相

kōngzhōng wèi yù chéngshú zhū yǒuqíng gù rù sānděng chí yòng sānděng
空中，为欲成熟诸有情故入三等持，用三等

chí fāngbiànchéngshú zhū yǒuqíng lèi
持方便成熟诸有情类。”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。”

ěr shí shànxiàn jí bó fó yán shì pú sà mó hē sà yún hé
尔时，善现即白佛言：“是菩萨摩诃萨云何

rù cǐ sānzhǒngděng chí fāngbiànchéngshú zhū yǒuqíng lèi
入此三种等持，方便成熟诸有情类？”

fó gào shànxiàn shì pú sà mó hē sà zhù kōngděng chí jiàn zhū
佛告善现：“是菩萨摩诃萨住空等持，见诸

yǒuqíng xū wàngfēn bié wǒ wǒ suǒzhě yǐ fāngbiàn lì jiào lìng ān zhù
有情虚妄分别我、我所者，以方便力教令安住

kōng sān mó dì shì pú sà mó hē sà zhù wú xiāngděng chí jiàn zhū yǒu
空三摩地。是菩萨摩诃萨住无相等持，见诸有
qíng xū wàng fēn bié zhū fǎ xiàng zhě yǐ fāng biàn lì jiào lìng ān zhù wú
情虚妄分别诸法相者，以方便力教令安住无
xiàng sān mó dì shì pú sà mó hē sà zhù wú yuàn děng chí jiàn zhū yǒu
相三摩地。是菩萨摩诃萨住无愿等持，见诸有
qíng xū wàng fēn bié duō yuàn yào zhě yǐ fāng biàn lì jiào lìng ān zhù wú
情虚妄分别多愿乐者，以方便力教令安住无
yuàn sān mó dì shàn xiàn shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
愿三摩地。善现，是菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō rú shì shàn qiǎo rù sān děng chí fāng biàn chéng shú zhū yǒu qíng
蜜多，如是善巧入三等持，方便成熟诸有情
lèi lìng suǒ suí yí huò dà ráo yì
类，令所随宜获大饶益。”

ěr shí shè lì zǐ wèn jù shòu shàn xiàn yán ruò pú sà mó hē
尔时，舍利子问具寿善现言：“若菩萨摩诃
sà mèng zhōng rù cǐ sān zhǒng děng chí yú shēn bō rě bō luó mì duō
萨梦中入此三种等持，于深般若波罗蜜多
yǒu zēng yì fǒu
有增益不？”

shàn xiàn dá yán ruò pú sà mó hē sà jué shí rù cǐ sān zhǒng
善现答言：“若菩萨摩诃萨觉时入此三
děng chí yú shēn bō rě bō luó mì duō yǒu zēng yì zhě bǐ mèng zhōng
等持，于深般若波罗蜜多有增益者，彼梦中
rù yì yǒu zēng yì suǒ yǐ zhě hé jué yǔ mèng zhōng wú chā bié gù
入亦有增益。所以者何？觉与梦中无差别故。
shè lì zǐ ruò pú sà mó hē sà jué shí xiū xíng shēn bō rě bō luó
舍利子，若菩萨摩诃萨觉时修行甚深般若波罗
mì duō jì míng xiū xí shēn bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó
蜜多，既名修习甚深般若波罗蜜多，是菩萨摩
hē sà mèng zhōng xiū xíng shēn bō rě bō luó mì duō yì míng xiū xí
诃萨梦中修行甚深般若波罗蜜多，亦名修习
shēn bō rě bō luó mì duō sān zhǒng děng chí yú shēn bō rě bō luó
甚深般若波罗蜜多。三种等持于深般若波罗
mì duō néng wéi zēng yì yì yīng rú shì
蜜多能为增益，亦应如是。”

shí shè lì zǐ wèn shàn xiàn yán zhū pú sà mó hē sà mèng
时，舍利子问善现言：“诸菩萨摩诃萨梦

zhōngzào yè wéiyōuzēng yì huòsǔnjiǎnfǒu fóshuōzhūfǎxūwàng
中 造业，为有增益或损减不？佛说诸法虚妄
bùshí rú mèngsuǒzào yúnhé bǐ yè néngyōuzēng yì huò fù sǔnjiǎn
不实如梦所造，云何彼业能有增益或复损减。
suǒ yǐ zhě hé fēi yú mèngzhōngsuǒzào zhū yè néngyōuzēng yì huò
所以者何？非于梦中所造诸业能有增益或
néngsǔnjiǎn yào zhì jué shí yì xiǎngfēn bié mèngzhōngsuǒzào nǎi yǒu
能损减，要至觉时忆想分别梦中所造，乃有
zēng yì huò yǒu sǔnjiǎn
增益或有损减。”

shànxiàndá yán zhūyǒujué shí duàn tā mìng yǐ hòu yú mèng
善现答言：“诸有觉时断他命已，后于梦
zhōng yì xiǎngfēn bié shēn zì qìngkuài huò fù yǒurén mèng duàn tā mìng
中忆想分别深自庆快；或复有人梦断他命，
wèi zài jué shí shēng dà huān xǐ rú shì èr yè yú yì yún hé
谓在觉时生大欢喜，如是二业于意云何？”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán wú suǒyuán shì ruò sī ruò
时，舍利子问善现言：“无所缘事，若思若
yè jù bù dé shēng yào yǒusuǒyuán sī yè fāng qǐ mèngzhōng sī yè
业俱不得生，要有所缘思业方起，梦中思业
yuán hé ér shēng
缘何而生？”

shànxiàndá yán rú shì rú shì ruò mèng ruò jué wú suǒ
善现答言：“如是！如是！若梦、若觉无所
yuán shì sī yè bù shēng yào yǒusuǒyuán sī yè fāng qǐ hé yǐ gù
缘事思业不生，要有所缘思业方起。何以故？
shè lì zǐ yào yú jiàn wén jué zhī fǎ zhōng yǒu jué huì zhuǎn yóu sī qǐ
舍利子，要于见闻觉知法中有觉慧转，由斯起
rǎn huò fù qǐ jìng ruò wú jiàn wén jué zhī zhū fǎ wú jué huì zhuǎn yì
染或复起净。若无见闻觉知诸法，无觉慧转亦
wú rǎn jìng yóu cǐ gù zhī ruò mèng ruò jué yǒusuǒyuán shì sī yè nǎi
无染净。由此故知若梦、若觉有所缘事思业乃
shēng wú suǒyuán shì sī yè bù qǐ
生，无所缘事思业不起。”

shí shè lì zǐ wènshànxiànyán fóshuō sī yè jiē lí zì xìng
时，舍利子问善现言：“佛说思业皆离自性，
rú hé kě yán ruò sī ruò yè yǒusuǒyuán qǐ wú biàn bù shēng
如何可言若思若业有所缘起，无便不生？”

shànxiàn dá yán suī zhū sī yè jí suǒyuán shì zì xìng jiē kōng
善现答言：“虽诸思业及所缘事自性皆空，
ér yóu zì xīn qǔ xiàng fēn bié gù shuō sī yè yǒu suǒyuán shēng ruò wú
而由自心取相分别，故说思业有所缘生，若无
suǒyuán sī yè bù qǐ
所缘思业不起。”

shí shè lì zǐ wèishànxiànyán ruò pú sà mó hē sà mèng
时，舍利子谓善现言：“若菩萨摩诃萨梦
zhōng xiū xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě
中修行布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若，
chí cǐ shàngēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng
持此善根，与诸有情平等共有回向无上正
děng pú tí shì pú sà mó hē sà wéi shí huí xiàng dà pú tí fǒu
等菩提，是菩萨摩诃萨为实回向大菩提不？”

shànxiàn bào yán cí shì pú sà jiǔ yǐ shòu dé wú shàng pú tí
善现报言：“慈氏菩萨久已受得无上菩提
bú tuì zhuǎn jì yī shēng suǒ xì dìng dāng zuò fó shàn néng chóu dá yī
不退转记，一生所系定当作佛，善能酬答一
qiè nán wèn xiàn zài cǐ huì yí qǐng wèn zhī bǔ chù cí zūn dìng dāng wéi
切难问，现在此会宜请问之，补处慈尊定当为
dá
答。”

shí shè lì zǐ rú shànxiànyán gōng jìng qǐng wèn cí shì pú
时，舍利子如善现言：“恭敬请问慈氏菩
sà
萨。”

shí cí shì pú sà jiē shè lì zǐ yán wèi hé děng míng cí shì
时，慈氏菩萨诘舍利子言：“谓何等名慈氏
néng dá wéi sè yùn yé wéi shòu xiǎng xíng shí yùn yé wéi
能答？为色蕴耶？为受、想、行、识蕴耶？为
sè yùn kōng yé wéi shòu xiǎng xíng shí yùn kōng yé wéi sè yùn
色蕴空耶？为受、想、行、识蕴空耶？为色蕴
zhēn rú yé wéi shòu xiǎng xíng shí yùn zhēn rú yé qiě sè yùn
真如耶？为受、想、行、识蕴真如耶？且色蕴
bù néng dá shòu xiǎng xíng shí yùn yì bù néng dá sè yùn kōng
不能答，受、想、行、识蕴亦不能答；色蕴空
bù néng dá shòu xiǎng xíng shí yùn kōng yì bù néng dá sè yùn
不能答，受、想、行、识蕴空亦不能答；色蕴

zhēn rú bù néng dá shòu xiǎng xíng shí yùnzhen rú yì bù néng
真如不能答，受、想、行、识蕴真如亦不能
dá suǒ yǐ zhě hé wǒ dōu bú jiànyǒu fǎ néng dá yǒu fǎ suǒ dá
答。所以者何？我都不见有法能答、有法所答，
dá chù dá shí jí yóu cǐ dá yì jiē bú jiàn wǒ dōu bú jiànyǒu fǎ néng
答处、答时及由此答亦皆不见，我都不见有法能
jì yǒu fǎ suǒ jì jì chù jì shí jí yóu cǐ jì yì jiē bú jiàn
记、有法所记，记处、记时及由此记亦皆不见。
hé yǐ gù shè lì zǐ yī yī qiè fǎ běnxìng jiē kōng dōu wú suǒ yǒu
何以故？舍利子，以一切法本性皆空，都无所有
wú èr wú bié bì jìng tuī zhēng bù kě dé gù
无二无别，毕竟推征不可得故。”

ěr shí shè lì zǐ fù wèn cí shì pú sà mó hē sà yán rén
尔时，舍利子复问慈氏菩萨摩诃萨言：“仁
zhě suǒ shuō fǎ wéi rú suǒ zhèng fǒu
者所说法为如所证不？”

cí shì pú sà mó hē sà yán wǒ suǒ shuō fǎ fēi rú suǒ zhèng
慈氏菩萨摩诃萨言：“我所说法非如所证。
suǒ yǐ zhě hé wǒ suǒ zhèng fǎ bù kě shuō gù
所以者何？我所证法不可说故。”

ěr shí jù shòu shàn xiàn bái shè lì zǐ yán cí shì pú sà jué
尔时，具寿善现白舍利子言：“慈氏菩萨觉
huì shēnguǎng xiū yī qiè zhǒng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
慧深广，修一切种布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō jiǔ yǐ chéng mǎn yòng wú suǒ dé ér wéi
静虑、般若波罗蜜多久已成满，用无所得而为
fāng biàn yú suǒ wèn nǎn néng rú shì dá
方便，于所问难能如是答。”

ěr shí fó gào shè lì zǐ yán yú yì yún hé rǔ yóu shì fǎ
尔时，佛告舍利子言：“于意云何？汝由是法
chéng ā luó hàn wéi jiàn cǐ fǎ shì kě shuō fǒu
成阿罗汉，为见此法是可说不？”

shè lì zǐ yán fú yě shì zūn
舍利子言：“不也！世尊！”
fó gào shè lì zǐ zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
佛告舍利子：“诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō suǒ zhèng fǎ xìng yì fù rú shì bù kě xuān shuō shè lì zǐ
蜜多，所证法性亦复如是，不可宣说。舍利子，

shì pú sà mó hē sà bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ fǎ yú fó wú shàng
是菩萨摩诃萨不作是念：‘我由此法于佛无上

zhèngděng pú tí yǐ dé shòu jì jīn dé shòu jì dāng dé shòu jì
正等菩提已得受记、今得受记、当得受记。’

bú zuò shì niàn wǒ yóu cǐ fǎ dāngzhèng wú shàngzhèngděng pú tí
不作是念：‘我由此法当证无上正等菩提。’

shè lì zǐ shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō bù shēng
舍利子，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多不生

yí huò wǒ yú wú shàngzhèngděng pú tí wéi dé bù dé dànzuò
疑惑：‘我于无上正等菩提为得不得？’但作

shì niàn wǒ yú wú shàngzhèngděng pú tí jué dìngdāng dé shè lì
是念：‘我于无上正等菩提决定当得。’舍利

zǐ shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō wénshēn fǎ
子，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多闻甚深法，

bù jīng bù kǒng bú bù bú wèi bù chén bú mò yú dé
不惊、不恐、不怖、不畏、不沉、不没，于得

wú shàngzhèngděng pú tí yì wú bù wèi jué dìng zì zhī wǒ dāngzhèng
无上正等菩提亦无怖畏，决定自知：我当证

dé suǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒu qíng
得所求无上正等菩提，转妙法轮度有情

zhòng
众。”

ěr shí fó gào jù shòushànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng
尔时，佛告具寿善现：“有菩萨摩诃萨修行

bù shī bō luó mì duō jiànzhū yǒuqíng jī kě suǒ bī yī fú bì huài
布施波罗蜜多，见诸有情饥渴所逼，衣服弊坏，

wò jù fá shǎo suǒ yù zī cái jiē bù rú yì jiàn cǐ shì yǐ zuò shì
卧具乏少，所欲资财皆不如意。见此事已，作是

sī wéi wǒ dāng yún hé jì bá rú shì zhū yǒuqíng lèi lìng lí qiāntān
思惟：‘我当云何济拔如是诸有情类，令离慳贪，

zī yuán wú fá jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín wú
资缘无乏？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无

suǒ gù liàn xiū xíng bù shī bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng
所顾恋，修行布施波罗蜜多，成熟有情、严净

fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ fó tǔ
佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，我佛土

zhōng dé wú rú shì zī jù fá shǎo zhū yǒuqíng lèi yī qiè jiē rú liù yù
中得无如是资具乏少诸有情类，一切皆如六欲

tiānzhòngshòuyòngzhǒngzhǒngshàngmiào lè jù ér yú qí zhōng wú suǒ
天众受用种种上妙乐具，而于其中无所
rǎnzhuó shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ bù shī bō luó
染著。’善现当知！是菩萨摩诃萨由此布施波罗
mì duō jí dé yuánmǎn jìn zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
蜜多疾得圆满，近证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng jìng jiè bō luó
“复次，善现，有菩萨摩诃萨修行净戒波罗

mì duō jiàn zhū yǒuqíng fán nǎo chì shèng gēngxiāngshā hài nǎi zhì xié jiàn
蜜多，见诸有情烦恼炽盛，更相杀害乃至邪见，
yóu cǐ yīn yuán duǎnshòuduōbìng yánróngqiáo cuì wú yǒuwēi dé zī cái
由此因缘短寿多病，颜容顛頽无有威德，资财
kuì fá shēng xià jiàn jiā zhī tǐ quējiǎnzhòng shì bǐ huì jiàn cǐ shì yǐ
匮乏生下贱家，支体缺减众事鄙秽。见此事已，
zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé jì bá rú shì zhū yǒuqíng lèi lìng qí
作是思惟：‘我当云何济拔如是诸有情类，令其
yuǎn lí zhū è yè guǒ jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng
远离诸恶业果？’既思惟已作是愿言：‘我当精
qín wú suǒ gù liàn xiū xíng jìng jiè bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng
勤无所顾恋，修行净戒波罗蜜多，成熟有情、
yán jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ
严净佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，我
fó tǔ zhōng dé wú rú shì zhòng è yè guǒ yī qiè yǒuqíng jiē xíng shí
佛土中得无如是众恶业果，一切有情皆行十
shàn shòuchángshòuděngzhūshèngguǒbào shànxiàndāng zhī shì pú
善，受长寿等诸胜果报。’善现当知！是菩
sà mó hē sà yóu cǐ jìng jiè bō luó mì duō jí dé yuánmǎn jìn zhèng
萨摩诃萨由此净戒波罗蜜多，疾得圆满近证
wú shàngzhèngděng pú tí
无上正等菩提。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng ān rěn bō luó
“复次，善现，有菩萨摩诃萨修行安忍波罗

mì duō jiàn zhū yǒuqíng gēngxiāng fèn huì kǒu chū máo³⁷ zǎn huǐ mà líng
蜜多，见诸有情更相忿恚，口出矛³⁷ 攒毁骂陵

³⁷ 大正藏：鈔；永乐北藏及龙藏：矛

³⁸ rǔ yǐ dāozhàng dēng hù xiāngcán hài nǎi zhì duàn mìng è xīn bù
辱，以刀杖³⁹等互相残害，乃至断命恶心不
shě jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé jì bá rú shì zhū
舍。见此事已作是思惟：‘我当云何济拔如是诸
yǒu qíng lèi lìng qí yuǎn lí rú shì zhū è jì sī wéi yǐ zuò shì
有情类，令其远离如是诸恶？’既思惟已作是
yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng ān rěn bō luó mì duō
愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行安忍波罗蜜多，
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí zhèng wú shàng
成熟有情、严净佛土，令速圆满疾证无上
zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì fán nǎo è yè zhū yǒu
正等菩提，我佛土中得无如是烦恼恶业诸有
qíng lèi yī qiè yǒu qíng zhǎn zhuǎn xiāng shì rú fù rú mǔ qīn yǒu juàn
情类，一切有情展转相视如父如母，亲友眷
shǔ bù xiāng guāi wéi cí xīn xiāng xiàng hù wéi lì lè shàn xiàn dāng
属，不相乖违，慈心相向互为利乐。’善现当
zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ ān rěn bō luó mì duō jí dé yuán mǎn
知！是菩萨摩訶萨由此安忍波罗蜜多疾得圆满，
jìn zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
近证无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng jīng jìn bō luó
“复次，善现，有菩萨摩訶萨修行精进波罗

mì duō jiàn zhū yǒu qíng lǎn duò xiè dài bù qín jīng jìn qì shě sān shèng
蜜多，见诸有情懒惰懈怠，不勤精进，舍弃三乘，
yì bù xiū xíng rén tiān shàn yè jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ
亦不修行人、天善业。见此事已，作是思惟：‘我
dāng yún hé jì bá rú shì zhū yǒu qíng lèi lìng qí yuǎn lí lǎn duò xiè
当云何济拔如是诸有情类，令其远离懒惰懈
dài jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù
怠？’既思惟已，作是愿言：‘我当精勤无所顾
liàn xiū xíng jīng jìn bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
恋，修行精进波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，
lìng sù yuán mǎn jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé
令速圆满疾证无上正等菩提，我佛土中得
wú rú shì lǎn duò xiè dài zhū yǒu qíng lèi yī qiè yǒu qíng jīng jìn yǒng měng
无如是懒惰懈怠诸有情类，一切有情精进勇猛，

³⁸ 大正藏：凌；永乐北藏及龙藏：陵

³⁹ 大正藏：仗；永乐北藏及龙藏：杖

qín xiū shàn qù jí sānshèng yīn shēngtiān rénzhōng sù zhèng jiě tuō
勤修善趣及三乘因，生天、人中速证解脱。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ jīng jìn bō luó mì duō jí
善现当知！是菩萨摩诃萨由此精进波罗蜜多疾

dé yuánmǎn jìn zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
得圆满，近证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng jìng lǜ bō luó
“复次，善现，有菩萨摩诃萨修行静虑波罗

mì duō jiàn zhū yǒuqíng wǔ gài suǒ fù yuǎn lí jìng lǜ wú liàng
蜜多，见诸有情，五盖所覆，远离静虑、无量、

wú sè sānlùanfàng yì bú xiū zhūshàn jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi
无色，散乱放逸不修诸善。见此事已，作是思惟：

wǒ dāng yún hé jì bá rú shì zhū yǒuqíng lèi lìng qí yuǎn lí zhū gài
‘我当云何济拔如是诸有情类，令其远离诸盖

sǎndòng jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín wú suǒ
散动？’既思惟已，作是愿言：‘我当精勤无所

gù liàn xiū xíng jìng lǜ bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng fó
顾恋，修行静虑波罗蜜多，成熟有情、严净佛

tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ fó tǔ
土，令速圆满疾证无上正等菩提，我佛土

zhōng dé wú rú shì wǔ gài sāndòng zhū yǒuqíng lèi yī qiè yǒuqíng zì
中得无如是五盖散动诸有情类，一切有情自

zài rù chū jìng lǜ wú liàng wú sè shèngdìng shànxiàndāng zhī
在入出静虑、无量、无色胜定。’善现当知！

shì pú sà mó hē sà yóu cǐ jìng lǜ bō luó mì duō jí dé yuánmǎn jìn
是菩萨摩诃萨由此静虑波罗蜜多疾得圆满，近

zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū xíng bō rě bō luó
“复次，善现，有菩萨摩诃萨修行般若波罗

mì duō jiàn zhū yǒuqíng yú chī è huì yú shì chū shì zhèngjiàn jù
蜜多，见诸有情愚痴恶慧，于世、出世正见俱

shī bō wú shàn è yè jí yè guǒ zhí duàn zhí cháng zhí yī
失，拨无善恶业及业果，执断、执常、执一、

zhí yì jù bú jù děngzhǒngzhǒng xié fǎ jiàn cǐ shì yǐ zuò shì
执异、俱、不俱等种种邪法。见此事已，作是

sī wéi wǒ dāng yún hé jì bá rú shì zhū yǒuqíng lèi lìng qí yuǎn lí
思惟：‘我当云何济拔如是诸有情类，令其远离

è jiàn xié zhí jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín
恶见邪执？’既思惟已，作是愿言：‘我当精勤
wú suǒ gù liàn xiū xíng bō rě bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán
无所顾恋，修行般若波罗蜜多，成熟有情、严
jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ fó
净佛土，令速圆满疾证无上正等菩提，我佛
tǔ zhōng dé wú rú shì è xíng xié zhí zhū yǒuqíng lèi yī qiè yǒuqíng
土中得无如是恶行邪执诸有情类，一切有情
chéng jiù zhèngjiàn zhǒngzhǒng miào huì jù zú zhuāngyán shànxiàn
成就正见，种种妙慧具足庄严。’善现
dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ bō rě bō luó mì duō jí dé yuán
当知！是菩萨摩诃萨由此般若波罗蜜多疾得圆
mǎn jìn zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
满，近证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng sān jù chā bié yī zhèngdìng jù èr
罗蜜多，见诸有情三聚差别：一、正定聚。二、
xié dìng jù sān bú dìng jù jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ
邪定聚。三、不定聚。见此事已，作是思惟：‘我
dāng yún hé fāngbiàn jì bá zhū yǒuqíng lèi lìng lí xié dìng jí bú dìng
当云何方便济拔诸有情类，令离邪定及不定
jù jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù
聚？’既思惟已，作是愿言：‘我当精勤无所顾
liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ
恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，
lìng sù yuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng dé wú
令速圆满疾能证得一切智智，我佛土中得无
xié dìng jí bú dìng jù zhū yǒuqíng lèi yì wú rú shì èr jù míngshēng
邪定及不定聚诸有情类，亦无如是二聚名声，
yī qiè yǒuqíng jiē zhù zhèngdìng shànxiàn dāng zhī shì pú sà mó hē
一切有情皆住正定。’善现当知！是菩萨摩诃
sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuánmǎn jìn néngzhèng dé yī
萨由此六种波罗蜜多，疾得圆满近能证得一
qiè zhì zhì
切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng duò sān è qù shòu zhǒng zhǒng kǔ suǒ wèi dì
罗蜜多，见诸有情堕三恶趣受种种苦，所谓地
yù páng shēng guǐ jiè jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng
狱、傍生、鬼界。见此事已，作是思惟：‘我当
yún hé fāng biàn jì bá lìng qí yǒng lí sān è qù kǔ jì sī wéi
云何方便济拔，令其永离三恶趣苦？’既思惟
yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng
已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种
bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn
波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆满，
jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng dé wú dì yù páng
疾能证得一切智智，我佛土中得无地狱、傍
shēng guǐ jiè yì wú rú shì è qù míng shēng yī qiè yǒu qíng jiē shàn
生、鬼界，亦无如是恶趣名声，一切有情皆善
qù shè shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō
趣摄。’善现当知！是菩萨摩诃萨由此六种波
luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
罗蜜多疾得圆满，近能证得一切智智。

大般若波罗蜜多经卷第五百一十六

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi yī shí qī
大般若波罗蜜多经卷第五百一十七

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn kōng xiàng pǐn dì èr shí yī zhī sān
第三分空相品第二十一之三

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng yóu è yè zhàng suǒ jū dà dì gāo xià bù
罗蜜多，见诸有情由恶业障，所居大地高下不
píng duī⁴⁰ fù gōu kēng huì cǎo zhū wù dú cì jīng jí bú jìng chōng
平，堆⁴⁰阜沟坑，秽草株机，毒刺荆棘，不净充
mǎn jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá
满。见此事已，作是思惟：‘我当云何方便济拔
zhū yǒu qíng lèi lìng yǒng miè chú zhū è yè zhàng suǒ jū zhī chù dì píng
诸有情类，令永灭除诸恶业障，所居之处地平
rú zhǎng wú zhū huì cǎo zhū wù děng shì jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn
如掌，无诸秽草株机等事？’既思惟已作是愿
yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō
言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，
chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī
成熟有情、严净佛土，令速圆满疾能证得一
qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì zhū zá huì yè suǒ gǎn dà dì
切智智，我佛土中得无如是诸杂秽业，所感大地
yǒu qíng jū chù qí dì píng tǎn yuán lín chí zhǎo zhū miào xiāng huā
有情居处其地平坦，园林、池沼、诸妙香华
jiàn zá zhuāng yán shèn kě ài yào shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē
间杂庄严甚可爱乐。’善现当知！是菩萨摩诃
sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī
萨由此六种波罗蜜多，疾得圆满近能证得一
qiè zhì zhì
切智智。

⁴⁰ 大正藏：堆；永乐北藏及龙藏：堆

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng bó fú dé gù suǒ jū dà dì wú zhū zhēn bǎo
罗蜜多，见诸有情薄福德故，所居大地无诸珍宝，

wéi yǒu zhǒng zhǒng tǔ shí wǎ lì jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ
唯有种种土石瓦砾。见此事已，作是思惟：‘我

dāng yún hé jì bá rú shì duō zuì shǎo fú zhū yǒu qíng lèi lìng suǒ jū chù
当云何济拔如是多罪少福诸有情类，令所居处

fēng rǎo zhēn bǎo jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín
丰饶珍宝？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤

wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán
无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严

jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ
净佛土，令速圆满疾能证得一切智智，我佛土

zhōng dé wú rú shì duō zuì shǎo fú zhū yǒu qíng lèi jīn shā bù dì chù
中得无如是多罪少福诸有情类，金沙布地，处

chù jiē yǒu fèi liú lí dēng zhòng miào zhēn qí suī héng shòu yòng ér wú
处皆有吠琉璃等众妙珍奇，虽恒受用而无

rǎn zhuó shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō
染著。’善现当知！是菩萨摩诃萨由此六种波

luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
罗蜜多，疾得圆满近能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng duō suǒ shè shòu shēn shēng ài zhuó fā qǐ
罗蜜多，见诸有情多所摄受深生爱著，发起

zhǒng zhǒng è bú shàn yè jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng
种种恶不善业。见此事已，作是思惟：‘我当

yún hé jì bá rú shì duō suǒ shè shòu shēn shēng ài zhuó zhū yǒu qíng lèi
云何济拔如是多所摄受、深生爱著诸有情类，

lìng qí yǒng lí shè shòu ài zhuó jí suǒ fā qǐ zhū bú shàn yè jì sī
令其永离摄受爱著及所发起诸不善业？’既思

wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù
惟已，作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六

zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán
种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆

mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì duō
满疾能证得一切智智，我佛土中得无如是多

suǒ shè shòu shēn shēng ài zhuó zào zhū è yè zhū yǒu qíng lèi yī qiè yǒu
所摄受深生爱著造诸恶业诸有情类，一切有

qíng yú sè shēng děng wú suǒ shè shòu yú zhū zī jù bù shēng ài zhuó
情于色声等无所摄受，于诸资具不生爱著。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō
善现当知！是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，

jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
疾得圆满近能证得一切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng yǒu sì sè lèi guì jiàn chā bié wèi chà dì lì
罗蜜多，见诸有情有四色类贵贱差别，谓刹帝力

zhì shù dá luó jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn
至戍达罗。见此事已作是思惟：‘我当云何方便

jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng wú rú shì guì jiàn chā bié jì sī wéi yǐ
济拔诸有情类，令无如是贵贱差别？’既思惟已

zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō
作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种波

luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng
罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆满疾能

zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì sì zhǒng sè lèi
证得一切智智，我佛土中得无如是四种色类

guì jiàn chā bié yī qiè yǒu qíng tóng yī sè lèi jīe xī zūn guì rén qù suǒ
贵贱差别，一切有情同一色类，皆悉尊贵人趣所

shè shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó
摄。’善现当知！是菩萨摩诃萨由此六种波罗

mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
蜜多，疾得圆满近能证得一切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng yǒu xià zhōng shàng jiā zú chā bié jiàn
罗蜜多，见诸有情有下、中、上家族差别。见

cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng
此事已，作是思惟：‘我当云何方便济拔诸有情

lèi lìng wú rú shì xià zhōng shàng pǐn jiā zú chā bié jì sī
类，令无如是下、中、上品家族差别？’既思

wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù
惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六

zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng sù yuán
种 波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆
mǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì xià
满疾能证得一切智智，我佛土中得无如是下、
zhōng shàng pǐn jiā zú chā bié yī qiè yǒuqíng jiē tóngshàng pǐn shàn
中、上品家族差别，一切有情皆同上品。’善
xiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí
现当知！是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，疾
dé yuánmǎn jìn néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
得圆满近能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng duānzhèng chǒu lòu xíng sè chā bié jiàn cǐ shì
罗蜜多，见诸有情端正丑陋形色差别。见此事
yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāngbiàn jì bá zhū yǒuqíng lèi lìng
已作是思惟：‘我当云何方便济拔诸有情类，令
wú rú shì duānzhèng chǒu lòu xíng sè chā bié jì sī wéi yǐ zuò shì
无如是端正⁴¹丑陋形色差别？’既思惟已作是
yuànyán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì
愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜
duō chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí néngzhèng
多，成熟有情、严净佛土，令速圆满疾能证
dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì duānzhèng chǒu lòu xíng
得一切智智，我佛土中得无如是端正丑陋形
sè chā bié zhū yǒuqíng lèi yī qiè yǒuqíng jiē zhēn jīn sè duānyánshū
色差别诸有情类，一切有情皆真金色，端严殊
miào zhòng suǒ yào guān chéng jiù zuì shèng yuánmǎn jìng sè shànxiàn
妙众所乐观，成就最胜圆满净色。’善现
dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé
当知！是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，疾得
yuánmǎn jìn néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
圆满近能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng xì shǔ zhǔ zǎi zhū yǒu suǒ zuò bù dé zì zài
罗蜜多，见诸有情系属主宰，诸有所作不得自在。

⁴¹ 大正藏：政；永乐北藏及龙藏：正

jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu
见此事已作是思惟：‘我当云何方便济拔诸有
qíng lèi lìng dé zì zài jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng
情类令得自在？’既思惟已作是愿言：‘我当精
qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng
勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、
yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó
严净佛土，令速圆满疾能证得一切智智，我佛
tǔ zhōng zhū yǒu qíng lèi dé wú zhǔ zǎi zhū yǒu suǒ zuò jiē dé zì zài
土中诸有情类得无主宰，诸有所作皆得自在，
nǎi zhì bú jiàn zhǔ zǎi xíng xiàng yì fù bù wén zhǔ zǎi míng zì wéi yǒu
乃至不见主宰形像，亦复不闻主宰名字，唯有
rú lái yīng zhèng děng jué yǐ fǎ tǒng shè míng wéi fǎ wáng shàn xiàn
如来、应、正等觉以法统摄名为法王。’善现
dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé
当知！是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，疾得
yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
圆满近能证得一切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng yǒu dì yù děng zhū qù chā bié jiàn cǐ shì yǐ
罗蜜多，见诸有情有地狱等诸趣差别。见此事已，
zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng wú
作是思惟：‘我当云何方便济拔诸有情类，令无
zhū qù shàn è chā bié jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng
诸趣善恶差别？’既思惟已作是愿言：‘我当精
qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng
勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、
yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó
严净佛土，令速圆满疾能证得一切智智，我佛
tǔ zhōng dé wú zhū qù shàn è chā bié nǎi zhì wú yǒu zhū è qù míng
土中得无诸趣善恶差别，乃至无有诸恶趣名，
yī qiè yǒu qíng jiē tóng yī lèi děng xiū yī yè wèi jiē hé hé xiū xíng bù
一切有情皆同一类等修一业，谓皆和合修行布
shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
施乃至般若波罗蜜多，安住内空乃至无性自性
kōng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè
空，安住真如乃至不思議界，安住苦、集、灭、

dàoshèng dì xiū xíng sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī xiū xíng sì jìng
道 圣 谛，修 行 四 念 住 乃 至 八 圣 道 支，修 行 四 静
lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn
虑、四 无 量、四 无 色 定，修 行 空、无 相、无 愿
jiě tuō mén xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù xiū xíng pú sà mó hē
解 脱 门，修 行 八 解 脱 乃 至 十 遍 处，修 行 菩 萨 摩 诃
sà dì xiū xíng tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù
萨 地，修 行 陀 罗 尼 门、三 摩 地 门，修 行 五 眼、六
shéntōng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng
神 通，修 行 如 来 十 力 乃 至 十 八 佛 不 共 法，修 行
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě xiū xíng zhū xiàng suí hǎo zhī yīn
大 慈、大 悲、大 喜、大 舍，修 行 诸 相 随 好 之 因，
xiū xíng wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng
修 行 无 忘 失 法、恒 住 舍 性，修 行 一 切 智、道 相
zhì yī qiè xiàng zhì xiū xíng pú sà mó hē sà xíng jí fó wú shàng zhèng
智、一 切 相 智，修 行 菩 萨 摩 诃 萨 行 及 佛 无 上 正
děng pú tí shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng
等 菩 提。’ 善 现 当 知！是 菩 萨 摩 诃 萨 由 此 六 种
bō luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
波 罗 蜜 多，疾 得 圆 满 近 能 证 得 一 切 智 智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复 次，善 现，有 菩 萨 摩 诃 萨 具 修 六 种 波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng sì shēng chā bié jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī
罗 蜜 多，见 诸 有 情 四 生 差 别。见 此 事 已 作 是 思
wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng wú rú shì sì
惟：‘我 当 云 何 方 便 济 拔 诸 有 情 类 令 无 如 是 四
shēng chā bié jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú
生 差 别？’ 既 思 惟 已 作 是 愿 言：‘我 当 精 勤 无
suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng
所 顾 恋，修 行 六 种 波 罗 蜜 多，成 熟 有 情、严 净
fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ
佛 土，令 速 圆 满 疾 能 证 得 一 切 智 智，我 佛 土
zhōng dé wú rú shì sì shēng chā bié zhū yǒu qíng lèi tóng shòu huà shēng
中 得 无 如 是 四 生 差 别，诸 有 情 类 同 受 化 生。’

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō
善 现 当 知！是 菩 萨 摩 诃 萨 由 此 六 种 波 罗 蜜 多，
jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
疾 得 圆 满 近 能 证 得 一 切 智 智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng wú wǔ tōng huì zhū yǒu suǒ zuò bù dé zì zài
罗蜜多，见诸有情无五通慧，诸有所作不得自在。

jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu
见此事已作是思惟：‘我当云何方便济拔诸有

qíng lèi jiē lìng huò dé wǔ shén tōng huì jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán
情类皆令获得五神通慧？’既思惟已作是愿言：

wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō
‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，

chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī
成熟有情、严净佛土，令速圆满疾能证得一

qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng zhū yǒu qíng lèi jiē jù chéng jiù wǔ shèng
切智智，我佛土中诸有情类，皆具成就五胜

shén tōng shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō
神通。’善现当知！是菩萨摩诃萨由此六种波

luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
罗蜜多，疾得圆满近能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng shòu yòng duàn shí shēn yǒu zhǒng zhǒng dà xiǎo
罗蜜多，见诸有情受用段食，身有种种大小

biàn lì nóng xuè chòu huì shēn kě yàn shě jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi
便利，脓血臭秽深可厌舍。见此事已作是思惟：

wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng qí shēn zhōng wú
‘我当云何方便济拔诸有情类，令其身中无

cǐ huì è jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ
此秽恶？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所

gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó
顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严净佛

tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng
土，令速圆满疾能证得一切智智，我佛土中

zhū yǒu qíng lèi wéi tóng shòu yòng miào fǎ xǐ shí qí shēn xiāng jié wú
诸有情类，唯同受用妙法喜食，其身香洁无

zhū biàn huì shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng
诸便秽。’善现当知！是菩萨摩诃萨由此六种

bō luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
波罗蜜多，疾得圆满近能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng shēn guāng kuì fá zhū yǒu suǒ zuò xū qiú dēng
罗蜜多，见诸有情身光匮乏，诸有所作须求灯

jù jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá
炬。见此事已，作是思惟：‘我当云何方便济拔

zhū yǒu qíng lèi lìng lí rú shì quē guāng míng shēn jì sī wéi yǐ zuò
诸有情类，令离如是阙光明身？’既思惟已作

shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó
是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗

mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng
蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆满疾能

zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng zhū yǒu qíng lèi shēn jù guāng
证得一切智智，我佛土中诸有情类，身具光

míng bù jiǎ wài zhào shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ
明不假外照。’善现当知！是菩萨摩诃萨由此

liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
六种波罗蜜多疾得圆满近能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng suǒ jū zhī tǔ yǒu zhòu yǒu yè yǒu yuè
罗蜜多，见诸有情所居之土，有昼、有夜、有月、

bàn yuè shí jié suì shù zhuǎn biàn fēi héng jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi
半月，时节岁数转变非恒。见此事已作是思惟：

wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng suǒ jū chù wú
‘我当云何方便济拔诸有情类，令所居处无

zhòu yè děng shí jié biàn yì jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ
昼夜等时节变易？’既思惟已作是愿言：‘我

dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú
当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟

yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
有情、严净佛土，令速圆满疾能证得一切智智，

wǒ fó tǔ zhōng dé wú zhòu yè yuè bàn yuè děng shí jié jí míng shàn
我佛土中得无昼夜月半月等时节及名。’善

xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí
现当知！是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，疾

dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
得圆满近能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng shòu liàng duǎn cù jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī
罗蜜多，见诸有情寿量短促。见此事已作是思

wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng lí rú shì shòu
惟：‘我当云何方便济拔诸有情类，令离如是寿

liàng duǎn cù jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú
量短促？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无

suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng
所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严净

fó tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ
佛土，令速圆满疾能证得一切智智，我佛土

zhōng zhū yǒu qíng lèi shòu liàng cháng yuǎn jié shù nán zhī shàn xiàn dāng
中诸有情类，寿量长远劫数难知。’善现当

zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuán
知！是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，疾得圆

mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
满近能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng shēn wú xiàng hǎo jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī
罗蜜多，见诸有情身无相好。见此事已作是思

wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá zhū yǒu qíng lèi lìng dé xiàng hǎo
惟：‘我当云何方便济拔诸有情类令得相好？’

jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng
既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行

liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán
六种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆

mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng zhū yǒu qíng lèi
满疾能证得一切智智，我佛土中诸有情类，

jù sān shí èr dà shì fū xiàng bā shí suí hǎo yuán mǎn zhuāng yán yǒu
具三十二大士夫相，八十随好圆满庄严，有

qíng jiàn zhī shēng jìng shèng xǐ shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà
情见之生净胜喜。’善现当知！是菩萨摩诃萨

yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī qiè
由此六种波罗蜜多，疾得圆满近能证得一切

zhì zhì
智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn yǒuqíng lèi quēzhūshàngēn jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi
罗蜜多，见有情类阙诸善根。见此事已作是思惟：

wǒ dāng yún hé fāngbiàn jì bá zhū yǒuqíng lèi lìng jù shàngēn jì
‘我当云何方便济拔诸有情类令具善根？’既

sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù
思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六

zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuán
种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆

mǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōngzhū yǒuqíng lèi
满疾能证得一切智智，我佛土中诸有情类，

yī qiè chéng jiù jìng shèngshàngēn yóu cǐ shàngēn néngbànzhǒngzhǒng
一切成就净胜善根，由此善根，能办种种

shàngmiào gòng jù gòngyǎngzhū fó chéng sī fú lì suí suǒ shēngchù
上妙供具供养诸佛，乘斯福力随所生处，

fù néng gòngyǎngzhū fó shì zūn shànxiàn dāng zhī shì pú sà mó hē
复能供养诸佛世尊。’善现当知！是菩萨摩诃

sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuánmǎn jìn néngzhèng dé yī
萨由此六种波罗蜜多，疾得圆满近能证得一

qiè zhì zhì
切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波

luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng jù shēn xīn bìng shēnbìng yǒu sì wèifēng
罗蜜多，见诸有情具身心病。身病有四，谓风、

rè tán jí zhū zá bìng xīn bìng yì sì wèi tān chēn chī jí
热、痰⁴²及诸杂病。心病亦四，谓贪、瞋、痴及

mànděngbìng jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng
慢等病。见此事已，作是思惟：‘我当云何方

biàn jì bá shēn xīn bìng kǔ zhū yǒuqíng lèi jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn
便济拔身心病苦诸有情类？’既思惟已作是愿

yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō
言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，

chéngshú yǒuqíng yán jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí néngzhèng dé yī
成熟有情、严净佛土，令速圆满疾能证得一

⁴² 大正藏：淡；永乐北藏及龙藏：痰

qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì shēn xīn bìng kǔ zhū yǒu qíng lèi
切智智，我佛土中得无如是身心病苦诸有情类，
nǎi zhì wú yǒu shēn xīn bìng míng shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē
乃至无有身心病名。’善现当知！是菩萨摩诃
sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn néng zhèng dé yī
萨由此六种波罗蜜多，疾得圆满近能证得一
qiè zhì zhì
切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng zhǒng zhǒng yì yào sān shèng chā bié jiàn cǐ
罗蜜多，见诸有情种种意乐三乘差别。见此
shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá yì yào xiá liè
事已作是思惟：‘我当云何方便济拔意乐狭劣
zhū yǒu qíng lèi lìng qí qì shě èr shèng yì yào wéi lìng qù xiàng wú shàng
诸有情类，令其弃舍二乘意乐，唯令趣向无上
dà shèng jì sī wéi yǐ zuò shì yuàn yán wǒ dāng jīng qín wú suǒ
大乘？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所
gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéng shú yǒu qíng yán jìng fó
顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、严净佛
tǔ lìng sù yuán mǎn jí néng zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng
土，令速圆满疾能证得一切智智，我佛土中
zhū yǒu qíng lèi wéi qiú wú shàng zhèng děng pú tí bú yào shēng wén
诸有情类，唯求无上正等菩提，不乐声闻、
dú jué shèng guǒ nǎi zhì wú yǒu èr shèng zhī míng shàn xiàn dāng zhī
独觉乘果，乃至无有二乘之名。’善现当知！
shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuán mǎn jìn
是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多疾得圆满近
néng zhèng dé yī qiè zhì zhì
能证得一切智智。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiàn zhū yǒu qíng huái zēng shàng màn wèi shě wèi shě wèi dé
罗蜜多，见诸有情怀增上慢，未舍谓舍，未得
wèi dé jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāng yún hé fāng biàn jì bá
谓得。见此事已作是思惟：‘我当云何方便济拔
zhū yǒu qíng lèi lìng qí qì shě zēng shàng màn jié jì sī wéi yǐ zuò
诸有情类，令其弃舍增上慢结？’既思惟已作

shì yuànyán wǒ dāngjīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó
是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗
mì duō chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí néng
蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆满，疾能
zhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōng dé wú rú shì zēngshàngmànzhě
证得一切智智，我佛土中得无如是增上慢者，
yī qiè yǒuqíng rú shí zhī jiàn suǒ shě suǒ dé shànxiàndāng zhī shì pú
一切有情如实知见所舍所得。’善现当知！是菩
sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuánmǎn jìn néng
萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，疾得圆满近能
zhèng dé yī qiè zhì zhì
证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng duō shēng zhí zhuó wèi zhí zhuó sè yùn zhí
罗蜜多，见诸有情多生执著，谓执著色蕴，执
zhuóshòu xiǎng xíng shí yùn guǎngshuō nǎi zhì zhí zhuó pú sà mó
著受、想、行、识蕴，广说乃至执著菩萨摩
hē sà xíng zhí zhuó wú shàngzhèngděng pú tí jiàn cǐ shì yǐ zuò shì
诃萨行，执著无上正等菩提。见此事已作是
sī wéi wǒ dāng yún hé fāngbiàn jì bá zhū yǒuqíng lèi lìng lí zhí
思惟：‘我当云何方便济拔诸有情类令离执
zhuó jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāngjīng qín wú suǒ gù liàn
著？’既思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，
xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng
修行六种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令
sù yuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ fó tǔ zhōngzhūyǒu
速圆满，疾能证得一切智智，我佛土中诸有
qíng lèi wú rú shì děngzhǒngzhǒng zhí zhuó shànxiàndāng zhī shì
情类，无如是等种种执著。’善现当知！是
pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuánmǎn jìn
菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，疾得圆满近
néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
能证得一切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiàn yǒu rú lái yīng zhèngděng jué shòuliàng guāngmíng
罗蜜多，见有如来、应、正等觉寿量、光明、

dì zǐ zhòngshù jiē wú fēnxiàn jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ
弟子众数皆无⁴³分限。见此事已，作是思惟：‘我
yún hé dé shòuliàngguāngmíng dì zǐ zhòngshù jiē wú fēnxiàn jì
云何得寿量光明、弟子众数皆无分限？’既
sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāngjīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù
思惟已作是愿言：‘我当精勤无所顾恋，修行六
zhǒng bō luó mì duō chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng sù yuán
种波罗蜜多，成熟有情、严净佛土，令速圆
mǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì wǒ shí suǒ yǒushòuliàngguāngmíng
满疾能证得一切智智，我时所有寿量光明、
dì zǐ zhòngshù jiē wú fēnxiàn shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē
弟子众数皆无分限。’善现当知！是菩萨摩诃
sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuánmǎn jìn néngzhèng dé yī
萨由此六种波罗蜜多，疾得圆满近能证得一
qiè zhì zhì
切智智。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiànyǒu rú lái yīng zhèngděngjué suǒ jū zhī tǔ zhōuyuán
罗蜜多，见有如来、应、正等觉所居之土周圆
yǒuliàng jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi wǒ dāngyún hé dé suǒ jū
有量。见此事已，作是思惟：‘我当云何得所居
tǔ zhōuyuán wú liàng ān wěnfēng lè jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán
土周圆无量安隐丰乐？’既思惟已，作是愿言：

wǒ dāngjīng qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō
‘我当精勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，
chéngshúyǒuqíng yánjìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí néngzhèng dé yī
成熟有情、严净佛土，令速圆满疾能证得一
qiè zhì zhì shí fāng gè rú jìng qié shā jiè hé wéi yī tǔ ān wěnfēng lè
切智智，十方各如殑伽沙界合为一土安隐丰乐，
wǒ zhù qí zhōngshuō fǎ jiàohuà wú liàng wú shù wú biānyǒuqíng shàn
我住其中说法，教化无量无数无边有情。’善
xiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí
现当知！是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，疾
dé yuánmǎn jìn néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
得圆满近能证得一切智智。

⁴³ 大正藏：无；永乐北藏及龙藏：有；校勘：无

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà jù xiū liù zhǒng bō
“复次，善现，有菩萨摩诃萨具修六种波
luó mì duō jiànshēng sǐ jì qiánhòuchángyuǎn zhūyǒuqíng jiè qí shù
罗蜜多，见生死际前后长远，诸有情界其数
wú biān jiàn cǐ shì yǐ zuò shì sī wéi shēng sǐ biān jì jí yǒuqíng jiè
无边。见此事已作是思惟：‘生死边际及有情界
jiē rú xū kōng suī wú zhēn shí liú zhuǎnshēng sǐ jí jiě tuō zhě ér
皆如虚空，虽无真实流转生死及解脱者，而
zhūyǒuqíng xū wàng zhí zhuó lún huíshēng sǐ shòu kǔ wú qióng wǒ dāng
诸有情虚妄执著，轮回生死受苦无穷。我当
yún hé fāngbiàn jì bá jì sī wéi yǐ zuò shì yuànyán wǒ dāng jīng
云何方便济拔？’既思惟已作是愿言：‘我当精
qín wú suǒ gù liàn xiū xíng liù zhǒng bō luó mì duō chéngshú yǒuqíng
勤无所顾恋，修行六种波罗蜜多，成熟有情、
yán jìng fó tǔ lìng sù yuánmǎn jí néngzhèng dé yī qiè zhì zhì wèizhū
严净佛土，令速圆满疾能证得一切智智，为诸
yǒuqíngshuō wēimiào fǎ jiē lìng jiě tuōshēng sǐ dà kǔ yì lìngzhèng
有情说微妙法，皆令解脱生死大苦，亦令证
zhī shēng sǐ jiě tuō dōu wú suǒ yǒu jiē bì jìngkōng shànxiàndāng zhī
知生死解脱都无所有皆毕竟空。’善现当知！
shì pú sà mó hē sà yóu cǐ liù zhǒng bō luó mì duō jí dé yuánmǎn
是菩萨摩诃萨由此六种波罗蜜多，疾得圆满
jìn néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
近能证得一切智智。”

dì sānfēn jìng qiétiān pǐn dì èr shí èr 第三分殒伽天品第二十二

ěr shí huìzhōngyǒu yī tiān nǚ míngjìng qiétiān cóngzuò ér qǐ
尔时，会中有一天女名殒伽天，从座而起，
qǐ shǒu fó zú piān fù zuòjiānyòu xī zhuó dì hé zhǎngxiàng fó bó yán
稽首佛足，偏覆左肩右膝著地，合掌向佛白言：
shì zūn wǒ néngyuánmǎn bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
“世尊！我能圆满布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō jí néngshèshòu rú jīn shì zūn wèizhū dà
静虑、般若波罗蜜多，及能摄受如今世尊为诸大
zhòngsuǒshuō fó tǔ
众所说佛土。”

shí jìng qié tiānzuo shì yǔ yǐ jí qǔ zhǒngzhǒng jīn huā yín
时，殒伽天作是语已，即取种种金华、银
huā shuǐ lù shēnghuāzhūzhuāngyán jù jí chí jīn sè tiān yī yī shuāng
华、水陆生华诸庄严具，及持金色天衣一双，
gōngjìng zhì chéngfèngsàn fó shàng fó shén lì gù shàngyǒng kōngzhōng
恭敬至诚奉散佛上，佛神力故上涌⁴⁴空中
wǎnzhuǎnyòuxuán yú fó dǐngshàng biànchéng sì zhù sì jiǎobǎo tái
宛转右旋，于佛顶上，变成四柱四角宝台，
qǐ shì zhuāngyánshèn kě ài yào yú shì tiān nǚ chí cǐ bǎo tái yǔ zhū
绮饰庄严甚可爱乐，于是天女持此宝台，与诸
yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng wú shàngzhèngděng pú tí
有情平等共有回向无上正等菩提。

ěr shí rú lái zhī bǐ tiān nǚ zhì yì shēnyuǎn jí biànwēixiào
尔时，如来知彼天女志意深远，即便微笑。

zhū fó fǎ ěr ruò wēixiào shí zhǒngzhǒng sè guāng cóng miàn mén chū
诸佛法尔若微笑时，种种色光从面门出，
jīn fó yì ěr cóng qí miàn mén fàng zhǒngzhǒng guāng qīng huáng chì bái
今佛亦尔，从其面门放种种光青黄赤白
hóng zǐ bì lǜ biànzhào shí fāng wú liàng wú biān zhū fó shì jiè huán
红紫碧绿，遍照十方无量无边诸佛世界，还
lái cǐ tǔ xiàn dà shén biàn rù fó dǐng zhōng
来此土现大神变，入佛顶中。

shí ā nán tuó jiàn wén shì yǐ cóng zuò ér qǐ dǐng lǐ fó zú
时，阿难陀见闻是已，从座而起顶礼佛足，
piān fù zuǒ jiān yòu xī zhuó dì hé zhǎng xiàng fó bó yán shì zūn
偏覆左肩右膝著地，合掌向佛白言：“世尊！
hé yīn hé yuán xiàn cǐ wēixiào fó xiàn wēixiào fēi wú yīn yuán
何因何缘现此微笑？佛现微笑非无因缘。”

ěr shí shì zūn gào qìng xǐ yuē jīn cǐ tiān nǚ yú wèi lái
尔时，世尊告庆喜曰：“今此天女，于未来
shì dāng chéng rú lái yīng zhèngděng jué guǎng shuō nǎi zhì fó bó qié
世当成如来、应、正等觉广说乃至佛薄伽
fàn jié míng xīng yù fó hào jīn huā qìng xǐ dāng zhī jīn cǐ tiān
梵，劫名星喻，佛号金华。庆喜当知！今此天
nǚ jí shì zuì hòu suǒ shòu nǚ shēn shě cǐ shēn yǐ biàn shòu nán shēn
女，即是最后所受女身，舍此身已便受男身，

⁴⁴ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

jìn wèi lái jì bú fù wéi nǚ cóng cǐ mò yǐ shēng yú dōngfāng bú dòng
尽未来际不复为女。从此歿已生于东方不动
rú lái yīng zhèngděngjué shèn kě ài yào fó shì jiè zhōng yú bǐ
如来、应、正等觉甚可爱乐佛世界中，于彼
fó suǒ qín xiū fàn xíng cǐ nǚ bǐ jiè biàn zì jīn huā xiū zhū pú sà mó
佛所勤修梵行，此女彼界便字金华，修诸菩萨摩
hē sà xíng qīng xǐ dāng zhī jīn huā pú sà cóng bú dòng fó shì jiè mò
诃萨行。庆喜当知！金华菩萨从不动佛世界歿
yǐ fù shēng tā fāng cóng yī fó guó qù yī fó guó shēng shēng zhī chù
已复生他方，从一佛国趣一佛国，生生之处
cháng bù lí fó rú zhuàn lún wáng cóng yī bǎo diàn qù yī bǎo diàn huān
常不离佛，如转轮王从一宝殿趣一宝殿欢
yú shòu lè nǎi zhì mìng zhōng zú bù lǚ dì jīn huā pú sà yì fù rú
娱受乐，乃至命终足不履地。金华菩萨亦复如
shì cóng yī fó tǔ wǎng yī fó tǔ nǎi zhì wú shàng zhèngděng pú tí
是，从一佛土往一佛土，乃至无上正等菩提，
yú shēng shēng chù cháng jiàn zhū fó héng wén zhèng fǎ xiū pú sà xíng
于生生处常见诸佛，恒闻正法修菩萨行。”

shí ā nán tuó qiè zuò shì niàn jīn huā pú sà dāng zuò fó shí
时，阿难陀窃作是念：“金华菩萨当作佛时，
yì yīng xuān shuō shēn bō rě bō luó mì duō bǐ huì pú sà mó hē sà
亦应宣说甚深般若波罗蜜多，彼会菩萨摩诃萨
zhòng qí shù duō shǎo yīng rú jīn fó pú sà zhòng huì
众，其数多少应如今佛菩萨众会。”

fó zhī qí niàn gào qīng xǐ yán rú shì rú shì rú rǔ
佛知其念，告庆喜言：“如是！如是！如汝
suǒ niàn jīn huā pú sà dāng zuò fó shí yì wèi zhòng huì xuān shuō rú
所念。金华菩萨当作佛时，亦为众会宣说如
shì shēn bō rě bō luó mì duō bǐ huì pú sà mó hē sà zhòng qí
是甚深般若波罗蜜多，彼会菩萨摩诃萨众，其
shù duō shǎo yì rú jīn fó pú sà zhòng huì qīng xǐ dāng zhī jīn huā pú
数多少亦如今佛菩萨众会。庆喜当知！金华菩
sà dāng zuò fó shí chū jiā dì zǐ qí shù shènduō bù kě chēng jì wèi
萨当作佛时，出家弟子其数甚多不可称计，谓
bù kě shǔ ruò bǎi ruò qiān ruò jù zhī děng dàn kě zǒng shuō wú liàng
不可数若百、若干、若俱胝等，但可总说无量
wú biān qīng xǐ dāng zhī jīn huā pú sà dāng zuò fó shí qí tǔ wú
无边。庆喜当知！金华菩萨当作佛时，其土无

yǒuzhǒngzhǒngguòhuàn rú cǐ bō rě bō luó mì duōshēnshēnjīngzhōng wǒ
有种种过患如此般若波罗蜜多甚深经中我
suǒxuānshuō
所宣说。”

ěr shí qìng xǐ fù bó fó yán jīn cǐ tiān nǚ xiān yú hé
尔时，庆喜复白佛言：“今此天女，先于何
fó yǐ fā wú shàngzhèngděngjué xīn zhòngzhūshàngēn huíxiàng fā yuàn
佛已发无上正等觉心，种诸善根回向发愿，
jīn dé yù fó gòngyǎnggōngjìng biàn dé shòu yú bú tuì zhuǎn jì
今得遇佛供养恭敬便得受于不退转记？”

fó gàoqìng xǐ jīn cǐ tiān nǚ yú rán dēng fó yǐ fā wú shàng
佛告庆喜：“今此天女于然灯佛已发无上
zhèngděngjué xīn zhòngzhūshàngēn huíxiàng fā yuàn gù jīn yù wǒ
正等觉心，种诸善根回向发愿，故今遇我
gòngyǎnggōngjìng biàn dé shòu yú bú tuì zhuǎn jì qìng xǐ dāng zhī wǒ
供养恭敬便得受于不退转记。庆喜当知！我
yú guò qù rán dēng fó suǒ yǐ wǔ jīng huā fèng sǎn bǐ fó huíxiàng fā yuàn
于过去然灯佛所以五茎华奉散彼佛回向发愿。
rán dēng rú lái yīng zhèngděngjué zhī wǒ gēn shú yǔ wǒ shòu jì
然灯如来、应、正等觉知我根熟与我授⁴⁵记：

rǔ yú lái shì dāng dé zuò fó hào yuē néng jì jiè míng kān rěn
‘汝于来世当得作佛，号曰能寂，界名堪忍，
jié hào wéi xián tiān nǚ ěr shí wén fó shòu wǒ dà pú tí jì huān xǐ
劫号为贤。’天女尔时闻佛授我大菩提记，欢喜
yǒngyuè jí yǐ jīn huā fèng sǎn fó shàng biàn fā wú shàngzhèngděngjué
踊跃即以金华奉散佛上，便发无上正等觉
xīn zhòngzhūshàngēn huíxiàng fā yuàn shǐ wǒ lái shì yú cǐ pú sà
心，种诸善根回向发愿：‘使我来世于此菩萨
dāng zuò fó shí yì rú jīn fó xiànrán shòu wǒ dà pú tí jì gù wǒ
当作佛时，亦如今佛现前授我大菩提记。’故我
jīn zhě yǔ bǐ shòu jì
今者与彼授⁴⁶记。”

ěr shí qìng xǐ wén fó suǒshuō huān xǐ yǒngyuè fù bó fó yán
尔时，庆喜闻佛所说欢喜踊跃，复白佛言：
jīn cǐ tiān nǚ jiǔ fā wú shàngzhèngděngjué xīn zhòngzhūshàngēn
“今此天女久发无上正等觉心，种诸善根、

⁴⁵ 大正藏：受；永乐北藏及龙藏：授

⁴⁶ 大正藏：受；永乐北藏及龙藏：授

huí xiàng fā yuàn jīn dé chéngshú shì gù rú lái yīng zhèngděng jué
回向发愿今得成熟，是故如来、应、正等觉

shòu yǔ bǐ jì
授与彼记。”

fó gàoqìng xǐ rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō bǐ shàn
佛告庆喜：“如是！如是！如汝所说。彼善

gēnshú wǒ yǔ shòu jì
根熟我与授⁴⁷记。”

dì sānfēnqiǎobiànpǐn dì èr shí sān zhī yī 第三分巧便品第二十三之一

ěr shí jù shòushànxiàn bó fó yán shì zūn xíngshēn bō rě
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！行深般若

bō luó mì duōzhū pú sà mó hē sà yún hé xí kōng wú xiàng wú
波罗蜜多诸菩萨摩诃萨，云何习空、无相、无

yuànsān mó dì yún hé rù kōng wú xiàng wú yuànsān mó dì yún
愿三摩地？云何入空、无相、无愿三摩地？云

hé xí sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yún hé xiū sì niànzhù nǎi
何习四念住乃至八圣道支？云何修四念住乃

zhì bā shèngdào zhī yún hé xí yú pú tí fēn fǎ yún hé xiū yú
至八圣道支？云何习余菩提分法？云何修余

pú tí fēn fǎ
菩提分法？”

fó gào shànxiàn xíngshēn bō rě bō luó mì duōzhū pú sà mó
佛告善现：“行深般若波罗蜜多诸菩萨摩

hē sà yīngguān sè yùn nǎi zhì shí yùnkōng yīngguānyǎnchù nǎi zhì yì
诃萨，应观色蕴乃至识蕴空，应观眼处乃至意

chùkōng yīngguān sè chù nǎi zhì fǎ chùkōng yīngguānyǎn jiè nǎi zhì yì
处空，应观色处乃至法处空，应观眼界乃至意

jiè kōng yīngguān sè jiè nǎi zhì fǎ jiè kōng yīngguānyǎn shí jiè nǎi zhì
界空，应观色界乃至法界空，应观眼识界乃至

yì shí jiè kōng yīngguānyǎnchù nǎi zhì yì chùkōng yīngguānyǎnchùwéi
意识界空，应观眼触乃至意触空，应观眼触为

yuánsuǒshēngzhūshòu nǎi zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòukōng yīng
缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受空，应

⁴⁷ 大正藏：受；永乐北藏及龙藏：授

guān dì jiè nǎi zhì shí jiè kōng yīngguān yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán
观地界乃至识界空，应观因缘乃至增上缘
kōng yīngguān wú míng nǎi zhì lǎo sǐ kōng yīngguān bù shī nǎi zhì bō rě
空，应观无明乃至老死空，应观布施乃至般若
bō luó mì duōkōng yīngguān nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōngkōng yīng
波罗蜜多空，应观内空乃至无性自性空空，应
guānzhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè kōng yīngguān kǔ jí miè dào
观真如乃至不思議界空，应观苦、集、灭、道
shèng dì kōng yīngguān sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī kōng yīngguān
圣谛空，应观四念住乃至八圣道支空，应观
sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìngkōng yīngguān bā jiě tuō nǎi
四静虑、四无量、四无色定空，应观八解脱乃
zhì shí biànchùkōng yīngguānkōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōng
至十遍处空，应观空、无相、无愿解脱门空，
yīngguān jìngguān dì nǎi zhì rú lái dì kōng yīngguān jí xǐ dì nǎi zhì
应观净观地乃至如来地空，应观极喜地乃至
fǎ yún dì kōng yīngguān yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén kōng
法云地空，应观一切陀罗尼门、三摩地门空，
yīngguān wǔ yǎn liù shéntōngkōng yīngguān rú lái shí lì nǎi zhì shí bā
应观五眼、六神通空，应观如来十力乃至十八
fó bú gòng fǎ kōng yīngguān dà cí dà bēi dà xǐ dà shěkōng
佛不共法空，应观大慈、大悲、大喜、大舍空，
yīngguānsān shí èr xiàng bā shí suí hǎokōng yīngguān wú wàng shī fǎ
应观三十二相、八十随好空，应观无忘失法、
héngzhù shěxìngkōng yīngguān yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
恒住舍性空，应观一切智、道相智、一切相
zhì kōng yīngguān yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí kōng yīngguān yī qiè
智空，应观预流果乃至独觉菩提空，应观一切
pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí kōng yīngguān
菩萨摩訶萨行、诸佛无上正等菩提空，应观
yǒu lòu wú lòu fǎ kōng yīngguān shì jiān chū shì jiān fǎ kōng yīng
有漏、无漏法空，应观世间、出世间法空，应
guānyǒuwéi wú wéi fǎ kōng yīngguānguò qù wèi lái xiàn zài fǎ
观有为、无为法空，应观过去、未来、现在法
kōng yīngguānshàn bú shàn wú jì fǎ kōng yīngguān yù jiè
空，应观善、不善、无记法空，应观欲界、
sè jiè wú sè jiè fǎ kōng
色界、无色界法空。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà zuò cǐ guān shí bú lìng
“善现当知！是菩萨摩诃萨作此观时不令

xīn luàn ruò xīn bú luàn zé bú jiàn fǎ ruò bú jiàn fǎ zé bú zuò zhèng
心乱。若心不乱则不见法，若不见法则不作证。

suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà shàn xué zhū fǎ zì xiāng jiē kōng
所以者何？是菩萨摩诃萨善学诸法自相皆空，

wú fǎ kě zēng wú fǎ kě jiǎn gù yú zhū fǎ bú jiàn bú zhèng hé yǐ
无法可增无法可减，故于诸法不见不证。何以

gù yú yī qiè fǎ shèng yì dì zhōng néng zhèng suǒ zhèng zhèng
故？于一切法胜义谛中，能证、所证、证

chù zhèng shí jí yóu cǐ zhèng ruò zǒng ruò bié jiē bù kě dé bù kě
处、证时及由此证，若总若别皆不可得、不可

jiàn gù
见故。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán rú shì zūnshuō zhū pú sà mó
尔时，善现便白佛言：“如世尊说诸菩萨摩

hē sà yīngguān fǎ kōng ér bú zuò zhèng yún hé pú sà mó hē sà yīng
诃萨应观法空而不作证，云何菩萨摩诃萨应

guān fǎ kōng ér bú zuò zhèng
观法空而不作证？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà guān fǎ kōng shí xiān zuò
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨观法空时，先作

shì niàn wǒ yīngguān fǎ zhū xiāng jiē kōng bù yīng zuò zhèng wǒ wèi
是念：‘我应观法诸相皆空，不应作证，我为

xué gù guān zhū fǎ kōng bú wèi zhèng gù guān zhū fǎ kōng jīn shì xué
学故观诸法空，不为证故观诸法空，今是学

shí fēi wéi zhèng shí shì pú sà mó hē sà wèi rù dìng shí xì xīn
时，非为证时。’是菩萨摩诃萨未入定时，系心

yú jìng fēi rù dìng wèi xì xīn yú jìng shì pú sà mó hē sà yú rú shì
于境，非入定位系心于境。是菩萨摩诃萨于如是

shí bú tuì yī qiè pú tí fēn fǎ bú zhèng lòu jìn suǒ yǐ zhě hé
时，不退一切菩提分法、不证漏尽。所以者何？

shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì guǎng dà zhì huì shàn zhù fǎ kōng
是菩萨摩诃萨成就如是广大智慧，善住法空

jí yī qiè zhǒng pú tí fēn fǎ héng zuò shì niàn jīn shí yīng xué bù
及一切种菩提分法，恒作是念：‘今时应学，不

yīng zuò zhèng shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō
应作证。’是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，

chángzuò shì niàn wǒ yú bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō jīn shí
常作是念：‘我于布施乃至般若波罗蜜多，今时

yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng jīn
应学不应作证。我于内空乃至无性自性空，今

shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè jīn
时应学不应作证。我于真如乃至不思議界，今

shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú kǔ jí miè dào shèng dì
时应学不应作证。我于苦、集、灭、道圣谛，

jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
今时应学不应作证。我于四念住乃至八圣道

zhī jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú sì jìng lǜ sì wú liàng
支，今时应学不应作证。我于四静虑、四无量、

sì wú sè dìng jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú bā jiě tuō nǎi
四无色定，今时应学不应作证。我于八解脱乃

zhì shí biànchù jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú kōng wú xiàng
至十遍处，今时应学不应作证。我于空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú jìng guān dì
无愿解脱门，今时应学不应作证。我于净观地

nǎi zhì rú lái dì jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú jí xǐ dì nǎi
乃至如来地，今时应学不应作证。我于极喜地乃

zhì fǎ yún dì jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú yī qiè tuó luó ní
至法云地，今时应学不应作证。我于一切陀罗尼

mén sān mó dì mén jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú wǔ yǎn
门、三摩地门，今时应学不应作证。我于五眼、

liù shéntōng jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú rú lái shí lì nǎi
六神通，今时应学不应作证。我于如来十力乃

zhì shí bā fó bú gòng fǎ jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ yú dà
至十八佛不共法，今时应学不应作证。我于大

cí dà bēi dà xǐ dà shě jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng wǒ
慈、大悲、大喜、大舍，今时应学不应作证。我

yú wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng jīn shí yīngxué bù yīngzuòzhèng
于无忘失法、恒住舍性，今时应学不应作证。

wǒ yú yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì jīn shí yīngxué bù
我于一切智、道相智、一切相智，今时应学不

yīngzuòzhèng wǒ yú yī qiè pú sà mó hē sà xíng jīn shí yīngxué bù
应作证。我于一切菩萨摩诃萨行，今时应学不

yīngzuòzhèng wǒ yú zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí jīn shí yīngxué
应作证。我于诸佛无上正等菩提，今时应学

bù yīngzuòzhèng wǒ jīn wèixué yī qiè zhì zhì yīngxué yù liú guǒ nǎi zhì
不应作证。我今为学一切智智，应学预流果乃至
dú jué pú tí jiē lìngshànqiǎo bù yīngzuòzhèng
独觉菩提，皆令善巧不应作证。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō yīng xí kōng wú xiàng wú yuànsān mó dì yīngzhùkōng
蜜多，应习空、无相、无愿三摩地，应住空、
wú xiàng wú yuànsān mó dì yīng xiū kōng wú xiàng wú yuànsān
无相、无愿三摩地，应修空、无相、无愿三
mó dì ér yú shí jì bù yīngzuòzhèng yīng xí sì niànzhù nǎi zhì bā
摩地，而于实际不应作证。应习四念住乃至八
shèngdào zhī yīngzhù sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yīng xiū sì
圣道支，应住四念住乃至八圣道支，应修四
niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī ér yú shí jì bù yīngzuòzhèng yīng xí
念住乃至八圣道支，而于实际不应作证。应习
zhū yú pú tí fēn fǎ yīngzhùzhū yú pú tí fēn fǎ yīng xiū zhū yú pú
诸余菩提分法，应住诸余菩提分法，应修诸余菩
tí fēn fǎ ér yú shí jì bù yīngzuòzhèng
提分法，而于实际不应作证。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà suī xí kōng wú xiàng
“善现当知！是菩萨摩诃萨虽习空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén yì zhù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
无愿解脱门，亦住空、无相、无愿解脱门，
yì xiū kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén ér bú zhèng yù liú guǒ
亦修空、无相、无愿解脱门，而不证预流果，
nǎi zhì bú zhèng dú jué pú tí suī xí sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào
乃至不证独觉菩提；虽习四念住乃至八圣道
zhī yì zhù sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yì xiū sì niànzhù nǎi
支，亦住四念住乃至八圣道支，亦修四念住乃
zhì bā shèngdào zhī ér bú zhèng yù liú guǒ nǎi zhì bú zhèng dú jué
至八圣道支，而不证预流果，乃至不证独觉
pú tí suī xí zhū yú pú tí fēn fǎ yì zhù zhū yú pú tí fēn fǎ
菩提；虽习诸余菩提分法，亦住诸余菩提分法，
yì xiū zhū yú pú tí fēn fǎ ér bú zhèng yù liú guǒ nǎi zhì bú zhèng
亦修诸余菩提分法，而不证预流果，乃至不证
dú jué pú tí yóu cǐ yīn yuán shì pú sà mó hē sà bú duòshēngwén
独觉菩提。由此因缘，是菩萨摩诃萨不堕声闻

jí dú jué dì jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
及独觉地，疾证无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī pì rú zhuàng shì xíngmào duānyán wēi
“善现当知！譬如壮士形貌端严，威
měngyǒngjiàn jiànzhěhuān xǐ jù shèngyuánmǎnqīngjìngjuànshǔ yú
猛勇健，见者欢喜，具胜圆满清净眷属，于
zhūbīng fǎ xué zhì jiū jìng shàn chí qì zhàng ān gù bú dòng liù shí
诸兵法学至究竟，善持器仗，安固不动，六十
sì néng shí bā míngchù yī qiè jì shù wú bú shànqiǎo zhòng rén qīn
四能、十八明处，一切技术无不善巧，众人钦
yǎng xī jiē jìng fú shàn shì yè gù gōngshǎo lì duō yóu cǐ zhū rén gòng
仰悉皆敬伏，善事业故功少利多。由此诸人供
yǎngōngjìng zūnzhòngzàn tàn wú shí zàn shě bǐ yú ěr shí bèizēng
养恭敬、尊重赞叹，无时暂舍，彼于尔时倍增
xǐ yuè duì zhū juànshǔ ér zì qìngwèi yǒu yīn yuán gù jiāng qí fù
喜跃，对诸眷属而自庆慰。有因缘故，将其父
mǔ qī zǐ juànshǔ fā qù tā fāng zhōng lù jīngguòxiǎnnànkàng yě qí
母妻子眷属发趣他方，中路经过险难旷野，其
jiānduōyǒu è shòu jié zéi yuàn jiā qián fú zhū bù wèi shì juànshǔ
间多有恶兽、劫贼、怨家潜伏诸怖畏事，眷属
xiǎo dà wú bù jīng huáng qí rén zì shì duō zhū jì shù wēi měng yǒng jiàn
小大无不惊惶。其人自恃多诸技术，威猛勇健
shēn yì tài rán ān wèi fù mǔ bìng zhū juànshǔ wù yǒu yōu jù bì
身意泰然，安慰父母并诸眷属：‘勿有忧惧，必
lìng wú kǔ bǐ rén yú shì yǐ shànqiǎoshù jiāng zhū juànshǔ zhì ān
令无苦。’。彼人于是以善巧术，将诸眷属至安
wēnchù jì miǎnwēinàn huān yú shòu lè rán bǐ zhuàng shì yú kuàng
隐处，既免危难，欢娱受乐。然彼壮士于旷
yě zhōng è shòu yuàn zéi wú jiā hài yì suǒ yǐ zhě hé zì shì
野中，恶兽、怨贼无加害意。所以者何？自恃
wēiměng jù zhū jì shù wú suǒ wèi gù
威猛具诸技术无所畏故。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì mǐn
“善现当知！诸菩萨摩诃萨亦复如是，愍
shēng sǐ kǔ zhū yǒuqíng lèi fā qù wú shàngzhèngděng pú tí pǔ yuán
生死苦诸有情类，发趣无上正等菩提，普缘
yǒuqíng qǐ sì wú liàng zhù sì wú liàng jù xíng zhī xīn qín xiū bù shī nǎi
有情起四无量，住四无量俱行之心，勤修布施乃

zhì bō rě bō luó mì duō lìng sù yuánmǎn shì pú sà mó hē sà yú cǐ
至般若波罗蜜多令速圆满。是菩萨摩诃萨于此
liù zhǒng bō luó mì duō wèi yuánmǎn wèi wèi yù xiū xué yī qiè zhì zhì
六种波罗蜜多未圆满位，为欲修学一切智智
bú zhèng lòu jìn suī zhù kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rán
不证漏尽，虽住空、无相、无愿解脱门，然
bù suí qí shì lì ér zhuǎn yì bù wéi bǐ zhàng suǒ qiān duó yú jiě tuō
不随其势力而转，亦不为彼障所牵夺，于解脱
mén yì bú zuò zhèng yóu bú zhèng gù bú duò shēng wén jí dú jué dì
门亦不作证。由不证故，不堕声闻及独觉地，
bì qù wú shàng zhèng děng pú tí
必趣无上正等菩提。

shànxiàndāng zhī rú jīn⁴⁸ chì niǎo fēi téng xū kōng zì zài
“善现当知！如金⁴⁸翅鸟飞腾虚空，自在

áo xiáng jiǔ bú duò luò suī yī kōng xì ér bú jù kōng yì bù wéi
翱⁴⁹翔久不堕落，虽依空戏而不据空，亦不为
kōng zhī suǒ jū ài
空之所拘碍。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì suī
“善现当知！诸菩萨摩诃萨亦复如是，虽

yú kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén shù xí zhù xiū ér yú
于空、无相、无愿解脱门数习、住、修，而于
qí zhōng néng bú zuò zhèng yóu bú zhèng gù bú duò shēng wén jí dú
其中能不作证，由不证故，不堕声闻及独
jué dì xiū fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí
觉地。修佛十力、四无所畏、四无碍解、大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě jí shí bā fó bú gòng fǎ děng wú liàng fó fǎ
大悲、大喜、大舍及十八佛不共法等无量佛法，
ruò wèi yuánmǎn zhōng bù yī kōng wú xiàng wú yuàn ér zhèng lòu jìn
若未圆满，终不依空、无相、无愿而证漏尽。

shànxiàndāng zhī pì rú zhuàng fū shàn xián shè shù yù xiǎn jǐ jì
善现当知！譬如壮夫善闲射术，欲显己伎，
yǎng shè xū kōng wèi lìng kōng zhōng jiàn bú duò dì fù yǐ hòu jiàn shè
仰射虚空，为令空中箭不堕地，复以后箭射

⁴⁸ 大正藏：坚；永乐北藏及龙藏：金

⁴⁹ 大正藏：翱；永乐北藏及龙藏：鞞

qiánjiànkuò rú shì zhǎnzhuǎnjīng yú duō shí jiànjiànxiāngchéng bú lìng
前箭筈，如是展转经于多时，箭箭相承不令
qí duò ruò yù lìng duòbiàn zhǐ hòujiàn ěr shí zhū jiàn fāng dùnduò luò
其堕。若欲令堕便止后箭，尔时诸箭方顿堕落。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì xíng
“善现当知！诸菩萨摩诃萨亦复如是，行
shēn bō rě bō luó mì duō fāngbiànshànqiǎosuǒ shèshòu gù nǎi zhì wú
深般若波罗蜜多，方便善巧所摄受故，乃至无
shàngzhèngděng pú tí yīn xíngshàngēnwèi jiē chéngshú zhōng bù zhōng
上正等菩提，因行善根未皆成熟，终不中
dào zhèng yú shí jì ruò dé wú shàngzhèngděng pú tí yīn xíngshàngēn
道证于实际。若得无上正等菩提，因行善根
yī qiè chéngshú ěr shí pú sà fāngzhèng shí jì biàn dé wú shàng
一切成熟，尔时菩萨方证实际，便得无上
zhèngděng pú tí
正等菩提。

shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“是故，善现，诸菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō jiē yīng rú shì shěn dì guānchá rú xiānsuǒshuō zhū fǎ shí xiàng
蜜多，皆应如是审谛观察，如先所说诸法实相，
xiū zhū pú sà mó hē sà xíng ér qù wú shàngzhèngděng pú tí
修诸菩萨摩诃萨行，而趣无上正等菩提。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà shèn wéi
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨甚为
xī yǒunéng wéi nán shì suī cháng xiū xué zhū fǎ shí xiàng suī cháng xiū
希有能为难事，虽常修学诸法实相，虽常修
xuézhēn rú fǎ jiè fǎ xìng nǎi zhì bù sī yì jiè suī cháng xiū xué
学真如、法界、法性乃至不思議界，虽常修学
nèi kōng wài kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng suī cháng xiū xué kǔ jí
内空、外空乃至无性自性空，虽常修学苦、集、
miè dào shèng dì suī cháng xiū xué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī
灭、道圣谛，虽常修学四念住乃至八圣道支，
suī cháng xiū xué sān jiě tuō mén jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ ér yú
虽常修学三解脱门及余一切菩提分法，而于
zhōng dào bú duò shēng wén jí dú jué dì tuì shī wú shàngzhèngděng pú
中道不堕声闻及独觉地，退失无上正等菩
tí
提。”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yú zhū yǒu qíng shì bú qì
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨于诸有情誓不弃

shě wèi zuò shì yuàn ruò zhū yǒu qíng wèi dé jiě tuō shēng lǎo bìng sǐ
舍，谓作是愿：‘若诸有情未得解脱生老病死，

wǒ zhōng bù shě jiā xíng shàng ēn shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē
我终不舍加行善根。’善现当知！诸菩萨摩诃

sà yuàn lì shū shèng cháng zuò shì niàn yī qiè yǒu qíng ruò wèi jiě tuō
萨愿力殊胜，常作是念：‘一切有情若未解脱，

wǒ zhōng bù shě yóu qǐ rú shì guǎng dà xīn gù yú qí zhōng lù bì
我终不舍。’由起如是广大心故，于其中路必

bú tuì luò shàn xiàn dāng zhī zhū pú sà mó hē sà héng zuò shì niàn
不退落。善现当知！诸菩萨摩诃萨恒作是念：

wǒ bù yīng shě yī qiè yǒu qíng bì lìng jiě tuō rán zhū yǒu qíng xíng bú
‘我不应舍一切有情，必令解脱，然诸有情行不

zhèng fǎ wǒ wèi dù bǐ yīng shuò yīn fā jì jìng kōng wú xiàng wú
正法，我为度彼，应数引发寂静空、无相、无

yuàn jiě tuō mén suī shuò yīn fā ér bù qǔ zhèng shàn xiàn dāng zhī
愿解脱门，虽数引发而不取证。’善现当知！

shì pú sà mó hē sà chéng jiù shū shèng fāng biàn shàn qiǎo suī shuò xiàn
是菩萨摩诃萨成就殊胜方便善巧，虽数现

qǐ sān jiě tuō mén nǎi zhì wèi dé yī qiè zhì zhì ér yú zhōng jiān bú
起三解脱门，乃至未得一切智智，而于中间不

zhèng shí jì
证实际。

fù cì shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yú shēn shēn chù cháng
“复次，善现，诸菩萨摩诃萨于甚深处常

yào guān chá wèi yào guān chá nèi kōng wài kōng nèi wài kōng kōng
乐观观察。谓乐观观察内空、外空、内外空、空

kōng dà kōng⁵⁰ shèng yì kōng yǒu wèi kōng wú wèi kōng bì jìng
空、大空⁵⁰、胜义空、有为空、无为空、毕竟

kōng wú jì kōng sàn kōng wú biàn yì kōng⁵¹ běn xìng kōng zì
空、无际空、散空、无变异空⁵¹、本性空、自

xiàng kōng gòng xiàng kōng⁵² yī qiè fǎ kōng bù kě dé kōng⁵³ wú
相空、共相空⁵²、一切法空、不可得空⁵³、无

⁵⁰ 大正藏：大空、空空；永乐北藏及龙藏：空空、大空

⁵¹ 大正藏：空；永乐北藏及龙藏：空、无变异空

⁵² 大正藏：空；永乐北藏及龙藏：空、共相空

⁵³ 大正藏：空；永乐北藏及龙藏：空、不可得空

xìngkōng zì xìngkōng⁵⁴ wú xìng zì xìngkōng yì yào guānchá sì niàn
 性空、自性空⁵⁴、无性自性空，亦乐观察四念
 zhù sì zhèngduàn sì shén zú wǔ gēn wǔ lì qī děng jué zhī
 住、四正断、四神足、五根、五力、七等觉支、
 bā shèng dào zhī jí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén děng jī zì xiàng
 八圣道支及空、无相、无愿解脱门等皆自相
 kōng shàn xiàng dāng zhī shì pú sà mó hē sà zuò cǐ guān yǐ qǐ rú
 空。善现当知！是菩萨摩诃萨作此观已，起如
 shì niàn zhū yǒu qíng lèi yóu è yǒu lì qǐ wǒ xiǎng zhí guǎng shuō nǎi
 是念：‘诸有情类由恶友力，起我想执广说乃
 zhì jiàn zhě xiǎng zhí yóu cǐ xiǎng zhí xíng yǒu suǒ dé lún huí shēng sǐ
 至见者想执，由此想执，行有所得，轮回生死
 shòu zhǒng zhǒng kǔ wèi duàn yǒu qíng rú shì xiǎng zhí yīng qù wú shàng
 受种种苦。为断有情如是想执，应趣无上
 zhèng děng pú tí wèi zhū yǒu qíng shuō shēn miào fǎ lìng duàn xiǎng zhí
 正等菩提，为诸有情说深妙法，令断想执
 lí shēng sǐ kǔ
 离生死苦。’

shì pú sà mó hē sà ěr shí suī xué sān jiě tuō mén ér bù
 “是菩萨摩诃萨尔时虽学三解脱门，而不

yī cǐ zhèng yú shí jì yǐ yú shí jì bú qù zhèng gù bú duò yù liú
 依此证于实际。以于实际不趣证故，不堕预流、
 yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí shì pú sà mó hē
 一来、不还、阿罗汉果、独觉菩提。是菩萨摩诃
 sà yóu rú shì niàn xíng shēn bō rě bō luó mì duō chéng jiù shàn gēn bú
 萨由如是念，行深般若波罗蜜多，成就善根不
 zhèng shí jì suī yú shí jì wèi jí zuò zhèng ér bú tuì shī sì jìng lǜ
 证实际。虽于实际未即作证，而不退失四静虑、
 sì wú liàng sì wú sè dìng yì bú tuì shī sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng
 四无量、四无色定，亦不退失四念住乃至八圣
 dào zhī yì bú tuì shī kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì bú
 道支，亦不退失空、无相、无愿解脱门，亦不
 tuì shī bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì bú tuì shī nèi kōng nǎi zhì wú
 退失八解脱乃至十遍处，亦不退失内空乃至无
 xìng zì xìngkōng yì bú tuì shī zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì bú tuì
 性自性空，亦不退失真如乃至不思議界，亦不退

⁵⁴ 大正藏：空；永乐北藏及龙藏：空、自性空

shī kǔ jí miè dào shèng dì yì bú tuì shī bù shī nǎi zhì bō
失苦、集、灭、道圣谛，亦不退失布施乃至般
rě bō luó mì duō yì bú tuì shī zhū pú sà dì yì bú tuì shī tuó luó
若波罗蜜多，亦不退失诸菩萨地，亦不退失陀罗
ní mén sān mó dì mén yì bú tuì shī wǔ yǎn liù shéntōng yì
尼门、三摩地门，亦不退失五眼、六神通，亦
bú tuì shī rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì bú tuì shī
不退失如来十力乃至十八佛不共法，亦不退失
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì bú tuì shī wú wàng shī fǎ
大慈、大悲、大喜、大舍，亦不退失无忘失法、
héng zhù shě xìng yì bú tuì shī yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
恒住舍性，亦不退失一切智、道相智、一切相
zhì yì bú tuì shī zhū yú wú liàng wú biān fó fǎ
智，亦不退失诸余无量无边佛法。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà ěr shí chéng jiù yī
“善现当知！是菩萨摩诃萨尔时成就一

qiè pú tí fēn fǎ nǎi zhì zhèng dé wú shàng zhèng děng pú tí yú zhū
切菩提分法，乃至证得无上正等菩提，于诸
gōng dé zhōng bù shuāi jiǎn shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
功德终不衰减。是菩萨摩诃萨行深般若波罗
mì duō fāng biàn shàn qiǎo suǒ shè shòu gù chà nà chà nà bái fǎ zēng
蜜多，方便善巧所摄受故，刹那刹那白法增
zhǎng zhū gēn měng lì yī qiè shēng wén jí dú jué děng suǒ bù néng jí
长诸根猛利，一切声闻及独觉等所不能及。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà héng zuò shì niàn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨恒作是念：

zhū yǒu qíng lèi yú cháng yè zhōng qí xīn cháng xíng sì zhǒng diān dǎo
“诸有情类于长夜中，其心常行四种颠倒。

wèi cháng xiǎng dào xīn dào jiàn dào ruò yào xiǎng dào xīn dào
谓常想倒、心倒、见倒，若乐想倒、心倒、
jiàn dào ruò wǒ xiǎng dào xīn dào jiàn dào ruò jìng xiǎng dào xīn
见倒，若我想倒、心倒、见倒，若净想倒、心
dào jiàn dào wǒ wèi rú shì zhū yǒu qíng gù yīng qù wú shàng zhèng děng
倒、见倒。我为如是诸有情故，应趣无上正等
pú tí xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng dé wú shàng zhèng děng jué
菩提，修诸菩萨摩诃萨行，证得无上正等觉
shí wèi zhū yǒu qíng shuō wú dào fǎ wèi shuō shēng sǐ wú cháng wú
时，为诸有情说无倒法，谓说生死无常、无

lè wú wǒ wú jìng wéiyǒu niè pán wēimào jì jìng jù zú zhǒng
乐、无我、无净，唯有涅槃微妙寂静，具足种
zhǒngcháng lè wǒ jìng zhēn shí gōng dé shànxiàndāng zhī
种常、乐、我、净真实功德。’善现当知！
shì pú sà mó hē sà chéng jiù cǐ niàn xíngshēn bō rě bō luó mì duō
是菩萨摩诃萨成就此念，行深般若波罗蜜多，
fāngbiàn shànqiǎo suǒ shè shòu gù ruò wèi yuánmǎn rú lái shí lì nǎi zhì
方便善巧所摄受故，若未圆满如来十力乃至
shí bā fó bú gòng fǎ jí yú wú liàng wú biān fó fǎ zhōng bú zhèng rù
十八佛不共法及余无量无边佛法，终不证入
zhū fó shèng dìng
诸佛胜定。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà ěr shí suī xuésān jiě
“善现当知！是菩萨摩诃萨尔时虽学三解
tuō mén rù chū zì zài ér yú shí jì wèi jí zuò zhèng nǎi zhì wú shàng
脱门入出自在，而于实际未即作证，乃至无上
zhèng děng pú tí yīn xíng gōng dé wèi shàn yuánmǎn bú zhèng shí jì jí
正等菩提因行功德未善圆满，不证实际及
yú gōng dé ruò dé wú shàng zhèng děng jué shí nǎi kě zhèng dé shàn
余功德，若得无上正等觉时乃可证得。善
xiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà ěr shí suī yú zhū yú gōng dé xiū wèi
现当知！是菩萨摩诃萨尔时虽于诸余功德修未
yuánmǎn ér yú wú yuàn sān mó dì mén xiū yǐ yuánmǎn
圆满，而于无愿三摩地门修已圆满。

大般若波罗蜜多经卷第五百一十七

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi yī shí bā
大般若波罗蜜多经卷第五百一十八

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn qiǎo biàn pǐn dì èr shí sān zhī èr
第三分巧便品第二十三之二

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà héng zuò shì niàn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨恒作是念：

zhū yǒu qíng lèi yú cháng yè zhōng xíng yǒu suǒ dé wèi zhí yǒu wǒ nǎi
‘诸有情类于长夜中行有所得，谓执有我乃

zhì jiàn zhě huò zhí yǒu sè yùn nǎi zhì shí yùn huò zhí yǒu yǎn chù nǎi zhì
至见者，或执有色蕴乃至识蕴，或执有眼处乃至

yì chù huò zhí yǒu sè chù nǎi zhì fǎ chù huò zhí yǒu yǎn jiè nǎi zhì yì
意处，或执有色处乃至法处，或执有眼界乃至意

jiè huò zhí yǒu sè jiè nǎi zhì fǎ jiè huò zhí yǒu yǎn shí jiè nǎi zhì yì
界，或执有色界乃至法界，或执有眼识界乃至意

shí jiè huò zhí yǒu yǎn chù nǎi zhì yì chù huò zhí yǒu yǎn chù wéi yuán suǒ
识界，或执有眼触乃至意触，或执有眼触为缘所

shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu huò zhí yǒu dì jiè
生诸受乃至意触为缘所生诸受，或执有地界

nǎi zhì shí jiè huò zhí yǒu yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán huò zhí yǒu wú
乃至识界，或执有因缘乃至增上缘，或执有无

míng nǎi zhì lǎo sǐ huò zhí yǒu shí shàn yè dào huò zhí yǒu sì jìng lǜ
明乃至老死，或执有十善业道，或执有四静虑、

sì wú liàng sì wú sè dìng huò zhí yǒu sì shè shì huò zhí yǒu yú zhū
四无量、四无色定，或执有四摄事，或执有余诸

shèng shàn fǎ wǒ wèi rú shì zhū yǒu qíng gù yīng qù wú shàng zhèng děng
胜善法。我为如是诸有情故，应趣无上正等

pú tí xiū zhū pú sà mó hē sà xíng zhèng dé wú shàng zhèng děng jué
菩提，修诸菩萨摩诃萨行，证得无上正等觉

shí lìng zhū yǒu qíng yǒng duàn rú shì yǒu suǒ dé zhí shàn xiàn dāng zhī
时，令诸有情永断如是有所得执。’善现当知！

shì pú sà mó hē sà chéng jiù cǐ niàn xíng shēn bō rě bō luó mì duō
是菩萨摩诃萨成就此念，行深般若波罗蜜多，

fāngbiànrshànqiǎosuǒshèshòugù ruòwèiyuánmǎnrú láishí lì nǎizhì
方便善巧所摄受故，若未圆满如来十力乃至
shíbāfóbúgòngfǎ jí yú wúliàngwúbiānfó fǎ zhōngbúzhèngrù
十八佛不共法及余无量无边佛法，终不证入
zhūfóshèngdìng
诸佛胜定。

shànxiàndāngzhī shìpúsà móhēsà ěrshí suī xuésānjiě
“善现当知！是菩萨摩诃萨尔时虽学三解
tuōménrùchūzìzài éryúshíjìwèijí zuòzhèng nǎizhì wúshàng
脱门入出自在，而于实际未即作证，乃至无上
zhèngděngpú tí yīnxíngōng dé wèishànyuánmǎn búzhèng shí jì jí yú
正等菩提因行功德未善圆满不证实际及余
gōng dé ruò dé wúshàngzhèngděngpú tí nǎizhì zhèng dé shànxiàn
功德，若得无上正等菩提乃至⁵⁵证得。善现
dāngzhī shìpúsà móhēsà ěrshí suī yú zhū yú gōng dé xiū wèiyuán
当知！是菩萨摩诃萨尔时虽于诸余功德修未圆
mǎn érdànyú kōngsānmó dì mén xiū yǐ yuánmǎn
满，而但于空三摩地门修已圆满。

fùcì shànxiàn ruòpúsà móhēsà héngzuòshìniàn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨恒作是念：
zhūyǒuqíng lèi yú cháng yè zhōngcháng xíngzhūxiàng wèizhí nánxiàng
‘诸有情类于长夜中常行诸相，谓执男相，
huòzhí nǚxiàng huòzhí sèxiàng huòzhí shēngxiàng huòzhí xiāngxiàng
或执女相，或执色相，或执声相，或执香相，
huòzhí wèixiàng huòzhí chùxiàng huòzhí fǎxiàng huòzhí zhū yú wǒ
或执味相，或执触相，或执法相，或执诸余我
xiàng fǎxiàng wǒ wèi rú shì zhūyǒuqíng gù yīng qù wúshàngzhèng
相、法相。我为如是诸有情故，应趣无上正
děngpú tí xiū zhūpúsà móhēsà xíng zhèng dé wúshàngzhèngděng
等菩提，修诸菩萨摩诃萨行，证得无上正等
juéshí lìng zhūyǒuqíng yǒngduàn rú shì zhǒngzhǒng xiàngzhí shànxiàn
觉时，令诸有情永断如是种种相执。’善现
dāngzhī shìpúsà móhēsà chéngjiù cǐniàn xíngshēn bōrě bōluó
当知！是菩萨摩诃萨成就此念，行深般若波罗
mìduō fāngbiànrshànqiǎosuǒshèshòugù ruòwèiyuánmǎnrú láishí
蜜多，方便善巧所摄受故，若未圆满如来十

⁵⁵ 大正藏：可；永乐北藏及龙藏：至

lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ jí yú wú liàng wú biān fó fǎ zhōng
力乃至十八佛不共法及余无量无边佛法，终
bú zhèng rù zhū fó shèng dìng shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà
不证入诸佛胜定。善现当知！是菩萨摩诃萨
ěr shí suī xué sān jiě tuō mén rù chū zì zài ér yú shí jì wèi jí zuò
尔时虽学三解脱门入出自在，而于实际未即作
zhèng nǎi zhì wú shàng zhèng děng pú tí yīn xíng gōng dé wèi shàn yuán mǎn
证，乃至无上正等菩提因行功德未善圆满
bú zhèng shí jì jí yú gōng dé ruò dé wú shàng zhèng děng jué shí nǎi
不证实际及余功德，若得无上正等觉时乃
kě zhèng dé shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà ěr shí suī yú zhū
可证得。善现当知！是菩萨摩诃萨尔时虽于诸
yú gōng dé xiū wèi yuán mǎn ér yú wú xiàng sān mó dì mén xiū yǐ yuán
余功德修未圆满，而于无相三摩地门修已圆
mǎn
满。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ shàn xiū xué bù shī
“复次，善现，若菩萨摩诃萨已善修学布施

bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǐ shàn ān zhù nèi kōng nǎi
波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，已善安住内空乃
zhì wú xìng zì xìng kōng yǐ shàn ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè
至无性自性空，已善安住真如乃至不思議界，
yǐ shàn ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì yǐ shàn xiū xué sì niàn
已善安住苦、集、灭、道圣谛，已善修学四念
zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yǐ shàn xiū xué kōng wú xiàng wú yuàn
住乃至八圣道支，已善修学空、无相、无愿
jiě tuō mén yǐ shàn xiū xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
解脱门，已善修学四静虑、四无量、四无色定，
yǐ shàn xiū xué bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yǐ shàn xiū xué zhū pú sà
已善修学八解脱乃至十遍处，已善修学诸菩萨
dì yǐ shàn xiū xué tuó luó ní mén sān mó dì mén yǐ shàn xiū xué
地，已善修学陀罗尼门、三摩地门，已善修学
wǔ yǎn liù shéntōng yǐ shàn xiū xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó
五眼、六神通，已善修学如来十力乃至十八佛
bú gòng fǎ yǐ shàn xiū xué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yǐ
不共法，已善修学大慈、大悲、大喜、大舍，已
shàn xiū xué wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng jí yú wú liàng wú biān fó
善修学无忘失法、恒住舍性及余无量无边佛

fǎ shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì shūshèng
法。善现当知！是菩萨摩诃萨成就如是殊胜
zhì jiàn ruò yú shēng sǐ fā qǐ lè xiǎng huòshuōyǒu lè huò yú sān
智见，若于生死发起乐想，或说有乐，或于三
jiè ān zhù zhí zhuó wú yǒu shì chù
界安住执著，无有是处。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà yǐ shàn xiū xíng pú tí
“善现当知！若菩萨摩诃萨已善修行菩提

fēn fǎ yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jí zhū dì zǐ fǎ yīng
分法，一切如来、应、正等觉及诸弟子法，应
shì wèn ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
试问：‘若菩萨摩诃萨欲证无上正等菩提，
yún hé xiū xíng pú tí fēn fǎ ér bù zhèngkōng wú xiàng wú yuàn
云何修行菩提分法，而不证空、无相、无愿、
wú shēng wú miè wú zuò wú wéi wú xìng shí jì yóu bú zhèng
无生、无灭、无作、无为、无性、实际，由不证
gù bù dé yù liú yī lái bù huán ā luó hàn guǒ dú jué pú
故，不得预流、一来、不还、阿罗汉果、独觉菩
tí ér qín xiū xí shēn shēn bō rě bō luó mì duō cháng wú suǒ zhí
提，而勤修习甚深般若波罗蜜多，常无所执？’

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà dé cǐ wèn shí ruò zuò shì dá
善现当知！是菩萨摩诃萨得此问时，若作是答：
zhū pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí dàn yīng
‘诸菩萨摩诃萨欲证无上正等菩提，但应
sī wéikōng wú xiàng wú yuàn wú shēng wú miè wú zuò wú
思惟空、无相、无愿、无生、无灭、无作、无
wéi wú xìng shí jì jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ bù yīng xiū xué
为、无性、实际；及余一切菩提分法不应修学。’

shì pú sà mó hē sà wèiméng rú lái yīng zhèngděngjué shòu yǔ wú
是菩萨摩诃萨未蒙如来、应、正等觉授与无
shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó
上正等菩提不退转记。所以者何？是菩萨摩
hē sà wèinéng kāi shì jì bié xiǎnliǎozhù bú tuì zhuǎn dì pú sà mó
诃萨未能开示、记别、显了住不退转地菩萨摩
hē sà xiū xué fǎ xiàng shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà dé cǐ
诃萨修学法相。善现当知！是菩萨摩诃萨得此
wèn shí ruò zuò shì dá zhū pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàngzhèng
问时，若作是答：‘诸菩萨摩诃萨欲证无上正

děng pú tí yīngzhèng sī wéikōng wú xiàng wú yuàn wú shēng
等菩提，应正思惟空、无相、无愿、无生、
wú miè wú zuò wú wéi wú xìng shí jì jí yú yī qiè pú tí
无灭、无作、无为、无性、实际；及余一切菩提
fēn fǎ yì yīngfāngbiàn rú xiānsuǒshuōshànqiǎo xiū xué ér bú zuòzhèng
分法亦应方便如先所说善巧修学而不作证。
shì pú sà mó hē sà yǐ méng rú lái yīng zhèngděngjuéshòu yǔ wú
是菩萨摩訶萨已蒙如来、应、正等觉授与无
shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó
上正等菩提不退转记。所以者何？是菩萨摩
hē sà yǐ néng kāi shì jì bié xiǎnliǎozhù bú tuì zhuǎn dì pú sà mó
訶萨已能开示、记别、显了住不退转地菩萨摩
hē sà xiū xué fǎ xiàng
訶萨修学法相。

shànxiàn ruò pú sà mó hē sà wèinéng kāi shì jì bié
“善现，若菩萨摩訶萨未能开示、记别、
xiǎnliǎozhù bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà xiū xué fǎ xiàng dāng zhī
显了住不退转地菩萨摩訶萨修学法相，当知
shì pú sà mó hē sà wèishàn xiū xué bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
是菩萨摩訶萨未善修学布施、净戒、安忍、精进、
jìng lù bō rě bō luó mì duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ wèi rù bó
静虑、般若波罗蜜多及余一切菩提分法，未入薄
dì wèi rú qí yú zhù bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà kāi shì jì bié
地，未如其余住不退转地菩萨摩訶萨开示、记别、
xiǎnliǎo ān zhù bú tuì zhuǎnxiàng shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yǐ
显了安住不退转相。善现，若菩萨摩訶萨已
néng kāi shì jì bié xiǎnliǎozhù bú tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà xiū
能开示、记别、显了住不退转地菩萨摩訶萨修
xué fǎ xiàng dāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ shàn xiū xué bù shī jìng
学法相，当知是菩萨摩訶萨已善修学布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō jí yú yī qiè
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多及余一切
pú tí fēn fǎ yǐ rù bó dì yǐ rú qí yú zhù bú tuì zhuǎn dì pú sà
菩提分法，已入薄地，已如其余住不退转地菩萨
mó hē sà kāi shì jì bié xiǎnliǎo ān zhù bú tuì zhuǎnxiàng
摩訶萨开示、记别、显了安住不退转相。”

jù shòushànxiàn bó yán shì zūn pō yǒuwèi dé bú tuì zhuǎn
具寿善现白言：“世尊！颇有未得不退转

pú sà mó hē sà néngzuò rú shì rú shí dá fǒu
菩萨摩诃萨能作如是如实答不？”

fó gào shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà suī wèi dé bú tuì zhuǎn
佛告善现：“有菩萨摩诃萨虽未得不退转，
ér néng yú cǐ zuò rú shí dá shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà
而能于此作如实答。善现当知！是菩萨摩诃萨
suī wèi dé bú tuì zhuǎn ér néng xiū xué bù shī jìng jiè ān rěn
虽未得不退转，而能修学布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lǜ bō rě bō luó mì duō jí yú yī qiè pú tí fēn fǎ
精进、静虑、般若波罗蜜多及余一切菩提分法，
yǐ dé chéng shú jué huì měng lì ruò wén bù wén néng rú shí dá rú
已得成熟觉慧猛利，若闻、不闻能如实答如
bú tuì dì pú sà mó hē sà
不退地菩萨摩诃萨。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán duō yǒu pú sà mó hē sà qiú
具寿善现复白佛言：“多有菩萨摩诃萨求
xué wú shàng zhèng děng pú tí shǎo yǒu néng rú shí dá rú bú tuì zhuǎn
学无上正等菩提，少有能如实答如不退转
dì pú sà mó hē sà yǐ shàn xiū zhì dì wèi shàn xiū zhì dì ér ān zhù
地菩萨摩诃萨已善修治地，未善修治地而安住
gù
故。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì suǒ yǐ zhě hé shǎo yǒu
佛告善现：“如是！如是！所以者何？少有
pú sà mó hē sà dé shòu rú shì bú tuì zhuǎn dì shū shèng huì jì ruò
菩萨摩诃萨得受如是不退转地殊胜慧记，若
yǒu dé shòu rú shì jì zhě jiē néng yú cǐ zuò rú shí dá shàn xiàn
有得受如是记者，皆能于此作如实答。善现，
ruò néng yú cǐ rú shí dá zhě dāng zhī shì pú sà mó hē sà yǐ zhòng
若能于此如实答者，当知是菩萨摩诃萨已种
shàn gēn zuì jí míng lì suǒ xiū zhì huì qí liàng shēn guǎng shì jiān tiān
善根最极明利，所修智慧其量深广，世间天、
rén ā sù luò děng bù néng yǐn duó lìng qí pò huài bì dé wú shàng
人、阿素洛等不能引夺令其破坏，必得无上
zhèng děng pú tí
正等菩提。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà nǎi zhì mèng zhōng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨乃至梦中，

yì bú ài yào chēng zàn shēng wén dú jué dì fǎ yú sān jiè fǎ yì bù
亦不爱乐称赞声闻、独觉地法，于三界法亦不
qǐ xīn ài yào chēng zàn cháng guān zhū fǎ rú mèng rú xiǎng guǎng shuō
起心爱乐称赞，常观诸法如梦、如响广说
nǎi zhì rú xún xiāng chéng suī rú shì guān chá ér bù zhèng shí jì dāng
乃至如寻香城，虽如是观察而不证实，当
zhī shì pú sà yǒu bú tuì zhuǎn xiàng
知是菩萨有不退转相。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà mèng jiàn rú lái
“复次，善现，若菩萨摩诃萨梦见如来、
yīng zhèng děng jué yǒu wú shù liàng bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō zhòng
应、正等觉，有无数量百千俱胝那庾多众，
gōng jìng wéi rào ér wèi shuō fǎ jì wén fǎ yǐ shàn jiě yì qù jiě yì
恭敬围绕而为说法，既闻法已善解义趣，解义
qù yǐ jīng jìn xiū xíng fǎ suí fǎ xíng rù sān mó dì qǐ suí fǎ xíng dāng
趣已精进修行，法随法行入三摩地起随法行，当
zhī shì pú sà yǒu bú tuì zhuǎn xiàng
知是菩萨有不退转相。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà mèng jiàn rú lái
“复次，善现，若菩萨摩诃萨梦见如来、
yīng zhèng děng jué jù sān shí èr dà shì fū xiàng bā shí suí hǎo yuán
应、正等觉，具三十二大士夫相、八十随好圆
mǎn zhuāng yán cháng guāng yī xún zhōu wǎ zhào yào yǔ wú liàng zhòng
满庄严，常光一寻周匝照曜，与无量众
yǒng zài xū kōng xiàn dà shén tōng shuō zhèng fǎ yào huà zuò huà shì lìng
涌⁵⁶在虚空，现大神通说正法要，化作化士令
wǎng tā fāng wú biān fó tǔ shī zuò fó shì dāng zhī shì pú sà yǒu bú
往他方无边佛土施作佛事，当知是菩萨有不
tuì zhuǎn xiàng
退转相。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà mèng jiàn kuáng zéi pò
“复次，善现，若菩萨摩诃萨梦见狂贼破
huài cūn chéng huò jiàn huǒ qǐ fén shāo jù luò huò jiàn shī zǐ hǔ
坏村城，或见火起焚烧聚落，或见师子、虎、
láng měng shòu dú shé è xiē yù lái hài shēn huò jiàn yuàn jiā
狼、猛兽、毒蛇、恶蝎⁵⁷欲来害身，或见怨家

⁵⁶ 大正藏：踊；永乐北藏及龙藏：涌

⁵⁷ 大正藏：蝎；永乐北藏及龙藏：蝎

yù zhǎn qí shǒu huòjiàn fù mǔ xiōng dì zǐ mèi qī zǐ qīn
欲斩其首，或见父母、兄弟、姊妹、妻子、亲
yǒu lín dāngmìngzhōng huòjiàn zì shēnhán rè jī kě jí yú kǔ shì zhī
友临当命终，或见自身寒热饥渴及余苦事之
suǒ bī nǎo jiàn rú shì děng kě bù wèi shì bù jīng bú jù yì bù yōu
所逼恼。见如是等可怖畏事，不惊、不惧亦不忧
nǎo cóngmèngjué yǐ jí néng sī wéi sān jiè fēi zhēn jiē rú mèngjiàn
恼，从梦觉已即能思惟：‘三界非真皆如梦见，
wǒ dé wú shàngzhèngděngjué shí dāngwèiyǒuqíngshuō sān jiè fǎ yī
我得无上正等觉时，当为有情说三界法，一
qiè xū wàng jiē rú mèngjìng dāng zhī shì pú sà yǒu bú tuì zhuǎnxiàng
切虚妄皆如梦境。’当知是菩萨有不退转相。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà nǎi zhì mèngzhōngjiàn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨乃至梦中见
yǒu dì yù páng shēng guǐ jiè zhū yǒuqíng lèi biànzuò shì niàn
有地狱、旁⁵⁸生、鬼界诸有情类，便作是念：

wǒ dāng jīng qín xiū zhū pú sà mó hē sà xíng sù qù wú shàngzhèng
‘我当精勤修诸菩萨摩诃萨行，速趣无上正
děng pú tí wǒ fó tǔ zhōng dé wú dì yù páng shēng guǐ jiè è
等菩提，我佛土中得无地狱、旁⁵⁹生、鬼界恶
qù jí míng cóngmèngjué yǐ yì zuò shì niàn shànxiāndāng zhī shì
趣及名。’从梦觉已亦作是念。善现当知！是
pú sà mó hē sà dāngzuò fó shí suǒ jū fó tǔ dìng wú è qù suǒ yǐ
菩萨摩诃萨当作佛时，所居佛土定无恶趣。所以
zhě hé ruò mèng ruò jué zhū fǎ wú èr wú èr fēn gù dāng zhī
者何？若梦、若觉诸法无二、无二分故，当知
shì pú sà yǒu bú tuì zhuǎnxiàng
是菩萨有不退转相。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà mèngzhōngjiàn huǒ
“复次，善现，若菩萨摩诃萨梦中见火
shāo dì yù děngzhū yǒuqíng lèi huò fù jiàn shāo chéng yì jù luò
烧地狱等诸有情类，或复见烧城邑、聚落，
biàn fā shì yuàn wǒ ruò yǐ shòu bú tuì zhuǎn jì dāngzhèng wú shàng
便发誓愿：‘我若已受不退转记，当证无上
zhèngděng pú tí yuàn cǐ dà huǒ jí shí dùnmièbiàn wéi qīngliáng ruò
正等菩提，愿此大火即时顿灭变为清凉。’若

⁵⁸ 大正藏：傍；永乐北藏及龙藏：旁

⁵⁹ 大正藏：傍；永乐北藏及龙藏：旁

cǐ pú sà zuò shì yuàn yǐ mèngzhōngjiàn huǒ jí shí dùnmiè dāng zhī
此菩萨作是愿已，梦中见火即时顿灭，当知
yǐ dé bú tuì zhuǎn jì ruò cǐ pú sà zuò shì yuàn yǐ mèngzhōngjiàn
已得不退转记。若此菩萨作是愿已，梦中见
huǒ bù jí dùnmiè dāng zhī wèi dé bú tuì zhuǎn jì
火不即顿灭，当知未得不退转记。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jué shí xiànjiàn dà huǒ
“复次，善现，若菩萨摩诃萨觉时现见大火

cù qǐ shāozhū chéng yì huòshāo jù luò biànzuo shì niàn wǒ zài
卒起，烧诸城邑或烧聚落，便作是念：‘我在
mèngzhōnghuò zài jué wèi céngjiàn zì yǒu bú tuì zhuǎn dì zhū xíng
梦中或在觉位，曾见自有不退转地诸行、

zhuàng xiàng wèi shěn xū shí ruò wǒ suǒ jiàn shì shí yǒu zhě yuàn cǐ
状、相未审虚实，若我所见是实有者，愿此

dà huǒ jí shí dùnmiè biàn wéi qīngliáng ruò cǐ pú sà zuò shì yuàn
大火即时顿灭变为清凉。’若此菩萨作是誓愿

fā chéng dì yán ěr shí dà huǒ jí wéi dùnmiè dāng zhī yǐ dé bú tuì
发诚谛言，尔时大火即为顿灭，当知已得不退

zhuǎn jì ruò cǐ pú sà zuò shì yuàn fā chéng dì yán huǒ bù dùn
转记。若此菩萨作是誓愿发诚谛言，火不顿

miè dāng zhī wèi dé bú tuì zhuǎn jì
灭，当知未得不退转记。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà jué shí jiàn huǒ shāo
“复次，善现，若菩萨摩诃萨觉时见火烧

zhū chéng yì huòshāo jù luò biànzuo shì niàn wǒ zài mèngzhōnghuò
诸城邑或烧聚落，便作是念：‘我在梦中或

zài jué wèi céngjiàn zì yǒu bú tuì zhuǎn dì zhū xíng zhuàng xiàng
在觉位，曾见自有不退转地诸行、状、相。

ruò wǒ suǒ jiàn dìng shì shí yǒu bì zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yuàn
若我所见定是实有，必证无上正等菩提，愿

cǐ dà huǒ jí shí dùnmiè biàn wéi qīngliáng shì pú sà mó hē sà fā cǐ
此大火即时顿灭变为清凉。’是菩萨摩诃萨发此

shì yuàn chéng dì yán yǐ ěr shí dà huǒ bù wéi dùnmiè rán shāo yī jiā
誓愿诚谛言已，尔时大火不为顿灭，然烧一家

yuè zhì yī jiā fù shāo yī jiā huòshāo yī xiàng yuè zhì yī xiàng fù shāo
越置一家，复烧一家或烧一巷，越置一巷复烧

yī xiàng rú shì zhǎnzhuǎn qí huǒ nǎi miè shì pú sà mó hē sà yīng zì
一巷，如是展转其火乃灭。是菩萨摩诃萨应自

liǎo zhī jué dìng yǐ dé bú tuì zhuǎn jì rán bèi shāo zhě yóu bǐ yǒu qíng
了知决定已得不退转记。然被烧者，由彼有情
zào zuò zēng zhǎng huài zhèng fǎ yè bǐ yóu cǐ yè xiān duò è qù wú
造作增长坏正法业，彼由此业先堕恶趣，无
liàng jié zhōng shòu zhèng kǔ guǒ jīn shēng rén qù shòu bǐ yú yāng huò
量劫中受正苦果，今生人趣受彼余殃，或
yóu cǐ yè dāng duò è qù jīng wú liàng jié shòu zhèng kǔ guǒ jīn zài rén
由此业当堕恶趣，经无量劫受正苦果，今在人
qù xiān xiàn shǎo yāng
趣先现少殃。

fù cì shàn xiàn yī qián suǒ shuō zhǒng zhǒng yīn yuán zhī
“复次，善现，依前所说种种因缘，知
shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà fù yǒu chéng jiù yú xíng zhuàng
是不退转菩萨摩訶萨。复有成就余行、状、
xiàng zhī shì bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà wú dāng wèi rǔ fēn bié jiě
相，知是不退转菩萨摩訶萨，吾当为汝分别解
shuō rǔ yīng dì tīng jí shàn sī wéi
说，汝应谛听！极善思惟！”

shàn xiàn dá yán wěi rán yuàn shuō
善现答言：“唯然！愿说！”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà jiàn yǒu nán zǐ huò yǒu nǚ
佛告善现：“若菩萨摩訶萨见有男子或有女
rén xiàn wéi fēi rén zhī suǒ mèi zhuó shòu zhū kǔ nǎo bù néng yuǎn lí biàn
人现为非人之所魅著，受诸苦恼不能远离，便
zuò shì niàn ruò zhū rú lái yīng zhèng děng jué zhī wǒ yǐ dé qīng
作是念：‘若诸如来、应、正等觉知我已得清
jìng yì yào shòu wǒ wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn jì ruò wǒ
净意乐，授我无上正等菩提不退转记；若我
jiǔ fā qīng jìng zuò yì qiú zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yuǎn lí
久发清净作意，求证无上正等菩提，远离
shēng wén dú jué zuò yì bù yǐ shēng wén dú jué zuò yì qiú zhèng
声闻、独觉作意，不以声闻、独觉作意求证
wú shàng zhèng děng pú tí ruò wǒ dāng lái bì dé wú shàng zhèng děng
无上正等菩提。若我当来必得无上正等
pú tí qióng wèi lái jì lì yì ān lè zhū yǒu qíng lèi ruò shí fāng jiè
菩提，穷未来际利益安乐诸有情类。若十方界
xiàn zài shí yǒu wú liàng rú lái yīng zhèng děng jué shuō wēi miào fǎ lì
现在实有无量如来、应、正等觉说微妙法利

lè yǒuqíng bǐ zhū rú lái yīng zhèngděngjué wú suǒ bú jiàn wú
乐有情，彼诸如来、应、正等觉无所不见、无
suǒ bù zhī wú suǒ bù jiě wú suǒ bú zhèng xiàn zhī jiàn jué
所不知、无所不解、无所不证，现知、见、觉
yī qiè yǒuqíng yì yào chā bié yuàn chuí zhào chá wǒ xīn suǒ niàn jí chéng
一切有情意乐差别，愿垂照察我心所念及诚
dì yán ruò wǒ shí néng xiū pú sà xíng bì huò wú shàng zhèngděng pú
谛言。若我实能修菩萨行，必获无上正等菩
tí jiù bá yǒuqíng shēng sǐ kǔ zhě yuàn shì nán zǐ huò cǐ nǚ rén
提，救拔有情生死苦者，愿是男子或此女人，
bù wéi fēi rén zhī suǒ rǎo nǎo bǐ suí wǒ yǔ jí dāng shě qù shì pú
不为非人之所烦恼，彼随我语即当舍去。’是菩
sà mó hē sà zuò cǐ yǔ shí ruò bǐ fēi rén bù wéi qù zhě dāng zhī wèi
萨摩诃萨作此语时，若彼非人不为去者，当知未
dé bú tuì zhuǎn jì shì pú sà mó hē sà zuò cǐ yǔ shí ruò bǐ fēi rén
得不退转记。是菩萨摩诃萨作此语时，若彼非人
jí wéi qù zhě dāng zhī yǐ dé bú tuì zhuǎn jì
即为去者，当知已得不退转记。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà wèi shàn xiū xué bù shī
“复次，善现，有菩萨摩诃萨未善修学布施、
jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō wèi shàn
净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，未善
ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng wèi shàn ān zhù zhēn rú nǎi zhì
安住内空乃至无性自性空，未善安住真如乃至
bù sī yì jiè wèi shàn ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì wèi
不思議界，未善安住苦、集、灭、道圣谛，未
shàn xiū xué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wèi shàn xiū xué sì jìng
善修学四念住乃至八圣道支，未善修学四静
lù sì wú liàng sì wú sè dìng wèi shàn xiū xué bā jiě tuō nǎi zhì shí
虑、四无量、四无色定，未善修学八解脱乃至十
biàn chù wèi shàn xiū xué kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wèi
遍处，未善修学空、无相、无愿解脱门，未
shàn xiū xué tuó luó ní mén sān mó dì mén wèi rù pú sà zhèng xìng lí
善修学陀罗尼门、三摩地门，未入菩萨正性离
shēng wèi jù xiū xíng yī qiè fó fǎ yuǎn lí pú sà fāng biàn shàn qiǎo
生，未具修行一切佛法，远离菩萨方便善巧，
wèi miǎn è mó zhī suǒ nǎo luàn yú zhū mó shì wèi néng jué zhī bú zì
未免恶魔之所恼乱，于诸魔事未能觉知，不自

duóliángshàngēnhòu bó xuézhū pú sà fā chéng dì yán biànwéi è mó
度量善根厚薄，学诸菩萨发诚谛言，便为恶魔
zhī suǒ kuánguò shì pú sà mó hē sà jiàn yǒunán zǐ huò yǒu nǚ rén
之所诳惑。是菩萨摩诃萨见有男子或有女人，
xiànwéi fēi rén zhī suǒ mèizhuó shòuzhū kǔ nǎo bù néngyuǎn lí jí biàn
现为非人之所魅著，受诸苦恼不能远离，即便
qīng ěr fā chéng dì yán wǒ ruò yǐ cóngguò qù zhū fó shòu dé wú
轻尔发诚谛言：‘我若已从过去诸佛，受得无
shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì lìng shì nán zǐ huò cǐ nǚ rén
上正等菩提不退转记，令是男子或此女人，
bù wéi fēi rén zhī suǒ rǎonǎo bǐ suí wǒ yǔ sù dāngshě qù shì pú
不为非人之所烦恼，彼随我语速当舍去。’是菩
sà mó hē sà zuò cǐ yǔ yǐ ěr shí è mó wèikuánguò gù jí biàn
萨摩诃萨作此语已，尔时恶魔为诳惑故，即便
qū bī fēi rén lìng qù suǒ yǐ zhě hé è mó wēi lì shèng bǐ fēi rén
驱逼非人令去。所以者何？恶魔威力胜彼非人，
shì gù fēi rén shòu mó jiào chì jí biànshě qù
是故非人受魔教勅即便舍去。

shì pú sà mó hē sà jiàn cǐ shì yǐ huān xǐ yǒngyuè zuò shì
“是菩萨摩诃萨见此事已，欢喜踊跃作是

niànyán fēi rén jīn qù shì wú wēi lì suǒ yǐ zhě hé fēi rén suí
念言：‘非人今去是吾威力。所以者何？非人随
wǒ suǒ fā shì yuàn jí biàn fàng cǐ nán zǐ nǚ rén wú bié yuán gù
我所发誓愿，即便放此男子、女人，无别缘故。’
shì pú sà mó hē sà bù néng jué zhī è mó suǒ zuò wèi shì jǐ lì wàng
是菩萨摩诃萨不能觉知恶魔所作，谓是己力妄
shēng huān xǐ shì cǐ qīng nòng zhū yú pú sà yán wǒ yǐ cóngguò qù
生欢喜，恃此轻弄诸余菩萨言：‘我已从过去
zhū fó shòu dé wú shàngzhèngděng pú tí bú tuì zhuǎn jì suǒ fā shì
诸佛受得无上正等菩提不退转记，所发誓
yuàn jiē bù tángjuān rǔ děng wèi méng zhū fó shòu jì bù yīng xiāng xué
愿皆不唐捐，汝等未蒙诸佛授记，不应相学
fā chéng dì yán shè yǒu yào qī bì kōng wú guǒ shì pú sà mó hē sà
发诚谛言，设有要期必空无果。’是菩萨摩诃萨
qīng nòng huǐ zǐ yú pú sà gù wàng shì shǎo néng yú zhū gōng dé
轻弄毁⁶⁰余菩萨故，妄恃少能，于诸功德

⁶⁰ 大正藏：眚；永乐北藏及龙藏：眚

shēngzhǎngduōzhǒngzēngshàngmàngù yuǎn lí wú shàngzhèngděng pú
生长多种增上慢故，远离无上正等菩

tí bù néngzhèng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà yǐ wú fāng
提，不能证得一切智智。是菩萨摩诃萨以无方

biànshànqiǎo lì gù shēngzhǎngduōzhǒngzēngshàngmàngù huǐ zǐ⁶¹
便善巧力故，生长多种增上慢故，毁訾⁶¹

qīngmiè yú pú sà gù suī qín jīng jìn ér duòshēngwénhuò dú jué dì
轻蔑余菩萨故，虽勤精进而堕声闻或独觉地。

shì pú sà mó hē sà bó fú dé gù suǒ zuò shàn yè fā chéng dì yán
是菩萨摩诃萨薄福德故，所作善业、发诚谛言

jiē dòng mó shì shì pú sà mó hē sà bù néng qīn jìn gòng yǎng gōng jìng
皆动魔事。是菩萨摩诃萨不能亲近供养恭敬、

zūn zhòng zàn tàn zhēn shàn zhī shí bù néng qǐng wèn dé bú tuì zhuǎn pú
尊重赞叹真善知识，不能请问得不退转菩

sà xíng xiàng bù néng zī shòu zhū è mó jūn suǒ zuò shì yè yóu sī mó
萨行相，不能咨受诸恶魔军所作事业，由斯魔

fù zhuǎn fù jiān láo suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà bù jiǔ xiū
缚转复坚牢。所以者何？是菩萨摩诃萨不久修

xíng bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì
行布施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜

duō nǎi zhì yuǎn lí fāng biàn shàn qiǎo gù wéi è mó zhī suǒ kuáng huò
多，乃至远离方便善巧故，为恶魔之所诳惑。

shì gù shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà yīng shàn jué zhī zhū è mó shì
是故，善现，诸菩萨摩诃萨应善觉知诸恶魔事。

fù cì shàn xiàn yún hé pú sà mó hē sà bù jiǔ xiū xíng bù
“复次，善现，云何菩萨摩诃萨不久修行布

shī jìng jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō
施、净戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多，

nǎi zhì yuǎn lí fāng biàn shàn qiǎo gù wéi è mó zhī suǒ kuáng huò quàn
乃至远离方便善巧故，为恶魔之所诳惑，劝

zhū pú sà yīng shàn jué zhī wèi yǒu è mó wèi kuáng huò gù fāng biàn
诸菩萨应善觉知？谓有恶魔，为诳惑故，方便

huà zuò zhǒng zhǒng xíng xiàng lái zhì pú sà mó hē sà suǒ zuò rú shì yán
化作种种形像，来至菩萨摩诃萨所，作如是言：

duō shàn nán zǐ rǔ zì zhī yé guò qù zhū fó yǐ céng shòu rǔ
‘咄！善男子！汝自知耶？过去诸佛已曾授汝

⁶¹ 大正藏：訾；永乐北藏及龙藏：訾

dà pú tí jì rǔ yú wú shàngzhèngděng pú tí jué dìngdāng dé bú fù
大菩提记，汝于无上正等菩提决定当得不复

tuì zhuǎn rǔ shēn fù mǔ xiōng dì zǐ mèi qīn yǒu juànshǔ nǎi
退转。汝身父母、兄弟、姊妹、亲友、眷属乃

zhì qī shì míng zì chā bié wǒ xī shàn zhī rǔ shēnshēng zài mǒufāng
至七世名字差别我悉善知，汝身生在某方、

mǒuguó mǒuchéng mǒu yì mǒu jù luòzhōng rǔ zài mǒunián
某国、某城、某邑、某聚落中，汝在某年、

mǒuyuè mǒu rì mǒu shí mǒu xiù xiàngwángzhōngshēng rú shì
某月、某日、某时、某宿相王中生。’如是

è mó ruò jiàn pú sà bǐngxìngróuruǎn zhūgēnmèidùn biànzhà jì yán
恶魔若见菩萨禀性柔软，诸根昧钝，便诈记言：

rǔ yú xiān shì suǒ bǐnggēnxìng yì céng rú shì ruò jiàn pú sà bǐng
‘汝于先世所禀根性已曾如是。’若见菩萨禀

xìnggāngqiáng zhūgēnmíng lì biànzhà jì yán rǔ yú xiān shì suǒ
性刚强，诸根明利，便诈记言：‘汝于先世所

bǐnggēnxìng yì céng rú shì ruò jiàn pú sà jū ā liàn rě huòcháng
禀根性亦曾如是。’若见菩萨居阿练若，或常

qǐ shí huòshòu yī shí huò yī zuò shí huò yī bō shí huò jū zhōng
乞食，或受一食，或一坐食，或一钵食，或居冢

jiān huò jū lù dì huò jū shù xià huò fèn sǎo yī huò dànsān yī
间，或居露地，或居树下，或粪扫衣，或但三衣，

huòchángzuò bú wò huò rú jiù fū jù huòshǎo yù huò xǐ zú
或常坐不卧，或如旧敷具，或少欲，或喜足，

huòyào yuǎn lí huòyào jì dìng huò jù zhèngniàn huò jù miào huì
或乐远离，或乐寂定，或具正念，或具妙慧，

huò bú zhòng lì yǎng huò bú guì míng yù huòhàoliánjiǎn bù tú qí
或不重利养，或不贵名誉，或好廉俭，不涂其

zú huòshěngshuìmián huò lí diào jǔ huòhàoshǎoyán huòyàoruǎn
足，或省睡眠，或离掉举，或好少言，或乐软

yǔ rú shì è mó jiàn cǐ pú sà zhǒngzhǒngxíng yǐ biànzhà jì yán
语，如是恶魔见此菩萨种种行已，便诈记言：

rǔ yú xiān shì yì céng rú shì suǒ yǐ zhě hé rǔ jīn chéng jiù
‘汝于先世亦曾如是。所以者何？汝今成就

rú shì rú shì shūshènggōng dé shì jiāntóngjiàn xiān shì dìngyīng yì yǒu
如是如是殊胜功德，世间同见，先世定应亦有

rú shì shūshènggōng dé yīng zì qìngwèi wú dé zì qīng
如是殊胜功德，应自庆慰无得自轻。’

shì pú sà mó hē sà wén cǐ è mó shuō qí guò qù dāng lái
“是菩萨摩诃萨闻此恶魔说其过去当来

gōng dé jí shuō xiàn zài qīn yǒu zì shēn míng děng chā bié jiān tàn zhǒng
功德，及说现在亲友自身名等差别，兼叹种

zhǒng shū shèng shàngēn huān xǐ yǒng yuè shēng zēng shàng màn líng miè huǐ
种殊胜善根，欢喜踊跃生增上慢，凌蔑毁

mà zhū yú pú sà ěr shí è mó zhī qí àn dùn qǐ zēng shàng màn líng
骂诸余菩萨。尔时，恶魔知其暗钝起增上慢凌

miè tā rén fù gào zhī yán rǔ dìng chéng jiù shū shèng gōng dé guò
蔑他人，复告之言：‘汝定成就殊胜功德，过

qù rú lái yīng zhèng děng jué yǐ shòu rǔ jì rǔ yú wú shàng zhèng
去如来、应、正等觉已授汝记，汝于无上正

děng pú tí dìng dāng zhèng dé bù fù tuì zhuǎn yǐ yǒu rú shì ruì xiàng
等菩提，定当证得不复退转，已有如是瑞相

xiàn qián shì shí è mó wèi rǎo luàn gù huò jiǎo xiàn zuò chū jiā xíng
现前。’是时，恶魔为扰乱故，或矫现作出家形

xiàng huò jiǎo xiàn zuò zài jiā xíng xiàng huò jiǎo xiàn zuò fù mǔ xiōng dì
像，或矫现作在家形像，或矫现作父母、兄弟、

zǐ mèi qīn yǒu fàn zhì shī zhǔ tiān lóng yào chā rén
姊妹、亲友、梵志、师主、天、龙、药叉、人、

fēi rén děng zhǒng zhǒng xíng xiàng zhì cǐ pú sà mó hē sà suǒ zuò rú
非人等种种形像，至此菩萨摩诃萨所，作如

shì yán guò qù rú lái yīng zhèng děng jué jiǔ yǐ shòu rǔ dà
是言：‘过去如来、应、正等觉，久已授汝大

pú tí jì rǔ yú wú shàng zhèng děng pú tí jué dìng dāng dé bù fù
菩提记。汝于无上正等菩提，决定当得不复

tuì zhuǎn suǒ yǐ zhě hé zhū bù tuì zhuǎn dì pú sà mó hē sà gōng
退转。所以者何？诸不退转地菩萨摩诃萨功

dé zhuàng xiàng rǔ jiē jù yǒu yīng zì zūn zhòng wù shēng yóu yù
德状相，汝皆具有，应自尊重，勿生犹豫。’

shí cǐ pú sà wén bǐ yǔ yǐ zēng shàng màn xīn zhuǎn fù jiān gù
时，此菩萨闻彼语已，增上慢心转复坚固。

shàn xiàn dāng zhī rú wǒ suǒ shuō shí dé bù tuì zhuǎn pú sà
“善现当知！如我所说实得不退转菩萨

mó hē sà zhū xíng zhuàng xiàng shì pú sà mó hē sà shí jiē fēi yǒu
摩诃萨诸行、状、相，是菩萨摩诃萨实皆非有。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà mó suǒ zhí chí wéi mó suǒ ráo
善现当知！是菩萨摩诃萨魔所执持，为魔所娆

bù dé zì zài suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà yú dé bú tuì
不得自在。所以者何？是菩萨摩诃萨于得不退
zhuǎn pú sà mó hē sà zhū xíng zhuàng xiàng shí jiē wèi yǒu dàn wén
转菩萨摩诃萨诸行、状、相实皆未有，但闻
è mó zhà shuō qí dé jí míng zì děng shēng zēng shàng màn líng miè huǐ
恶魔诈说其德及名字等，生增上慢，凌蔑毁
mà zhū yú pú sà shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù dé wú
骂诸余菩萨。是故，善现，若菩萨摩诃萨欲得无
shàng zhèng děng pú tí yīng shàn jué zhī zhū è mó shì
上正等菩提，应善觉知诸恶魔事。

fù cì shàn xiàn yǒu pú sà mó hē sà mó suǒ zhí chí wéi
“复次，善现，有菩萨摩诃萨魔所执持，为
mó suǒ mèi dàn wén míng zì wàng shēng zhí zhuó suǒ yǐ zhě hé shì
魔所魅，但闻名字妄生执著。所以者何？是
pú sà mó hē sà xiān wèi xiū xué bù shī jìng jiè ān rěn jīng jìn
菩萨摩诃萨先未修学布施、净戒、安忍、精进、
jìng lǜ bō rě bō luó mì duō jí yú wú liàng wú biān fó fǎ yóu cǐ yīn
静虑、般若波罗蜜多及余无量无边佛法，由此因
yuán lìng mó dé biàn shì pú sà mó hē sà bù néng liǎo zhī yùn mó xíng
缘令魔得便。是菩萨摩诃萨不能了知蕴魔行
xiàng sǐ mó xíng xiàng tiān mó xíng xiàng fán nǎo mó xíng xiàng yóu cǐ
相、死魔行相、天魔行相、烦恼魔行相，由此
yīn yuán lìng mó dé biàn shì pú sà mó hē sà bù néng liǎo zhī sè yùn
因缘令魔得便。是菩萨摩诃萨不能了知色蕴、
shòu yùn xiǎng yùn xíng yùn shí yùn jí yú wú liàng fǎ mén yì bù
受蕴、想蕴、行蕴、识蕴及余无量法门，亦不
liǎo zhī yǒu qíng zhū fǎ míng zì shí xiàng suǒ wèi wú xiàng yóu cǐ yīn yuán
了知有情诸法名字实相所谓无相。由此因缘
lìng mó dé biàn fāng biàn huà zuò zhǒng zhǒng xíng xiàng gào cǐ pú sà mó
令魔得便，方便化作种种形像，告此菩萨摩
hē sà yán rǔ suǒ xiū xíng yuàn xíng yǐ mǎn dāng dé wú shàng zhèng
诃萨言：‘汝所修行愿行已满，当得无上正
děng pú tí rǔ chéng fó shí dāng dé rú shì shèng miào gōng dé zūn guì
等菩提。汝成佛时当得如是胜妙功德尊贵
míng hào wèi bǐ è mó zhī cǐ pú sà cháng yè sī yuàn wǒ chéng
名号！’谓彼恶魔，知此菩萨长夜思愿：‘我成
fó shí dāng dé rú shì gōng dé míng hào suí qí sī yuàn ér jì shuō zhī
佛时当得如是功德名号！’随其思愿而记说之。

shí cǐ pú sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō wú fāng biàn shàn qiǎo gù
时，此菩萨远离般若波罗蜜多，无方便善巧故，
wén mó jì shuō zuò shì niàn yán cǐ rén qí zāi wèi wǒ jì shuō dāng
闻魔记说，作是念言：‘此人奇哉！为我记说当
dé chéng fó gōng dé míng hào yǔ wǒ cháng yè sī yuàn xiāng yìng yóu
得成佛功德名号，与我长夜思愿相应。由
cǐ gù zhī guò qù zhū fó bì yǐ⁶² shòu wǒ dà pú tí jì wǒ yú wú
此故知过去诸佛必以⁶²授我大菩提记，我于无
shàng zhèng děng pú tí jué dìng dāng dé bú fù tuì zhuǎn wǒ chéng fó
上正等菩提决定当得不复退转。我成佛
shí bì dìng dāng dé rú shì gōng dé zūn guì míng hào shì pú sà mó hē
时必定当得如是功德尊贵名号。’是菩萨摩诃
sà rú shì⁶³ è mó huò mó juàn shǔ huò mó suǒ zhí zhū shā mén děng jì
萨如是⁶³恶魔、或魔眷属、或魔所执诸沙门等记
shuō dāng lái chéng fó míng hào rú shì rú shì jiāo màn zhuǎn zēng wǒ
说当来成佛名号，如是如是憍慢转增：‘我
yú wèi lái dìng dāng zuò fó huò dé rú shì gōng dé míng hào zhū yú pú
于未来定当作佛，获得如是功德名号，诸余菩
sà wú yǔ wǒ děng
萨无与我等。’

shàn xiàn dāng zhī rú wǒ suǒ shuō yǐ dé bú tuì zhuǎn pú sà
“善现当知！如我所说已得不退转菩萨
mó hē sà zhū xíng zhuàng xiàng cǐ pú sà mó hē sà jiē wèi chéng
摩诃萨诸行、状、相，此菩萨摩诃萨皆未成
jiù dàn wén mó shuō chéng fó xū míng biàn shēng jiāo màn qīng nòng
就，但闻魔说成佛虚名，便生憍慢轻弄，
huǐ miè zhū yú pú sà mó hē sà zhòng shì pú sà mó hē sà yóu qǐ jiāo
毁蔑诸余菩萨摩诃萨众。是菩萨摩诃萨由起憍
màn qīng nòng huǐ miè zhū yú pú sà mó hē sà gù yuǎn lí wú shàng
慢，轻弄毁蔑诸余菩萨摩诃萨故，远离无上
zhèng děng pú tí shì pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō
正等菩提。是菩萨摩诃萨远离般若波罗蜜多，
wú fāng biàn shàn qiǎo gù qì shàn yǒu gù cháng wéi è yǒu suǒ shè shòu
无方便善巧故，弃善友故，常为恶友所摄受
gù dāng duò shēng wén huò dú jué dì shàn xiàn dāng zhī shì pú sà
故，当堕声闻或独觉地。善现当知！是菩萨

⁶² 大正藏：已；永乐北藏及龙藏：以

⁶³ 大正藏：如；永乐北藏及龙藏：是

mó hē sà huò yǒu cǐ shēn huán dé zhèng niàn zhì chéng huǐ guò shě jiāo
摩诃萨或有此身 还得正念，至诚悔过舍憍

màn xīn shuò shuò qīn jìn gòng yǎng gōng jìng zūn zhòng zàn tàn zhēn jìng
慢心，数数亲近、供养恭敬、尊重赞叹真净

shàn yǒu bǐ suī liú zhuǎn shēng sǐ duō shí ér hòu fù yī shēn shēn bō
善友。彼虽流转 生死多时，而后复依甚深般

rě bō luó mì duō jiàn cì xiū xué dāng zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
若波罗蜜多渐次修学，当证无上正等菩提。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà ruò yǒu cǐ shēn bù dé zhèng niàn
善现当知！是菩萨摩诃萨若有此身不得正念，

bù néng huǐ guò bù shě màn xīn bú yào qīn jìn gòng yǎng gōng jìng
不能悔过，不舍慢心，不乐亲近、供养恭敬、

zūn zhòng zàn tàn zhēn jìng shàn yǒu bǐ dìng liú zhuǎn shēng sǐ duō shí hòu
尊重赞叹真净善友。彼定流转 生死多时，后

suī jīng jìn xiū zhū shàn yè ér duò shēng wén huò dú jué dì pì rú bì
虽精进修诸善业，而堕声闻或独觉地。譬如苾

chú qiú shēng wén zhě yú sì zhòng zuì ruò suí fàn yī biàn fēi shā mén
刍求声闻者，于四重罪若随犯一，便非沙门、

fēi shì jiā zǐ bǐ yú xiàn zài dìng bù néng dé yù liú děng guǒ wàng zhí
非释迦子，彼于现在定不能得预流等果。妄执

xū míng pú sà yì ěr dàn wén mó shuō chéng fó kōng míng biàn qǐ màn
虚名菩萨亦尔，但闻魔说成佛空名，便起慢

xīn qīng nòng huǐ miè zhū yú pú sà mó hē sà zhòng dāng zhī cǐ zuì guò
心，轻弄毁蔑诸余菩萨摩诃萨众，当知此罪过

bǐ bì chú suǒ fàn sì zhòng wú liàng bèi shù zhì bǐ bì chú suǒ fàn sì
彼苾刍所犯四重无量倍数。置彼苾刍所犯四

zhòng cǐ pú sà zuì guò wǔ wú jiàn yì wú liàng bèi suǒ yǐ zhě hé
重，此菩萨罪过五无间亦无量倍。所以者何？

shì pú sà mó hē sà shí bù chéng jiù shū shèng gōng dé wén è mó shuō
是菩萨摩诃萨实不成就殊胜功德，闻恶魔说

chéng fó xū míng biàn zì jiāo màn qīng yú pú sà shì gù cǐ zuì guò wǔ
成佛虚名，便自憍慢轻余菩萨，是故此罪过五

wú jiàn yóu cǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yù zhèng wú shàng zhèng
无间。由此当知若菩萨摩诃萨欲证无上正

děng pú tí yīng shàn jué zhī rú shì jì shuō xū míng hào děng wēi xì mó
等菩提，应善觉知如是记说虚名号等微细魔

shì
事。

fù cì shànxiàn yǒu pú sà mó hē sà xiū yuǎn lí xíng
“复次，善现，有菩萨摩诃萨修远离行，

wèi yīn shān lín kōng zé kuàng yě jū ā liàn rě yànzuò sī wéi
谓隐山林、空泽、旷野，居阿练若宴坐思惟。

shí yǒu è mó lái dào qí suǒ gōngjìng zàn tàn yuǎn lí gōng dé wèi
时，有恶魔来到其所，恭敬赞叹远离功德，谓

zuò shì yán shàn zāi dà shì néng xiū rú shì zhēnyuǎn lí xíng
作是言：‘善哉！大士！能修如是真远离行。

cǐ yuǎn lí xíng yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué gòngsuǒ chēngzàn
此远离行，一切如来、应、正等觉共所称赞，

tiān dì shì děngzhū tiānshénxiān jiē gòngshǒu hù gòngyǎngzūnzhòng yīng
天帝释等诸天神仙皆共守护、供养尊重，应

dāng⁶⁴ zhù cǐ wù wǎng yú chù shànxiāndāng zhī wǒ bú zàn tàn zhū
当住此勿往余处。’善现当知！我不赞叹诸

pú sà mó hē sà jū ā liàn rě kuàng yě shān lín yànzuò sī wéi xiū
菩萨摩诃萨居阿练若、旷野、山林宴坐思惟修

yuǎn lí xíng
远离行。”

ěr shí shànxiānbiàn bó fó yán zhū pú sà mó hē sà yīng xiū
尔时，善现便白佛言：“诸菩萨摩诃萨应修

hé děng yú yuǎn lí xíng ér fó bú zàn jū ā liàn rě kuàng yě shān
何等余远离行，而佛不赞居阿练若、旷野、山

lín qì shèng wò jù sī wéiyànzuòyuǎn lí gōng dé
林，弃胜卧具思惟宴坐远离功德？”

fó gào shànxiàn zhū pú sà mó hē sà ruò jū shān lín kōng zé
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨若居山林、空泽、

kuàng yě ā liàn rě chù ruò zhù chéng yì jù luò wáng dū xuān
旷野、阿练若处，若住城邑、聚落、王都喧

zá zhī chù dàn néng yuǎn lí fán nǎo è yè jí zhū shēng wén dú jué zuò
杂之处，但能远离烦恼恶业及诸声闻、独觉作

yì xíng shēn bō rě bō luó mì duō jí xiū zhū yú shèng miào gōng dé shì
意，行深般若波罗蜜多及修诸余胜妙功德，是

míng pú sà zhēnyuǎn lí xíng cǐ yuǎn lí xíng yī qiè rú lái yīng
名菩萨真远离行。此远离行，一切如来、应、

zhèngděngjué gòngsuǒ chēngzàn zhū fó shì zūn gòngsuǒ kāi xǔ zhū pú
正等觉共所称赞，诸佛世尊共所开许，诸菩

⁶⁴ 大正藏：常；永乐北藏及龙藏：当

sà zhòngchángyīng xiū xué ruò zhòuruò yè yīngzhèng sī wéi jīng jìn xiū
萨众常应修学，若昼若夜应正思惟，精进修
xíng cǐ yuǎn lí fǎ shì míng pú sà xiū yuǎn lí xíng cǐ yuǎn lí xíng bù
行此远离法，是名菩萨修远离行。此远离行不
zá shēngwén dú jué zuò yì bù zá yī qiè fán nǎo è yè lí zhū
杂声闻、独觉作意，不杂一切烦恼恶业，离诸
xuān zá bì jìng qīng jìng lìng zhū pú sà jí zhèng wú shàng zhèng děng pú
喧杂毕竟清净，令诸菩萨疾证无上正等菩
tí lì lè yǒu qíng cháng wú duàn jìn shàn xiàn dāng zhī è mó suǒ
提，利乐有情常无断尽。善现当知！恶魔所
zàn yīn yú shān lín kōng zé kuàng yě ā liàn rě chù qì shèng wò
赞隐于山林、空泽、旷野、阿练若处弃胜卧
jù yàn zuò sī wéi fēi zhū pú sà zhēnyuǎn lí xíng suǒ yī zhě hé bǐ
具宴坐思惟，非诸菩萨真远离行。所以者何？彼
yuǎn lí xíng yóu yǒu xuān zá wèi bǐ huò zá è yè fán nǎo huò zá shēng
远离行犹有喧杂，谓彼或杂恶业烦恼，或杂声
wén dú jué zuò yì yú shēn bō rě bō luó mì duō bù néng jīng qín
闻、独觉作意，于深般若波罗蜜多，不能精勤
xìn shòu xiū xué bù néng yuán mǎn yī qiè zhì zhì
信受修学，不能圆满一切智智。

shàn xiàn dāng zhī yǒu pú sà mó hē sà suī yào xiū xíng mó suǒ
“善现当知！有菩萨摩诃萨虽乐修行魔所

chēng zàn yuǎn lí xíng fǎ ér qǐ jiāo màn bù qīng jìng xīn qīng miè huǐ
称赞远离行法，而起憍慢不清净心，轻蔑、毁
zī zhū yú pú sà mó hē sà zhòng wèi yǒu pú sà mó hē sà zhòng suī jū
訾诸余菩萨摩诃萨众，谓有菩萨摩诃萨众虽居
chéng yì jù luò wáng dū ér xīn qīng jìng bù zá zhǒng zhǒng fán nǎo
城邑、聚落、王都而心清净，不杂种种烦恼
è yè jí zhū shēng wén dú jué zuò yì jīng qín xiū xué bù shī jìng
恶业及诸声闻、独觉作意，精勤修学布施、净
jiè ān rěn jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō guǎng shuō nǎi
戒、安忍、精进、静虑、般若波罗蜜多广说乃
zhì yī qiè xiàng zhì yán jìng fó tǔ chéng shú yǒu qíng suī jū kuì nào
至一切相智，严净佛土、成熟有情，虽居愤闹
ér xīn jì jìng cháng qín xiū xí zhēnyuǎn lí xíng bǐ yú rú shì zhēn jìng
而心寂静，常勤修习真远离行。彼于如是真净
pú sà mó hē sà zhòng xīn shēng jiāo màn qīng nòng huǐ zǐ fěi bàng
菩萨摩诃萨众，心生憍慢轻弄、毁訾、诽谤、

líng miè
凌蔑。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨远离般若波罗

mì duō wú fāngbiànsànqiǎo gù suī jū kuàng yě bǎi yú shàn nà
蜜多，无方便善巧故，虽居旷野百踰缮那，

qí zhōngjué wú zhū è qínshòu shé xiē dào zéi wéiyǒu guǐshén
其中绝无诸恶禽兽、蛇蝎、盗贼，唯有鬼神、

luó⁶⁵ chàsuōděngyóu zhǐ qí zhōng bǐ jū rú shì ā liàn rě chù suī jīng
罗刹娑等游止其中。彼居如是阿练若处，虽经

yī nián huò wǔ huò shí huò fù nǎi zhì bǎiqiān jù zhī ruòguò shì
一年、或五、或十、或复乃至百千俱胝，若过是

shù xiū yuǎn lí xíng ér bù liǎo zhī zhēnyuǎn lí xíng wèizhū pú sà mó
数修远离行，而不了知真远离行，谓诸菩萨摩

hē sà zhòng suī jū kuì nǎo ér xīn jì jìng yuǎn lí zhǒngzhǒngfán nǎo
诃萨众，虽居愤闹而心寂静，远离种种烦恼

è yè jí zhūshēngwén dú jué zuò yì fā qù wú shàngzhèngděng pú
恶业及诸声闻、独觉作意，发趣无上正等菩

tí shànxiàndāng zhī shì zhū pú sà suī jū kuàng yě jīng lì duō shí
提。善现当知！是诸菩萨虽居旷野经历多时，

ér zá shēngwén dú jué zuò yì yú bǐ èr dì shēnshēngyào zhuó
而杂声闻、独觉作意，于彼二地深生乐著，

yī èr dì fǎ xiū yuǎn lí xíng fù yú cǐ xíngshēnshēngdānrǎn bǐ suī
依二地法修远离行，复于此行深生耽染。彼虽

rú shì xiū yuǎn lí xíng ér bù chènshùnzhū fó zhī xīn
如是修远离行，而不称顺诸佛之心。

shànxiàndāng zhī wǒ suǒ chēngzàn zhū pú sà mó hē sà zhēn
“善现当知！我所称赞诸菩萨摩诃萨真

yuǎn lí xíng shì pú sà mó hē sà dōu bù chéng jiù bǐ yú zhēn jìng
远离行，是菩萨摩诃萨都不成就，彼于真净

yuǎn lí xíngzhōng yì bú jiànyǒuxiāng sì xíngxiàng suǒ yǐ zhě hé bǐ
远离行中亦不见有相似行相。所以者何？彼

yú rú shì zhēnyuǎn lí xíng bù shēng ài yào dàn yào qín xiū shēngwén
于如是真远离行不生爱乐，但乐勤修声闻、

dú jué kōng yuǎn lí xíng shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà xiū bù
独觉空远离行。善现当知！是菩萨摩诃萨修不

⁶⁵ 大正藏：遯；永乐北藏及龙藏：罗

zhēn jìng yuǎn lí xíng shí mó lái kōngzhōng huān xǐ zàn tàn gào yán
真净远离行时，魔来空中，欢喜赞叹告言：

dà shì shàn zāi shàn zāi nǚ néng qín xiū zhēn yuǎn lí xíng cǐ
‘大士！善哉！善哉！汝能勤修真远离行，此
yuǎn lí xíng yī qiè rú lái yīng zhèngděng jué gòngsuǒ chēng zàn nǚ
远离行一切如来、应、正等觉共所称赞。汝
yú cǐ xíng jīng qín xiū xué jí zhèng wú shàng zhèngděng pú tí shàn
于此行精勤修学，疾证无上正等菩提。’善
xiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà zhí zhuó rú shì èr shèngsuǒ xiū yuǎn
现当知！是菩萨摩诃萨执著如是二乘所修远
lí xíng fǎ yǐ wéi zuì shèng qīng nòng huǐ miè zhù pú sà shèng suī jū kuì
离行法以为最胜，轻弄毁蔑住菩萨乘，虽居愆
nào ér xīn jì jìng chéng tiáo shàn fǎ zhū bì chū děng yán bǐ bù néng xiū
闹而心寂静成调善法诸苾刍等，言彼不能修
yuǎn lí xíng shēn jū kuì nào xīn bú jì jìng wú tiáo shàn fǎ
远离行，身居愆闹心不寂静无调善法。

shàn xiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yú fó suǒ zàn zhù zhēn
“善现当知！是菩萨摩诃萨于佛所赞住真
yuǎn lí xíng pú sà mó hē sà qīng miè huǐ zǐ wèi jū kuì nào xīn bú jì
远离行菩萨摩诃萨轻蔑毁訾，谓居愆闹心不寂
jìng bù néng qín xiū zhēn yuǎn lí xíng yú zhū rú lái yīng zhèngděng
静，不能勤修真远离行；于诸如来、应、正等
jué suǒ bù chēng zàn zhù zhēn xuān zá xíng pú sà mó hē sà zūn zhòng zàn
觉所不称赞住真喧杂行菩萨摩诃萨尊重赞
tàn wèi bù xuān zá qí xīn jì jìng néng zhèng xiū xíng zhēn yuǎn lí
叹，谓不喧杂，其心寂静，能正修行真远离
xíng shàn xiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yú yīng qīn jìn gōng jìng gòng
行。善现当知！是菩萨摩诃萨于应亲近恭敬供
yǎng rú shì zūn zhě ér bù qīn jìn gòng yǎng gōng jìng fǎn shēng qīng miè
养如世尊者，而不亲近供养恭敬，反生轻蔑；
yú yīng yuǎn lí bù yīng qīn jìn gōng jìng gòng yǎng rú è yǒu zhě ér fǎn
于应远离，不应亲近恭敬供养如恶友者，而反
qīn jìn gòng yǎng gōng jìng rú shì shì zūn shàn xiàndāng zhī shì pú sà mó
亲近供养恭敬如事世尊。善现当知！是菩萨摩
hē sà yuǎn lí bō rě bō luó mì duō wú fāng biàn shàn qiǎo gù wàng
诃萨远离般若波罗蜜多，无方便善巧故，妄
shēng zhǒng zhǒng fēn bié zhí zhuó suǒ yǐ zhě hé bǐ zuò shì niàn wǒ
生种种分别执著。所以者何？彼作是念：‘我

suǒ xiū xué shì zhēnyuǎn lí gù wéi fēi rén chēngzàn hù niàn jū chéng
所修学是真远离，故为非人称赞叹护念。居城

yì zhě shēn xīn rǎoluàn shéidāng hù niàngōngjìng zàn měi shì pú sà mó
邑者身心扰乱，谁当护念恭敬赞美是菩萨摩

hē sà yóu cǐ yīn yuán xīn duōjiāomàn qīngmiè huǐ zī zhū yú
诃萨？’由此因缘，心多傲慢，轻蔑毁訾诸余

pú sà mó hē sà zhòng fánǎo è yè zhòu yè zēngzhǎng
菩萨摩诃萨众，烦恼恶业昼夜增长。

shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà yú yú pú sà mó hē
“善现当知！是菩萨摩诃萨于余菩萨摩诃

sà zhòngwéizhān tú luó huì wū pú sà mó hē sà zhòng suī sì pú
萨众为旃荼⁶⁶罗，秽污菩萨摩诃萨众。虽似菩

sà mó hē sà xiàng ér shì tiānshàng rén zhōng dà zéi kuánguòtiān
萨摩诃萨相，而是天上人中大贼，诳惑天、

rén ā sù luò děng qí shēn suī fú shā mén fǎ yī ér xīn cháng huái
人、阿素洛等，其身虽服沙门法衣，而心常怀

dào zéi yì yào zhū yǒu fā qù pú sà shèngzhě bù yīng qīn jìn gòngyǎng
盗贼意乐。诸有发趣菩萨乘者，不应亲近供养

gōngjìng zūnzhòngzàn tàn rú shì è rén suǒ yǐ zhě hé cǐ zhū rén
恭敬、尊重赞叹如是恶人。所以者何？此诸人

dēnghuáizēngshàngmàn wài sì pú sà nèi duō fánǎo
等怀增上慢，外似菩萨内多烦恼。

shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhēn shí bù shě yī qiè
“是故，善现，若菩萨摩诃萨真实不舍一切

zhì zhì bú qì wú shàngzhèngděng pú tí shēn xīn yù qiú yī qiè zhì
智智，不弃无上正等菩提，深心欲求一切智

zhì yù dé wú shàngzhèngděng pú tí pǔ wèi lì lè zhū yǒu qíngzhě
智，欲得无上正等菩提，普为利乐诸有情者，

bù yīng qīn jìn gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn rú shì è rén
不应亲近供养恭敬、尊重赞叹如是恶人。

shànxiàndāng zhī zhū pú sà mó hē sà chángyīngjīng jìn xiū
“善现当知！诸菩萨摩诃萨常应精进修

zì shì yè yàn lí shēng sǐ bù zhuósān jiè yú bǐ è zéi zhān tú
自事业，厌离生死，不著三界，于彼恶贼旃荼

luó rén chángyīng fā shēng cí bēi xǐ shě yīngzuò shì niàn
⁶⁷罗人，常应发生慈、悲、喜、舍，应作是念：

⁶⁶ 大正藏：荼；永乐北藏及龙藏：茶

⁶⁷ 大正藏：茶；永乐北藏及龙藏：茶

wǒ bù yīng qǐ rú bǐ è rén suǒ qǐ guò huàn shè dāng shī niàn rú bǐ
‘我不应起如彼恶人所起过患，设当失念如彼
zàn qǐ jí yīng jué zhī lìng sù chú miè shì gù shàn xiàn zhū pú
暂起，即应觉知令速除灭。’是故，善现，诸菩
sà mó hē sà yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí dāng shàn jué zhī zhū
萨摩诃萨欲证无上正等菩提，当善觉知诸
è mó shì yīng qín jīng jìn yuǎn lí chú miè rú bǐ pú sà suǒ qǐ guò huàn
恶魔事，应勤精进远离除灭如彼菩萨所起过患，
qín qiú wú shàng zhèng děng pú tí
勤求无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà zēng shàng yì yào
“复次，善现，若菩萨摩诃萨增上意乐，
yù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí cháng yīng qīn jìn gòng yǎng gōng jìng
欲证无上正等菩提，常应亲近供养恭敬、
zūn zhòng zàn tàn zhēn jìng shàn yǒu
尊重赞叹真净善友。”

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán hé děng míng wéi zhū pú sà
尔时，善现便白佛言：“何等名为诸菩萨
mó hē sà zhēn jìng shàn yǒu
摩诃萨真净善友？”

fó gào shàn xiàn yī qiè rú lái yīng zhèng děng jué shì zhū
佛告善现：“一切如来、应、正等觉是诸
pú sà zhēn jìng shàn yǒu yī qiè pú sà mó hē sà zhòng yì shì pú sà
菩萨真净善友，一切菩萨摩诃萨众亦是菩萨
zhēn jìng shàn yǒu zhū yǒu shēng wén jí yú shàn shì néng wéi pú sà mó
真净善友，诸有声闻及余善士，能为菩萨摩
hē sà zhòng xuān shuō kāi shì fēn bié xiǎn liǎo bù shī jìng jiè ān rěn
诃萨众宣说开示，分别显了布施、净戒、安忍、
jīng jìn jìng lù bō rě bō luó mì duō xiāng yīng fǎ mén lìng yì jiě zhě
精进、静虑、般若波罗蜜多相应法门令易解者，
yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu
亦是菩萨真净善友。

fù cì shàn xiàn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
“复次，善现，布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō shì zhū pú sà zhēn jìng shàn yǒu sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào
蜜多是诸菩萨真净善友，四念住乃至八圣道
zhī yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu sì jìng lù sì wú liàng sì wú
支亦是菩萨真净善友，四静虑、四无量、四无

sè dìng yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì
色定亦是菩萨真净善友，八解脱乃至十遍处亦
shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén
是菩萨真净善友，空、无相、无愿解脱门，
yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì shì pú
亦是菩萨真净善友，极喜地乃至法云地亦是菩
sà zhēn jìng shàn yǒu tuó luó ní mén sān mó dì mén yì shì pú sà zhēn
萨真净善友，陀罗尼门、三摩地门亦是菩萨真
jìng shàn yǒu wǔ yǎn liù shén tōng yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu rú
净善友，五眼、六神通亦是菩萨真净善友，如
lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu
来十力乃至十八佛不共法亦是菩萨真净善友，
dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu wú
大慈、大悲、大喜、大舍亦是菩萨真净善友，无
wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu yī qiè zhì
忘失法、恒住舍性亦是菩萨真净善友，一切智、
dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu yǒng duàn
道相智、一切相智亦是菩萨真净善友，永断
yī qiè xí qì xiàng xù yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu yī qiè pú sà mó
一切习气相续亦是菩萨真净善友，一切菩萨摩
hē sà háng yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu zhū fó wú shàng zhèng děng
诃萨行亦是菩萨真净善友，诸佛无上正等
pú tí yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu
菩提亦是菩萨真净善友。

fù cì shàn xiàn kǔ shèng dì nǎi zhì dào shèng dì shì zhū pú
“复次，善现，苦圣谛乃至道圣谛是诸菩
sà zhēn jìng shàn yǒu zhū fǎ yuán xìng yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu zhū
萨真净善友，诸法缘性亦是菩萨真净善友，诸
yuán qǐ zhī yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng
缘起支亦是菩萨真净善友，内空乃至无性自性
kōng yì shì pú sà zhēn jìng shàn yǒu zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì shì
空亦是菩萨真净善友，真如乃至不思議界亦是
pú sà zhēn jìng shàn yǒu
菩萨真净善友。

fù cì shàn xiàn bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó
“复次，善现，布施波罗蜜多乃至般若波罗
mì duō yǔ zhū pú sà mó hē sà zhòng wéi shī wéi dǎo wéi míng wéi jù
蜜多与诸菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，

wéidēngwéizhào wéijiěwéijué wéizhìwéihuì wéijiùwéihù
为灯为照，为解为觉，为智为慧，为救为护，
wéishìwéizhái wéizhōuwéizhǔ wéiguīwéiqù wéifùwéimǔ sì
为室为宅，为洲为渚，为归为趣，为父为母。四
niànzhù nǎi zhì yī qiè xiàng zhì yì yǔ pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéi
念住乃至一切相智亦与菩萨摩诃萨众为师为
dǎo wéimíngwéijù wéidēngwéizhào wéijiěwéijué wéizhìwéi
导，为明为炬，为灯为照，为解为觉，为智为
huì wéijiùwéihù wéishìwéizhái wéizhōuwéizhǔ wéiguīwéiqù
慧，为救为护，为室为宅，为洲为渚，为归为趣，
wéifùwéimǔ yǒngduàn yī qiè xí qì xiāng xù yī qiè pú sà mó hē
为父为母。永断一切习气相续、一切菩萨摩诃
sà xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí yì yǔ pú sà mó hē sà zhòng
萨行、诸佛无上正等菩提亦与菩萨摩诃萨众
wéishīwéidǎo wéimíngwéijù wéidēngwéizhào wéijiěwéijué
为师为导，为明为炬，为灯为照，为解为觉，
wéizhìwéihuì wéijiùwéihù wéishìwéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi
为智为慧，为救为护，为室为宅，为洲为渚，为
guīwéiqù wéifùwéimǔ
归为趣，为父为母。

fù cì shànxiàn kǔ shèng dì nǎi zhì dàoshèng dì yǔ zhū pú
“复次，善现，苦圣谛乃至道圣谛与诸菩

sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéijù wéidēngwéizhào
萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，为灯为照，
wéijiěwéijué wéizhìwéihuì wéijiùwéihù wéishìwéizhái wéi
为解为觉，为智为慧，为救为护，为室为宅，为
zhōuwéizhǔ wéiguīwéiqù wéifùwéimǔ zhū fǎ yuánxìng jí yuán
洲为渚，为归为趣，为父为母。诸法缘性及缘
qǐ zhī yì yǔ pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéijù
起支亦与菩萨摩诃萨众为师为导，为明为炬，
wéidēngwéizhào wéijiěwéijué wéizhìwéihuì wéijiùwéihù
为灯为照，为解为觉，为智为慧，为救为护，
wéishìwéizhái wéizhōuwéizhǔ wéiguīwéiqù wéifùwéimǔ nèi
为室为宅，为洲为渚，为归为趣，为父为母。内
kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng yì yǔ pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéi
空乃至无性自性空亦与菩萨摩诃萨众为师为
dǎo wéimíngwéijù wéidēngwéizhào wéijiěwéijué wéizhìwéi
导，为明为炬，为灯为照，为解为觉，为智为

huì wéi jiù wéi hù wéi shì wéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi guī wéi qù
慧，为救为护，为室为宅，为洲为渚，为归为趣，
wéi fù wéi mǔ zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì yǔ pú sà mó hē sà
为父为母。真如乃至不思議界亦与菩萨摩诃萨
zhòngwéi shī wéidǎo wéimíngwéi jù wéidēngwéizhào wéi jiě wéi jué
众为师为导，为明为炬，为灯为照，为解为觉，
wéi zhì wéi huì wéi jiù wéi hù wéi shì wéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi
为智为慧，为救为护，为室为宅，为洲为渚，为
guī wéi qù wéi fù wéi mǔ suǒ yǐ zhě hé yī qiè guò qù wèi lái
归为趣，为父为母。所以者何？一切过去、未来、
xiàn zài zhū fó shì zūn jiē yǐ bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō
现在诸佛世尊，皆以布施乃至般若波罗蜜多，
guǎngshuō nǎi zhì zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wéi shī wéidǎo wéimíng
广说乃至真如乃至不思議界为师为导，为明
wéi jù wéidēngwéizhào wéi jiě wéi jué wéi zhì wéi huì wéi jiù
为炬，为灯为照，为解为觉，为智为慧，为救
wéi hù wéi shì wéizhái wéizhōuwéizhǔ wéi guī wéi qù wéi fù wéi
为护，为室为宅，为洲为渚，为归为趣，为父为
mǔ hé yǐ gù yī qiè guò qù wèi lái xiàn zài zhū fó shì zūn
母。何以故？一切过去、未来、现在诸佛世尊，
jiē cóng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì zhēn rú
皆从布施乃至般若波罗蜜多，广说乃至真如
nǎi zhì bù sī yì jiè ér shēngzhǎng gù
乃至不思議界而生长故。

shì gù shànxiàn ruò pú sà mó hē sà zēngshàng yì yào yù
“是故，善现，若菩萨摩诃萨增上意乐欲

zhèng wú shàngzhèngděng pú tí chéngshú yǒuqíng yánjìng fó tǔ
证无上正等菩提，成熟有情、严净佛土，
dāngxué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō
当学布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，广说
nǎi zhì dāngxuézhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè shì pú sà mó hē sà jì
乃至当学真如乃至不思議界。是菩萨摩诃萨既
xué bù shī bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì bù sī yì jiè fù yīng yǐ
学布施波罗蜜多，广说乃至不思議界，复应以
sì shè shì shè zhū yǒuqíng hé děngwéi sì yī zhě bù shī èr zhě
四摄事摄诸有情。何等为四？一者、布施。二者、
ài yǔ sānzhě lì xíng sì zhě tóng shì wǒ guān cǐ yì gù zuò
爱语。三者、利行。四者、同事。我观此义故作

shì shuō yī qiè bù shī bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì bù sī yì jiè
是说，一切布施波罗蜜多，广说乃至不思議界，
yǔ zhū pú sà mó hē sà zhòngwéi shī wéidǎo guǎngshuō nǎi zhì wéi fù
与诸菩萨摩诃萨众为师为导，广说乃至为父
wéi mǔ shì gù shànxiàn zhū pú sà mó hē sà yù dé bù suí tā jiào
为母。是故，善现，诸菩萨摩诃萨欲得不随他教
xíng yù zhù bù suí tā jiào dì yù duàn yī qiè yǒuqíng yí yù mǎn
行，欲住不随他教地，欲断一切有情疑，欲满
yī qiè yǒuqíngyuàn yù yánjìng fó tǔ yù chéngshú yǒuqíng yīngxué
一切有情愿，欲严净佛土，欲成熟有情，应学
bō rě bō luó mì duō suǒ yǐ zhě hé yú cǐ bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。所以者何？于此般若波罗蜜多
shènshēnjīngzhōng guǎngshuō pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué fǎ yī
甚深经中，广说菩萨摩诃萨众所应学法，一
qiè pú sà mó hē sà zhòng jiē yú qí zhōngyīng qín xiū xué
切菩萨摩诃萨众皆于其中应勤修学。”

大般若波罗蜜多经卷第五百一十八

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi yī shí jiǔ
大般若波罗蜜多经卷第五百一十九

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn qiǎo biàn pǐn dì èr shí sān zhī sān
第三分巧便品第二十三之三

ěr shí jù shòu shàn xiàn bó fó yán shì zūn shèn shēn bō rě
尔时，具寿善现白佛言：“世尊！甚深般若

bō luó mì duō yòng hé wéi xiàng
波罗蜜多用何为相？”

fó gào shàn xiàn shèn shēn bō rě bō luó mì duō yòng kōng wéi
佛告善现：“甚深般若波罗蜜多用空为

xiàng wú zhuó wéi xiàng wú xiàng wéi xiàng jì jìng wéi xiàng yuǎn lí
相，无著为相，无相为相，寂静为相，远离

wéi xiàng suǒ yǐ zhě hé rú shì bō rě bō luó mì duō shèn shēn xiàng
为相。所以者何？如是般若波罗蜜多甚深相

zhōng zhū fǎ zhū xiàng jiē bù kě dé wú suǒ yǒu gù
中，诸法诸相皆不可得无所有故。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán pō yǒu yīn yuán kě shuō bō
具寿善现复白佛言：“颇有因缘，可说般

rě bō luó mì duō suǒ yǒu miào xiàng yú yī qiè fǎ yì yǒu rú shì zhū
若波罗蜜多所有妙相，余一切法亦有如是诸

miào xiàng yé
妙相耶？”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì yǒu yīn yuán gù kě shuō bō
佛告善现：“如是！如是！有因缘故可说般

rě bō luó mì duō suǒ yǒu miào xiàng yú fǎ yì yǒu rú shì miào xiàng suǒ
若波罗蜜多所有妙相，余法亦有如是妙相。所

yǐ zhě hé shèn shēn bō rě bō luó mì duō xìng kōng wéi xiàng yú fǎ
以者何？甚深般若波罗蜜多性空为相，余法

yì yǐ xìng kōng wéi xiàng shèn shēn bō rě bō luó mì duō wú zhuó wéi xiàng
亦以性空为相；甚深般若波罗蜜多无著为相，

yú fǎ yì yǐ wú zhuó wéi xiàng shèn shēn bō rě bō luó mì duō wú xiàng
余法亦以无著为相；甚深般若波罗蜜多无相

wéixiàng yú fǎ yì yǐ wú xiàng wéixiàng shēnshēn bō rě bō luó mì
为相，余法亦以无相为相；甚深般若波罗蜜
duō jì jìng wéixiàng yú fǎ yì yǐ jì jìng wéixiàng shēnshēn bō rě bō
多寂静为相，余法亦以寂静为相；甚深般若波
luó mì duō yuǎn lí wéixiàng yú fǎ yì yǐ yuǎn lí wéixiàng yóu cǐ yīn
罗蜜多远离为相，余法亦以远离为相。由此因
yuán kě zuò shì shuō shēnshēn bō rě bō luó mì duō suǒ yǒu miào xiàng
缘可作是说：甚深般若波罗蜜多所有妙相，
yú fǎ yì yǒu rú shì miào xiàng yī yī qiè fǎ jiē zì xìng kōng zì xìng
余法亦有如是妙相，以一切法皆自性空、自性
lí gù
离故。”

ěr shí shànxiàn fù bó fó yán ruò yī qiè fǎ jiē zì xìng kōng
尔时，善现复白佛言：“若一切法皆自性空、
zì xìng lí zhě jí yī qiè fǎ yī qiè fǎ kōng yī yī qiè fǎ yī qiè fǎ
自性离者，即一切法一切法空，亦一切法一切法
lí yún hé yǒu qíng kě dé shī shè yǒu rǎn yǒu jìng fēi xìng kōng fǎ yǒu
离，云何有情可得施设有染有净？非性空法有
rǎn yǒu jìng yì fēi lí fǎ yǒu rǎn yǒu jìng fēi xìng kōng fǎ néng zhèng wú
染有净，亦非离法有染有净；非性空法能证无
shàng zhèng děng pú tí yì fēi lí fǎ néng zhèng wú shàng zhèng děng pú
上正等菩提，亦非离法能证无上正等菩
tí fēi xìng kōng zhōng yǒu fǎ kě dé yì fēi lí zhōng yǒu fǎ kě dé
提；非性空中有法可得，亦非离中有法可得；
fēi xìng kōng zhōng yǒu pú sà mó hē sà zhèng dé wú shàng zhèng děng pú
非性空中有菩萨摩诃萨证得无上正等菩
tí yì fēi lí zhōng yǒu pú sà mó hē sà zhèng dé wú shàng zhèng děng
提，亦非离中有菩萨摩诃萨证得无上正等
pú tí yún hé lìng wǒ jiě fó suǒ shuō shēnshēn yì qù
菩提，云何令我解佛所说甚深义趣？”

fó gào shànxiàn yú yì yún hé yǒu qíng cháng yè yǒu wǒ
佛告善现：“于意云何？有情长夜有我、
wǒ suǒ xīn zhí wǒ wǒ suǒ fǒu
我所，心执我、我所不？”

shànxiàn dá yán rú shì shì zūn rú shì shàn shì yǒu
善现答言：“如是！世尊！如是！善逝！有
qíng cháng yè yǒu wǒ wǒ suǒ xīn zhí zhuó wǒ wǒ suǒ
情长夜有我、我所，心执著我、我所。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé yǒu qíng suǒ zhí wǒ jí wǒ suǒ
佛告善现：“于意云何？有情所执我及我所

kōng yuǎn lí fǒu
空、远离不？”

shàn xiàn dá yán rú shì shì zūn rú shì shàn shì yǒu
善现答言：“如是！世尊！如是！善逝！有

qíng suǒ zhí wǒ jí wǒ suǒ jiē kōng yuǎn lí
情所执我及我所皆空、远离。”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé qǐ bù yǒu qíng yóu wǒ wǒ
佛告善现：“于意云何？岂不有情由我、我

suǒ zhí liú zhuǎn shēng sǐ
所执流转生死？”

shàn xiàn dá yán rú shì shì zūn rú shì shàn shì zhū
善现答言：“如是！世尊！如是！善逝！诸

yǒu qíng lèi yóu wǒ wǒ suǒ zhí liú zhuǎn shēng sǐ
有情类由我、我所执流转生死。”

fó gào shàn xiàn rú shì yǒu qíng liú zhuǎn shēng sǐ yóu yǒu zá
佛告善现：“如是有情流转生死，由有杂

rǎn shì gù yǒu qíng shī shè yǒu rǎn ruò zhū yǒu qíng wú xīn rǎn zhuó wǒ
染，是故有情施设有染。若诸有情无心染著，我

jí wǒ suǒ jí wú zá rǎn ruò wú zá rǎn jí bù dé yǒu liú zhuǎn shēng
及我所即无杂染，若无杂染，即不得有流转生

sǐ liú zhuǎn shēng sǐ jì bù kě dé dāng zhī yǒu qíng yuǎn lí zá rǎn
死。流转生死既不可得，当知有情远离杂染，

yóu wú zá rǎn shī shè yǒu jìng shì gù shàn xiàn suī yī qiè fǎ zì xìng
由无杂染施设有净。是故，善现，虽一切法自性

jiē kōng zì xìng jiē lí ér zhū yǒu qíng yì kě shī shè yǒu rǎn yǒu jìng
皆空、自性皆离，而诸有情亦可施设有染有净。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà néng rú
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨能如

shì xíng shēn bō rě bō luó mì duō jí yī qiè fǎ xìng jiē kōng lí
是行甚深般若波罗蜜多及一切法性皆空、离，

shì pú sà mó hē sà zé bù xíng sè yùn nǎi zhì shí yùn yì bù xíng yǎn chù
是菩萨摩诃萨则不行色蕴乃至识蕴，亦不行眼处

nǎi zhì yì chù yì bù xíng sè chù nǎi zhì fǎ chù yì bù xíng yǎn jiè nǎi
乃至意处，亦不行色处乃至法处，亦不行眼界乃

zhì yì jiè yì bù xíng sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yì bù xíng yǎn shí jiè nǎi
至意界，亦不行色界乃至法界，亦不行眼识界乃

zhì yì shí jiè yì bù xíng yǎn chù nǎi zhì yì chù yì bù xíng yǎn chù wéi
至意识界，亦不行眼触乃至意触，亦不行眼触为

yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yì bù
缘所生诸受乃至意触为缘所生诸受，亦不

xíng dì jiè nǎi zhì shí jiè yì bù xíng yīn yuán nǎi zhì zēng shàng yuán yì
行地界乃至识界，亦不行因缘乃至增上缘，亦

bù xíng wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yì bù xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
不行无明乃至老死，亦不行布施波罗蜜多乃至

bō rě bō luó mì duō yì bù xíng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yì
般若波罗蜜多，亦不行内空乃至无性自性空，亦

bù xíng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yì bù xíng kǔ shèng dì nǎi zhì dào
不行真如乃至不思議界，亦不行苦圣谛乃至道

shèng dì yì bù xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī yì bù xíng sì
圣谛，亦不行四念住乃至八圣道支，亦不行四

jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng yì bù xíng lí hài shēng mìng nǎi
静虑、四无量、四无色定，亦不行离害生命乃

zhì lí xié jiàn yì bù xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén yì
至离邪见，亦不行空、无相、无愿解脱门，亦

bù xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù yì bù xíng jìng guān dì nǎi zhì rú
不行八解脱乃至十遍处，亦不行净观地乃至如

lái dì yì bù xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yì bù xíng tuó luó ní
来地，亦不行极喜地乃至法云地，亦不行陀罗尼

mén sān mó dì mén yì bù xíng wǔ yǎn liù shéntōng yì bù xíng
门、三摩地门，亦不行五眼、六神通，亦不行

rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ yì bù xíng dà cí dà bēi
如来十力乃至十八佛不共法，亦不行大慈、大悲、

dà xǐ dà shě yì bù xíng sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
大喜、大舍，亦不行三十二大士相、八十随好，

yì bù xíng wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng yì bù xíng yù liú guǒ nǎi
亦不行无忘失法、恒住舍性，亦不行预流果乃

zhì dú jué pú tí yì bù xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng zhū fó wú
至独觉菩提，亦不行一切菩萨摩诃萨行、诸佛无

shàng zhèng děng pú tí yì bù xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
上正等菩提，亦不行一切智、道相智、一切

xiàng zhì suǒ yǐ zhě hé rú shì zhū fǎ jiē bù kě dé néng xíng
相智。所以者何？如是诸法皆不可得，能行、

suǒ xíng xíng shí xíng chù jí yóu cǐ xíng jiē wú suǒ yǒu
所行、行时、行处及由此行皆无所有。

shì zūn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng bù wéi yī qiè
“世尊！若菩萨摩诃萨能如是行，不为一切

shì jiāntiān rén ā sù luò děng zhī suǒxiáng fú ér néng fú bǐ shì
世间天、人、阿素洛等之所降伏而能伏彼。世

zūn ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xíng bù wéi yī qiè shēngwén
尊！若菩萨摩诃萨能如是行，不为一切声闻、

dú jué zhī suǒxiáng fú ér néng fú bǐ suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó
独觉之所降伏而能伏彼。所以者何？是菩萨摩

hē sà yǐ dé ān zhù wú néng fú wèi wèi pú sà lí shēngwèi shì zūn
诃萨已得安住无能伏位，谓菩萨离生位。世尊！

shì pú sà mó hē sà chángzhù yī qiè zhì zhì zuò yì bù kě qū fú shì
是菩萨摩诃萨常住一切智智作意不可屈伏。世

zūn shì pú sà mó hē sà rú shì xíng shí zé wéi qīn jìn yī qiè zhì zhì
尊，是菩萨摩诃萨如是行时，则为亲近一切智智，

sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng
速证无上正等菩提，转妙法轮度有情

zhòng
众。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō ruò pú
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。若菩

sà mó hē sà néng xíng rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō jí yī qiè
萨摩诃萨能行如是甚深般若波罗蜜多及一切

fǎ kōng yuǎn lí xiàng shì pú sà mó hē sà jí bù xíng sè yùnguǎng
法空、远离相，是菩萨摩诃萨即不行色蕴广

shuō nǎi zhì yī qiè xiàng zhì rú shì nǎi zhì zé wéi qīn jìn yī qiè zhì zhì
说乃至一切相智，如是乃至则为亲近一切智智，

sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng zhòng
速证无上正等菩提，转妙法轮度有情众。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé jiǎ shǐ yú cǐ nán zhàn bù
“复次，善现，于意云何？假使于此南赡部

zhōu zhū yǒu qíng lèi jiē dé rén shēn dé rén shēn yǐ fā xīn xiū xué zhū pú
洲诸有情类皆得人身，得人身已发心修学诸菩

sà xíng jiē zhèng wú shàng zhèng děng pú tí yǒu shàn nán zǐ shàn nǚ
萨行，皆证无上正等菩提。有善男子、善女

rén děng jìn qí xíng shòu yǐ zhū shì jiān shàng miào lè jù gòng yǎng gōng
人等，尽其形寿以诸世间上妙乐具，供养恭

jìng zūn zhòng zàn tàn cǐ zhū rú lái yīng zhèng děng jué fù chí rú
敬、尊重赞叹此诸如来、应、正等觉，复持如

shì suǒ jí shàngēn yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng wú shàng
是所集善根，与诸有情平等共有回向无上

zhèngděng pú tí shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyóu cǐ yīn yuánhuò
正等菩提。是善男子、善女人等由此因缘获

fú duōfǒu
福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gàoshànxiàn ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú dà
佛告善现：“若善男子、善女人等，于大

zhòngzhōng xuānshuō rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō shī shè jiàn
众中宣说如是甚深般若波罗蜜多，施設建

lì fēn bié kāi shì lìng qí yì liǎo jí zhù rú shì shènsēn bō rě bō luó
立分别开示令其易了，及住如是甚深般若波罗

mì duōxiāngyìngzuò yì cǐ shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyóu shì yīn
蜜多相应作意。此善男子、善女人等由是因

yuánsuǒ huògōng dé shènduō yú qián wú liàng wú shù bù kě chēng jì
缘所获功德，甚多于前无量无数不可称计。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé rú shì nǎi zhì jiǎ shǐ sān
“复次，善现，于意云何？如是乃至假使三

qiān dà qiān shì jiè zhū yǒuqíng lèi jiē dé rénshēn dé rénshēn yǐ fā xīn
千大千世界诸有情类皆得人身，得人身已发心

xiū xué zhū pú sà xíng jiē zhèng wú shàngzhèngděng pú tí yǒushànnán
修学诸菩萨行，皆证无上正等菩提。有善男

zǐ shàn nǚ rénděng jìn qí xíngshòu yǐ zhū shì jiānshàngmiào lè jù
子、善女人等尽其形寿以诸世间上妙乐具，

gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn cǐ zhū rú lái yīng zhèngděngjué
供养恭敬、尊重赞叹此诸如来、应、正等觉，

fù chí rú shì suǒ jí shàngēn yǔ zhū yǒuqíngpíngděnggòngyǒu huí xiàng
复持如是所集善根，与诸有情平等共有回向

wú shàngzhèngděng pú tí shì shànnán zǐ shàn nǚ rénděngyóu cǐ yīn
无上正等菩提。是善男子、善女人等由此因

yuánhuò fú duōfǒu
缘获福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gàoshànxiàn ruò shànnán zǐ shàn nǚ rénděng yú dà
佛告善现：“若善男子、善女人等，于大

zhòngzhōngxuānshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō shī shè jiàn
众 中 宣 说 如 是 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 ， 施 设 建
lì fēn bié kāi shì lìng qí yì liǎo jí zhù rú shì shēnshēn bō rě bō luó
立 分 别 开 示 令 其 易 了 ， 及 住 如 是 甚 深 般 若 波 罗
mì duō xiāng yìng zuò yì cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu shì yīn
蜜 多 相 应 作 意 。 此 善 男 子 、 善 女 人 等 由 是 因
yuán suǒ huò gōng dé shènduō yú qián wú liàng wú shù bù kě chēng jì
缘 所 获 功 德 ， 甚 多 于 前 无 量 无 数 不 可 称 计 。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé jiǎ shǐ yú cǐ nán zhān bù
“ 复 次 ， 善 现 ， 于 意 云 何 ？ 假 使 于 此 南 瞻 部

zhōuzhū yǒu qíng lèi fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn yǒu shàn nán zǐ
洲 诸 有 情 类 ， 非 前 非 后 皆 得 人 身 。 有 善 男 子 、
shàn nǚ rén děng fāng biàn huà dǎo jiē lìng ān zhù shí shàn yè dào huò sì
善 女 人 等 ， 方 便 化 导 皆 令 安 住 十 善 业 道 、 或 四
jìng lǜ huò sì wú liàng huò sì wú sè dìng huò wǔ shén tōng huò
静 虑 、 或 四 无 量 、 或 四 无 色 定 、 或 五 神 通 、 或
yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā luó hàn guǒ huò
预 流 果 、 或 一 来 果 、 或 不 还 果 、 或 阿 罗 汉 果 、 或
dú jué pú tí huò fù wú shàng zhèng děng pú tí fù chí rú shì huà
独 觉 菩 提 、 或 复 无 上 正 等 菩 提 。 复 持 如 是 化
dǎo shàng ēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú shàng zhèng děng
导 善 根 ， 与 诸 有 情 平 等 共 有 回 向 无 上 正 等
pú tí shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn yuán huò fú duō
菩 提 。 是 善 男 子 、 善 女 人 等 由 此 因 缘 获 福 多
fǒu ? ”

shàn xiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善 现 答 言 ： “ 甚 多 ！ 世 尊 ！ 甚 多 ！ 善 逝 ！”

fó gào shàn xiàn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú dà
佛 告 善 现 ： “ 若 善 男 子 、 善 女 人 等 ， 于 大

zhòngzhōngxuānshuō rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō shī shè jiàn
众 中 宣 说 如 是 甚 深 般 若 波 罗 蜜 多 ， 施 设 建
lì fēn bié kāi shì lìng qí yì liǎo jí zhèng ān zhù yī qiè zhì zhì xiāng yìng
立 分 别 开 示 令 其 易 了 ， 及 正 安 住 一 切 智 智 相 应
zuò yì cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu shì yīn yuán suǒ huò gōng dé
作 意 ， 此 善 男 子 、 善 女 人 等 由 是 因 缘 所 获 功 德 ，
shènduō yú qián wú liàng wú shù bù kě chēng jì
甚 多 于 前 无 量 无 数 不 可 称 计 。

fù cì shànxiàn yú yì yún hé rú shì nǎi zhì jiǎ shǐ sān
“复次，善现，于意云何？如是乃至假使三

qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi fēi qián fēi hòu jiē dé rén shēn yǒu
千大千世界诸有情类，非前非后皆得人身。有

shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng fāng biàn huà dǎo jiē lìng ān zhù shí shàn
善男子、善女人等，方便化导皆令安住十善

yè dào huò sì jìng lǜ huò sì wú liàng huò sì wú sè dìng huò wǔ
业道、或四静虑、或四无量、或四无色定、或五

shén tōng huò yù liú guǒ huò yī lái guǒ huò bù huán guǒ huò ā
神通、或预流果、或一来果、或不还果、或阿

luó hàn guǒ huò dú jué pú tí huò fù wú shàng zhèng děng pú tí fù
罗汉果、或独觉菩提、或复无上正等菩提。复

chí rú shì huà dǎo shàn gēn yǔ zhū yǒu qíng píng děng gòng yǒu huí xiàng wú
持如是化导善根，与诸有情平等共有回向无

shàng zhèng děng pú tí shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu cǐ yīn
上正等菩提。是善男子、善女人等由此因

yuán huò fú duō fǒu
缘获福多不？”

shànxiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gào shànxiàn ruò shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yú dà
佛告善现：“若善男子、善女人等，于大

zhòng zhōng xuān shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō shī shè jiàn
众中宣说如是甚深般若波罗蜜多，施設建

lì fēn bié kāi shì lìng qí yì liǎo jí zhèng ān zhù yī qiè zhì zhì xiāng yìng
立分别开示令其易了，及正安住一切智智相应

zuò yì cǐ shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng yóu shì yīn yuán suǒ huò gōng dé
作意。此善男子、善女人等由是因缘所获功德，

shènduō yú qián wú liàng wú shù bù kě chēng jì
甚多于前无量无数不可称计。

shànxiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà yóu cǐ jīng jìn zēng
“善现当知！是菩萨摩诃萨由此精进增

shàng wēi lì dào zhū yǒu qíng fú tián bǐ àn suǒ yǐ zhě hé shì pú
上威力，到诸有情福田彼岸。所以者何？是菩

sà mó hē sà yú fǎ jīng jìn zēng shàng wēi lì yī qiè yǒu qíng wú néng
萨摩诃萨于法精进增上威力，一切有情无能

jí zhě wéi chú rú lái yīng zhèng děng jué suǒ yǐ zhě hé shì
及者，唯除如来、应、正等觉。所以者何？是

pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō jiàn zhū yǒuqíng wú lì
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多，见诸有情无利

lè zhě qǐ dà cí xīn jiàn zhū yǒuqíng yǒushuāi kǔ zhě qǐ dà bēi xīn jiàn
乐者起大慈心，见诸有情有衰苦者起大悲心，见

zhū yǒuqíng dé lì lè zhě qǐ dà xǐ xīn jiàn zhū yǒuqíng lí xìng lí xiāng
诸有情得利乐者起大喜心，见诸有情离性离相

qǐ dà shě xīn fēi zhū shēng wén dú jué suǒ dé shàn xiàn dāng zhī
起大舍心，非诸声闻、独觉所得。善现当知！

shì pú sà mó hē sà suī yú yǒuqíng píngděng fā qǐ dà cí dà bēi dà
是菩萨摩诃萨虽于有情平等发起大慈、大悲、大

xǐ dà shě ér yú yī qiè wú suǒ zhí zhuó bù tóng yì shēng shēng
喜、大舍，而于一切无所执著，不同异生、声

wén dú jué suí yǒu suǒ dé qǐ zhí zhuó xīn
闻、独觉随有所得起执著心。

shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“善现当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō dé dà guāng míng wèi dé bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō dà
蜜多得大光明，谓得布施乃至般若波罗蜜多大

guāng míng gù shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà suī wèi zhèng dé
光明故。善现当知！是菩萨摩诃萨虽未证得

yī qiè zhì zhì ér yú wú shàng zhèngděng pú tí dé bú tuì zhuǎn gù
一切智智，而于无上正等菩提得不退转故，

dào yǒuqíng fú tián bǐ àn kānshòu yī qiè yī fú yǐn shí chuáng zuò
到有情福田彼岸，堪受一切衣服、饮食、床座、

yī yào zhū zī shēng jù shàn xiàn dāng zhī shì pú sà mó hē sà cháng
医药、诸资生具。善现当知！是菩萨摩诃萨常

zhù bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì gù néng jiū jìng bào shī zhǔ ēn
住般若波罗蜜多相应作意，故能究竟报施主恩，

yì néng qīn jìn yī qiè zhì zhì shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē
亦能亲近一切智智。是故，善现，若菩萨摩诃

sà yù bù xū shòu guó wáng dà chén jí yú yǒuqíng suǒ yǒu xìn shī yù
萨欲不虚受国王、大臣及余有情所有信施，欲

shì yǒuqíng zhēn jìng dào lù yù wèi yǒuqíng zuò dà míng zhào yù tuō yǒu
示有情真净道路，欲为有情作大明照，欲脱有

qíng sān jiè láo yù yù shī yǒuqíng qīng jìng fǎ yǎn yīng cháng ān zhù shèn
情三界牢狱，欲施有情清净法眼，应常安住甚

shēn bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì
深般若波罗蜜多相应作意。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà chángzhù bō rě bō
“善现当知！若菩萨摩诃萨常住般若波
luó mì duōxiāngyìngzuò yì zhū yú zuò yì yú qí zhōngjiān wú róngzàn
罗蜜多相应作意，诸余作意于其中间无容暂
qǐ shànxiàndāng zhī shì pú sà mó hē sà zhòu yè jīng qín cháng
起。善现当知！是菩萨摩诃萨昼夜精勤，常
zhù bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì wú shí zànshě pì rú yǒurén
住般若波罗蜜多相应作意无时暂舍。譬如有人
xiānwèicéngyǒu mò ní bǎozhū hòu shí yù dé huān xǐ zì qìng yù
先未曾有末尼宝珠，后时遇得，欢喜自庆，遇
yuánhuán shī shēng dà kǔ nǎochánghuáitàn xī wèicháng lí niàn sī
缘还失，生大苦恼常怀叹惜，未尝离念思
dāng hé jì huán dé cǐ zhū bǐ rén yóu shì xiāngyìngzuò yì yuán cǐ bǎo
当何计还得此珠。彼人由是相应作意，缘此宝
zhū wú shí zànshě zhū pú sà mó hē sà yì fù rú shì yīngcháng ān
珠无时暂舍。诸菩萨摩诃萨亦复如是，应常安
zhù shēnshēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì ruò bù ān zhù shēn
住甚深般若波罗蜜多相应作意。若不安住甚
shēn bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì zé wéisàng shī yī qiè zhì zhì
深般若波罗蜜多相应作意，则为丧失一切智智
xiāngyìngzuò yì
相应作意。”

ěr shí shànxiànbìan bó fó yán yī qiè zuò yì jiē zì xìngkōng
尔时，善现便白佛言：“一切作意皆自性空，
yī qiè zuò yì jiē zì xìng lí zhū fǎ yì ěr yú yī qiè fǎ jiē zì xìng
一切作意皆自性离，诸法亦尔。于一切法皆自性
kōng zì xìng lí zhōng ruò pú sà mó hē sà ruò bō rě bō luó mì
空、自性离中，若菩萨摩诃萨、若般若波罗蜜
duō ruò yī qiè zhì zhì ruò zhū zuò yì jiē bù kě dé yún hé pú sà
多、若一切智智、若诸作意皆不可得。云何菩萨
mó hē sà bù lí bō rě bō luó mì duōxiāngyìngzuò yì yì fù bù lí
摩诃萨不离般若波罗蜜多相应作意，亦复不离
yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì
一切智智相应作意？”

fó gàoshànxiàn ruò pú sà mó hē sà zhī yī qiè fǎ yī qiè
佛告善现：“若菩萨摩诃萨知一切法、一切
zuò yì zì xìng jiē kōng zì xìng jiē lí rú shì kōng lí fēi shēngwén
作意自性皆空、自性皆离，如是空、离非声闻

zuò fēi dú jué zuò fēi pú sà zuò fēi rú lái zuò yì fēi zhū yú yǒu
作、非独觉作、非菩萨作、非如来作亦非诸余有
qíngsuǒ zuò rán yī qiè fǎ fǎ dìng fǎ zhù fǎ xìng fǎ jiè bù
情所作，然一切法法定、法住、法性、法界、不
xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng zhēn rú
虚妄性、不变异性、平等性、离生性、真如、
shí jì jí xū kōng jiè bù sī yì jiè fǎ ěr cháng zhù shì pú sà mó
实际及虚空界、不思議界法尔常住。是菩萨摩
hē sà bù lí bō rě bō luó mì duō xiāng yìng zuò yì yì fù bù lí yī
诃萨不离般若波罗蜜多相应作意，亦复不离一
qiè zhì zhì xiāng yìng zuò yì suǒ yǐ zhě hé shēn shēn bō rě bō luó mì
切智智相应作意。所以者何？甚深般若波罗蜜
duō yī qiè zhì zhì jí zhū zuò yì zì xìng jiē kōng zì xìng jiē lí rú
多、一切智智及诸作意自性皆空、自性皆离，如
shì kōng lí wú zēng wú jiǎn ruò zhèng tōng dá jí míng bù lí
是空、离无增无减，若正通达即名不离。”

jù shòu shàn xiàn fù bó fó yán ruò shēn bō rě bō luó mì duō
具寿善现复白佛言：“若深般若波罗蜜多
yì zì xìng kōng zì xìng lí zhě yún hé pú sà mó hē sà zhòng xiū zhèng
亦自性空、自性离者，云何菩萨摩诃萨众修证
bō rě bō luó mì duō píngděng xìng yǐ biàn dé wú shàng zhèngděng pú
般若波罗蜜多平等性已，便得无上正等菩
tí
提？”

fó gào shàn xiàn zhū pú sà mó hē sà xiū zhèng bō rě bō luó
佛告善现：“诸菩萨摩诃萨修证般若波罗
mì duō píngděng xìng shí fēi zhū fó fǎ yǒu zēng yǒu jiǎn yì fēi zhū fǎ
蜜多平等性时，非诸佛法有增有减，亦非诸法
fǎ dìng fǎ zhù fǎ xìng fǎ jiè bù xū wàng xìng bú biàn yì
法定、法住、法性、法界、不虚妄性、不变异
xìng píngděng xìng lí shēng xìng zhēn rú shí jì jí xū kōng jiè
性、平等性、离生性、真如、实际及虚空界、
bù sī yì jiè yǒu zēng yǒu jiǎn hé yǐ gù shēn shēn bō rě bō luó mì
不思議界有增有减。何以故？甚深般若波罗蜜
duō fēi yī fēi èr yì fēi duō gù shàn xiàn dāng zhī ruò pú sà mó
多非一、非二亦非多故。善现当知！若菩萨摩
hē sà wén shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō qí xīn bù jīng
诃萨闻说如是甚深般若波罗蜜多，其心不惊、

bù kǒng bú bù bù chén bú mò yì wú yóu yù shì pú sà mó
不恐、不怖、不沉、不没亦无犹豫，是菩萨摩
hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō yǐ dào jiū jìng ān zhù pú sà bú
诃萨行深般若波罗蜜多已到究竟，安住菩萨不
tuì zhuǎn dì sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
退转地，速证无上正等菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn wéi jí shēn bō rě bō
具寿善现复白佛言：“世尊！为即深般若波

luó mì duō néng xíngshēn bō rě bō luó mì duō fǒu
罗蜜多，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí shēn bō rě bō luó mì duō yǒu fǎ kě dé néng
“世尊！为离深般若波罗蜜多有法可得，能

xíngshēn bō rě bō luó mì duō fǒu
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí shēn bō rě bō luó mì duō kōng xū fēi yǒu
“世尊！为即深般若波罗蜜多空虚、非有、

bú zì zài xìng bù jiān shí xìng néng xíngshēn bō rě bō luó mì duō
不自在性、不坚实性，能行深般若波罗蜜多
fǒu
不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí shēn bō rě bō luó mì duō kōng xū fēi yǒu
“世尊！为离深般若波罗蜜多空虚、非有、

bú zì zài xìng bù jiān shí xìng yǒu fǎ kě dé néng xíngshēn bō rě bō luó
不自在性、不坚实性有法可得，能行深般若波罗
mì duō fǒu
蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kōng xìng néng xíng kōng fǒu
“世尊！为即空性，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kōngxìngyǒu fǎ kě dé néngxíngkōngfǒu
“世尊！为离空性有法可得，能行空不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè yùnnǎi zhì shí yùn néngxíngshēn bō rě bō
“世尊！为即色蕴乃至识蕴，能行深般若波

luó mì duō fǒu
罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè yùnnǎi zhì shí yùnyǒu fǎ kě dé néngxíng
“世尊！为离色蕴乃至识蕴有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎnchù nǎi zhì yì chù néngxíngshēn bō rě bō
“世尊！为即眼处乃至意处，能行深般若波

luó mì duō fǒu
罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎnchù nǎi zhì yì chùyǒu fǎ kě dé néngxíng
“世尊！为离眼处乃至意处有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè chù nǎi zhì fǎ chù néngxíngshēn bō rě bō
“世尊！为即色处乃至法处，能行深般若波

luó mì duō fǒu
罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè chù nǎi zhì fǎ chùyǒu fǎ kě dé néngxíng
“世尊！为离色处乃至法处有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎn jiè nǎi zhì yì jiè néng xíng shēn bō rě bō
“世尊！为即眼界乃至意界，能行深般若波

luó mì duō fǒu
罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎn jiè nǎi zhì yì jiè yǒu fǎ kě dé néng xíng
“世尊！为离眼界乃至意界有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè jiè nǎi zhì fǎ jiè néng xíng shēn bō rě bō
“世尊！为即色界乃至法界，能行深般若波

luó mì duō fǒu
罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè jiè nǎi zhì fǎ jiè yǒu fǎ kě dé néng xíng
“世尊！为离色界乃至法界有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè néng xíng shēn bō
“世尊！为即眼识界乃至意识界，能行深般

rě bō luó mì duō fǒu
若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎn shí jiè nǎi zhì yì shí jiè yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离眼识界乃至意识界有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎnchù nǎi zhì yì chù néng xíng shēn bō rě bō
“世尊！为即眼触乃至意触，能行深般若波

luó mì duō fǒu
罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎnchù nǎi zhì yì chù yǒu fǎ kě dé néng xíng
“世尊！为离眼触乃至意触有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì
“世尊！为即眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
触为缘所生诸受，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yǎnchù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu nǎi zhì yì
“世尊！为离眼触为缘所生诸受乃至意

chù wéi yuán suǒ shēng zhū shòu yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó
触为缘所生诸受有法可得，能行深般若波罗

mì duō fǒu
蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí dì jiè nǎi zhì shí jiè néng xíng shēn bō rě bō
“世尊！为即地界乃至识界，能行深般若波

luó mì duō fǒu
罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí dì jiè nǎi zhì shí jiè yǒu fǎ kě dé néng xíng
“世尊！为离地界乃至识界有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuán néngxíngshēn
“世尊！为即因缘乃至增上缘，能行深

bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yīn yuán nǎi zhì zēngshàngyuányǒu fǎ kě dé
“世尊！为离因缘乃至增上缘有法可得，

néngxíngshēn bō rě bō luó mì duō fǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí wú míng nǎi zhì lǎo sǐ néngxíngshēn bō rě
“世尊！为即无明乃至老死，能行深般若

bō luó mì duō fǒu
波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí wú míng nǎi zhì lǎo sǐ yǒu fǎ kě dé néngxíng
“世尊！为离无明乃至老死有法可得，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō néngxíng
“世尊！为即布施乃至般若波罗蜜多，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō yǒu fǎ kě
“世尊！为离布施乃至般若波罗蜜多有法可

dé néngxíngshēn bō rě bō luó mì duō fǒu
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng néngxíng
“世尊！为即内空乃至无性自性空，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng yǒu fǎ kě
“世尊！为离内空乃至无性自性空有法可

dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè néng xíng shēn
“世尊！为即真如乃至不思議界，能行深

bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离真如乃至不思議界有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kǔ jí miè dào shèng dì néng xíng
“世尊！为即苦、集、灭、道圣谛，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kǔ jí miè dào shèng dì yǒu fǎ kě
“世尊！为离苦、集、灭、道圣谛有法可

dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī néng xíng
“世尊！为即四念住乃至八圣道支，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sì niànzhù nǎi zhì bā shèngdào zhī yǒu fǎ kě
“世尊！为离四念住乃至八圣道支有法可
dé néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng
“世尊！为即四静虑、四无量、四无色定，
néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìngyǒu
“世尊！为离四静虑、四无量、四无色定有
fǎ kě dé néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchù néngxíngshēn
“世尊！为即八解脱乃至十遍处，能行深
bō rě bō luó mì duōfǒu
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí bā jiě tuō nǎi zhì shí biànchùyǒu fǎ kě dé
“世尊！为离八解脱乃至十遍处有法可得，
néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén néng
“世尊！为即空、无相、无愿解脱门，能
xíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō ményǒu fǎ
“世尊！为离空、无相、无愿解脱门有法

kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì néng xíng shēn
“世尊！为即净观地乃至如来地，能行深

bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离净观地乃至如来地有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì néng xíng shēn bō
“世尊！为即极喜地乃至法云地，能行深般

rě bō luó mì duō fǒu
若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí jí jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离极喜地乃至法云地有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí tuó luó ní mén sān mó dì mén néng xíng
“世尊！为即陀罗尼门、三摩地门，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí tuó luó ní mén sān mó dì mén yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离陀罗尼门、三摩地门有法可得，

néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí wǔ yǎn liù shéntōng néngxíngshēn bō rě
“世尊！为即五眼、六神通，能行深般若
bō luó mì duōfǒu
波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí wǔ yǎn liù shéntōngyǒu fǎ kě dé néng
“世尊！为离五眼、六神通有法可得，能
xíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
“世尊！为即如来十力乃至十八佛不共法，
néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ
“世尊！为离如来十力乃至十八佛不共法
yǒu fǎ kě dé néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
有法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí dà cí dà bēi dà xǐ dà shě néng
“世尊！为即大慈、大悲、大喜、大舍，能
xíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí dà cí dà bēi dà xǐ dà shě yǒu fǎ
“世尊！为离大慈、大悲、大喜、大舍有法
kě dé néngxíngshēn bō rě bō luó mì duōfǒu
可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo néng
“世尊！为即三十二大士相、八十随好，能
xíngshēn bō rě bō luó mì duō fǒu
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yǒu fǎ
“世尊！为离三十二大士相、八十随好有法
kě dé néng xíngshēn bō rě bō luó mì duō fǒu
可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng néng xíng
“世尊！为即无忘失法、恒住舍性，能行
shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìng yǒu fǎ kě
“世尊！为离无忘失法、恒住舍性有法可
dé néng xíngshēn bō rě bō luó mì duō fǒu
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí néng xíngshēn
“世尊！为即预流果乃至独觉菩提，能行深
bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yù liú guǒ nǎi zhì dú jué pú tí yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离预流果乃至独觉菩提有法可得，
néng xíngshēn bō rě bō luó mì duō fǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yī qiè pú sà mó hē sà xíng néng xíng shēn
“世尊！为即⁶⁸一切菩萨摩诃萨行，能行深

bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè pú sà mó hē sà xíng yǒu fǎ kě dé
“世尊！为离一切菩萨摩诃萨行有法可得，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí néng xíng
“世尊！为即诸佛无上正等菩提，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí yǒu fǎ kě
“世尊！为离诸佛无上正等菩提有法可

de néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
“世尊！为即一切智、道相智、一切相智，

néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
“世尊！为离一切智、道相智、一切相智

yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
有法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

⁶⁸ 大正藏：即；永乐北藏及龙藏：离；校勘：即

shì zūn wéi jí sè yùn nǎi zhì shí yùnkōng xū fēi yǒu bú
“世尊！为即色蕴乃至识蕴空虚、非有、不

zì zài xìng bù jiān shí xìng néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
自在性、不坚实性，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè yùn nǎi zhì shí yùnkōng xū fēi yǒu bú
“世尊！为离色蕴乃至识蕴空虚、非有、不

zì zài xìng bù jiān shí xìng yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì
自在性、不坚实性有法可得，能行深般若波罗蜜

duō fǒu
多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn rú shì nǎi zhì wéi jí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
“世尊！如是乃至为即一切智、道相智、一

qiè xiàng zhì kōng xū fēi yǒu bú zì zài xìng bù jiān shí xìng néng
切相智空虚、非有、不自在性，不坚实性，能

xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
“世尊！为离一切智、道相智、一切相智

kōng xū fēi yǒu bú zì zài xìng bù jiān shí xìng yǒu fǎ kě dé néng
空虚、非有、不自在性、不坚实性有法可得，能

xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shàn xiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi jí sè yùn nǎi zhì shí yùnzhen rú fǎ jiè fǎ
“世尊！为即色蕴乃至识蕴真如、法界、法

xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng děng xìng lí shēng xìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、

fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè néng xíng
法定、法住、实际、虚空界、不思議界，能行

shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí sè yùn nǎi zhì shí yùnzhen rú fǎ jiè fǎ
“世尊！为离色蕴乃至识蕴真如、法界、法
xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píngděng xìng lí shēng xìng
性、不虚妄性、不变异性、平等性、离生性、
fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè bù sī yì jiè yǒu fǎ kě dé
法定、法住、实际、虚空界、不议界有法可得，
néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn rú shì nǎi zhì wéi jí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī
“世尊！如是乃至为即一切智、道相智、一
qiè xiàng zhì zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì
切相智真如、法界、法性、不虚妄性、不变异
xìng píngděng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū
性、平等性、离生性、法定、法住、实际、虚
kōng jiè bù sī yì jiè néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
空界、不议界，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn wéi lí yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
“世尊！为离一切智、道相智、一切相智
zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng bù xū wàng xìng bú biàn yì xìng píng
真如、法界、法性、不虚妄性、不变异性、平
děng xìng lí shēng xìng fǎ dìng fǎ zhù shí jì xū kōng jiè
等性、离生性、法定、法住、实际、虚空界、
bù sī yì jiè yǒu fǎ kě dé néng xíng shēn bō rě bō luó mì duō fǒu
不议界有法可得，能行深般若波罗蜜多不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn ruò rú shì zhū fǎ jiē bù néng xíng shēn bō rě bō luó
“世尊！若如是诸法皆不能行深般若波罗
mì duō zhě zhū pú sà mó hē sà yún hé néng xíng shēn bō rě bō luó mì
蜜多者，诸菩萨摩诃萨云何能行深般若波罗蜜
duō
多？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ jiàn yǒu fǎ néng xíng shēn
佛告善现：“于意云何？汝见有法能行深

bō rě bō luó mì duō fǒu
般若波罗蜜多不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ jiàn shēn bō rě bō luó mì
佛告善现：“于意云何？汝见深般若波罗蜜

duō shì pú sà mó hē sà suǒ xíng chù fǒu
多是菩萨摩诃萨所行处不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé rǔ suǒ bú jiàn fǎ shì fǎ
佛告善现：“于意云何？汝所不见法，是法

kě dé fǒu
可得不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé bù kě dé fǎ wéi yǒu shēng
佛告善现：“于意云何？不可得法为有生

fǒu
不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn
善现答言：“不也！世尊！”

fó gào shàn xiàn rú rǔ suǒ jiàn zhū fǎ shí xìng jí shì pú sà
佛告善现：“如汝所见诸法实性，即是菩萨

wú shēng fǎ rěn ruò pú sà mó hē sà chéng jiù rú shì wú shēng fǎ rěn
无生法忍。若菩萨摩诃萨成就如是无生法忍，

biàn yú wú shàng zhèng děng pú tí kān dé shòu jì shàn xiàn dāng zhī shì
便于无上正等菩提堪得受记。善现当知！是

pú sà mó hē sà yú fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà
菩萨摩诃萨于佛十力、四无所畏、四无碍解、大

cí dà bēi dà xǐ dà shě jí shí bā fó bú gòng fǎ děng wú
慈、大悲、大喜、大舍及十八佛不共法等，无

liàng wú biān shū shèng gōng dé míng néng jīng jìn rú shí xíng zhě ruò néng
量无边殊胜功德，名能精进如实行者。若能

rú shì jīng jìn xiū xíng bù dé wú shàngzhèngděngjué zhī yī qiè xiàng
如是精进修行，不得无上正等觉知⁶⁹、一切相
zhì dà zhì miào zhì wú yǒu shì chù suǒ yǐ zhě hé shì pú sà
智、大智、妙智，无有是处。所以者何？是菩萨
mó hē sà jì yǐ zhèng dé wú shēng fǎ rěn nǎi zhì wú shàngzhèngděng
摩诃萨既已证得无生法忍，乃至无上正等
pú tí yú suǒ dé fǎ wú tuì wú jiǎn
菩提，于所得法无退无减。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán shì zūn zhū pú sà mó hē sà
具寿善现复白佛言：“世尊！诸菩萨摩诃萨
wéi yǐ yī qiè fǎ wú shēng xìng yú fó wú shàngzhèngděng pú tí dé
为以一切法无生性，于佛无上正等菩提得
shòu jì fǒu
受记不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wéi yǐ yī qiè fǎ shēng xìng yú
“世尊！诸菩萨摩诃萨为以一切法生性，于
fó wú shàngzhèngděng pú tí dé shòu jì fǒu
佛无上正等菩提得受记不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wéi yǐ yī qiè fǎ shēng wú shēng
“世尊！诸菩萨摩诃萨为以一切法生无生
xìng yú fó wú shàngzhèngděng pú tí dé shòu jì fǒu
性，于佛无上正等菩提得受记不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

shì zūn zhū pú sà mó hē sà wéi yǐ yī qiè fǎ fēi shēng fēi
“世尊！诸菩萨摩诃萨为以一切法非生、非
wú shēng xìng yú fó wú shàngzhèngděng pú tí dé shòu jì fǒu
无生性，于佛无上正等菩提得受记不？”

fú ěr shànxiàn
“不尔！善现。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò ěr yún hé zhū pú sà mó
具寿善现复白佛言：“若尔，云何诸菩萨摩

⁶⁹ 大正藏：智；永乐北藏及龙藏：知

hē sà yú fó wú shàngzhèngděng pú tí kān dé shòu jì
诃萨于佛无上正等菩提堪得受记？”

fó gào shàn xiàn yú yì yún hé nǚ jiàn yǒu fǎ yú fó wú
佛告善现：“于意云何？汝见有法于佛无

shàngzhèngděng pú tí dé shòu jì fǒu
上正等菩提得受记不？”

shàn xiàn dá yán fú yě shì zūn wǒ bú jiàn fǎ yú fó wú
善现答言：“不也！世尊！我不见法于佛无

shàngzhèngděng pú tí kān dé shòu jì yì bú jiàn fǎ yú fó wú shàng
上正等菩提堪得受记，亦不见法于佛无上

zhèngděng pú tí yǒu néng zhèng zhě zhèng shí zhèng chù jí yóu cǐ zhèng
正等菩提有能证者，证时、证处及由此证

jiē bù kě dé
皆不可得。”

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú nǚ suǒ shuō shàn xiàn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。善现

dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ wú suǒ dé shí bú zuò shì
当知！若菩萨摩诃萨于一切法无所得时，不作是

niàn wǒ yú wú shàngzhèngděng pú tí dāng néng zhèng dé wǒ yòng
念：‘我于无上正等菩提当能证得，我用

shì fǎ yú rú shì shí yú rú shì chù zhèng dé wú shàngzhèngděng pú
是法于如是时、于如是处证得无上正等菩

tí suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì
提。’所以者何？诸菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō wú rú shì děng yī qiè fēn bié hé yǐ gù shēn shēn bō rě bō
多，无如是等一切分别。何以故？甚深般若波

luó mì duō lí zhū fēn bié ruò qǐ fēn bié fēi xíng bō rě bō luó mì duō
罗蜜多离诸分别，若起分别非行般若波罗蜜多。”

ěr shí tiān dì shì bó fó yán shì zūn rú shì bō rě bō luó
尔时，天帝释白佛言：“世尊！如是般若波罗

mì duō zuì wéi shēn shēn nán jiàn nán jué bù kě xún sī chāo xún sī
蜜多最为甚深，难见难觉，不可寻思，超寻思

jìng wēi mì cōng mǐn zhì zhě suǒ zhèng zhū xiàng fēn bié bì jìng lí gù
境，微密聪敏智者所证，诸相分别毕竟离故。

ruò zhū yǒu qíng yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn cháng yào
若诸有情于此般若波罗蜜多甚深经典，常乐

tīng wén shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi yī
听闻、受持、读诵、究竟通利、如理思惟、依

jiào xiū xíng wèi tā zhèngshuō nǎi zhì wú shàngzhèngděng pú tí bù zá
教修行、为他正说，乃至无上正等菩提不杂
zhū yú xīn xīn suǒ zhě dāng zhī rú shì zhū yǒu qíng lèi jué dìng chéng
诸余心、心所者，当知如是诸有情类，决定成
jiù wú liàngshàngēn kě yú cǐ zhōng néng bàn shì shì
就无量善根，可于此中能办是事。”

ěr shí fó gàotiān dì shì yán rú shì rú shì rú rǔ suǒ
尔时，佛告天帝释言：“如是！如是！如汝所
shuō jiāo shī jiā ruò zhū yǒu qíng yú cǐ bō rě bō luó mì duōshènsēn
说。憍尸迦，若诸有情于此般若波罗蜜多甚深
jīng diǎn chángyào tīng wén shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì
经典，常乐听闻、受持、读诵、究竟通利、
rú lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng wèi tā zhèngshuō nǎi zhì wú shàngzhèng
如理思惟、依教修行、为他正说，乃至无上正
děng pú tí bù zá zhū yú xīn xīn suǒ zhě dāng zhī rú shì zhū yǒu qíng
等菩提不杂诸余心、心所者，当知如是诸有情
lèi jué dìng chéng jiù wú liàngshàngēn nǎi yú cǐ zhōng néng bàn shì shì
类，决定成就无量善根，乃于此中能办是事。

jiāo shī jiā jiǎ shǐ yú cǐ nánshàn bù zhōu nǎi zhì sānqiān dà qiān shì jiè
憍尸迦，假使于此南赡部洲乃至三千大千世界
zhū yǒu qíng lèi xī jiē chéng jiù shí shàn yè dào ruò sì jìng lǜ ruò
诸有情类，悉皆成就十善业道、若四静虑、若
sì wú liàng ruò sì wú sè dìng ruò wǔ shéntōngděng wú liànggōng dé
四无量、若四无色定、若五神通等无量功德。
yǒushànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō luó mì duōshènsēn
有善男子、善女人等，于此般若波罗蜜多甚深
jīng diǎn chángyào tīng wén shòu chí dú sòng jiū jìng tōng lì
经典，常乐听闻、受持、读诵、究竟通利、
rú lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng wèi tā zhèngshuō shì shànnán zǐ
如理思惟、依教修行、为他正说，是善男子、
shàn nǚ rén děngsuǒ huò gōng dé yú qián fú jù bǎi bèi wéi shèng qiān
善女人等所获功德于前福聚，百倍为胜，千
bèi wéi shèng nǎi zhì wū bō ní shā tán bèi yì fù wéi shèng
倍为胜，乃至邬波尼杀昙倍亦复为胜。”

ěr shí huì zhōng yǒu yī bì chū gàotiān dì shì yán jiāo shī jiā
尔时，会中有一苾刍告天帝释言：“憍尸迦，
ruò shànnán zǐ shàn nǚ rén děng yú cǐ bō rě bō luó mì duōshènsēn
若善男子、善女人等，于此般若波罗蜜多甚深

jīng diǎn shè xīn bú luàn cháng yào tīng wén shòu chí dú sòng lìng jí
经典摄心不乱常乐听闻、受持、读诵、令极
tōng lì rú lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng wèi tā zhèng shuō nǎi zhì
通利、如理思惟、依教修行、为他正说，乃至
wú shàng zhèng děng pú tí bù zá zhū yú xīn xīn suǒ zhě shì shàn nán
无上正等菩提不杂诸余心、心所者，是善男
zǐ shàn nǚ rén děng suǒ huò gōng dé shèng zhān bù zhōu nǎi zhì sān qiān
子、善女人等，所获功德胜瞻部洲乃至三千
dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi yī qiè chéng jiù shí shàn yè dào ruò sì
大千世界诸有情类一切成就十善业道、若四
jìng lù ruò sì wú liàng ruò sì wú sè dìng ruò wǔ shéntōng děng wú
静虑、若四无量、若四无色定、若五神通等无
liàng gōng dé 。 ”
量功德。”

shí tiān dì shì bào bì chū yán shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén
时，天帝释报苾刍言：“是善男子、善女人
děng chū fā yī niàn yī qiè xiàng zhì xiāng yìng xīn shí suǒ huò gōng dé yǐ
等，初发一念一切相智相应心时所获功德，已
shèng yī qiè nán shàn bù zhōu nǎi zhì sān qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi
胜一切南瞻部洲乃至三千大千世界诸有情类
xī jiē chéng jiù shí shàn yè dào ruò sì jìng lù ruò sì wú liàng ruò
悉皆成就十善业道、若四静虑、若四无量、若
sì wú sè dìng ruò wǔ shéntōng děng wú liàng gōng dé duō bǎi qiān bèi
四无色定、若五神通等无量功德多百千倍，
hé kuàng fù néng yú cǐ bō rě bō luó mì duō shēn shēn jīng diǎn shè xīn
何况复能于此般若波罗蜜多甚深经典摄心
bú luàn cháng yào tīng wén shòu chí dú sòng lìng jí tōng lì rú
不乱，常乐听闻、受持、读诵、令极通利、如
lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng wèi tā zhèng shuō nǎi zhì wú shàng zhèng
理思惟、依教修行、为他正说，乃至无上正
děng pú tí bù zá zhū yú xīn xīn suǒ zhě suǒ huò gōng dé ér kě jiāo
等菩提不杂诸余心、心所者，所获功德而可校
liàng
量！

bì chū dāng zhī shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gōng dé zhì
“苾刍当知！是善男子、善女人等功德智
huì fēi dàn shèng bǐ nán shàn bù zhōu nǎi zhì sān qiān dà qiān shì jiè zhū
慧，非但胜彼南瞻部洲乃至三千大千世界诸

yǒuqíng lèi yī qiè chéng jiù shí shàn yè dào sì jìng lǜ děng wú liàngōng
有情类一切成就十善业道、四静虑等无量功
dé yì shèng yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děngsuǒ yǒugōng dé
德，亦胜一切世间天、人、阿素洛等所有功德。
suǒ yǐ zhě hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng jí zhèng wú shàng
所以者何？是善男子、善女人等疾证无上
zhèngděng pú tí lì lè yǒuqíng wú qióng jìn gù
正等菩提，利乐有情无穷尽故。

bì chúdāng zhī shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děnggōng dé zhì
“苾刍当知！是善男子、善女人等功德智

huì fēi dàn pǔ shèng shì jiāntiān rén ā sù luò děngsuǒ yǒugōng dé
慧，非但普胜世间天、人、阿素洛等所有功德，
yì shèng yī qiè yù liú yī lái bù huán ā luó hàn dú jué suǒ
亦胜一切预流、一来、不还、阿罗汉、独觉所
yǒugōng dé suǒ yǐ zhě hé shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děng jí
有功德。所以者何？是善男子、善女人等疾
zhèng wú shàngzhèngděng pú tí lì lè yǒuqíng wú qióng jìn gù
证无上正等菩提，利乐有情无穷尽故。

bì chúdāng zhī shì shànnán zǐ shàn nǚ rén děnggōng dé zhì
“苾刍当知！是善男子、善女人等功德智

huì fēi dàn pǔ shèng yī qiè yù liú yī lái bù huán ā luó hàn
慧，非但普胜一切预流、一来、不还、阿罗汉、
dú jué suǒ yǒugōng dé yì shèng yī qiè pú sà mó hē sà yuǎn lí bō
独觉所有功德，亦胜一切菩萨摩诃萨远离般
rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì
若波罗蜜多方便善巧，修行布施波罗蜜多乃至
jìng lǜ bō luó mì duō ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng ān zhù
静虑波罗蜜多，安住内空乃至无性自性空，安住
zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì
真如乃至不思議界，安住苦、集、灭、道圣谛，
xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī xiū xíng sì jìng lǜ sì wú
修行四念住乃至八圣道支，修行四静虑、四无
liàng sì wú sè dìng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù xiū xíng kōng
量、四无色定，修行八解脱乃至十遍处，修行空、
wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì
无相、无愿解脱门，修行极喜地乃至法云地，
xiū xíng yī qiè tuó luó ní mén sān mó dì mén xiū xíng wǔ yǎn liù shén
修行一切陀罗尼门、三摩地门，修行五眼、六神

tōng xiū xíng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ xiū xíng dà cí
通，修行如来十力乃至十八佛不共法，修行大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě xiū xíng wú wàng shī fǎ héngzhù shě xìng
大悲、大喜、大舍，修行无忘失法、恒住舍性，
xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì xiū xíng shùn nì guān
修行一切智、道相智、一切相智，修行顺逆观
shí èr yuán qǐ zhī chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ xiū zhū pú sà
十二缘起支，成熟有情、严净佛土，修诸菩萨
mó hē sà xíng jí fó wú shàng zhèng děng jué zhě suǒ yǒu gōng dé suǒ yǐ
摩诃萨行及佛无上正等觉者所有功德。所以
zhě hé shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng jí zhèng wú shàng zhèng děng
者何？是善男子、善女人等疾证无上正等
pú tí lì lè yǒu qíng wú qióng jìn gù
菩提，利乐有情无穷尽故。

bì chū dāng zhī shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng gōng dé zhì
“苾刍当知！是善男子、善女人等功德智
huì yì shèng yī qiè pú sà mó hē sà yuǎn lí fāng biàn shàn qiǎo xiū
慧，亦胜一切菩萨摩诃萨远离方便善巧，修
xíng bō rě bō luó mì duō zhě suǒ yǒu gōng dé suǒ yǐ zhě hé shì shàn
行般若波罗蜜多者所有功德。所以者何？是善
nán zǐ shàn nǚ rén děng jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí lì lè
男子、善女人等疾证无上正等菩提，利乐
yǒu qíng wú qióng jìn gù
有情无穷尽故。

fù cì bì chū shì shàn nán zǐ shàn nǚ rén děng dāng zhī
“复次，苾刍！是善男子、善女人等当知
jí shì pú sà mó hē sà shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíng shēn shēn
即是菩萨摩诃萨。是菩萨摩诃萨如说修行甚深
bō rě bō luó mì duō yǒu fāng biàn shàn qiǎo gù bù wéi yī qiè shì jiān
般若波罗蜜多，有方便善巧故，不为一切世间
tiān rén ā sù luò děng jí yú pú sà dú jué shēng wén zhī suǒ
天、人、阿素洛等及余菩萨、独觉、声闻之所
shèng fú néng shào yī qiè zhì zhì zhǒng xìng⁷⁰ lìng bú duàn jué cháng bù
胜伏，能绍一切智智种姓⁷⁰令不断绝，常不
yuǎn lí zhū fó pú sà zhēn jìng shàn yǒu bù jiǔ dāng zuò miào pú tí zuò
远离诸佛、菩萨真净善友，不久当坐妙菩提座，

⁷⁰ 大正藏：性；永乐北藏及龙藏：姓

xiáng fú yī qiè è mó juàn shǔ zhèng dé wú shàngzhèngděng pú tí
降 伏 一 切 恶 魔 眷 属 ， 证 得 无 上 正 等 菩 提
zhuànmiào fǎ lún bá yǒuqíng lèi shēng sǐ dà kǔ lìng dé jiū jìngcháng
转 妙 法 轮 ， 拔 有 情 类 生 死 大 苦 ， 令 得 究 竟 常
lè niè pán bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíngshèn
乐 涅 槃 。 苾 刍 当 知 ！ 是 菩 萨 摩 诃 萨 如 说 修 行 甚
shēn bō rě bō luó mì duō yǒufāngbiànshànqiǎo gù chángxué pú sà
深 般 若 波 罗 蜜 多 ， 有 方 便 善 巧 故 ， 常 学 菩 萨
mó hē sà zhòngsuǒyīngxué fǎ bù xuéshēngwén jí dú jué děngsuǒyīng
摩 诃 萨 众 所 应 学 法 ， 不 学 声 闻 及 独 觉 等 所 应
xué fǎ
学 法 。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“ 苾 刍 当 知 ！ 是 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗

mì duōfāngbiànshànqiǎo chángxué pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué
蜜 多 方 便 善 巧 ， 常 学 菩 萨 摩 诃 萨 众 所 应 学
gù sì dà tiānwáng gè líng zì tiānzhòng lái zhì qí suǒgòngyǎnggōng
故 ， 四 大 天 王 各 领 自 天 众 ， 来 至 其 所 供 养 恭
jìng zūnzhòngzàn tàn xiánzuò shì yán shàn zāi dà shì dāng
敬 、 尊 重 赞 叹 ， 咸 作 是 言 ： ‘ 善 哉 ！ 大 士 ！ 当
qín jīng jìn xué zhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué fǎ wù xuéshēng
勤 精 进 学 诸 菩 萨 摩 诃 萨 众 所 应 学 法 ， 勿 学 声
wén jí dú jué děngsuǒyīngxué fǎ ruò rú shì xué sù dāng ān zuò miào
闻 及 独 觉 等 所 应 学 法 ， 若 如 是 学 速 当 安 坐 妙
pú tí zuò jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí rú xiān rú lái yīng
菩 提 座 ， 疾 证 无 上 正 等 菩 提 ， 如 先 如 来 、 应 、
zhèngděng jué shòu sì tiānwángsuǒ fèng sì bō rǔ yì dāngshòu rú xī
正 等 觉 受 四 天 王 所 奉 四 钵 汝 亦 当 受 ， 如 昔
hù shì sì dà tiānwáng fèngshàng sì bō wǒ yì dāng fèng
护 世 四 大 天 王 奉 上 四 钵 我 亦 当 奉 。 ’

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“ 苾 刍 当 知 ！ 是 菩 萨 摩 诃 萨 行 深 般 若 波 罗

mì duōfāngbiànshànqiǎo chángxué pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué
蜜 多 方 便 善 巧 ， 常 学 菩 萨 摩 诃 萨 众 所 应 学
gù wǒ děngtiān dì gè líng zì tiānzhòng lái zhì qí suǒgòngyǎnggōng
故 ， 我 等 天 帝 各 领 自 天 众 ， 来 至 其 所 供 养 恭
jìng zūnzhòngzàn tàn xiánzuò shì yán shàn zāi dà shì dāng
敬 、 尊 重 赞 叹 ， 咸 作 是 言 ： ‘ 善 哉 ！ 大 士 ！ 当

qín jīng jìn xué zhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒ yīng xué fǎ wù xué shēng
勤精进学诸菩萨摩诃萨众所应学法，勿学声
wén jí dú jué děngsuǒ yīng xué fǎ ruò rú shì xué sù dāng ān zuò miào
闻及独觉等所应学法，若如是学速当安坐妙
pú tí zuò jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù
菩提座，疾证无上正等菩提，转妙法轮度
yǒuqíngzhòng
有情众。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duōfāngbiànshànqiǎo chángxué pú sà mó hē sà zhòngsuǒ yīng xué
蜜多方便善巧，常学菩萨摩诃萨众所应学

gù miào shí fēntiān zǐ miào xǐ zú tiān zǐ miàobiànhuàtiān zǐ
故，妙时分天子、妙喜足天子、妙变化天子、

miào zì zài tiān zǐ gè lǐng zì tiānzhòng lái zhì qí suǒ gòng yǎng gōng jìng
妙自在天子各领自天众，来至其所供养恭敬、

zūnzhòngzàn tàn xiánzuò shì yán shàn zāi dà shì dāng qín jīng
尊重赞叹，咸作是言：‘善哉！大士！当勤精

jìn xué zhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒ yīng xué fǎ wù xué shēng wén jí
进学诸菩萨摩诃萨众所应学法，勿学声闻及

dú jué děngsuǒ yīng xué fǎ ruò rú shì xué sù dāng ān zuò miào pú tí
独觉等所应学法，若如是学速当安坐妙菩提

zuò jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíng
座，疾证无上正等菩提，转妙法轮度有情

zhòng
众。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duōfāngbiànshànqiǎo chángxué pú sà mó hē sà zhòngsuǒ yīng xué
蜜多方便善巧，常学菩萨摩诃萨众所应学

gù kānrěn jiè zhǔ dà fàn tiānwáng lǐng fàn tiānzhòng lái zhì qí suǒ gòng
故，堪忍界主大梵天王领梵天众，来至其所供

yǎng gōng jìng zūnzhòngzàn tàn zuò rú shì yán shàn zāi dà shì
养恭敬、尊重赞叹，作如是言：‘善哉！大士！

dāng qín jīng jìn xué zhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒ yīng xué fǎ wù xué
当勤精进学诸菩萨摩诃萨众所应学法，勿学

shēng wén jí dú jué děngsuǒ yīng xué fǎ ruò rú shì xué sù dāng ān zuò
声闻及独觉等所应学法，若如是学速当安坐

miào pú tí zuò jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí wǒ dāng wǎng yì
妙菩提座，疾证无上正等菩提，我当往诣
pú tí shù xià yīn qín quànqǐngzhuànmiào fǎ lún lì lè wú biānzhū
菩提树下，殷勤劝请转妙法轮，利乐无边诸
yǒuqíng lèi
有情类。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duōfāngbiànshànqiǎo chángxué pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué
蜜多方便善巧，常学菩萨摩诃萨众所应学
gù jí guāngjìngtiānguǎngshuō nǎi zhì sè jiū jìngtiān gè lǐng zì tiānzhòng
故，极光净天广说乃至色究竟天各领自天众，
lái zhì qí suǒ gòngyǎnggōngjìng zūnzhòngzàn tàn xiánzuò shì yán
来至其所供养恭敬、尊重赞叹，咸作是言：

shàn zāi dà shì dāng qín jīng jìn xuézhū pú sà mó hē sà zhòngsuǒ
‘善哉！大士！当勤精进学诸菩萨摩诃萨众所
yīngxué fǎ wù xuéshēngwén jí dú juéděngsuǒyīngxué fǎ ruò rú shì
应学法，勿学声闻及独觉等所应学法，若如是
xué sù dāng ān zuòmiào pú tí zuò jí zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
学速当安坐妙菩提座，疾证无上正等菩提，
zhuànmiào fǎ lún dù yǒuqíngzhòng
转妙法轮度有情众。’

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duōfāngbiànshànqiǎo chángxué pú sà mó hē sà zhòngsuǒyīngxué
蜜多方便善巧，常学菩萨摩诃萨众所应学
gù yī qiè rú lái yīng zhèngděngjué jí zhū pú sà mó hē sà zhòng
故，一切如来、应、正等觉及诸菩萨摩诃萨众
bìngzhūtiān lóng ā sù luò děngcháng suí hù niàn yóu cǐ yīn yuán
并诸天、龙、阿素洛等常随护念。由此因缘，
shì pú sà mó hē sà yī qiè shì jiānxiǎnnànwēi è shēn xīn yōu kǔ jiē
是菩萨摩诃萨一切世间险难危厄、身心忧苦皆
bù qīn hài shì jiān suǒ yǒu sì dà xiāng wéi suǒ qǐ zhū bìng suǒ wèi yǎn bìng
不侵害。世间所有四大相违所起诸病，所谓眼病、
ěr bìng bí bìng shé bìng shēn bìng zhū zhī jié bìng rú shì yī
耳病、鼻病、舌病、身病、诸支节病，如是一
qiè sì bǎi sì bìng jiē yú shēnzhōng yǒng wú suǒ yǒu wéi chú zhòng yè
切四百四病皆于身中永无所有，唯除重业

zhuǎnxiàngqīngshòu

转现轻受。

bì chúdāng zhī shì pú sà mó hē sà rú shuō xiū xíngshènshēn
“苾刍当知！是菩萨摩诃萨如说修行甚深

bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo huò rú shì děng xiàn shì gōng dé
般若波罗蜜多方便善巧，获如是等现世功德，

hòu shì gōng dé wú liàng wú biān
后世功德无量无边。”

大般若波罗蜜多经卷第五百一十九

dà bō rě bō luó mì duō jīng juàn dì wǔ bǎi èr shí
大般若波罗蜜多经卷第五百二十

táng sān zàng fǎ shī xuán zàng fèng zhào yì
唐三藏法师玄奘奉 诏译

dì sān fēn qiǎo biàn pǐn dì èr shí sān zhī sì
第三分巧便品第二十三之四

shí ā nán tuó qiè zuò shì niàn jīn tiān dì shì wéi zì biàn cái
时，阿难陀窃作是念：“今天帝释为自辩才
zàn shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì wéi shì
赞说如是甚深般若波罗蜜多功德胜利，为是
rú lái wēi shén zhī lì
如来威神之力？”

shí tiān dì shì zhī ā nán tuó xīn zhī suǒ niàn bó yán dà
时，天帝释知阿难陀心之所念，白言：“大
dé wǒ suǒ zàn shuō shēn shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì jīe
德！我所赞说甚深般若波罗蜜多功德胜利，皆
shì rú lái wēi shén zhī lì
是如来威神之力。”

ěr shí fó gào ā nán tuó yán rú shì rú shì jīn tiān dì
尔时，佛告阿难陀言：“如是！如是！今天帝
shì zàn shuō rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì dāng
释赞说如是甚深般若波罗蜜多功德胜利，当
zhī jīe shì rú lái shén lì fēi zì biàn cái suǒ yǐ zhě hé shēn shēn
知皆是如来神力，非自辩才。所以者何？甚深
bō rě bō luó mì duō gōng dé shèng lì dìng fēi yī qiè shì jiān tiān rén
般若波罗蜜多功德胜利，定非一切世间天、人、
ā sù luò děng suǒ néng zàn shuō qīng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà
阿素洛等所能赞说。庆喜当知！若菩萨摩诃萨
qín xué sī wéi xiū xíng rú shì shēn shēn bō rě bō luó mì duō shí cǐ
勤学、思惟、修行如是甚深般若波罗蜜多时，此
sān qiān dà qiān shì jiè yī qiè è mó jīe shēng yí huò xián zuò shì niàn
三千大千世界一切恶魔，皆生疑惑，咸作是念：

cǐ pú sà mó hē sà wéi zhèng shí jì tuì zhù yù liú yī lái bù
‘此菩萨摩诃萨为证实，退住预流、一来、不

huán ā luó hàn guǒ dú jué pú tí wéi qù wú shàng zhèng děng pú
还、阿罗汉果、独觉菩提？为趣无上正等菩
tí zhuàn miào fǎ lún dù yǒu qíng zhòng
提转妙法轮度有情众？’

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà bù lí rú shì shèn shēn
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨不离如是甚深

bō rě bō luó mì duō shí zhū è mó shēng dà yōu kǔ shēn xīn zhàn lì
般若波罗蜜多时，诸恶魔生大忧苦，身心战栗

rú zhōng dú jiàn fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà xíng shēn bō
如中毒箭。复次，庆喜！若菩萨摩诃萨行深般

rě bō luó mì duō shí zhū è mó lái dào qí suǒ huà zuò zhǒng zhǒng kě
若波罗蜜多时，诸恶魔来到其所，化作种种可

bù wèi shì suǒ wèi dāo jiàn è shòu dú shé měng huǒ chì rán sì
怖畏事，所谓刀剑、恶兽、毒蛇、猛火炽然四

fāng jù fā yù lìng pú sà shēn xīn jīng jù mí shī wú shàng zhèng děng
方俱发，欲令菩萨身心惊惧，迷失无上正等

jué xīn yú suǒ xiū xíng xīn shēng tuì qū nǎi zhì fā qǐ yī niàn luàn yì
觉心，于所修行心生退屈，乃至发起一念乱意，

zhàng ài wú shàng zhèng děng pú tí shì bǐ è mó shēn xīn suǒ yuàn
障碍无上正等菩提，是彼恶魔深心所愿。”

ěr shí qìng xǐ biàn bó fó yán wéi zhū pú sà mó hē sà xíng
尔时，庆喜便白佛言：“为诸菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí jiē wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn wéi yǒu
深般若波罗蜜多时，皆为恶魔之所扰乱？为有

rǎo luàn bù rǎo luàn zhě
扰乱、不扰乱者？”

fó gào qìng xǐ fēi zhū pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó
佛告庆喜：“非诸菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí jiē wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn rán yǒu rǎo luàn bù rǎo luàn
蜜多时，皆为恶魔之所扰乱，然有扰乱、不扰乱

zhě
者。”

jù shòu qìng xǐ fù bó fó yán hé děng pú sà mó hē sà xíng
具寿庆喜复白佛言：“何等菩萨摩诃萨行

shēn bō rě bō luó mì duō shí wéi zhū è mó zhī suǒ rǎo luàn hé děng
深般若波罗蜜多时，为诸恶魔之所扰乱？何等

pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不为恶魔之

suǒ rǎoluàn

所扰乱？”

fó gàoqìng xǐ ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén cǐ shèns hēn
佛告庆喜：“若菩萨摩诃萨先世闻此甚深

bō rě bō luó mì duō xīn bú xìn jiě huǐ zī fěi bàng shì pú sà mó
般若波罗蜜多，心不信解、毁訾诽谤，是菩萨摩

hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí biànwéi è mó zhī suǒ rǎoluàn
诃萨行深般若波罗蜜多时，便为恶魔之所扰乱。

ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén cǐ shèns hēn bō rě bō luó mì duō xìn
若菩萨摩诃萨先世闻此甚深般若波罗蜜多，信

jiě zàn měi bù shēng fěi bàng shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
解赞美，不生诽谤，是菩萨摩诃萨行深般若波

luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn
罗蜜多时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén cǐ shèns hēn
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨先世闻此甚

shēn bō rě bō luó mì duō yí huò yóu yù wéi yǒu wéi wú wéi
深般若波罗蜜多，疑惑犹豫：‘为有？为无？为

shí bù shí shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
实、不实？’是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，

biànwéi è mó zhī suǒ rǎoluàn ruò pú sà mó hē sà xiān shì wén cǐ shèns hēn
便为恶魔之所扰乱。若菩萨摩诃萨先世闻此甚

shēn bō rě bō luó mì duō qí xīn dōu wú yí huò yóu yù xìn dìng shí yǒu
深般若波罗蜜多，其心都无疑惑犹豫，信定实有，

shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó
是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不为恶魔

zhī suǒ rǎoluàn
之所扰乱。”

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí shànyǒu
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨远离善友，

wéi zhū è yǒu zhī suǒ shè chí bù wén rú shì shèns hēn bō rě bō luó mì
为诸恶友之所摄持，不闻如是甚深般若波罗蜜

duō yóu bù wén gù bù néng jiě liǎo bù jiě liǎo gù bù néng xiū xí
多，由不闻故不能解了，不解了故不能修习，

bù xiū xí gù bù néng qǐng wèn bù qǐng wèn gù bù rú shuō xíng bù rú
不修习故不能请问，不请问故不如说行，不如

shuō xíng gù bù néng zhèng dé shèns hēn bō rě bō luó mì duō shì pú sà
说行故不能证得甚深般若波罗蜜多，是菩萨

mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí biànwéi è mó zhī suǒ rǎo
摩诃萨行深般若波罗蜜多时，便为恶魔之所扰
luàn ruò pú sà mó hē sà qīn jìn shàn yǒu bù wéi è yǒu zhī suǒ shè chí
乱。若菩萨摩诃萨亲近善友，不为恶友之所摄持，
dé wén rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō yóu dé wén gù biànnéng
得闻如是甚深般若波罗蜜多，由得闻故便能
jiě liǎo yóu jiě liǎo gù jí néng xiū xí yóu xiū xí gù biànnéng qǐng wèn
解了，由解了故即能修习，由修习故便能请问，
yóu qǐng wèn gù néng rú shuō xíng yóu rú shuō xíng gù biànnéng zhèng dé
由请问故能如说行，由如说行故便能证得
shēnshēn bō rě bō luó mì duō shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō
甚深般若波罗蜜多，是菩萨摩诃萨行深般若波
luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn
罗蜜多时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨远离般若波罗
mì duō shè shòu zàn tàn fēi zhēn miào fǎ shì pú sà mó hē sà xíngshēn
蜜多，摄受赞叹非真妙法，是菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí biànwéi è mó zhī suǒ rǎo luàn ruò pú sà mó
般若波罗蜜多时，便为恶魔之所扰乱。若菩萨摩
hē sà qīn jìn bō rě bō luó mì duō bú shè bú zàn fēi zhēn miào fǎ
诃萨亲近般若波罗蜜多，不摄不赞非真妙法，
shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó
是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不为恶魔
zhī suǒ rǎo luàn
之所扰乱。

fù cì qīng xǐ ruò pú sà mó hē sà yuǎn lí bō rě bō luó
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨远离般若波罗
mì duō yú zhēn miào fǎ huǐ zī fěi bàng ěr shí è mó biàn zuò shì
蜜多，于真妙法毁訾诽谤。尔时，恶魔便作是
niàn jīn cǐ pú sà yǔ wǒ wéi bàn yóu bǐ huǐ bàng zhēn miào fǎ gù
念：‘今此菩萨与我为伴，由彼毁谤真妙法故，
biàn yǒu wú liàng zhù pú sà shèng shàn nán zǐ děng yú zhēn miào fǎ yì
便有无量住菩萨乘善男子等，于真妙法亦
shēng huǐ bàng yóu cǐ yīn yuán wǒ yuàn yuán mǎn shì pú sà shèng shàn
生毁谤，由此因缘我愿圆满。’是菩萨乘善
nán zǐ děng shè qín jīng jìn xiū zhū shàn fǎ ér duò shēng wén huò dú jué
男子等，设勤精进修诸善法，而堕声闻或独觉

dì yì lǐng tā duò shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
地亦令他堕，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多
shí biànwéi è mó zhī suǒ rǎoluàn ruò pú sà mó hē sà qīn jìn bō rě
时，便为恶魔之所扰乱。若菩萨摩诃萨亲近般若
bō luó mì duō yú zhēnmiào fǎ zàn tàn xìn shòu yì lǐng wú liàngzhù pú
波罗蜜多，于真妙法赞叹信受，亦令无量住菩
sà shèngshànán zǐ děng yú zhēnmiào fǎ zàn tàn xìn shòu yóu cǐ è mó
萨乘善男子等于真妙法赞叹信受，由此恶魔
chóuyōu jīng bù shì pú sà shèngshànán zǐ děng shè bù jīng qín xiū zhū
愁忧惊怖，是菩萨乘善男子等，设不精勤修诸
shàn fǎ ér yì jué dìng bú lìng zì tā tuì duòshēngwénhuò dú jué dì
善法，而亦决定不令自他退堕声闻或独觉地，
bì zhèng wú shàngzhèngděng pú tí shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō
必证无上正等菩提，是菩萨摩诃萨行深般
rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn
若波罗蜜多时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà wénshuō bō rě bō luó
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨闻说般若波罗

mì duōshēnshēnjīng shí zuò rú shì yǔ rú shì bō rě bō luó mì duō
蜜多甚深经时，作如是语：‘如是般若波罗蜜多
lǐ qù shēnshēn nánjiànnán jué hé yòng xuānshuō tīngwén shòu
理趣甚深，难见难觉，何用宣说、听闻、受
chí dú sòng sī wéi jīng qín xiū xué shū xiě liú bù cǐ jīng diǎnzhě
持、读诵、思惟、精勤修学、书写流布此经典者

71 wéi wǒ shàng bù néng dé qí yuán dǐ kuàng yú bó fú qiǎn zhì zhě
？为我尚不能得其源底，况余薄福浅智者
zāi shí yǒu wú liàngzhù pú sà shèngshànán zǐ děngwén qí suǒshuō
哉！’时，有无量住菩萨乘善男子等闻其所说

xīn jiē jīng bù biàn tuì wú shàngzhèngděng jué xīn duò yú shēngwénhuò
心皆惊怖，便退无上正等觉心，堕于声闻或
dú jué dì shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí biàn
独觉地，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，便
wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn ruò pú sà mó hē sà wénshuō bō rě bō luó
为恶魔之所扰乱。若菩萨摩诃萨闻说般若波罗

mì duōshēnshēnjīng shí zuò rú shì yǔ rú shì bō rě bō luó mì duō
蜜多甚深经时，作如是语：‘如是般若波罗蜜多

71 大正藏：典；永乐北藏及龙藏：典者

lǐ qù shèshēn nánjiànnán jué ruò bù xuānshuō tīngwén shòu chí
理趣甚深，难见难觉，若不宣说、听闻、受持、
dú sòng sī wéi jīng qín xiū xué shū xiě liú bù néngzhèng wú shàng
读诵、思惟、精勤修学、书写流布，能证无上
zhèngděng pú tí bì wú shì chù shí yǒu wú liàng zhù pú sà shèngshàn
正等菩提必无是处。’时，有无量住菩萨乘善
nán zǐ děngwén qí suǒshuō huān xǐ yǒngyuè biàn yú bō rě bō luó mì
男子等闻其所说，欢喜踊跃，便于般若波罗蜜
duōshèshēn jīng diǎn chángyào tīngwén shòu chí dú sòng lìng shàn
多甚深经典，常乐听闻、受持、读诵、令善
tōng lì rú lǐ sī wéi jīng jìn xiū xíng wèi tā yǎnshuō shū xiě liú
通利、如理思惟、精进修行、为他演说、书写流
bù qiú qù wú shàngzhèngděng pú tí shì pú sà mó hē sà xíngshēn
布，求趣无上正等菩提，是菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn
般若波罗蜜多时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà shì jǐ suǒ yǒu gōng dé
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨恃己所有功德

shàngēn qīng yú pú sà mó hē sà zhòng wèizuò shì yán wǒ néng
善根，轻余菩萨摩诃萨众，谓作是言：‘我能

xiū xíng bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō rǔ děng bù
修行布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，汝等不

néng wǒ néng ān zhù nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng rǔ děng bù
能。我能安住内空乃至无性自性空，汝等不

néng wǒ néng ān zhù zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè rǔ děng bù néng
能。我能安住真如乃至不思議界，汝等不能；

wǒ néng ān zhù kǔ jí miè dào shèng dì rǔ děng bù néng
我能安住苦、集、灭、道圣谛，汝等不能。

wǒ néng xiū xíng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī rǔ děng bù néng
我能修行四念住乃至八圣道支，汝等不能。

wǒ néng xiū xíng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng rǔ děng bù
我能修行四静虑、四无量、四无色定，汝等不

néng wǒ néng xiū xíng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén rǔ děng
能。我能修行空、无相、无愿解脱门，汝等

bù néng wǒ néng xiū xíng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù rǔ děng bù néng
不能。我能修行八解脱乃至十遍处，汝等不能。

wǒ néng xiū xíng jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì zhì rǔ děng bù néng wǒ
我能修行净观地乃至如来地智，汝等不能。我

néng xiū xíng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì rǔ děng bù néng wǒ néng xiū
能修行极喜地乃至法云地，汝等不能。我能修
xíng tuó luó ní mén sān mó dì mén rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng
行陀罗尼门、三摩地门，汝等不能。我能修行
wǔ yǎn liù shéntōng rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng rú lái shí lì
五眼、六神通，汝等不能。我能修行如来十力
nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng dà cí
乃至十八佛不共法，汝等不能。我能修行大慈、
dà bēi dà xǐ dà shě rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng sān shí
大悲、大喜、大舍，汝等不能。我能修行三十
èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo yīn rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng
二大士相、八十随好因，汝等不能。我能修行
wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng
无忘失法、恒住舍性，汝等不能。我能修行
yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì rǔ děng bù néng wǒ néng
一切智、道相智、一切相智，汝等不能。我能
xiū xíng shē mó tā pí bō shè nà rǔ děng bù néng wǒ néng shùn nì
修行奢摩他、毗钵舍那，汝等不能。我能顺逆
guān yuán qǐ zhī rǔ děng bù néng wǒ néng guān chá zhū fǎ zì xiàng
观缘起支，汝等不能。我能观察诸法自相、
gòng xiàng rǔ děng bù néng wǒ néng chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
共相，汝等不能。我能成熟有情、严净佛土，
rǔ děng bù néng wǒ néng xiū xíng yī qiè pú sà mó hē sà xíng rǔ děng
汝等不能。我能修行一切菩萨摩诃萨行，汝等
bù néng wǒ néng xiū xué zhū fó wú shàng zhèng děng pú tí rǔ děng bù
不能；我能修学诸佛无上正等菩提，汝等不
néng ěr shí è mó huān xǐ yǒng yuè yán cǐ pú sà shì wú bàn
能。’尔时，恶魔欢喜踊跃言：‘此菩萨是吾伴
lǚ liú zhuǎn shēng sǐ wèi yǒu chū qī shì pú sà mó hē sà xíng shēn
侣，流转生死未有出期。’是菩萨摩诃萨行深
bō rě bō luó mì duō shí biàn wéi è mó zhī suǒ rǎo luàn ruò pú sà mó
般若波罗蜜多时，便为恶魔之所扰乱。若菩萨摩
hē sà bú shì jǐ yǒu gōng dé shàn gēn qīng yú pú sà mó hē sà zhòng
诃萨不恃己有功德善根，轻余菩萨摩诃萨众，
suī cháng jīng jìn xiū zhū shàn fǎ ér bù zhí zhuó zhū shàn fǎ xiàng shì
虽常精进修诸善法，而不执著诸善法相，是
pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不为恶魔之

suǒ rǎoluàn
所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà zì shì míng xìng zhòng
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨自恃名姓众

suǒ shí zhī qīng miè zhū yú xiū shàn pú sà cháng zàn jǐ dé huǐ zī tā
所识知，轻蔑诸余修善菩萨，常赞己德毁訾他

guò shí wú bú tuì zhuǎn pú sà mó hē sà zhū xíng zhuàng xiàng ér
过，实无不退转菩萨摩诃萨诸行、状、相而

wèi shí yǒu qǐ zhū fán nǎo zì zàn huǐ tā yán rǔ děng wú pú sà míng
谓实有，起诸烦恼自赞毁他言：‘汝等无菩萨名

xìng wéi wǒ dú yǒu pú sà míng xìng yóu zēng shàng màn qīng miè huǐ zī
姓，唯我独有菩萨名姓。’由增上慢轻蔑毁訾

zhū⁷² pú sà mó hē sà zhòng ěr shí è mó biàn zuò shì niàn jīn
诸⁷²菩萨摩诃萨众。尔时，恶魔便作是念：‘今

cǐ pú sà lìng wǒ guó tǔ gōng diàn bù kōng zēng yì dì yù páng shēng
此菩萨令我国土宫殿不空，增益地狱、傍生、

guǐ jiè shì shí è mó zhù qí shén lì lìng zhuǎn zēng yì wēi shì biàn
鬼界。’是时，恶魔助其神力，令转增益威势辩

cái yóu cǐ duō rén xìn shòu qí yǔ yīn sī quàn fā tóng bǐ è jiàn
才，由此多人信受其语，因斯劝发同彼恶见，

tóng è jiàn yǐ suí bǐ xié xué suí xié xué yǐ fán nǎo chì shèng xīn diān
同恶见已随彼邪学，随邪学已烦恼炽盛；心颠

dǎo gù zhū suǒ fā qǐ shēn yǔ yì yè jiē néng gǎn dé bù kě
倒故，诸所发起身、语、意业，皆能感得不可

ài yào shuāi sǔn kǔ guǒ yóu cǐ yīn yuán zēng zhǎng dì yù páng shēng
爱乐衰损苦果。由此因缘，增长地狱、傍生、

guǐ jiè lìng mó gōng diàn guó tǔ chōng mǎn yóu cǐ è mó huān xǐ yǒng
鬼界，令魔宫殿国土充满，由此恶魔欢喜踊

yuè zhū yǒu suǒ zuò suí yì zì zài shì pú sà mó hē sà xíng shēn bō rě
跃，诸有所作随意自在，是菩萨摩诃萨行深般若

bō luó mì duō shí biàn wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn ruò pú sà mó hē sà
波罗蜜多时，便为恶魔之所扰乱。若菩萨摩诃萨

bú shì jǐ yǒu xū wàng xìng míng qīng miè zhū yú xiū shàn pú sà yú zhū
不恃己有虚妄姓名轻蔑诸余修善菩萨，于诸

gōng dé lí zēng shàng màn cháng bú zì zàn yì bù huǐ tā néng shàn jué
功德离增上慢，常不自赞亦不毁他，能善觉

⁷² 大正藏：诸余；永乐北藏及龙藏：诸

zhī zhū è mó shì shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō
知诸恶魔事，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多
shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn
时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yǔ qiú shēngwén
“复次，庆喜！若菩萨摩诃萨与求声闻、

dú jué shèngzhě gēngxiāng huǐ miè dòuzhēng fěi bàng ěr shí è mó
独觉乘者，更相毁蔑斗诤诽谤。尔时，恶魔

jiàn cǐ shì yǐ biàn zuò shì niàn jīn cǐ pú sà yuǎn lí wú shàng zhèng
见此事已，便作是念：‘今此菩萨远离无上正

děng pú tí qīn jìn dì yù pángshēng guǐ jiè suǒ yǐ zhě hé
等菩提，亲近地狱、傍生、鬼界。所以者何？

gēngxiāng huǐ miè dòuzhēng fěi fēi pú tí dào dàn bàng shì dì yù
更相毁蔑斗诤诽，非菩提道，但谤是地狱、

pángshēng guǐ jiè xiǎn è qù dào zuò shì niàn yǐ huān xǐ yǒngyuè
傍生、鬼界险恶趣道。’作是念已，欢喜踊跃，

lìng cǐ pú sà wēi shì zhuǎnshèng shǐ wú liàng rén zēngzhǎng è yè shì
令此菩萨威势转盛，使无量人增长恶业，是

pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí biàn wéi è mó zhī
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，便为恶魔之

suǒ rǎoluàn ruò pú sà mó hē sà yǔ qiú shēngwén dú jué shèngzhě bù
所扰乱。若菩萨摩诃萨与求声闻独觉乘者，不

xiāng huǐ miè dòuzhēng fěi bàng fāngbiàn huà dǎo lìng qù dà shèng huò lìng
相毁蔑斗诤诽谤，方便化导令趣大乘，或令

qín xiū zì shèngshàn fǎ shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì
勤修自乘善法，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜

duō shí bù wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn
多时，不为恶魔之所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà yǔ qiú wú shàng zhèng
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨与求无上正

děng pú tí shànán zǐ děng gēngxiāng huǐ miè dòuzhēng fěi bàng ěr
等菩提善男子等，更相毁蔑斗诤诽谤。尔

shí è mó jiàn cǐ shì yǐ biàn zuò shì niàn cǐ èr pú sà jù yuǎn
时，恶魔见此事已，便作是念：‘此二菩萨俱远

wú shàng zhèngděng pú tí jiē jìn dì yù pángshēng guǐ jiè suǒ
无上正等菩提，皆近地狱、傍生、鬼界。所

yǐ zhě hé gēngxiāng huǐ miè dòuzhēng fěi bàng fēi pú tí dào
以者何？更相毁蔑、斗诤、诽谤非菩提道，

dàn shì dì yù pángshēng guǐ jiè xiǎn è qù dào shì shí è
但是地狱、傍生、鬼界险恶趣道。’是时，恶
mó zuò cǐ niàn yǐ huān xǐ yǒngyuèzēng qí wēi shì lìng èr péngdǎng
魔作此念已，欢喜踊跃增其威势，令二朋党
dòuzhēng bù xī shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí
斗争不息，是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，
biàn wéi è mó zhī suǒ rǎoluàn ruò pú sà mó hē sà yǔ qiú wú shàng
便为恶魔之所扰乱。若菩萨摩诃萨与求无上
zhèngděng pú tí shànán zǐ děng bù xiāng huǐ miè dòuzhēng fěi bàng
正等菩提善男子等，不相毁蔑斗争诽谤，
gēngxiāngjiào huì xiū zhū shàn fǎ jí qù wú shàngzhèngděng pú tí shì
更相教诲修诸善法，疾趣无上正等菩提，是
pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duō shí bù wéi è mó zhī
菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多时，不为恶魔之
suǒ rǎoluàn
所扰乱。

fù cì qìng xǐ ruò pú sà mó hē sà wèi dé wú shàngzhèng
“复次，庆喜，若菩萨摩诃萨未得无上正
děng pú tí bú tuì zhuǎn jì yú dé wú shàngzhèngděng pú tí bú tuì
等菩提不退转记，于得无上正等菩提不退
zhuǎn jì zhū pú sà mó hē sà qǐ sǔn hài xīn dòuzhēngqīngmiè mǎ rǔ
转记诸菩萨摩诃⁷³萨起损害心，斗争轻蔑骂辱
fěi bàng shì pú sà mó hē sà suí qǐ ěr suǒ niàn bù ráo yì xīn huán
诽谤，是菩萨摩诃萨随起尔所念不饶益心，还
tuì ěr suǒ jié céng xiū shèng xíng jīng ěr suǒ shí yuǎn lí shàn yǒu huán
退尔所劫曾修胜行，经尔所时远离善友，还
shòu ěr suǒ shēng sǐ xì fù ruò bú qì shě dà pú tí xīn huán ěr suǒ
受尔所生死系缚。若不弃舍大菩提心，还尔所
jié pī dài jiǎ zhòu qín xiū shèng xíng shí wú jiàn duàn rán hòu nǎi bǔ suǒ
劫被戴甲胄，勤修胜行时无间断，然后乃补所
tuì gōng dé
退功德。”

ěr shí qìng xǐ biàn bái fó yán shì pú sà mó hē sà suǒ qǐ
尔时，庆喜便白佛言：“是菩萨摩诃萨所起
è xīn shēng sǐ zuì kǔ wéiyào liú zhuǎn jīng ěr suǒ shí wéi yú zhōng
恶心生死罪苦，为要流转经尔所时，为于中

⁷³ 大正藏：诃；永乐北藏：记；龙藏：诃

jiān yì dé chū lí shì pú sà mó hē sà suǒ tuì shèng xíng wéi yào jīng
间亦得出离？是菩萨摩诃萨所退胜行，为要精
qín jīng ěr suǒ jié pī dài jiǎ zhòu xiū zhū shèng xíng shí wú jiàn duàn rán
勤经尔所劫，被戴甲冑修诸胜行时无间断，然
hòu nǎi bǔ suǒ tuì gōng dé wéi yú zhōng jiān yǒu fù běn yì
后乃补所退功德，为于中间有复本义？”

fó gào qīng xǐ wǒ wéi pú sà dú jué shēng wén shuō yǒu chū
佛告庆喜：“我为菩萨、独觉、声闻说有出

zuì huán bǔ shàn fǎ
罪还补善法。

qīng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà wèi dé wú shàng zhèng
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨未得无上正

děng pú tí bú tuì zhuǎn jì yú dé wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì
等菩提不退转记，于得无上正等菩提不退

zhuǎn jì zhū pú sà mó hē sà qǐ sǔn hài xīn dòu zhēng qīng miè mà rǔ
转记诸菩萨摩诃萨起损害心，斗争轻蔑骂辱

fěi bàng hòu wú cán kuì huái è bù shě bù néng rú fǎ fā lù huǐ
诽谤，后无惭愧，怀恶不舍，不能如法发露悔

guò wǒ shuō bǐ lèi yú qí zhōng jiān wú yǒu chū zuì huán bǔ shàn yì
过，我说彼类于其中间，无有出罪还补善义，

yào ěr suǒ jié liú zhuǎn shēng sǐ yuǎn lí shàn yǒu zhòng kǔ suǒ fù
要尔所劫流转生死、远离善友、众苦所缚。

ruò bú qì shě dà pú tí xīn yào ěr suǒ jié pī dài jiǎ zhòu qín xiū
若不弃舍大菩提心，要尔所劫被戴甲冑，勤修

shèng xíng shí wú jiàn duàn rán hòu nǎi bǔ suǒ tuì gōng dé ruò pú sà mó
胜行时无间断，然后乃补所退功德。若菩萨摩

hē sà wèi dé wú shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn jì yú dé wú
诃萨未得无上正等菩提不退转记，于得无

shàng zhèng děng pú tí bú tuì zhuǎn jì zhū pú sà mó hē sà qǐ sǔn hài
上正等菩提不退转记诸菩萨摩诃萨起损害

xīn dòu zhēng qīng miè mà rǔ fěi bàng hòu shēng cán kuì xīn bú xì
心，斗争轻蔑骂辱诽谤，后生惭愧，心不系

è xún néng rú fǎ fā lù huǐ guò zuò rú shì niàn wǒ jīn yǐ dé
恶，寻能如法发露悔过，作如是念：“我今已得

nán dé rén shēn hé róng fù qǐ rú shì guò è shī dà shàn lì wǒ yīng
难得人身，何容复起如是过恶失大善利？我应

ráo yì yī qiè yǒu qíng hé róng yú zhōng fǎn zuò shuāi sǔn wǒ yīng gōng
饶益一切有情，何容于中反作衰损？我应恭

jìng yī qiè yǒuqíng rú pú shì zhǔ hé róng yú zhōng fǎn shēng jiǎo màn huǐ
敬一切有情如仆事主，何容于中反生僇慢毁
rǔ líng miè wǒ yīng rěn shòu yī qiè yǒuqíng chuí dǎ hē mà hé róng
辱、凌蔑？我应忍受一切有情捶打呵骂，何容
yú bǐ fǎn yǐ bào è shēn yǔ jiā bào wǒ yīng hé jiě yī qiè yǒuqíng lìng
于彼反以暴恶身语加报？我应和解一切有情令
xiāng jìng ài hé róng fù qǐ bèi è yǔ yán yǔ bǐ guāizhēng wǒ yīng
相敬爱，何容复起悖恶语言与彼乖诤？我应
rěn shòu yī qiè yǒuqíng cháng shí lǚ jiàn yóu rú dào lù yì rú qiáoliáng
忍受一切有情长时履践，犹如道路亦如桥梁，
hé róng yú bǐ fǎn jiā líng rǔ wǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí wèi
何容于彼反加凌辱？我求无上正等菩提，为
bá yǒuqíng shēng sǐ dà kǔ lìng dé jiū jìng ān lè niè pán hé róng fǎn
拔有情生死大苦，令得究竟安乐涅槃，何容反
yù jiā zhī yǐ kǔ wǒ yīng cóng jīn jìn wèi lái jì rú yīn⁷⁴ rú yǎ
欲加之以苦？我应从今尽未来际，如瘡⁷⁴、如痂、
rú lóng rú máng yú zhū yǒuqíng wú suǒ fēn bié jiǎ shǐ zhǎn jié tóu
如聋、如盲，于诸有情无所分别，假使斩截头
zú shǒu bì tiāo mù gē ěr yì bí jié shé jù jiě yī qiè shēn
足手臂、挑目、割耳、劓鼻、截舌、锯解一切身
fèn zhī tǐ yú bǐ yǒuqíng zhōng bù qǐ è ruò wǒ qǐ è zé biàn
分支体，于彼有情终不起恶。若我起恶，则便
tuì huài suǒ fā wú shàng zhèng děng jué xīn zhàng ài suǒ qiú yī qiè zhì
退坏所发无上正等觉心，障碍所求一切智
zhì bù néng lì yì ān lè yǒuqíng qīng xǐ dāng zhī shì pú sà mó
智，不能利益安乐有情。’庆喜当知！是菩萨摩
hē sà wǒ shuō zhōng jiān yì yǒu chū zuì huán bǔ shàn yì fēi yào jīng yú
诃萨我说中间亦有出罪还补善义，非要经于
ěr suǒ jié shù liú zhuǎn shēng sǐ è mó yú bǐ bù néng rǎo luàn sù
尔所劫数流转生死，恶魔于彼不能扰乱，速
zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
证无上正等菩提。

fù cì qīng xǐ zhū pú sà mó hē sà yǔ qiú shēng wén
“复次，庆喜，诸菩萨摩诃萨与求声闻、

dú jué shèng zhě bù yīng jiāo shè shè yǔ jiāo shè bù yīng gòng zhù shè yǔ
独觉乘者不应交涉，设与交涉不应共住，设与

⁷⁴ 大正藏：痴；永乐北藏及龙藏：瘡

gòngzhù bù yīng yǔ bǐ lùn yì jué zé suǒ yǐ zhě hé ruò yǔ bǐ lèi
共住不应与彼论义决择。所以者何？若与彼类

lùn yì jué zé huòdāng fā qǐ fèn huì děng xīn huò fù lìngshēng cū è
论义决择，或当发起忿恚等心，或复令生粗恶

yánshuō rán zhū pú sà yú yǒuqíng lèi bù yīng fā qǐ fèn huì děng xīn
言说。然诸菩萨于有情类，不应发起忿恚等心，

yì bù yīngshēng cū è yánshuō shè bèizhuó jié shǒu zú shēnfèn yì bù
亦不应生粗恶言说，设被斫截首足身分，亦不

yīng qǐ fèn huì è yán suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà yīngzuò shì
应起忿恚恶言。所以者何？诸菩萨摩诃萨应作是

niàn wǒ qiú wú shàngzhèngděng pú tí wèi bá yǒuqíngshēng sǐ zhòng
念：‘我求无上正等菩提，为拔有情生死众

kǔ lìng dé jiū jìng lì yì ān lè hé róng yú bǐ fān wéi è shì
苦，令得究竟利益安乐，何容于彼翻为恶事？’

qìng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà yú yǒuqíng lèi qǐ fèn huì xīn fā
庆喜当知！若菩萨摩诃萨于有情类起忿恚心，发

cū è yǔ biàn ài wú shàngzhèngděng pú tí yì huài wú biān pú sà
粗恶语，便碍无上正等菩提，亦坏无边菩萨

xíng fǎ shì gù pú sà mó hē sà zhòng yù dé wú shàngzhèngděng pú tí
行法。是故菩萨摩诃萨众欲得无上正等菩提，

yú zhū yǒuqíng bù yīng fèn huì yì bù yīng qǐ cū è yánshuō
于诸有情不应忿恚，亦不应起粗恶言说。”

ěr shí qìng xǐ biàn bō fó yán zhū pú sà mó hē sà yǔ pú
尔时，庆喜便白佛言：“诸菩萨摩诃萨与菩

sà mó hē sà yún hé gòngzhù
萨摩诃萨云何共住？”

fó gàoqìng xǐ zhū pú sà mó hē sà yǔ pú sà mó hē sà
佛告庆喜：“诸菩萨摩诃萨与菩萨摩诃萨，

gòngzhù xiāng shì yīng rú shì zūn suǒ yǐ zhě hé zhū pú sà mó hē sà
共住相视应如世尊。所以者何？诸菩萨摩诃萨

yǔ pú sà mó hē sà zhǎnzhuǎn xiāng shì yīngzuò shì niàn bǐ shì wǒ
与菩萨摩诃萨展转相视，应作是念：‘彼是我

děngzhēnshàn zhī shí yǔ wǒ wéi bàn tóng chéng yī chuán wǒ děng yǔ
等真善知识，与我为伴同乘一船。我等与

bǐ xué shí xué chù jí suǒ xué fǎ ruò yóu cǐ xué jiē wú yǒu yì rú
彼学时、学处及所学法、若由此学皆无有异。如

bǐ yīng xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō wǒ yì
彼应学布施波罗蜜多乃至般若波罗蜜多，我亦

yīngxué rú bǐ yīngxué nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìngkōng wǒ yì yīng
应学。如彼应学内空乃至无性自性空，我亦应
xué rú bǐ yīngxué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè wǒ yì yīngxué rú
学。如彼应学真如乃至不思議界，我亦应学。如
bǐ yīngxué kǔ jí miè dào shèng dì wǒ yì yīngxué rú bǐ
彼应学苦、集、灭、道圣谛，我亦应学。如彼
yīngxué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī wǒ yì yīngxué rú bǐ yīng
应学四念住乃至八圣道支，我亦应学。如彼应
xué sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng wǒ yì yīngxué rú bǐ
学四静虑、四无量、四无色定，我亦应学。如彼
yīngxué kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén wǒ yì yīngxué rú bǐ
应学空、无相、无愿解脱门，我亦应学。如彼
yīngxué bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué jìng
应学八解脱乃至十遍处，我亦应学。如彼应学净
guān dì nǎi zhì rú lái dì zhì wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué jí xǐ dì
观地乃至如来地智，我亦应学。如彼应学极喜地
nǎi zhì fǎ yún dì wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué tuó luó ní mén sān
乃至法云地，我亦应学。如彼应学陀罗尼门、三
mó dì mén wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué wǔ yǎn liù shéntōng
摩地门，我亦应学。如彼应学五眼、六神通，
wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng
我亦应学。如彼应学如来十力乃至十八佛不共
fǎ wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué dà cí dà bēi dà xǐ dà
法，我亦应学。如彼应学大慈、大悲、大喜、大
shě wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí
舍，我亦应学。如彼应学三十二大士相、八十随
hǎo yīn wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué wú wàng shī fǎ héng zhù shě
好因，我亦应学。如彼应学无忘失法、恒住舍
xìng wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué chéng shú yǒu qíng yán jìng fó tǔ
性，我亦应学。如彼应学成熟有情、严净佛土，
wǒ yì yīngxué rú bǐ yīngxué yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng
我亦应学。如彼应学一切智、道相智、一切相
zhì wǒ yì yīngxué
智，我亦应学。’

fù zuò shì niàn bǐ zhū pú sà wèi wǒ děng shuō dà pú tí
“复作是念：‘彼诸菩萨为我等说大菩提

dào jí wǒ liáng bàn yì wǒ dǎo shī ruò bǐ pú sà mó hē sà zhù zá zuò
道，即我良伴亦我导师。若彼菩萨摩诃萨住杂作

yì lí yī qiè zhì zhì xiāngyìngzuò yì wǒ dāng yú zhōng bù tóng bǐ xué
意，离一切智智相应作意，我当于中不同彼学。
ruò bǐ pú sà mó hē sà lí zá zuò yì bù lí yī qiè zhì zhì xiāngyìng
若彼菩萨摩诃萨离杂作意，不离一切智智相应
zuò yì wǒ dāng yú zhōng cháng tóng bǐ xué
作意，我当于中常同彼学。’

qīng xǐ dāng zhī ruò pú sà mó hē sà néng rú shì xué pú
“庆喜当知！若菩萨摩诃萨能如是学，菩
tí zī liáng sù dé yuán mǎn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yǔ
提资粮速得圆满。若菩萨摩诃萨如是学时，与
zhū pú sà mó hē sà zhòng míng píng děng xué
诸菩萨摩诃萨众名平等学。”

dì sān fēn xué shí pǐn dì èr shí sì 第三分学时品第二十四

ěr shí shàn xiàn biàn bó fó yán yún hé pú sà mó hē sà píng
尔时，善现便白佛言：“云何菩萨摩诃萨平
děng xìng zhū pú sà mó hē sà yú zhōng xué gù míng píng děng xué
等性，诸菩萨摩诃萨于中学故名平等学？”

fó gào shàn xiàn nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng shì pú sà
佛告善现：“内空乃至无性自性空是菩萨
mó hē sà píng děng xìng zhū pú sà mó hē sà yú zhōng xué gù míng píng
摩诃萨平等性，诸菩萨摩诃萨于中学故名平
děng xué yóu píng děng xué sù zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
等学，由平等学速证无上正等菩提。

fù cì shàn xiàn sè yùn nǎi zhì shí yùn kōng shì pú sà mó hē
“复次，善现，色蕴乃至识蕴空是菩萨摩诃
sà píng děng xìng yǎn chù nǎi zhì yì chù kōng shì pú sà mó hē sà píng
萨平等性，眼处乃至意处空是菩萨摩诃萨平
děng xìng sè chù nǎi zhì fǎ chù kōng shì pú sà mó hē sà píng děng xìng
等性，色处乃至法处空是菩萨摩诃萨平等性，
yǎn jiè nǎi zhì yì jiè kōng shì pú sà mó hē sà píng děng xìng sè jiè nǎi
眼界乃至意界空是菩萨摩诃萨平等性，色界乃
zhì fǎ jiè kōng shì pú sà mó hē sà píng děng xìng yǎn shí jiè nǎi zhì yì
至法界空是菩萨摩诃萨平等性，眼识界乃至意
shí jiè kōng shì pú sà mó hē sà píng děng xìng yǎn chù nǎi zhì yì chù kōng
识界空是菩萨摩诃萨平等性，眼触乃至意触空

shì pú sà mó hē sà píngděngxìng yǎnchùwéiyuánsuǒshēngzhūshòunǎi
是菩萨摩诃萨平等性，眼触为缘所生诸受乃

zhì yì chùwéiyuánsuǒshēngzhūshòukōng shì pú sà mó hē sà píngděng
至意触为缘所生诸受空是菩萨摩诃萨平等

xìng dì jiè nǎi zhì shí jiè kōng shì pú sà mó hē sà píngděngxìng yīn
性，地界乃至识界空是菩萨摩诃萨平等性，因

yuán nǎi zhì zēngshàngyuánkōng shì pú sà mó hē sà píngděngxìng wú
缘乃至增上缘空是菩萨摩诃萨平等性，无

míng nǎi zhì lǎo sǐ kōng shì pú sà mó hē sà píngděngxìng bù shī bō luó
明乃至老死空是菩萨摩诃萨平等性，布施波罗

mì duō nǎi zhì bō rě bō luó mì duō kōng shì pú sà mó hē sà píngděng
蜜多乃至般若波罗蜜多空是菩萨摩诃萨平等

xìng nèi kōng nǎi zhì wú xìng zì xìng kōng kōng shì pú sà mó hē sà píng
性，内空乃至无性自性空空是菩萨摩诃萨平

děngxìng zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè kōng shì pú sà mó hē sà píng
等性，真如乃至不思議界空是菩萨摩诃萨平

děngxìng kǔ jí miè dào shèng dì kōng shì pú sà mó hē sà píng
等性，苦、集、灭、道圣谛空是菩萨摩诃萨平

děngxìng sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī kōng shì pú sà mó hē sà
等性，四念住乃至八圣道支空是菩萨摩诃萨

píngděngxìng sì jìng lǜ sì wú liàng sì wú sè dìng kōng shì pú sà
平等性，四静虑、四无量、四无色定空是菩萨

mó hē sà píngděngxìng kōng wú xiàng wú yuàn jiě tuō mén kōng shì
摩诃萨平等性，空、无相、无愿解脱门空是

pú sà mó hē sà píngděngxìng bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù kōng shì pú
菩萨摩诃萨平等性，八解脱乃至十遍处空是菩

sà mó hē sà píngděngxìng jìng guān dì nǎi zhì rú lái dì kōng shì pú sà
萨摩诃萨平等性，净观地乃至如来地空是菩萨

mó hē sà píngděngxìng jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì kōng shì pú sà mó
摩诃萨平等性，极喜地乃至法云地空是菩萨摩

hē sà píngděngxìng tuó luó ní mén sān mó dì mén kōng shì pú sà mó
诃萨平等性，陀罗尼门、三摩地门空是菩萨摩

hē sà píngděngxìng wǔ yǎn liù shén tōng kōng shì pú sà mó hē sà píng
诃萨平等性，五眼、六神通空是菩萨摩诃萨平

děngxìng rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ kōng shì pú sà mó
等性，如来十力乃至十八佛不共法空是菩萨摩

hē sà píngděngxìng dà cí dà bēi dà xǐ dà shě kōng shì pú
诃萨平等性，大慈、大悲、大喜、大舍空是菩

sà mó hē sà píngděngxìng sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎokōng
萨摩诃萨平等性，三十二大士相、八十随好空

shì pú sà mó hē sà píngděngxìng wú wàng shī fǎ héngzhù shěxìngkōng
是菩萨摩诃萨平等性，无忘失法、恒住舍性空

shì pú sà mó hē sà píngděngxìng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè
是菩萨摩诃萨平等性，一切智、道相智、一切

xiàng zhì kōng shì pú sà mó hē sà píngděngxìng yù liú guǒ nǎi zhì dú jué
相智空是菩萨摩诃萨平等性，预流果乃至独觉

pú tí kōng shì pú sà mó hē sà píngděngxìng yī qiè pú sà mó hē sà
菩提空是菩萨摩诃萨平等性，一切菩萨摩诃萨

xíng zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí kōng shì pú sà mó hē sà píng
行、诸佛无上正等菩提空是菩萨摩诃萨平

děngxìng zhū pú sà mó hē sà yú zhōngxué gù míngpíngděngxué yóu
等性，诸菩萨摩诃萨于中学故名平等学，由

píngděngxué sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
平等学速证无上正等菩提。”

jù shòushànxiàn fù bó fó yán ruò pú sà mó hē sà wèi sè jìn
具寿善现复白佛言：“若菩萨摩诃萨为色尽

gù xué nǎi zhì wèizhū fó wú shàngzhèngděng pú tí jìn gù xué shì xué
故学，乃至为诸佛无上正等菩提尽故学，是学

yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē sà wèi sè lí gù xué nǎi zhì wèi
一切智智不？若菩萨摩诃萨为色离故学，乃至为

zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí lí gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu
诸佛无上正等菩提离故学，是学一切智智不？

ruò pú sà mó hē sà wèi sè miè gù xué nǎi zhì wèizhū fó wú shàngzhèng
若菩萨摩诃萨为色灭故学，乃至为诸佛无上正

děng pú tí miè gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu ruò pú sà mó hē
等菩提灭故学，是学一切智智不？若菩萨摩诃

sà wèi sè bù shēng gù xué nǎi zhì wèizhū fó wú shàngzhèngděng pú tí
萨为色不生故学，乃至为诸佛无上正等菩提

bù shēng gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu
不生故学？是学一切智智不？”

fó gàoshànxiàn rú rǔ suǒwèn ruò pú sà mó hē sà wèi sè
佛告善现：“如汝所问‘若菩萨摩诃萨为色

nǎi zhì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí jìn gù lí gù miè gù bù
乃至诸佛无上正等菩提尽故、离故、灭故、不

shēng gù xué shì xué yī qiè zhì zhì fǒu zhě shànxiàn yú yì
生故学，是学一切智智不？’者，善现，于意

yún hé sè zhēn rú nǎi zhì zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí zhēn rú
云何？色真如乃至诸佛无上正等菩提真如
jìn lí miè duàn fǒu
尽、离、灭、断不？”

shànxiàn dá yán fú yě shì zūn fú yě shàn shì
善现答言：“不也！世尊！不也！善逝！”

fó gào shànxiàn ruò pú sà mó hē sà yú zhū zhēn rú néng rú
佛告善现：“若菩萨摩诃萨于诸真如能如

shì xué shì xué yī qiè zhì zhì shànxiàn dāng zhī zhēn rú wú jìn
是学，是学一切智智。善现当知！真如无尽、
wú lí wú miè wú duàn bù kě zuò zhèng ruò pú sà mó hē sà
无离、无灭、无断、不可作证。若菩萨摩诃萨
yú zhū zhēn rú néng rú shì xué shì xué yī qiè zhì zhì
于诸真如能如是学，是学一切智智。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，是

xué bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō shì xué nèi kōng nǎi zhì wú xìng
学布施乃至般若波罗蜜多，是学内空乃至无性

zì xìng kōng shì xué zhēn rú nǎi zhì bù sī yì jiè shì xué kǔ jí
自性空，是学真如乃至不思議界，是学苦、集、

miè dào shèng dì shì xué sì niàn zhù nǎi zhì bā shèng dào zhī shì xué
灭、道圣谛，是学四念住乃至八圣道支，是学

sì jìng lù sì wú liàng sì wú sè dìng shì xué kōng wú xiàng
四静虑、四无量、四无色定，是学空、无相、

wú yuàn jiě tuō mén shì xué bā jiě tuō nǎi zhì shí biàn chù shì xué jìng
无愿解脱门，是学八解脱乃至十遍处，是学净

guān dì nǎi zhì rú lái dì zhì shì xué jí xǐ dì nǎi zhì fǎ yún dì shì
观地乃至如来地智，是学极喜地乃至法云地，是

xué tuó luó ní mén sān mó dì mén shì xué wǔ yǎn liù shéntōng
学陀罗尼门、三摩地门，是学五眼、六神通，

shì xué rú lái shí lì nǎi zhì shí bā fó bú gòng fǎ shì xué dà cí dà
是学如来十力乃至十八佛不共法，是学大慈、大

bēi dà xǐ dà shě shì xué sān shí èr dà shì xiàng bā shí suí hǎo
悲、大喜、大舍，是学三十二大士相、八十随好

yīn shì xué wú wàng shī fǎ héng zhù shě xìng shì xué yī qiè zhì
因，是学无忘失法、恒住舍性，是学一切智、

dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì shì xué yī qiè pú sà mó hē sà xíng
道相智、一切相智，是学一切菩萨摩诃萨行，

shì xué zhū fó wú shàngzhèngděng pú tí shànxiàndāng zhī ruò pú sà
是学诸佛无上正等菩提。善现当知！若菩萨
mó hē sà néng rú shì xué bù shī bō luó mì duō nǎi zhì zhū fó wú shàng
摩诃萨能如是学布施波罗蜜多乃至诸佛无上
zhèngděng pú tí shí jí wéi shì xué yī qiè zhì zhì
正等菩提时，即为是学一切智智。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zhì
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，至
yī qiè xué jiū jìng bǐ àn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yī qiè
一切学究竟彼岸。若菩萨摩诃萨如是学时，一切
tiānmó jí zhū wàidào jiē bù néng fú ruò pú sà mó hē sà rú shì xué
天魔及诸外道皆不能伏。若菩萨摩诃萨如是学
shí sù dào pú sà bú tuì zhuǎn dì ruò pú sà mó hē sà rú shì xué
时，速到菩萨不退转地。若菩萨摩诃萨如是学
shí xíng zì zǔ fù rú lái xíng chù ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí
时，行自祖父如来行处。若菩萨摩诃萨如是学时，
yú néng hù fǎ wú dào suí zhuǎn néng zuò lí àn suǒ yīng zuò fǎ ruò pú
于能护法无倒随转，能作离暗所应作法。若菩
sà mó hē sà rú shì xué shí shàn néng chéng shú yī qiè yǒu qíng qiǎo
萨摩诃萨如是学时，善能成熟一切有情，巧
néng yán jìng zì fó guó tǔ ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí míng wéi
能严净自佛国土。若菩萨摩诃萨如是学时，名为
shàn xué dà cí dà bēi dà xǐ dà shě jí yú wú liàng wú biān fó
善学大慈、大悲、大喜、大舍及余无量无边佛
fǎ ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shì xué sān zhuǎn shí èr xíng
法。若菩萨摩诃萨如是学时，是学三转十二行
xiàng wú shàng fǎ lún shì xué ān chù bǎi qiān jù zhī nà yǔ duō zhòng yú
相无上法轮，是学安处百千俱胝那庾多众于
wú yú yī bō niè pán jiè lìng bō niè pán ruò pú sà mó hē sà rú shì
无余依般涅槃界令般涅槃。若菩萨摩诃萨如是
xué shí shì xué bú duàn rú lái zhǒng xìng shì xué zhū fó kāi gān lù mén
学时，是学不断如来种性，是学诸佛开甘露门，
shì xué ān lì wú liàng wú shù wú biān yǒu qíng zhù sān shèng fǎ shì xué shì
是学安立无量无数无边有情住三乘法，是学示
xiàn yī qiè yǒu qíng jiū jìng jì miè zhēn wú wéi jiè shì wéi xiū xué yī qiè
现一切有情究竟寂灭真无为界，是为修学一切
zhì zhì rú shì xué zhě xià liè yǒu qíng suǒ bù néng xué shàn xiàn dāng
智智。如是学者，下劣有情所不能学。善现当

zhī ruò pú sà mó hē sà yù shàn bá jì yī qiè yǒu qíng shēng sǐ dà kǔ
知！若菩萨摩诃萨欲善拔济一切有情生死大苦，
yīng rú shì xué
应如是学。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí jué
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，决
dìng bú duò dì yù páng shēng yán mó wáng jiè jué dìng bù shēng
定不堕地狱、傍生、阎⁷⁵魔王界，决定不生
biān dì dá xù miè lì chē zhōng jué dìng bù shēng zhān tú luó jiā
边地、达絮、蔑戾车中，决定不生旃荼⁷⁶罗家、
bǔ jiē suō jiā jí yú zhǒng zhǒng pín qióng xià jiàn bú lǜ yí jiā
补羯娑家及余种种种贫穷、下贱、不律仪家，
zhōng bù máng lóng yīn yǎ luán bì gēn zhī cán quē bèi lǚ diān xián
终不盲聋瘖症、挛臂、根支残缺、背偻、癩瘤、
yōng jū jiè lài zhì bìng è chuāng bù cháng bù duǎn yì bù lí
痈疽、疥癩、痔病、恶疮，不长不短亦不黧
hēi jí wú zhǒng zhǒng huì è chuāng bìng
黑，及无种种秽恶疮病。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí shēng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，生
shēng cháng dé juàn shǔ yuán mǎn xíng mào duān yán yán cí wēi sù
生常得眷属圆满，形貌端严，言词威肃，
zhòng rén ài jìng suǒ shēng zhī chù lí hài shēng mìng nǎi zhì xié jiàn zhōng
众人爱敬，所生之处离害生命乃至邪见，终
bú shè shòu xū wàng xié fǎ bù yǐ xié fǎ ér zì huó mìng yì bú shè
不摄受虚妄邪法，不以邪法而自活命，亦不摄
shòu pò jiè è jiàn bàng fǎ yǒu qíng yǐ wéi qīn yǒu
受破戒、恶见、谤法有情以为亲友。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zhōng
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，终
bù shēng yú dān lè shǎo huì cháng shòu tiān chù suǒ yǐ zhě hé shì pú
不生于耽乐少慧长寿天处。所以者何？是菩
sà mó hē sà chéng jiù fāng biàn shàn qiǎo shì lì yóu cǐ fāng biàn shàn
萨摩诃萨成就方便善巧势力，由此方便善
qiǎo shì lì suī néng shuò rù jìng lù wú liàng jí wú sè dìng ér bù
巧势力，虽能数入静虑、无量及无色定，而不

⁷⁵ 大正藏：剌；永乐北藏及龙藏：阎

⁷⁶ 大正藏：茶；永乐北藏及龙藏：茶

suí bǐ shì lì shòushēng shènsēn bō rě bō luó mì duōsuǒ shèshòu gù
随彼势力受生。甚深般若波罗蜜多所摄受故，
chéng jiù rú shì fāngbiànshànqiǎo yú zhū dìngzhōng suī cháng huò dé rù
成就如是方便善巧，于诸定中虽常获得入
chū zì zài ér bù suí bǐ zhū dìng shì lì shēngchángshòutiān fèi xiū
出自在，而不随彼诸定势力生长寿夭，⁷⁷瘕修
pú sà mó hē sà xíng
菩萨摩诃萨行。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yú
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，于
yī qiè fǎ jiē dé qīngjìng yóuqīngjìng gù bú duòshēngwén dú jué děng
一切法皆得清净。由清净故不堕声闻、独觉等
dì。”
地。”

ěr shí shànxiànbiàn bó fó yán ruò yī qiè fǎ běnxìngqīngjìng
尔时，善现便白佛言：“若一切法本性清净，
yún hé pú sà mó hē sà zhòng rú shì xué shí yú yī qiè fǎ fù dé qīng
云何菩萨摩诃萨众如是学时于一切法复得清
jìng
净？”

fó gào shànxiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒshuō zhū fǎ
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。诸法
běn lái zì xìngqīngjìng shì pú sà mó hē sà yú yī qiè fǎ běnxìngjìng
本来自性清净。是菩萨摩诃萨于一切法本性净
zhōng jīng qín xiū xuéshēn bō rě bō luó mì duō fāngbiànshànqiǎo
中，精勤修学甚深般若波罗蜜多，方便善巧
rú shí tōng dá xīn bù chén mò yì bú zhì ài yuǎn lí yī qiè fánǎo
如实通达，心不沉没亦不滞碍，远离一切烦恼
rǎnzhuó gù shuō pú sà rú shì xué shí yú yī qiè fǎ fù dé qīngjìng
染著，故说菩萨如是学时，于一切法复得清净。

fù cì shànxiàn suī yī qiè fǎ běnxìngqīngjìng ér zhū yì
“复次，善现，虽一切法本性清净，而诸异
shēng bù zhī jiàn jué shì pú sà mó hē sà wèi yù lìng bǐ zhī jiàn
生不知、见、觉。是菩萨摩诃萨为欲令彼知、见、
jué gù xiū xíng bù shī nǎi zhì bō rě bō luó mì duō guǎngshuō nǎi zhì
觉故，修行布施乃至般若波罗蜜多，广说乃至

⁷⁷ 大正藏：度；永乐北藏及龙藏：瘕

xiū xíng yī qiè zhì dào xiàng zhì yī qiè xiàng zhì
修行一切智、道相智、一切相智。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yú
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，于
fó shí lì sì wú suǒ wèi sì wú ài jiě dà cí dà bēi dà
佛十力、四无所畏、四无碍解、大慈、大悲、大
xǐ dà shě jí shí bā fó bú gòng fǎ děng jiē dé yuán mǎn jiū jìng qīng
喜、大舍及十八佛不共法等，皆得圆满究竟清
jìng
净。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí yú
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，于
zhū yǒu qíng xīn xíng chā bié jiē néng tōng dá zhì jí bǐ àn shàn qiǎo fāng
诸有情心行差别，皆能通达至极彼岸，善巧方
biàn lìng zhū yǒu qíng zhī yī qiè fǎ běn xìng qīng jìng zhèng dé jiū jìng qīng
便令诸有情知一切法本性清净，证得究竟清
jìng niè pán shàn xiàn dāng zhī pì rú dà dì shǎo chù chū shēng jīn yín
净⁷⁸涅槃。善现当知！譬如大地少处出生金银
děng bǎo duō chù chū shēng shā shí wǎ lì zhū yǒu qíng lèi yì fù rú shì
等宝，多处出生沙石瓦砾，诸有情类亦复如是，
shǎo fèn néng xué shēn shēn bō rě bō luó mì duō duō xué shēng wén dú
少分能学甚深般若波罗蜜多，多学声闻、独
jué dì fǎ
觉地法。

shàn xiàn dāng zhī pì rú rén qù shǎo fèn néng xiū zhuàn lún
“善现当知！譬如人趣，少分能修转轮
wáng yè duō fèn shòu xíng xiǎo guó wáng yè zhū yǒu qíng lèi yì fù rú shì
王业，多分受行小国王业，诸有情类亦复如是，
shǎo fèn néng xiū yī qiè zhì zhì dào duō fèn shòu xíng shēng wén dú jué
少分能修一切智智道，多分受行声闻、独觉
dào
道。

shàn xiàn dāng zhī qiú qù wú shàng zhèng děng pú tí zhū pú
“善现当知！求趣无上正等菩提诸菩
sà zhòng shǎo dé wú shàng zhèng děng pú tí duō duò shēng wén huò dú
萨众，少得无上正等菩提，多堕声闻或独

⁷⁸ 大正藏：凉；永乐北藏及龙藏：净

jué dì shànxiàndāng zhī zhù pú sà shèngshànnán zǐ děng ruò bù
觉地。善现当知！住菩萨乘善男子等，若不
yuǎn lí shènsēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo dìngnéng qù rù
远离甚深般若波罗蜜多方便善巧，定能趣入
bú tuì zhuǎn dì ruò yǒuyuǎn lí shènsēn bō rě bō luó mì duōfāngbiàn
不退转地。若有远离甚深般若波罗蜜多方便
shànqiǎo dìng yú wú shàngzhèngděng pú tí dāngyǒu tuì zhuǎn shì gù
善巧，定于无上正等菩提当有退转。是故
pú sà mó hē sà zhòng yù dé pú sà bú tuì zhuǎn dì yù rù pú sà
菩萨摩诃萨众欲得菩萨不退转地，欲入菩萨
bú tuì zhuǎnshù dāng qín xiū xuéshēn bō rě bō luó mì duōfāngbiàn
不退转数，当勤修学甚深般若波罗蜜多方便
shànqiǎo
善巧。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xiū xuéshēn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是修学甚
shēn bō rě bō luó mì duōfāngbiànshànqiǎo zhōng bù fā qǐ qiāntān
深般若波罗蜜多方便善巧，终不发起悭贪、
pò jiè chēnfèn xiè dài sǎndòng è huì jù xíng zhī xīn yì
破戒、瞋忿、懈怠、散动、恶慧俱行之心，亦
bù fā qǐ tān yù chēnhuì yú chī jiāomàn jù xíng zhī xīn yì bù
不发起贪欲、瞋恚、愚痴、憍慢俱行之心，亦不
fā qǐ fàng yì miù wù jí yú guò shī jù xíng zhī xīn yì bù fā qǐ zhí
发起放逸、谬误及余过失俱行之心，亦不发起执
zhuó sè yùn nǎi zhì shí yùn jù xíng zhī xīn guǎngshuō nǎi zhì yì bù fā
著色蕴乃至识蕴俱行之心，广说乃至亦不发
qǐ zhí zhuó nǎi zhì zhū⁷⁹ fó wú shàngzhèngděng pú tí jù xíng zhī xīn
起执著乃至诸⁷⁹佛无上正等菩提俱行之心。

suǒ yǐ zhě hé shì pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó mì duōfāng
所以者何？是菩萨摩诃萨行深般若波罗蜜多方
biànshànqiǎo bú jiànyǒu fǎ shì kě dé zhě wú suǒ dé gù bù qǐ
便善巧，不见有法是可得者。无所得故，不起
zhí zhuó sè děngzhū fǎ jù xíng zhī xīn
执著色等诸法俱行之心。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xiū xuéshēn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是修学甚

⁷⁹ 大正藏：诸；永乐北藏及龙藏：乃至诸

shēn bō rě bō luó mì duō fāng biàn shàn qiǎo néng shè yī qiè bō luó mì
深般若波罗蜜多方便善巧，能摄一切波罗蜜
duō néng jí yī qiè bō luó mì duō néng dǎo yī qiè bō luó mì duō
多，能集一切波罗蜜多，能导一切波罗蜜多。
suǒ yǐ zhě hé shēn bō rě bō luó mì duō zhōng hán róng yī qiè
所以者何？甚深般若波罗蜜多中，含容一切
bō luó mì duō gù shàn xiàn dāng zhī rú wéi⁸⁰ shēn jiàn pǔ néng shè shòu
波罗蜜多故。善现当知！如为⁸⁰身见普能摄受
liù shí èr jiàn shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì hán róng
六十二见，甚深般若波罗蜜多亦复如是，含容
yī qiè bō luó mì duō shàn xiàn pì rú zhū yǎn mò zhě mìng gēn miè gù
一切波罗蜜多。善现，譬如诸殒没者命根灭故
zhū gēn suí miè shēn bō rě bō luó mì duō yì fù rú shì yī qiè suǒ
诸根随灭，甚深般若波罗蜜多亦复如是，一切所
xué bō luó mì duō xī jiē suí cóng ruò wú bō rě bō luó mì duō yì wú
学波罗蜜多悉皆随从，若无般若波罗蜜多，亦无
yī qiè bō luó mì duō shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù zhì
一切波罗蜜多。是故，善现，若菩萨摩诃萨欲至
yī qiè bō luó mì duō jiū jìng bī àn yīng qín xiū xué shēn bō rě bō
一切波罗蜜多究竟彼岸，应勤修学甚深般若波
luó mì duō
罗蜜多。

fù cì shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà néng qín xiū xué shēn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨能勤修学甚
shēn bō rě bō luó mì duō yú zhū yǒu qíng zuì shàng zuì shèng suǒ yǐ zhě
深般若波罗蜜多，于诸有情最上最胜。所以者
hé shì pú sà mó hē sà néng qín xiū xué wú shàng fǎ gù
何？是菩萨摩诃萨能勤修学无上法故。

fù cì shàn xiàn yú yì yún hé yú cǐ sān qiān dà qiān
“复次，善现，于意云何？于此三千大千
shì jiè zhū yǒu qíng lèi nìng wéi duō fǒu
世界，诸有情类宁为多不？”

shàn xiàn dá yán shàn bù zhōu zhōng zhū yǒu qíng lèi shàng duō wú
善现答言：“瞻部洲中诸有情类尚多无
shù hé kuàng sān qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi nìng bù wéi duō
数，何况三千大千世界诸有情类宁不为多！”

⁸⁰ 大正藏：伪；永乐北藏及龙藏：为

fó gào shàn xiàn rú shì rú shì rú rǔ suǒ shuō shàn xiàn
佛告善现：“如是！如是！如汝所说。善现

dāng zhī jiǎ shǐ sān qiān dà qiān shì jiè zhū yǒu qíng lèi fēi qián fēi hòu
当知！假使三千大千世界诸有情类，非前非后

jiē dé rén shēn dé rén shēn yǐ fēi qián fēi hòu jiē fā wú shàng zhèng
皆得人身，得人身已，非前非后皆发无上正

děng jué xīn xiū zhū pú sà mó hē sà xíng xiū xíng mǎn yǐ fēi qián
等觉心，修诸菩萨摩诃萨行，修行满已，非前

fēi hòu jiē dé wú shàng zhèng děng pú tí yǒu pú sà mó hē sà jìn qí
非后皆得无上正等菩提。有菩萨摩诃萨尽其

xíng shòu néng yǐ zhǒng zhǒng shàng miào lè jù gòng yǎng gōng jìng zūn
形寿，能以种种上妙乐具，供养恭敬、尊

zhòng zàn tàn cǐ zhū rú lái yīng zhèng děng jué yú yì yún hé shì
重赞叹此诸如来、应、正等觉。于意云何？是

pú sà mó hē sà yóu cǐ yīn yuán dé fú duō fǒu
菩萨摩诃萨由此因缘得福多不？”

shàn xiàn dá yán shènduō shì zūn shènduō shàn shì
善现答言：“甚多！世尊！甚多！善逝！”

fó gào shàn xiàn ruò pú sà shèng shàn nán zǐ děng néng yú rú
佛告善现：“若菩萨乘善男子等，能于如

shì shèn shēn bō rě bō luó mì duō cháng yào tīng wén shòu chí dú sòng
是甚深般若波罗蜜多，常乐听闻、受持、读诵、

jiū jìng tōng lì rú lǐ sī wéi yī jiào xiū xíng shū xiě liú bù suǒ
究竟通利、如理思惟、依教修行、书写流布，所

huò gōng dé shènduō yú qián wú liàng wú shù suǒ yǐ zhě hé shèn shēn
获功德甚多于前无量无数。所以者何？甚深

bō rě bō luó mì duō jù dà yì yòng néng lìng pú sà mó hē sà zhòng
般若波罗蜜多具大义用，能令菩萨摩诃萨众

jí zhèng wú shàng zhèng děng pú tí
疾证无上正等菩提。

shì gù shàn xiàn ruò pú sà mó hē sà yù jū yī qiè yǒu qíng
“是故，善现，若菩萨摩诃萨欲居一切有情

shàng shǒu yù pǔ ráo yì yī qiè yǒu qíng wú jiù hù zhě wèi zuò jiù hù
上首，欲普饶益一切有情，无救护者为作救护，

wú guī yī zhě wèi zuò guī yī wú tóu qù zhě wèi zuò tóu qù wú yǎn mù
无归依者为作归依，无投趣者为作投趣，无眼目

zhě wèi zuò yǎn mù wú guāng míng zhě wèi zuò guāng míng shī zhèng lù zhě
者为作眼目，无光明者为作光明，失正路者

shì yǐ zhèng lù wèi niè pánzhě lìng dé niè pán dāngxué rú shì shènsēn
示以正路，未涅槃者令得涅槃，当学如是甚深
bō rě bō luó mì duō
般若波罗蜜多。

shànxiàndāng zhī ruò pú sà mó hē sà yù dé wú shàngzhèng
“善现当知！若菩萨摩诃萨欲得无上正

děng pú tí yù xíngzhū fó suǒxíngjìng jiè yù yóu xì fó suǒyóu xì chù
等菩提，欲行诸佛所行境界，欲游戏佛所游戏处，

yù zuò rú lái dà shī zǐ hǒu yù jī zhū fó wú shàng fǎ gǔ yù kòuzhū
欲作如来大师子吼，欲击诸佛无上法鼓，欲扣诸

fó wú shàng fǎ zhōng yù chuīzhū fó wú shàng fǎ luó yù shēng zhū
佛无上法钟，欲吹诸佛无上法螺，欲升⁸¹诸

fó wú shàng fǎ zuò yù yǎnzhū fó wú shàng fǎ yì yù duàn yī qiè
佛无上法座，欲演诸佛无上法义，欲断⁸²一切

yǒuqíng yí wǎng yù rù zhū fó gān lù fǎ jiè yù shòuzhū fó wēimiào
有情疑网，欲入诸佛甘露法界，欲受诸佛微妙

fǎ lè yù zhèng rú lái yuánjìnggōng dé dāngxué rú shì shènsēn bō
法乐，欲证如来圆净功德，当学如是甚深般

rě bō luó mì duō
若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xiū xué rú shì shèn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨修学如是甚

shēn bō rě bō luó mì duō wú yǒu yī qiè gōng dé shàngēn ér bù néng
深般若波罗蜜多，无有一切功德善根而不能

dé suǒ yǐ zhě hé shènsēn bō rě bō luó mì duō shì yī qiè zhǒng
得。所以者何？甚深般若波罗蜜多是一切种

gōng dé shàngēnsuǒ yī chù gù
功德善根所依处故。”

ěr shí shànxiàn jí bó fó yán zhū pú sà mó hē sà xiū xué
尔时，善现即白佛言：“诸菩萨摩诃萨修学

rú shì shènsēn bō rě bō luó mì duō qǐ yì néng dé shēngwén dú jué
如是甚深般若波罗蜜多，岂亦能得声闻、独觉

gōng dé shàngēn
功德善根？”

fó gào shànxiàn shēngwén dú jué gōng dé shàngēn cǐ zhū
佛告善现：“声闻、独觉功德善根，此诸

⁸¹ 大正藏：升；永乐北藏及龙藏：升

⁸² 大正藏：决；永乐北藏及龙藏：断

pú sà mó hē sà zhòng yì jiē néng dé dàn yú qí zhōng wú zhù wú zhuó
菩萨摩诃萨众亦皆能得，但于其中无住无著。

yǐ shèng zhì jiànzhèngguānchá yǐ chāoguòshēngwén jí dú jué dì qù
以胜智见正观察已，超过声闻及独觉地，趣

rù pú sà zhèngxìng lí shēng gù cǐ pú sà mó hē sà zhòng wú yǒu yī
入菩萨正性离生故。此菩萨摩诃萨众无有一

qiè gōng dé shàngēn ér bù néng dé
切功德善根而不能得。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zé
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，则

wéi lín jìn yī qiè zhì zhì sù zhèng wú shàngzhèngděng pú tí
为邻近一切智智，速证无上正等菩提。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí zé
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，则

wéi yī qiè shì jiāntiān rén ā sù luò děngzhēn shí fú tián chāochū
为一切世间天、人、阿素洛等真实福田，超出

83 shì jiān shā mén fàn zhì shēngwén dú jué fú tián zhī shàng jí
世间沙门、梵志、声闻、独觉福田之上，疾

néngzhèng dé yī qiè zhì zhì
能证得一切智智。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà rú shì xué shí suí
“复次，善现，若菩萨摩诃萨如是学时，随

suǒshēngchù bù shě rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō bù lí rú
所生处，不舍如是甚深般若波罗蜜多，不离如

shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō chángxíng rú shì shēnshēn bō rě bō
是甚深般若波罗蜜多，常行如是甚深般若波

luó mì duō
罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà néng xué rú shì shēn
“复次，善现，若菩萨摩诃萨能学如是甚

shēn bō rě bō luó mì duō dāng zhī yǐ yú yī qiè zhì zhì dé bú tuì
深般若波罗蜜多，当知已于一切智智得不退

zhuǎn yú yī qiè fǎ néngzhèngjué zhī yuǎn lí shēngwén dú jué děng
转，于一切法能正觉知，远离声闻、独觉等

dì qīn jìn wú shàngzhèngděng pú tí
地，亲近无上正等菩提。

83 大正藏：诸；永乐北藏及龙藏：出

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí zuò rú shì niàn cǐ shì bō rě bō luó mì duō cǐ shì xiū
蜜多时作如是念：‘此是般若波罗蜜多，此是修

shí cǐ shì xiū chù wǒ néng xiū cǐ shēnshēn bō rě bō luó mì duō
时，此是修处，我能修此甚深般若波罗蜜多；

wǒ yóu rú shì shēnshēn bō rě bō luó mì duō qì shě rú shì suǒ yīng shě fǎ
我由如是甚深般若波罗蜜多弃舍如是所应舍法，

dìng dāng zhèng dé yī qiè zhì zhì shì pú sà mó hē sà fēi xíng bō rě
定当证得一切智智！’是菩萨摩诃萨非行般若

bō luó mì duō yì yú bō rě bō luó mì duō bù néng jiě liǎo suǒ yǐ zhě
波罗蜜多，亦于般若波罗蜜多不能解了。所以者

hé shēnshēn bō rě bō luó mì duō bú zuò shì niàn wǒ shì bō rě
何？甚深般若波罗蜜多不作是念：‘我是般若

bō luó mì duō cǐ shì xiū shí cǐ shì xiū chù cǐ shì xiū zhě cǐ
波罗蜜多，此是修时，此是修处，此是修者，此

shì bō rě bō luó mì duō suǒ yuǎn lí fǎ cǐ shì bō rě bō luó mì duō
是般若波罗蜜多所远离法，此是般若波罗蜜多

suǒ zhào liǎo fǎ cǐ shì bō rě bō luó mì duō suǒ zhèng wú shàng zhèng
所照了法，此是般若波罗蜜多所证无上正

děng pú tí ruò rú shì zhī shì xíng bō rě bō luó mì duō
等菩提。’若如是知，是行般若波罗蜜多。

fù cì shànxiàn ruò pú sà mó hē sà xíngshēn bō rě bō luó
“复次，善现，若菩萨摩诃萨行深般若波罗

mì duō shí zuò rú shì niàn cǐ fēi bō rě bō luó mì duō cǐ fēi
蜜多时，作如是念：‘此非般若波罗蜜多，此非

xiū shí cǐ fēi xiū chù cǐ fēi xiū zhě fēi yóu bō rě bō luó mì duō
修时，此非修处，此非修者，非由般若波罗蜜多

yuǎn lí yī qiè suǒ yīng shě fǎ fēi yóu bō rě bō luó mì duō dìng néng
远离一切所应舍法，非由般若波罗蜜多定能

zhèng dé suǒ qiú wú shàng zhèng děng pú tí suǒ yǐ zhě hé yī yī qiè
证得所求无上正等菩提。所以者何？以一切

fǎ jiē zhù zhēn rú fǎ jiè fǎ xìng guǎng shuō nǎi zhì bù sī yì jiè
法皆住真如、法界、法性广说乃至不思議界，

cǐ zhōng yī qiè jiē wú chā bié shànxiàn dāng zhī ruò pú sà mó hē
此中一切皆无差别。’善现当知！若菩萨摩诃

sà rú shì xué shí shì xíng bō rě bō luó mì duō sù néng zhèng dé yī
萨如是学时，是行般若波罗蜜多，速能证得一

qiè zhì zhì
切智智。”

大般若波罗蜜多经卷第五百二十

bǔ quēzhēnyán
补阙真言

(三遍)

ná mó hē là dá nà duō là yè yē qié là qié là jù zhù jù zhù mó
南无喝啰怛那.哆罗夜耶.佉啰佉啰.俱住俱住.摩
là mó là hǔ là hōng hè hè sū dá ná hōng pō mò ná suō pó
啰摩啰.虎啰.吽.贺贺.苏怛拿.吽.泼抹拿.娑婆
hē
诃.

ná mó běn shī shì jiā móu ní fó
南無本师释迦牟尼佛 (合掌三称)

ná mó bō rě huì shàng fó pú sà
南無般若会上佛菩萨 (合掌三称)

huíxiàng jì
回向偈

(一遍)

yuàn yǐ cǐ gōng dé 愿以此功德	zhuāngyán fó jìng tǔ 庄严佛净土
shàngbào sì chóng ēn 上报四重恩	xià jì sān tú kǔ 下济三途苦
ruò yǒu jiàn wén zhě 若有见闻者	xī fā pú tí xīn 悉发菩提心
jìn cǐ yī bào shēn 尽此一报身	tóngshēng jí lè guó 同生极乐国

shí fāng sān shì yí qiè fó yí qiè pú sà mó hē sà mó hē bō
十方三世一切佛.一切菩萨摩诃萨.摩诃般

rě bō luó mì
若波罗蜜

南无护法韦驮尊天菩萨

此咒置经书中可灭误跨之罪